

प्राणाहुति घेतां क्षण । धृत न धालावे स्वहस्ते ॥ २६ ॥ उदक घेऊनि व्याहतिमंत्री^१ । प्रोक्षोनि अन्न करा पवित्री । परिविचावे
 तेचि रीती । मग नमावे चित्रगुप्ता ॥ २७ ॥ बळी धालोनि चित्रगुप्तासी । काढवावे सर्वेचि परियेसी । वाम हस्त धुवोनि
 विशेषी । पात्र दुड धरावे ॥ २८ ॥ अंगुष्ठतर्जनीमध्यमांगुलीसी । धरावे पात्र वामहस्तेसी । आपोशन घ्यावे सव्यकरेसी ।
 आणिकाकरी धालवावे ॥ २९ ॥ आपोशन उदक सोडोनि जरी । आणिक उदक घेती करी^२ । श्वानमूत्र घेतल्यापरी ।
 एकचित्ते परियेसा ॥ ३० ॥ धरिले आपोशन ब्राह्मणासी । नमस्कारितां महादोषी । आशीर्वाद घेऊ नये तयापाशी ।
 उभयतांसी दोष घडे ॥ ३१ ॥ मौन असावे आपण देखा । बोलू नये शब्दादिका । आपोशन घ्यावे मंत्रपूर्वका । मग घ्याव्या
 प्राणाहुति ॥ ३२ ॥ आपोशनावीण भोजन करी । पापविमोचन करा तरी । अष्टोक्तरशत गायत्री । जपतां दोष परिहरे ॥ ३३ ॥
 प्राणाहुतीचे विधान । सांगेन ऐका ब्राह्मण । प्राणाम्निहोत्र करणे जाण । समस्त पापे जाती देखा ॥ ३४ ॥ जैसा
 कापासिराशीसी । अग्नि लागतां परियेसी । जळोनि जाय त्वरितेसी । तैसी पापे नासती ॥ ३५ ॥ प्राणाहुतीचे लक्षण ।
 चतुर्विथ पुरुषार्थ जाण । मंत्र म्हणा अन्न स्पर्शीन । गीताश्लोक प्रख्यात ॥ ३६ ॥ (श्लोक) ॥ अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिना
 देहमाश्रितः । प्राणापानसमायुक्तः पचास्यत्र चतुर्विथम्^३ ॥ ३७ ॥ (अर्थ) ॥ ‘अन्नं ब्रह्मा रसो विष्णु । भोक्ता देव
 गिरिजारमणु’^४ । ऐसा तुम्ही मंत्र म्हणोनु । ‘अग्निरस्मि’ मंत्र जपावा ॥ ३८ ॥ मग घ्याव्या प्राणाहुति । आहुति-मंत्र पंच
 ख्याति । तर्जनी-मध्यमा-अंगुष्ठती^५ । ‘प्राणाय स्वाहा’ म्हणावे ॥ ३९ ॥ मध्यमा-अनामिका-अंगुष्ठेसी । ‘अपानाय
 स्वाहा’ म्हणा ऐसी । ‘व्यानाय स्वाहा’ म्हणावथासी । अनामिका-कनिष्ठिका-अंगुष्ठाने ॥ ४० ॥ अंगुष्ठ-तर्जनी-
 कनिष्ठिकेसी । ‘उदानाय स्वाहा’ म्हणा हीसी । पंचांगुलीने परियेसी । ‘समानाय स्वाहा’ म्हणावे ॥ ४१ ॥ प्राणाहुति
 घेतले अन्न । दंतां स्पर्शी नये जाण । जिव्हेने गिळोनि तत्क्षण । मग धरावे मौन देखा ॥ ४२ ॥ मौन धरावयाचे स्थान ।

^१. ‘अ भूर्भुः स्वः गा मत्राने २. पाणी हाताने घिक नवे ३. शीघ्रावान महाता, “यो बट्टगांधी-त्वा न्यात प्राण्याज्ञा जीवित गृहिणो असून प्राण व अपान वायुज्ञा
 समर्पेत प्राण्याज्ञा खाल्लेले चार (सर्व) प्रकारचे अन्न पर्वतिनो.” ४. अन्न ब्रह्मा रसो विष्णुभोजत देवो महेश्वर । एवं घ्याव्या तु यो भूते सोऽन्नदेवै लिपले ॥ ५. परून

सांगेन ऐका तुम्हां विधान । स्नानसमयी धरा निगुण । न थरितां फल बरण नेइ ॥ ४३ ॥ होम करितां न धरी मौन । लक्ष्मी
 जाय तन्धण । जेवितां मौन न धरी आपण । अपमृत्यु घडे त्यासी ॥ ४४ ॥ अशक्य असेल मौन जरी । प्राणाहुति घे तंववरी ।
 मौन धरावै अवधारी । श्रीगुरु म्हणती ब्राह्मणासी ॥ ४५ ॥ पिता जिवंत असे ज्यासी । अथवा ज्येष्ठ बंधु परियेसी । धर्म
 नवे मौनासी । श्राद्धात्र जेवितां धरावै ॥ ४६ ॥ पंच प्राणाहुति घेतां । सर्वासी मौन ग्राहाता । असेल पिता, बडील
 भ्राता । मौन धरिल्या अथःपात ॥ ४७ ॥ जेवावै प्रथम मधुरात्र^१ । भोजन करावै नरे जाण । भक्तुन पूर्वी द्रवात्र । कठिणात्र
 मध्ये परियेसा ॥ ४८ ॥ भोजनान्तसमयासी । जेवावै पुनः द्रवावासी^२ । बल न जाय परियेसी । शीघ्र भोजन करावै
 ॥ ४९ ॥ धेनू उदक घ्यावयासी । जितुका बेळ लांग तिसी । भोजन करावै परियेसी । शीघ्र भोजन मुखी जाणा ॥ ५० ॥
 भोजन करावयाची स्थिति । सांगेन ऐका ग्रामभिति^३ । संन्यासी मुनीश्वर यर्ती । अष्ट ग्राम घ्यावे जाण ॥ ५१ ॥ घोडग
 ग्राम अस्प्यासी^४ । द्वाविंशत^५ गृहस्थासी । भिति नाही ब्रह्मचार्यासी । एकचित्ते परियेसा ॥ ५२ ॥ जितुका मावेल आपल्या
 मुखी । तितुका ग्राम घ्यावा विशेखो । अधिक घेतां ग्राम मुखी । उच्छिष्ठ भक्तिले फल देखा ॥ ५३ ॥ अर्धा ग्राम भक्तुनि ।
 उरले ठेविती आपुल्या भाणी^६ । चांद्रायण आचरावै त्यांनो । उच्छिष्ठ भोजन तथा नाव ॥ ५४ ॥ न बैशावै सहभोजनासी^७ ।
 इष्टसोयरे इत्यादिकांशी^८ । व्रतबंधाविणे^९ पुत्रासी । कन्याकुमारांसी दोष नाही ॥ ५५ ॥ सोङ्दू नवे अन्न देखा । घृत पायस
 विशेषका । सांडावै थोडे ग्राम एका । जेवू नवे सर्व अन्न ॥ ५६ ॥ भोजन पूर्ण होईपर्यंत । पात्री धरावा वामहस्त । जरी
 सोडील अज्ञानता । अन्न वजोनि उठावै ॥ ५७ ॥ याकाणे विटुज्जने । सोङ्दू नवे पात्र जाण । अथवा पूर्वीच न धरावै आपण ।
 दोष नाहीं परियेसा ॥ ५८ ॥ वरुत्र गुंडोनि डोईसी । अथवा सन्मुख दक्षिणेसी । वामपादावरी इस्तेसी । जेवितां अन्न राश्नस
 नेती ॥ ५९ ॥ वामहस्त भ्रमीवरी । ठेवूनि नर भोजन करी । रोग होय त्या शरीरी । अंगुली^{१०} सोडूनि जेवू नवे ॥ ५६० ॥
 अंगुली सोडूनि जेवी जरी । दोष गोमांस भक्तिलेपरी । दोष असती नानापरी । स्थाने असती भोजनाची ॥ ५१ ॥

१. गोऽ अन्न २. पात्र नदार्थ ३. भासानी संस्था ४. चानप्रस्थानागी पुस्तक ५. बत्तीम ६. ताटात ७. गक्क ताटात ८. इत्याविकासांग ९. मुत्र होण्यापूरी १०. कोणतेही चोट

अश्वगजारुढ होउनी । अथवा बैसोनि स्मशानी । देवालयीं शयनस्थानीं । जेवूं नये परियेसा ॥ ६२ ॥ निषिद्ध जेवण
 करपात्रेसीं । ओले नेमोनि, आर्द्रकेशीं । बहिर्हस्त करुनि जानूसीं । जेवितां दोष परियेसीं ॥ ६३ ॥ यज्ञोपवीताच्या
 उपवीतीसीं । भोजन करावैं परियेसीं । जेवितां आपुल्या सन्मुखेसीं । पादस्त्रा^५ अमृं नये ॥ ६४ ॥ ग्राम उदक कंद फल ।
 इक्षुदंडादि केवल । भक्षोनि पात्री ठेवितां सकल । उच्छिष्ट होय अवधारा ॥ ६५ ॥ भोजन करी स्नानावीण । होम न करितां
 जेवी कवण । अन्न नद्वे तें कृमि जाण । महणे पराणारक्षणि ॥ ६६ ॥ पर्णपृष्ठावरी रात्रीसीं । दीपावीण जेविल्यासीं । महादोष
 घडती त्यासीं । कृषि भक्षिले पाप जाणा ॥ ६७ ॥ दीप जाय भोजन करितां । पात्र धरावैं स्मरत सविता । पुनरपि दीप
 आणोनि लावितां । मग भोजन करावैं ॥ ६८ ॥ पात्री असेल जितुके अग्र । तितुक्के जेवावैं परिपूर्ण । आणिक घेतां दोष
 जाण । श्रीगुरु महणती द्वाहृणासी ॥ ६९ ॥ स्पृशां नये जेवितां केझ । कथा सांगतां महादोष । दिसूं नये व्योमआकाश^६ ।
 अंधकारीं जेवूं नये ॥ ७० ॥ न ठेवितां शेष स्त्रियेसी । जेवितां अत्यंत दोषी । ठेविले न जेवितां स्त्रिया दोषी । महापातके
 घडतीं जाणा ॥ ७१ ॥ शून्यदेव-देवालयीं^७ । देवता स्थान आपुले गुहीं । जलसभीप संध्यासमर्थी । जेवूं नये परियेसा ॥ ७२ ॥
 पात्र ठेवूनि दगडावरी । जेवूं नये अवधारी । अवलोकूं नये मुखावरी । स्त्रीजनाचे^८ परियेसीं ॥ ७३ ॥ न करावैं सहभोजन ।
 जेवितां होय उच्छिष्टभक्षण । कुलस्त्रियेशीं भोजन । करितां निर्दोष परियेसा ॥ ७४ ॥ प्राशनशेष^९ उदकासी । घेऊं नये
 परियेसीं । अगत्य^{१०} घडे, संधीसीं । किचित् सांडूनि घेडजे ॥ ७५ ॥ वस्त्रोदक घेतल्यासी । अपार दोष घडती
 त्यासी । जन्म पावे श्वानयोनीसी । पडे मारुती नरकांत ॥ ७६ ॥ शब्द^{११} होय उदक घेतां । अथवा क्षीर घृत जेवितां ।
 आपोशनोदक प्राशितां^{१२} । सुरापानसमान ॥ ७७ ॥ महाजलीं रिधोनि । उदक घेती मुखांतुनी । अथवा उभा पिये पाणी ।
 सुरापानसमान जाणा ॥ ७८ ॥ द्रव्यहस्त अंजुलोनि^{१३} । घेऊं नये उदक ज्ञानी । श्यावैं एक हस्तेकरुनि । वाप हस्त बजावा ॥ ७९ ॥

५. हातात पात्र पेऊन २. औल्या केसानी ३. जेवणाचा हात गुडध्याच्या बाहेर ठेवून ४. पायांतील जोडे ५. उपहे आफाश ६. तेव नमलेन्या तेवलात ७. नाशाच्या मिळाला
 ८. तोडाकडे पाहूं नवे ९. फैन्यातील गिरुन उरलेले पाणी १०. योपावे अगाश फळलेच तर ११. आताव १२. अगाश घेतल्यानत १३. दान हाताती ओवल करून

सभे वैसोनि एकासनी । अथवा आपुले अंथुरणी । प्राणन न करावें पाणी । महादोष परियेसा ॥ १८० ॥ न वाढावें भिन्न^१
 पात्रेसी । पाहूं नये आणिक यातीसी । रजस्वला स्त्रियांसी । चांडाळ श्वान पाहूं नये ॥ ८१ ॥ दृष्टि पडे इतुकियांसी । ध्वनि
 ऐकतां^२ कणांसी । त्यजावें अन्न त्वरितेसी । जेवितां दोष असे जाणा ॥ ८२ ॥ कलहशब्द कांडण दलण । ऐकतां जेवं
 नये अन्न । अपशब्द स्पृष्टास्पृष्ट जाण । त्यजावें अन्न परियेसा ॥ ८३ ॥ नेणते^३ लोक पंक्तीसी । घेऊं नये परियेसी । आगत्य^४
 घडे, संधीसी । उदके भस्मे करा पृथक ॥ ८४ ॥ अथवा स्तंभ असेल मथ्य । द्वारमार्ग असेल शुद्ध । उदके वेष्टिंता आपुले
 परिथ^५ । दोष नाहीं परियेसा ॥ ८५ ॥ कृष्णावस्त्र नेसोनि आपण । अपार दोष जेवितां जाण । स्त्रीजन वाढिती कांसेवीण ।
 उच्छिष्टसमान परियेसा ॥ ८६ ॥ ऐसा विचार कळनि मर्नी । भोजन करावें विद्वज्जनी । 'विकिरिद विलोहित' म्हणोनि ।
 अभिमंत्रावें शेष अन्न ॥ ८७ ॥ 'विकिरिदे' इति मंत्रासी । म्हणावा अघोर ऋषि । रुद्र देवता अनुष्टुप छंदेसी । 'अन्नाभिमंत्रणे
 विनियोगः'^६ ॥ ८८ ॥ ऐसा मंत्र म्हणोन । हातीं घ्यावें शेषाच । यमाचे नांवे बळी घालोन । उत्तरापोशन मग घ्यावें ॥ ८९ ॥
 उच्छिष्ट सर्व पात्रीचें । घेऊनि हातीं, मंत्र वाचे । 'रीरवे पूये' ति म्हणावे, त्याच । पात्राजवळी देवावें ॥ ९० ॥ उठोनि जावें
 प्रक्षालनासी^७ । गंडूष करोनि^८ मग हस्त प्रक्षी^९ । न करितां गंडूष प्रक्षाली हस्तासी । आत्मघातकी तोचि जाणा ॥ ९१ ॥ मुख
 प्रक्षालितां परियेसी । पथ्यमांगुलीं दांत घासी । तर्जनीं अंगुष्ठं महादोषी । रीरव नरक परियेसा ॥ ९२ ॥ वरवें हस्त प्रक्षालून ।
 करावें दंतशोथन । हातींचे पवित्र सोडून । टाकावें नैर्झन्य दिशे ॥ ९३ ॥ 'अंगुष्ठमात्र पुरुष'^{१०} । म्हणावा मंत्र परियेसा ।
 हस्त घासोनि चक्षुया^{११} । उदक लावावें अवथारा ॥ ९४ ॥ ऐसा जरी न म्हणा मंत्र । चक्षुरोग होय त्वरित । याकारणे करा
 निश्चित । हस्तोदके आरोग्यता ॥ ९५ ॥ द्विराचमन करोनि । 'आयंगी' मंत्र म्हणोनि । 'द्रुपदादिवेन्मुमुचा' उच्चारोनि ।

१. पुष्टस्या भाऊने २. त्याचा गल ३. ज्ञानोऽस्ती ४. घेणे पडलेच तर त्याच्या व आपल्या पानाच्यापास्ये पाण्याची छिता भरणाची रूप काढानी ५. आफल्या सभोवार
 ६. हाते पुण्याचा ७. नुळ भस्त ८. घुसवे ९. अंगुष्ठातः पूलो अंगुष्ठ न ममाश्चित । इंश: सर्वग्रं त्रयत, पृथुः प्रीणात् विष्वपुङ् । १०. दोजांना, नेशोपस्थर्णिनिमंत्र
 'शर्पीति च मुक्त्यां च चर्वने शुभमाशिनी । भोजनाने स्वरोत्तम्य तम्य चक्षुर्व मश्यति ॥' हा मंत्र प्राणत जेवून उठल्यावर ओल्या हाताची चोहे एकमेकांवर पासून लोनी
 दोजांना लाभासी, म्हणजे डोळे विष्वपु गाहीत

‘प्राणानां ग्रंथिरसि’ म्हणावें ॥ ९६ ॥ ऐसा मंत्र तुम्ही जपतां । भोजनठायी जाऊनि वैसतां । द्विराचमन करूनि निरुता ।
 ‘नाभिस्यर्गः मग करावा ॥ ९७ ॥ स्मरावे मग अगस्त्यासी । कुभकर्ण बडवाग्नीसी । बृकोदर शनैश्चासी । ‘इल्लवल-
 वातापिवज्जीवतां’ म्हणावे ॥ ९८ ॥ हस्त दाखवावे अग्नीसी । आणिक सांगेन परियेसी । वंधुवर्ग असती जयासी । पुरु-
 नये बस्त्रे कर ॥ ९९ ॥ मग स्मरावे श्रीगुरुसी । आणिक स्मरावे कुलदेवतेसी । येणेपरी विधीसी । भोजन करावे द्विजोत्तमे
 ॥ १०० ॥ विष्र विनवी श्रीगुरुसी । भोजनप्रकार सांगितला आम्हासी । विथिनिषिद्ध अन्ने केसी । निरोपावी कृपेने ॥ १ ॥
 विष्रवचन एकोनि । निरोपिती श्रीगुरु संतोषोनि । ऐक ब्राह्मणा म्हणोनि । अतिप्रेमे निरोपिती ॥ २ ॥ महणे सरस्वती-
 गंगाधरु । ब्राह्मणपणाचा आचारु । निरोप दिघला^१ श्रीगुरु । म्हणोनि विनवी संतोषे ॥ ३ ॥ वैश्वदेवाविणे अन्न । अथवा
 गणान्न^२ परिपूर्ण । घातले असेल वहु लवण । बहुगिश्चितान्न जेवू नवे ॥ ४ ॥ लमुण गाजर कांदे मुळे । बृताक^३ श्वेत वाटोले
 खांपले । छत्राकार^४ शाका सकळ । वर्जाव्या तुम्हीं परियेसा ॥ ५ ॥ धेनु-अजा-महिणीक्षीर । प्रसूतीचे वर्जावे दशरात्र ।
 नूतनोदक पर्जन्यपूर । त्रिरात्री तुम्हीं वर्जावे ॥ ६ ॥ कृष्णांड^५ डोरली^६ पडवलेसी । मुळा वेल^७ आंवलेसी । न भक्षावे
 प्रतिपदेसी । भक्षितां पाप परियेसा ॥ ७ ॥ स्वर्गापवर्ग चाढ ज्यासी । अष्टपी वर्जा ओंतुंवरासी । आमलकफळ^८ रात्रीसी ।
 वर्जावे भानुवार-सप्तमी ॥ ८ ॥ वेलफळ वर्ज शुक्रवारी । शमीफळ^९ मंदवारी^{१०} । भक्षितां लक्ष्मी जाय दुरी । वर्जावे ते
 दिवसीं परियेसा ॥ ९ ॥ धात्रीफळ^{११} रात्रीसी । भक्षितां हानि प्रज्ञेसी^{१२} । नाश करी बीर्यासी । धात्रीफळ वर्जावे ॥ १० ॥
 नख केश पडले अन्न । स्पर्श केलिया माजारे जाण । वायस-घारी-कुकुटादिकरून । स्पर्शले अन्न त्यजावे ॥ ११ ॥ धेनु-पूष्क-
 मुखस्पर्श । अथवा संपर्क अथःकेश । त्यजावे अन्न भरवसे । असेल उचित्त अन्नाजवळी ॥ १२ ॥ एके हातीं वाढिले अन्न ।

१. डोलांगा गाणी लाकून ग्राल्यानेस धुवील मेव अर्णवानपुरातर म्हणून नाभिस्यर्गी रुतावा व गोटावरून तुला हात निसलानड म्हणेडे उन्नाचे पक्षव होते- “धारम्य
 कुभकर्णे न यानि न बडवानेल । जाह्नवारिणामार्यं संस्करामि चूक्लेत्यम्” ॥ २. सांगितला ३. सामुदायिक जन्म ४. वारे ५. अलेपे ६. डोरले ७. वेलफळ ८. शाकला ९. बुद्धीला

शिलें असेल शीतल जाण । वर्जावें तुम्हीं ब्राह्मण । निषिद्ध बोलिलें आचारी ॥ १३ ॥ घृततीलसंमिश्रित । शिले अन्न
पवित्र । तलिलें असेल सर्वत्र । शिले नव्हे सर्वथा ॥ १४ ॥ विप्र विकिती गोरस । घृत क्षीर परियेस । घेतां घडती
महादोष । साक्षात् वह्निपक्ष्यं जेवूं नये ॥ १५ ॥ माषाद्राचे वटकं देखा । शिले नव्हती कर्थी ऐका । जैसें लाल्हापीठ
देखा । शिले नव्हे परियेसा ॥ १६ ॥ कंदमूळादि मसुरात्र । जवांचे असेल परमात्र । गुडयुक्त असेल अत्र । शिले नव्हे
परियेसा ॥ १७ ॥ ऐशा शिळ्या अज्ञासी । दोष नाहीं परियेसी । विटाळ होतां महादोषी । शुचि स्थानी असावे ॥ १८ ॥
तिलमिश्रित भक्ष्यासी । जेवूं नये रात्रीसी । जेवितां होय महादोषी । श्रीगुरु महणती ब्राह्मणाते ॥ १९ ॥ भोजन केलियानंतर ।
तांबूल घ्यावे परिकर । क्रमुक चूर्णं पर्णं सत्वर । घ्यावे द्यावें ब्राह्मणासी ॥ २२० ॥ क्रमुकं एक सुखारोग्य । इय नेदावे
निष्कल अयोग्य । त्रीणि द्यावीं महा भाग्य । चतुर्थं देतां दुःख जाणा ॥ २१ ॥ पंच क्रमुक देतां जरी । आयुःप्रज्ञा वाढे
भारी । देऊं नये सहा सुपारी । मरण सांगे परियेसा ॥ २२ ॥ पर्णमूलं न काढी जरी । व्याधि संभवे अवधारी । अग्रं भक्षितां
पाप भारी । जीर्णपर्णे आयुष्य क्षीण ॥ २३ ॥ पर्णपृष्ठीं बुद्धिनाश । द्विपर्ण खातां महादोष । ऐश्वर्याच्या होय विनाश ।
क्रह्यिसंमत असे जाणा ॥ २४ ॥ पर्णवीण क्रमुक मुखीं । घालतां आपण होय असुखी । सप्त जन्म दरिद्री दुःखी । अज्ञानी
होय अंतकाळी ॥ २५ ॥ यतीश्वरादिब्राह्मचारी । रजस्वला स्त्री विधवा जरी । तांबूल भक्षितां मांसापरी । रस त्याचा
सुरापानसम ॥ २६ ॥ तांबूल भक्षिल्यानंतरे । सायंसंथ्या करावी विप्रे । सूर्य अर्धमंडळ उरे । अघ्यं द्यावीं परियेसा ॥ २७ ॥
बैसोनि द्यावीं अघ्यं तीनि । चारी द्यावीं काळ क्रमूनि । गायत्री मंत्र जपूनि । 'इमंमे ब्रह्म' महणावा ॥ २८ ॥ गोत्रप्रवर
उच्चागोन । मग करावें औपासन । करावे निझीं भोजन । क्षीरमिश्रित मुख्य असे ॥ २९ ॥ रात्री करितां परिविचना । 'ऋतं
त्वा सत्येन' मंत्र महणा । येण विथीं करा भोजना । पूर्वी जैसें बोलिले असे ॥ ३० ॥ भोजन डालियानंतर ।
१. प्रत्यक्ष अभीवर भावून तथार चेलेले एवार्थ २. उद्दाचे सहे ३. सुपारी, चुना, पास ४. सुपारी ५. पानाचा देठ ६. पानाचे टोक ७. चुने कूजके ८. चाठीमाणज्ञा
९. पिंग १०. दोम

वेदाभ्यास एक ग्रहर । मग जावे शयनघर । येण विधीं आचरावे ॥ ३१ ॥ शयन करावयाचे विधान । सांगेन ऐका विद्वज्जन । पराशर सांगे वचन । तेचि विधान सांगतसे ॥ ३२ ॥ खट्टा^१ निर्यल असाची जाण । वर्जाची त्रिपाद भिन्न दूषण^२ । औदुंबर अश्वस्थ पिंपरी निर्गुण । न कराची खट्टा परियेसा ॥ ३३ ॥ निषिद्ध जांबूळ काष्ठाची । वर्जाची प्रेतगजदंताची^३ । भिन्नकाष्ठ त्यजाची माची । वर्वी असाची खट्टा देखा ॥ ३४ ॥ सुमुहर्ते विणाची खट्टा देखा । थनिष्ठा भरणी मृगशिरा दूषका । वार सांगेन विशेखा । शुभाशुभ असर्ती फले ॥ ३५ ॥ रविवारीं अति लाभ देखा । चंद्रवारीं महामुखा । भीमवारीं न करी पाविजे दुःखा । बुधवारीं सांगे महापीडा ॥ ३६ ॥ गुरुवारीं विणल्यासी । वहु पुत्र होती त्यासी । शुक्रवारीं अतिविशेषी । मृत्यु पावे मंदवारी ॥ ३७ ॥ स्वगृहीं शयन पूर्वमुखी^४ । श्वशुरगृहीं दक्षिणमुखी^५ । प्रवासकाळीं पश्चिममुखी^६ । शयन करावे परियेसा ॥ ३८ ॥ सदा निषिद्ध उत्तर दिशा । वरकड फल सांगितले विशेषा । विष-आचार आहे ऐसा । ग्रहिमार्ग शुभाचार ॥ ३९ ॥ पूर्णकुंभ ठेवूनि उर्णी । मंगल द्रव्य घालावे बहुवसी । रात्रिमुक्त म्हणावे परियेसी । विष्णुस्मरण करावे ॥ ४० ॥ मग स्मरावे अगस्त्य ऋषी^७ । माथव मुचुकुंद परियेसी । आस्तिक कपिल महाऋषि । सर्पस्तुति^८ कराची ॥ ४१ ॥ निषिद्ध स्थाने निजावयासी । सांगेन ऐका समस्त ऋषि । जीण देऊळ स्मशानेसी । एक तृक्षातळी वर्जावे ॥ ४२ ॥ चारी विदी चोहाटेसी । ईश्वरस्थान परियेसी । मातापिता निजते स्थळासी । निजू नये परियेसा ॥ ४३ ॥ वर्जावे वारुळाजवळी । वर्जाची आपण तळ्याचे पाळी । नदीतीरीं स्वादुवस्तू जवळी । अघोर स्थळी निजू नये ॥ ४४ ॥ वर्जावे शयन धान्यावरी । निजू नये मोडके घरी । वडोल खालती निजती जरी । खट्टा वर्जाची त्यांपुढे ॥ ४५ ॥ नेसून ओले अथवा नाम ।

^१. द्याट २. तीन पाथांनी, शोडकी ३. ३. मेलेल्या हत्तीच्चा तांतोनी ४. कुट्कात लाकाताची ५. पूर्णकटे डोके करून ६. दक्षिणेकडे डोके करून ७. पश्चिमेकडे डोके करून ८. अग्निर्माधवश्चैव मूचुकुंदो महाऋषि । कपिलो मूर्मिस्तीकः पंडेते मुग्धशाविषः ॥ ९. मापांपसां भद्र ते दूर गच्छ महाऋषिः । जन्मजपय चड्डाने आस्तीक नवन भयः । आग्नीकव्यनं श्रुत्या चः सर्वे न निधत्तेः । जतापा भित्तेऽपि निष्ठावृथकलं वशा ॥

निजं नये शिर वेष्टन । आकाशाखालीं वर्जन । दीप असतां निजं नये ॥ ४६ ॥ पुर्वसत्रों अपरात्रीसी^१ । निजं नये परियेसी । असूं नये स्त्रियेपाशी । रजस्वला चतुर्थदिनी ॥ ४७ ॥ असावे जानवे उपवीतीसी । दृष्टि पदों नये योनीसी । आयुःकीण परियेसी । दीप वर्जावा याकारणे ॥ ४८ ॥ नील वस्त्र नेसले ग्रियेशी । करितां संग परियेसी । पुत्र उपजे चांडाळ-ऐसी । शुभ वस्त्र विशेष ॥ ४९ ॥ रजस्वला न होतां स्त्रियेशी । न करावा संग परियेसी । संग करितां महादोषी । आणिक प्रकार एक असे ॥ २५० ॥ दश वर्षे होतां कन्येसी । रजस्वला सर्वत्रांसी । एका तुम्ही समस्त ऋषि । पराशर सांगतसे ॥ ५१ ॥ ऋतुकाळ असतां स्त्रियेसी । गांवासी जातां पुरुषासी । भूषणहत्या महादोषी । प्रख्यात असे परियेसा ॥ ५२ ॥ चृद्ध अथवा वांडेसी । मरत असती पुत्र जिसी । वहु कन्या होती जिसी । चुकतां ऋतु दोष नाही ॥ ५३ ॥ ऋतु देतां चतुर्थ दिवसी । पुत्र उपजे अल्पायुषी । कन्या होय पांचवे दिवसी । सहावे दिनीं पुत्र परियेसा ॥ ५४ ॥ विषम दिवसीं कन्या जाण । सम दिवशीं पुत्र भगुण । दहा दिवस ऋतुकाळ खूण । चंद्रबळ असावे ॥ ५५ ॥ मूळ मध्य रेवतीसी । संग न करावा परियेसी । कोप नमावा उभयतांसी । संतोषरूपे असावे ॥ ५६ ॥ ऋतुकाळीं स्त्रीपुरुषांसी । जे जे असेल मानसी । मत्त्वरजतमोगुणेसी । तेसा पिंड उपजे देखा ॥ ५७ ॥ ऐसा ब्राह्मणाचा आचार । सांगता झाला पराशर । एकोनि समस्त ऋषीश्वर । तेणोपरी आचरती ॥ ५८ ॥ श्रीगुरु म्हणती ब्राह्मणासी । आचार ब्राह्मणाचा आहे ऐसी । जो आचर विधीसी । देव्य केंचे तथा घरी ॥ ५९ ॥ तो वंद्य होत देवांसी । कामधेनु येड्ल घरासी । लहमी राहे अखंडेसी । पुत्रपीत्री नांदत ॥ २६० ॥ होय आपण शतायुषी । न घडती कोंही दोष त्यासी । तो न भिये कळिकाळासी । ब्रह्मज्ञानी होय जाणा ॥ ६१ ॥ काळमृत्यु चुके देखा । आपमृत्यु घडे केंचा एका । ऐसा आचार आहे निका । नित्य रहाटावे येणेपरी ॥ ६२ ॥ ऐसे एकोनियां वचना । विग्र लागे श्रीगुरुचरणां । जाहला उपदेश मज उद्घारणा । कृपासागरा गुरुमूर्ति ॥ ६३ ॥ भक्तजन तारावयासी ।

^१. राजीन्वा शेवटन्या प्राणी

अवतरलासी हृषीकेशी । परिहारिले अंधकारासी । ज्ञानज्योति प्रकाशली ॥ ६४ ॥ ऐसे विनवोनि ब्राह्मण । पुनरपि धरिले
 दोनी चरण । श्रीगुरुमूर्ति संतोषोन । प्रसन्न झाले तये वेळी ॥ ६५ ॥ महणती श्रीगुरु तथासी । आचार सांगितला तुज
 हृषी । न जावे आतां भिक्षेसी । आचार करूनि सुखी ऐस ॥ ६६ ॥ जी जी इच्छिसी कामना । होइल निरुती^१ सत्य
 जाणा । कन्या पुत्र नांदती सगुणा । संदेह न धरावा मानसी ॥ ६७ ॥ ऐसा वर लाधोनि । विष गेला संतोषोनि । होता तैसाचि
 आचरेनि । सकलाभीष्ट लाधला ॥ ६८ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी । श्रीगुरुचरित्र आहे ऐसी । ऐकतां ज्ञान समस्तांसी ।
 मृड होय ब्रह्मज्ञानी ॥ ६९ ॥ अज्ञानतिमिरअंधकारासी । ज्योतिस्वरूप^२ कथा सुरसी । जे जे इच्छिले मानसी । पाविजे
 त्यरित अवथारा ॥ ७० ॥ म्हणोनि सरस्वती गंगाधर । सांगे गुरुचरित्रविस्तार । ऐकतां होय मनोहर । सकलाभीष्ट साधती
 ॥ ७१ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे कर्ममार्गनिरूपणं नाम
 सप्तत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३७ ॥

॥ अध्याय सदतिसावा समाप्त ॥

॥ कर्मकाण्ड समाप्त ॥

॥ अडतिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक विनवी मिद्दासी । पुढे चरित्र जाहले कैसी ।
 विस्तारावै कृपेसी । महणोनि चरणी लागला ॥ १ ॥ आर्त इळालौ मी तृष्णेचा^१ । घोट भरवी गा अमृताचा । चरित्र सांगे
 श्रीगुरुचर्चे । माझे मन निवद्दी वेणी ॥ २ ॥ मिळू महणे नामधारकासी । तुं जे जे मज पुससी । संतोष होतो आम्हासी ।
 गुरुचरित्र आठवितां ॥ ३ ॥ तुजकरितां आम्हासी । लाभ जोडे परियेसी । आठवली कथा सुरसी । विचित्र एक इळाले असे
 ॥ ४ ॥ मांगे कथन सांगितले । जे भक्तीं द्रव्य आणिले । स्वामी अंगीकार नाही केले । समाराधना करवी महणोनि ॥ ५ ॥
 नित्य समाराधना देखा । करीत होते भक्त अनेक । कधीं नाही आराणूक^२ । नाही ऐसा दिवस नाही ॥ ६ ॥ ऐसे होतां एके
 दिवर्षी । दुर्बळ^३ द्विज आला परियेसी । असे काश्यप-गोवेसी । नाम तवा 'भास्कर' ॥ ७ ॥ अति सुक्षीण^४ ब्राह्मण । आला
 आपण दर्शना म्हणोन । साष्टांगी नमस्कारून । भक्तिपूर्वक विनविले ॥ ८ ॥ ते दिवर्षी भक्तजन । करीत होते आराधन ।
 उठवितात तथा ब्राह्मणा । भोजन करी म्हणोनियां ॥ ९ ॥ संकल्प करोनि तो ब्राह्मण । श्रीगुरुसी भिक्षा करवीन आपण ।
 सर्वे सोपस्कार^५ घेऊन । आला होता परियेसा ॥ १० ॥ त्रिवर्गाच्या पुरते देखा । सर्वे असे तंहुल-कणिक । वरकड^६ पदार्थ
 त्या पूर्तिका । सोपस्कार असे त्यापाशी ॥ ११ ॥ सर्वे असे वस्त्री बांधिले । नेऊनि मठांत ठेविले । भक्ते आणिक त्यासी
 बोलाविले । गेला तो ब्राह्मण भोजनासी ॥ १२ ॥ भोजन करितां इळाली निशी । आपण आला मठासी । गांठोडी ठेवी
 आपुले उशी । मग निद्रा करी देखा ॥ १३ ॥ नित्य घडे ऐसेचि त्यासी । भक्त लोक येती आराधनेसी । आराणूक नव्हे
 त्यासी । नित्य जेवी समाराधनी ॥ १४ ॥ समस्त त्यास हांसती । पहा हो समाराधनेची आयती^७ । घेऊनि आला असे भक्तीं ।
 आपण जेवी नित्य समाराधनी ॥ १५ ॥ एकासी नव्हे पुरे अव्र । श्रीगुरुशिष्य बहु जन । केवीं करील हा ब्राह्मण ।
 समाराधना करीन म्हणतो ॥ १६ ॥ लाज नवे त्यासी कैसी । समाराधना म्हणायासी । दे का स्वयंपाक आम्हासी ।

१. तहानेन ल्लाकृष्ण २. सपाराधना ३. गरीब ४. अत्यंत नरीव ५. साहित्य ६. इतर ७. तपासी

तुं करी आजि माथुकरी ॥ १७ ॥ ऐसे नाना प्रकारे त्यासी । विनोद करिती ब्राह्मण परियेसी । ऐशा प्रकारे तीन मासी ।
 क्रमिले त्या ब्राह्मणे तेथेचि ॥ १८ ॥ नित्य होतसे आराधन । त्यांचे घरी जेवी आपण । गांठोडी उशाखाली ठेवून । निद्रा
 करी प्रतिदिवसी ॥ १९ ॥ मास तीन क्रमिल्यावरी । समस्त मिळोनि द्विजवरी । परिहास^१ करिती अपारी । श्रीगुरुमूर्ती ऐकिले
 ॥ २० ॥ बोलाविती त्या ब्राह्मणासी । आजि भिक्षा करावी आम्हांसी । स्वयंपाक करी वेगेसी । म्हणती श्रीगुरु कृपासिधु
 ॥ २१ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुच्या बोला । संतोष अपार द्विजा झाला । चरणावरी माशा ठेविला । हर्षे गेला आइतीसी ॥ २२ ॥
 आणिले द्रव शेर घृत । शाका दोनी त्यापुरत । स्नान करूनि शुचिभृत । स्वयंपाक केला तये वेळी ॥ २३ ॥ समस्त ब्राह्मण
 तये वेळी । मिळोन आले श्रीगुरुजवळी । म्हणती आजि आमुची पाळी । यावनाळ-अन्ने घरी ॥ २४ ॥ नित्य होते
 समाराधन । आम्ही जेवितो मिष्टान । कैचा हा आला ब्राह्मण । आजि राहिली समाराधना ॥ २५ ॥ श्रीगुरु म्हणती
 द्विजांसी । नका जाऊ घरांसी । शीघ्र जावें आंघोळीसी । येथेचि जेवा तुम्ही आजि ॥ २६ ॥ ब्राह्मण मर्नी विचारिती ।
 मठी असे सामग्री आयती । स्वयंपाक आतां कराविती । आम्हांसी निरोपिती याचिगुणे ॥ २७ ॥ समस्त गेले स्नानासी ।
 श्रीगुरु बोलाविती त्या ब्राह्मणासी । शीघ्र करी गा होईल निशी । ब्राह्मण अपार सांगितले ॥ २८ ॥ स्वयंपाक झाला
 तत्क्षण । सांगतसे श्रीगुरुसी ब्राह्मण । निरोप देती जा धांवोन । ब्राह्मण समस्त पाचारी ॥ २९ ॥ ब्राह्मण गेला गंगेसी ।
 बोलावीतसे ब्राह्मणांसी । स्वामीने बोलाविले तुम्हांसी । शीघ्र यावें म्हणोनियां ॥ ३० ॥ ब्राह्मण म्हणती तयासी । स्वयंपाक
 क्लावया होईल निशी । तुवां शीघ्र श्रीगुरुसी । भिक्षा करावी जाय वेगी ॥ ३१ ॥ ऐसे ऐकोनि तो ब्राह्मण । गेला
 श्रीगुरुजवळी आपण । ब्राह्मण न येती ऐसे म्हणे । आपण जेवूं अपरात्री ॥ ३२ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी । नेम असे आजि
 आम्हांसी । सहपंक्तीने ब्राह्मणांसी । जेवूं आम्ही निधारी ॥ ३३ ॥ ब्राह्मणांसहित आम्हांसी । जेवूं वाढीं गा तुं परियेसी ।
 जरी अंगीकार न करिसी । न जेवूं तुझे घरी आम्ही ॥ ३४ ॥ ब्राह्मण म्हणे श्रीगुरुसी । जो निरोप ढाल आपणासी ।
 तोचि निरोप माझे शिरसी । ब्राह्मणांसहित जेवूं वाढीन ॥ ३५ ॥ ब्राह्मण मर्नी विचारी । श्रीगुरु असती पुरुषावतारी ।

न कले बोले कवणेपरी । आपुले वाक्य सत्य करील ॥ ३६ ॥ मग काय करी तो ब्राह्मण । विनवीतसे कर जोडून । मज
न येती ब्राह्मण । विनोद करिती माझ्या बोला ॥ ३७ ॥ श्रीगुरु आणिक^१ शिष्यासी । निरोपिती जा वेगेसी । बोलावूनि
आणी ब्राह्मणांसी । भोजन करा महणोनि ॥ ३८ ॥ शिष्य गेला थांवत । समस्त ब्राह्मणांते बोलावीत । स्नाने करीनि आले
त्वरित । श्रीगुरुमठाजवळिक ॥ ३९ ॥ श्रीगुरु निरोपिती तयांसी । पत्रावळी करा वेगेसी । जेवा आजि सहकुटुंबेसी । ब्राह्मण
करितो आराधना ॥ ४० ॥ चारी सहस्र पत्रावळी । कराव्या तुम्हीं तात्काळी । उभा होता ब्राह्मण जवळी । त्यासी स्वामी
निरोपिती ॥ ४१ ॥ या समस्त ब्राह्मणांसी । विनंति करावी तुवां ऐसी । तुम्हीं यावें सहकुटुंबेसी । आपण करितो आराधना
॥ ४२ ॥ श्रीगुरुचा निरोप घेऊन । विनवीतसे तो ब्राह्मण । द्विज महणती त्यासी हांसोन । काय जेवा म्हणतोस आम्हां
॥ ४३ ॥ आम्हां इतुके ब्राह्मणांसी । एकक शित न ये बांट्यासी । आमंत्रण सांगावया न लाजसी । नमस्कारितोसि घडीघडी
॥ ४४ ॥ चृढ ब्राह्मण ऐसे म्हणती । निंदा न करा श्रीगुरु एकती । जेसे श्रीगुरु निरोपिती । तेसे बोलतो ब्राह्मण ॥ ४५ ॥
हो कां बरवें बरवें^२ म्हणती । सकळ पत्रावळी करिती । ब्राह्मण श्रीगुरुपूजा त्वरिती । करिता झाला उपचारे ॥ ४६ ॥
त्रिकरणपूर्वक^३ करी भक्ति । बरवी केली मंगळारती । तेण श्रीगुरु संतोषती । ढाय^४ घाला म्हणती वेगे ॥ ४७ ॥ स्वयंपाक
आणूनि आपणाजवळी । ठेवी म्हणती तये वेळी । आणोनियां तात्काळी । श्रीगुरुजवळी ठेविला ॥ ४८ ॥ श्रीगुरु म्हणती
ब्राह्मणासी । आमुचे वस्त्र घेऊनि अन्नासी । झांकोनी ठेवी आम्हांपाशी । म्हणोनि वस्त्र देती तये वेळी ॥ ४९ ॥ झांकिले
वस्त्र अग्रावरी । कमङ्डलुउदक घेऊनि करी । श्रीगुरु प्रोक्षिती अन्नावरी । अभिमंत्रोनि तये वेळी ॥ ५० ॥ बोलावूनि म्हणती
ब्राह्मणासी । उघडों नको अन्नासी । काढूनि नेऊनि समस्तांसी । वाढीं वेगी म्हणोनियां ॥ ५१ ॥ तूप घालूनि घटांत । ओतूनि
ये आणिकांत । वाढीं वेगी ऐसे म्हणत । निरोप देती श्रीगुरु ॥ ५२ ॥ ढाय घातले समस्तांसी । वाहीतसे ब्राह्मण
परियेसी । लोक पहाती तटस्थेसी । महदाक्षर्य म्हणताति ॥ ५३ ॥ श्रीगुरु म्हणती ब्राह्मणांसी । वाढीं लागा^५ या
द्विजासी । आणिक उठिले बहुतेसी । याहे लागले तये वेळी ॥ ५४ ॥ भरोनि नेती जितुके अन्न । पुनःमागुती परिपूर्ण ।

५४ घृत भरले असे पूर्ण । घट ओतूनि नेताति ॥ ५५ ॥ वाढिले समस्त पंक्तीसी । सहपंक्तीं श्रीगुरुसी । जेविताति
 ५५ अतिहर्षी । द्विवर पुस्तसे ॥ ५६ ॥ जो जो मागाल तो पदाथं । वाढू वेगे ऐसे म्हणत । भागलेति क्षुधाक्रांत । क्षमा करणे
 ५६ म्हणतसे ॥ ५७ ॥ घृत असे आपुले करी । वाढीतसे महापुरी । विष्र म्हणती पुरे करी । आकंठवरी जेविलो ॥ ५८ ॥ भक्ष्य
 ५७ परमान्न^१ पत्रशाका^२ । ब्राह्मण वाढिताति अनेका । शक्तरा दथि लवणादिका । अनेकापरी जेविले ॥ ५९ ॥ तृप्त जाहले
 ५८ ब्राह्मण देखा । हस्तप्रक्षालन करिती मुखा । उचिछव्ये काढिती ताळकाळिका । आश्रयं म्हणती तये वेळी ॥ ६० ॥ तांबूलादि
 ५९ देती समस्तांसी । श्रीगुरु बोलावूनि तयांसी । बोलावा म्हणती आपुले कलत्रपुत्रांसी । समस्त येऊनि जेवितील ॥ ६१ ॥
 ६० आले विष्रकुळ समस्त । जेवून गेले पंचामृत^३ । श्रीगुरु मागुती निरोपित । शूद्रादि ग्रामलोक बोलावा ॥ ६२ ॥ त्यांचे
 ६१ स्त्रियापुत्रांसहित । बोलावीं शीघ्र ऐसे म्हणत । पाचारिता आले समस्त । जेवूनि गेले तये वेळी ॥ ६३ ॥ श्रीगुरु पुस्ती
 ६२ ब्राह्मणांसी । आतां कोण राहिले ग्रामवासी । ते सांगती स्वामियासी । अंत्यज आहेति उरले ॥ ६४ ॥ बोलावा त्या
 ६३ समस्तांसी । अन्न द्यावे वाहून त्यांसी । जितुके मागती तृप्तीसी । तितुके द्यावे अन्न वेगी ॥ ६५ ॥ तेही तृप्त झाले
 ६४ देखा । प्राणिमात्र नाही भुका । सांगताति श्रीगुरुनायक । डांगोरा^४ पिटा ग्रामांत ॥ ६६ ॥ कोणी असती क्षुधाक्रांत । त्यांसी
 ६५ बोलवावे त्वरित । ऐसे श्रीगुरु निरोपित । हिंडले ग्रामी तये वेळी ॥ ६७ ॥ प्राणिमात्र नाही उपवासी । सर्व जेवले परिवेसी ।
 ६६ मग निरोपित त्या द्विजासी । भोजन तुवां करावे ॥ ६८ ॥ श्रीगुरुनिरोपे भोजन केले । मागुति जाऊनि अन्न पाहिले । आपण
 ६७ जितुके होते केले । तितुके उरले असे अव ॥ ६९ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी । घेऊनि जावे अन्न त्वरितेसी । घालावे जलांत
 ६८ जलचरांसी । तृप्त होती तेही जीव ॥ ७० ॥ ऐसे तया दिवसी विचारिती । सहस चारी झाली मिति । भूमीवरी झाली ख्याति ।
 ६९ लोक म्हणती आश्रयं ॥ ७१ ॥ इतुके झालियावरी । श्रीगुरु त्या द्विजाते पाचारी । वर देती दरिद्र दुरी । पुत्रपौत्र होती तुज
 ७० ॥ ७२ ॥ समस्त जाहले तटस्थ । देखिले अति कौतुक म्हणत । अन्न केले होते किंचित । चारी सहस केवी जेविले ॥ ७३ ॥

एक महणती श्रीगुरुकरणी । स्मरली असेल अन्नपूर्णी । अवतारपुरुष असे धणी^१ । श्रीनृसिंहसरस्वती ॥ ७४ ॥ एक महणती
 अपूर्व देखिले । पूर्वी कथानक होते ऐकिले । पांडवाधरी दुवांस गेले । ऋषीश्वरांसमवेत ॥ ७५ ॥ सत्यभंग होईल
 महणोन । श्रीकृष्ण आला ठाकून^२ । तेण केले अन्न पूर्ण । दुसरे आजि देखिले ॥ ७६ ॥ नर दिसतो दंडधारी । सत्य त्रैमूर्ति
 अवतारी । न कले महिमा असे अपारी । महणती लोक अनेक ॥ ७७ ॥ याते नर जे महणती । ते जाती अथोगती । वर्णाविद्या
 नाही मति । महणती हाचि पद्मद्वा ॥ ७८ ॥ नव्हे हा जरी ईश्वर । केवी केले अन्नपूर्ण^३ । होते तीन अडीच शेर । चारी सहस्र
 जेखिले केवी ॥ ७९ ॥ आणिक एक नवल झाले । आम्ही समस्ती देखिले । प्रेताते जीव आणिले । शुष्क काषासी पद्मव
 ॥ ८० ॥ आणिक एका याची महिमा । कोणासी देऊ आतां साप्त्या । कुमसी होता विविक्रमा । त्यासी दाखविले विश्वरूप
 ॥ ८१ ॥ ग्रामांत होती वांझ महिवी । क्षीर काढविले आपुले भिक्षेसी । वेद महणविले पतितामुखेसी । अभिमंत्रितां
 श्रीगुरुमूर्ती ॥ ८२ ॥ आणिक जाहले एक नवल । कुछी आला चिप्र केवल । दर्शनमात्रे झाला निर्मल । आम्ही देखिले
 दृष्टीने ॥ ८३ ॥ विणकरी होता एक भक्त । तयासी दाखविला श्रीपर्वत । काशीक्षेत्र क्षण न लागत । एका भक्तासी दाखविले
 ॥ ८४ ॥ आणिक अपार चरिता । अमित असे हो सांगतां । क्षितीवरी समस्त देवते । तयाचे नव्हे सामर्थ्य ॥ ८५ ॥ समस्त
 देवांते आराधितां । आलस्ये^४ होय मनकाम्यता । दर्शनमात्रे श्रीगुरुनाथा । सकळाभीष्टे होताति ॥ ८६ ॥ ऐसे महणती
 विप्रलोक । अपूर्व जाहले कवतुक । रुद्याति ऐकती समस्त देख । श्रीगुरुचे चरित्र ॥ ८७ ॥ सिद्ध महणे नामधारकासी ।
 श्रीगुरुचरित्र ऐसे परियेसी । याचि निमित्य^५ बहुवर्सी । शिष्य जाहले श्रीगुरुचे ॥ ८८ ॥ नाना राशीचे भक्त येती । श्रीगुरुची
 मंदिरा करिती । अंतःकरणी एकचित्ती । भजणारांसी प्रसन्न ॥ ८९ ॥ गंगाधराचा नंदन । सरस्वती विनवी नमून । एका तुकी
 समस्त जन । भजा भजा हो श्रीगुरुसी ॥ ९० ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरौ श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने
 सिद्धनामधारकसंवादे अन्नपूर्तिकद्विजचतुःसहस्रभोजनं नाम अष्टाक्रिंशत्तमोऽथ्यायः ॥ ३८ ॥

॥ अध्याय अडतिसावा समाप्त ॥

॥ एकूणचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ सिद्ध महणे नामधारका । पुढे अपूर्व वर्तले ऐका । साठी वर्षे
 चांडोसी एका । पुत्र झाला परियेसा ॥ १ ॥ आपस्तंब-शाखेसी । ब्राह्मण एक परियेसी । शौनकगोत्रप्रवरेसी । नाम तया
 'सोमनाथ' ॥ २ ॥ 'गंगा' नामे त्याची पल्नी । पतिव्रताशिरोमणि । बेदशास्त्रे आचरणी^३ । आपण करी परियेसा ॥ ३ ॥
 वर्षे साठी झाली तिसी । पुत्र नाही तिचे कुशी । वांडा महणोनि ढ्यातेसी । होती तया गाणगापुरी ॥ ४ ॥ पतिसेवा निरंतर ।
 करी भक्तिपुरम्मार । नित्य नेम असे थोर । गुरुदर्शना येत असे ॥ ५ ॥ नीरांजन प्रतिदिवसी । आणोनि करी श्रीगुरुसी ।
 येणेपरी बहुत दिवसी । वर्तत होती परियेसा ॥ ६ ॥ ऐसे असतो वर्तमानी । संतुष्ट झाले श्रीगुरुमुनि । पृच्छा करिती
 हांसोनि । तया द्विजस्त्रियेसी ॥ ७ ॥ श्रीगुरु महणती तियेसी । काय अभीष्ट असे मानसी । आणित्येसी प्रतिदिवसी ।
 नीरांजन परोपरी ॥ ८ ॥ तुड्या मनीची वासना । सांगे त्वरित विस्तारून । सिद्धि पावबील नारायण । गौरीरमण गुरुप्रसादे
 ॥ ९ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचे वचन । करी साषांगी नमन । विनवीतसे कर जोडून । 'अपुत्रस्य लोको नास्ति'^४ ॥ १० ॥ पुत्राविणे
 स्त्रियांसी । पाहो नये मुखासी । पापरूपी महादोषी । महणती मातें स्वामिया ॥ ११ ॥ जिचे पोटी नाही बाळ । तिचा
 जन्म निर्फल । वाट पाहती उभयकुळ । येचाळोम पितूलोकीं ॥ १२ ॥ पितृ चिंतिती मनांत । महणती एखादी सती^५ वंशांत ।
 पुत्र व्यालिया आम्हां हित । तो उद्धरील सकळांते ॥ १३ ॥ पुत्राविणे जे घर । ते सदा असे अधोर । अरण्य नाही त्यासी
 दूर । 'यथारण्य तथा गृह'^६ ॥ १४ ॥ नित्य गंगास्नानासी । आपण जात्ये परियेसी । घेऊन येती बाळकांसी । समस्त स्त्रिया
 कवतुके ॥ १५ ॥ कडे घेऊनियां बाळा । खेळविताति स्त्रिया सकळा । तीसे नाही माझे कपाळा । मंदभाष्य असे देखा
 ॥ १६ ॥ जळो माझे बक्षस्थळ । कडे ढ्यावया नाही बाळ । जम्मोनियां संसारीं निष्फल । नवे पुरुष अश्वा सती ॥ १७ ॥

^३. वेदशास्त्रानुसार आचारण २. नित्यांजना मद्यगती नमने ३. पतिव्रता ४. असे अरण्य तसे पा

पुत्रपीत्र असती जयांसी । परलोक साधे तयांसी । अथोगति निपुत्रिकासी । लुप्तपिंड^१ होय स्वामिया ॥ १८ ॥ आतां पुरे
जन्म मज । साठी वर्षे जाहली सहज । आम्हां आतां वर दीजे । पुढे उत्तम जन्म होय ॥ १९ ॥ पुत्रवंती व्हावे आपण ।
अंतःकरण होय पूर्ण । ऐसा वर देणे म्हणोन । विनवीतसे तये वेळी ॥ २० ॥ ऐकोनि तियेचे वचन । श्रीगुरु म्हणती
हांसोन । पुढील जन्म जाणेल कवण । तूते स्परण कैचे सांग ॥ २१ ॥ नित्य आरति आम्हांसी । भक्तिपूर्वक भावेसी ।
करितां जाहलौ मंतोषी । कन्या-पुत्र होतील तुज ॥ २२ ॥ इहजन्मी तूते जाण । कन्या पुत्र मुलक्षण । होतील निगुर्ती
म्हणोन । श्रीगुरु म्हणती तियेसी ॥ २३ ॥ श्रीगुरुवचन एकोनि । पालवी^२ गांवी बांधी ज्ञानी । विनवीतसे कर जोडूनि ।
ऐका स्वामी कृपासिंधु ॥ २४ ॥ साठी वर्षे जन्मासी । जाहली स्वामी परियेसी । होत नाही विटाळसी । माते कैचे पुत्र
होती ॥ २५ ॥ नाना द्रव नाना तोर्थ । हिंडिवल्ये पुत्रार्थ । अनेक ठार्वी अश्वत्थ- । पूजा केली स्वामिया ॥ २६ ॥ मज
म्हणती सकळे जन । करी वो अश्वत्थ- प्रदक्षिणा । तेणे पुरतील मनकामना । होतील पुत्र म्हणोनि ॥ २७ ॥ अश्वत्थसेवा
बहुकाल । करितां माझा जन्म गेला । विश्वास म्यां चहु केला । होतील पुत्र म्हणोनि ॥ २८ ॥ साठी वर्षे येणॉपरी । कष्ट
केले अपरांपरी । सेवा करित्ये अद्यापिवरी । अश्वत्थाची प्रदक्षिणा ॥ २९ ॥ पुत्र न होती इह जन्मी । पुढे होतील एमे
कामी । सेवा करितसे स्वामी । अश्वत्थाची परियेसा ॥ ३० ॥ आतां स्वामी प्रसन्न होसी । इहजन्मी पुत्र देसी । अन्यथा
नोहे बोलासी । तुमच्या स्वामी नरहोरी ॥ ३१ ॥ स्वामीनी दिधला माते वर । माझे मनी हा निधांर । हास्य न करी^३ स्वामी
गुरु । शकुनगांठी बांधिली म्यां ॥ ३२ ॥ पुढील जन्म-काम्यासी । करित्ये सेवा अश्वत्थासी । स्वामी आतांचि वर देसी ।
इहजन्मी कन्या-पुत्र ॥ ३३ ॥ अश्वत्थसेवा बहु दिवस । करितां डाले मज प्रयास । काय देईल आम्हांस । अश्वत्थ
सेवित्ये पूर्खपणे ॥ ३४ ॥ ऐकोनि तियेचे वचन । श्रीगुरु म्हणती हांसोन । अश्वत्थसेवा महापुण्य । वृथा नोहे परियेसा
॥ ३५ ॥ निंदा न करी अश्वत्थासी । अनंत पुण्य परियेसी । सेवा करी वो आम्हांसरसी । तूते पुत्र होतील ॥ ३६ ॥

१. पिह देणाऱ्या चाणी नाही असा २. मिश्याने ३. फटाळा ४. बट्टा वरणार नाही

आतां आमचे वाक्येकरी । नित्य जावे संगमातीरी । अमरजा वाहे निरंतरी । श्रीमरथीसमागमांत ॥ ३७ ॥ तेथें अश्वत्थ
 असे गहन । जातो आम्ही अनुष्ठाना । सेवा करी वो एकमने । आम्हांसहित अश्वत्थाची ॥ ३८ ॥ अश्वत्थाचे महिमान ।
 सांगतमें परिपूणि । अश्वत्थ नाम नारायण । आमुचा वास तेथें असे ॥ ३९ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुलचे वचन । विनवीतसे ते अंगना ।
 अश्वत्थवृक्षाचे महिमान । स्वामी मातें निरोपावे ॥ ४० ॥ कैसी महिमा असे त्यासी । स्वामी सांगावे मजसी । स्थिर होईल
 माझौं मानसी । सेवा करीन भक्तीने ॥ ४१ ॥ श्रीगुरु म्हणती तियेसी । अश्वत्थवृक्षासी निंदा करिसी । महिमा असे अपार
 त्यासी । समस्त देव तेथें वसती ॥ ४२ ॥ अश्वत्थाचे महिमान । असे ब्रह्मांडपुराणी निरूपण । नारदमुनीस विस्तारोन ।
 ब्रह्मदेवाने सांगितले ॥ ४३ ॥ ब्रह्मकुमर नारदमुनि । नित्य गमन त्रिभुवनी । ब्रह्मयासी पुसोनि । आला ऋषि-आश्रमासी
 ॥ ४४ ॥ नारदाते देखोनि । अर्घ्यपाद्य देवोनि । पूजा केली उपचारोनि । पुसते डाळे तयेवेळी ॥ ४५ ॥ ऋषि म्हणती
 नारदासी । विनेति एक परियेसी । अश्वत्थमहिमा असे कैसी । विस्तारावे स्वामिया ॥ ४६ ॥ ऋषिवचन ऐकोनि । सांगता
 जाहला नारदमुनि । गेलो होतों आजिचे दिनी । ब्रह्मलोकीं हिंडत ॥ ४७ ॥ आपण पुसे स्वभावेसी । अश्वत्थमहिमा असे
 कैसी । समस्त मानिती तयासी । विष्णुस्वरूप म्हणोनियां ॥ ४८ ॥ ऐसा वृक्ष असे जरी । सेवा करणे कवणेपरी । कैसा महिमा
 सविस्तारी । निरोपावे स्वामिया ॥ ४९ ॥ ब्रह्म सांगे आम्हासी । अश्वत्थमुळीं आपण वासी । मध्ये वास हृषीकेशी । अग्रीं
 रुद्र वसे जाणा ॥ ५० ॥ शाखापळवी अथिष्ठानी । दक्षिण शाखे शूलपाणि । पश्चिम शाखे विष्णु निर्गुणी । आपण उत्तरे
 वसतसे ॥ ५१ ॥ इंद्रादि देव परियेसी । वसती पूर्वशाखेसी । इत्यादि^१ देव अहर्निशी । समस्त शाखेसी वसती जाणा ॥ ५२ ॥
 गोद्राह्यण समस्त ऋषि । वेदादि यज्ञ परियेसी । समस्त मूळांकुरेसी^२ । असती देखा निरंतर ॥ ५३ ॥ समस्त नदीतीर्थे देखा । सप्त
 सागर लवणादिका^३ । वसती जाणा पूर्व शाखा । ऐसा अश्वत्थ वृक्ष जाणा ॥ ५४ ॥ अ-कारशब्द मूळस्थान । स्कंथ शाखा
 उ-कार जाण । फळ पुण्य म-कारवर्ण । अश्वत्थमुख अग्निकोणी असे^४ ॥ ५५ ॥ एकादश रुद्रादिक । अष्ट वसु आहेत जे का ।

१. इति २. पातामुख्यला तिकाणी ३. शार, इशुरम, मूण, पूत, दृष्टि, शुद्धांक व दीप्यग्राम असे सात व्युत्त ४. आपेय दिशाम अश्वत्थाने मुख ताणावे

५ जे स्थानीं त्रैमूर्तिका । समस्त देव तेशें वसती ॥ ५६ ॥ ऐसा अश्वत्थनारायण । महिमा वर्णावया शक्त कवण । कल्पवृक्ष
 ५ याचि कारण । ब्रह्मा म्हणे नारदासी ॥ ५७ ॥ नारद सांगे ब्रह्मेश्वरांसी । त्रयमूर्ति वास ज्या वृक्षांसी । काय महिमा सांगौ
 ५ त्यासी । भजतां काय सिद्धि नोहे ? ॥ ५८ ॥ ऐसे ऐकोनि समस्त ऋषि । विनविताति नारदासी । आधरावया विधि कंसी ।
 ५ कवणे रीतीनै भजावै ॥ ५९ ॥ पूर्वी आम्ही एके दिवसी । पुसिले होते आथर्वणासी । त्याणे सांगितले आम्हांसी ।
 ५ अश्वत्थसेवा एक रीती ॥ ६० ॥ तू नारद ब्रह्मवृषि । समस्त धर्म ओळखासी । विस्तार करोनि आम्हांसी । विधिपूर्वक
 ५ निरोपावै ॥ ६१ ॥ नारद म्हणे मुनिवरा । त्या ब्रताचिया विस्तारा । सांगेन एका तत्परा । विधान असे ब्रह्मवचनी ॥ ६२ ॥
 ५ आषाढ पौष चैत्रमासी । अस्तंगत गुरुशुक्रसी । चंद्रवल नसते दिवसी । करु नये प्रारंभ ॥ ६३ ॥ याव्यतिरिक्त आणिक
 ५ मासी । वरवे पाहोनियां दिवसी । प्रारंभ करावा उपवासी । शुचिभूत होऊनि ॥ ६४ ॥ भानुभीमवारेसी । आतबू नये
 ५ अश्वत्थासी । भृगुवारीं संक्रांतिदिवसी । स्पर्श नये परियेसा ॥ ६५ ॥ संधिरात्री रिक्तातिथीं । पर्वणीसी व्यतीपाती । दुर्दिनादि
 ५ वैधुती । अपराणहसमयीं स्पर्श नये ॥ ६६ ॥ अनृत-दृतकर्मभेदी । निंदा पाखांड वर्जेसीं । प्रातर्मानी होवोनि हर्षी ।
 ५ आरंभावै परियेसा ॥ ६७ ॥ सचेल स्नान करूनि । निर्मळ वस्त्र नेसोनि । वृक्षाखाली जाऊनि । गोमयलिप्त करावै
 ५ ॥ ६८ ॥ स्वस्तिकादि शंखपदोसी । घालावी रंगमाळा परियेसी । पंचवर्ण चर्णेसीं । भसावै तेशें पदांत ॥ ६९ ॥ मागुती
 ५ स्नान करूनि । श्वेत वस्त्र नेसोनि । गंगा यमुना कलश दोनी । आणोनि ठेवणे पदांवरी ॥ ७० ॥ पूजा करावी कलशांसी ।
 ५ पुण्याहवाचनकर्मेसी । संकल्पावै विधीसी । काप्यार्थ आपुले उच्चासावै ॥ ७१ ॥ मग कलश घेवोनि । सात बेळा उदक
 ५ आणोनि । स्नपन करावै जाणोनि । अश्वत्थ वृक्षासी अवधारा ॥ ७२ ॥ पुनरपि करूनियां स्नान । मग करावै वृक्षपूजन ।
 ५ पुरुषमूर्त म्हणोन । पूजा करावी घोडशोपचारै ॥ ७३ ॥ मनी ध्यावी विष्णुमूर्ति । अष्टभुजा आहेति ख्याति । शंख चक्र
 ५ वरद हस्ती । अभय हस्त असे जाणा ॥ ७४ ॥ खडग खेटक एके करी । धनुष्यवाण सविस्तारी । अष्टभुजी येणेपरी ।

१. स्पर्श नये २. दिशस्ताज्ञा तिसऱ्या प्रहरी ३. सर्व दोषातिल होऊन ४. गोगवाने सावधावे ५. पंचरात्री गंगोळीनी पृष्ठ ६. वसितारी गंगोळीन्या कमतेल

श्यावा विष्णु नारायण ॥ ७५ ॥ पीतांबर पांधरण । मदा लक्ष्मीसविधान । ऐसी मूर्ति ध्याऊन । पूजा करणे वृक्षासी ॥
 ७६ ॥ ब्रैमूर्तीचे असे स्थान । शिवशक्तीविणे नाहीं जाण । समस्तांते आवाहनोन । योहशोपचारे पूजावे ॥ ७७ ॥ वस्त्रे
 अथवा सुतेसी । चेष्टावे तया वृक्षासी । पुनरपि संकल्पेसी । प्रदक्षिणा कराव्या ॥ ७८ ॥ मनसा वाचा कर्मणेसी ।
 भक्तिपूर्वक भावेसी । प्रदक्षिणा कराव्या हषी । पुरुषसूक्त म्हणत देखा ॥ ७९ ॥ अथवा सहस्रनामेसी । कराव्या प्रदक्षिणा
 हषी । अथवा कराव्या मौन्येसी । त्याचे फल अमित असे ॥ ८० ॥ चाले जैसी स्त्री गर्भिणी । उदककुभ घेउनी । तैसे
 मंद गतीनी । प्रदक्षिणा कराव्या शुद्धभावे ॥ ८१ ॥ पदोपदी अश्वमेध । पुण्य जोडे फलप्रद । प्रदक्षिणासमाप्तमध्य ।
 नमस्कार करावा ॥ ८२ ॥ ब्रह्महत्यादि पापांसी । प्रायश्चित्त नाही परियेसी । प्रदक्षिणा द्विलक्षासी । ब्रह्महत्या पाप जाय
 ॥ ८३ ॥ त्रिमूर्ति वसती जया स्थानी । फल काय सांगू प्रदक्षिणी । समस्त पापा होय थुणी । गुरुतल्पादि पाप जाय
 ॥ ८४ ॥ नाना व्याधि हरती दोय । प्रदक्षिणा करितां होय सुरस । कोटि ऋण असे ज्यास । परिहत परियेसा ॥ ८५ ॥
 जन्म मृत्यु जरा जाती । संसारभय नाश होती । ग्रहदोष वाढो न शकती । सहस्र प्रदक्षिणा केलिया ॥ ८६ ॥ पुत्रकाम्य
 असे ज्यासी । त्याते फल होय भरवंसी । मनोवाक्कायकमैसी । एकोभावे करावे ॥ ८७ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ । देता हांय
 तो अश्वत्थ । पुत्रकाम्य होय ल्वरित । न करा अनुमान ब्रह्मी हो ॥ ८८ ॥ शनिवारी वृक्ष थरोनि । जपावे मृत्युंजय मंत्रानी ।
 काळमृत्यु जिकोनि । गहती नर अवधारा ॥ ८९ ॥ त्यासी अपमृत्यु न वाढती । पूर्णायुषी होती निश्चिनी । शनिग्रह न पीडिती ।
 प्रार्थावे अश्वत्थासी ॥ ९० ॥ शनिनाम॑ घेवोनि । उच्चारावे आपुले जिल्हेनी । वभु पिंगल म्हणोनि । कोणस्थ कृष्ण म्हणावे
 ॥ ९१ ॥ अंतक यम महारौद्री । मंद शनेश्वर सौरि । जप करावा येणेपरी । शनिपीडा न होय ॥ ९२ ॥ ऐसे दृढ करोनि मना ।
 अश्वत्थ मेवितां होय कामना । पुत्रकाम्य तत्क्षणा । होय निरुते अवधारा ॥ ९३ ॥ अमावास्या गुरुवारेसी । अश्वत्थचायाजलेसी ।
 म्नान करितां नरासी । ब्रह्महत्या पाप जाय ॥ ९४ ॥ अश्वत्थतलीं ब्राह्मणासी । अन्न देतां एकासी । कोटि ब्राह्मणां परियेसी ।
 १. विष्णुस्वरूपनामाने २. पोणम्यः पिंगली वभुः कुण्डो रोट्रोऽनको नमः । सौरिः शनेश्वरैः मनः । पिंगलादेन समृद्धः ॥

भोजन दिल्हे फळ असे ॥ १५ ॥ अश्वत्थतळी वैसोन । एकदां मंत्र जपतां क्षण । फळे होतील अनेकगुण ।
 वेदपठण केलियाचे ॥ १६ ॥ नर एखादा अश्वत्थासी । स्थापना करी भर्तीसी । आपुले पितृ-बेचालिसी । स्वार्गी स्थापी
 परियेसा ॥ १७ ॥ छेदितां अश्वत्थवृक्षासी । महापाप परियेसी । पितृमहित नरकासी । जाय देखा तो नर ॥ १८ ॥
 अश्वत्थतळी वैसोन । होम करितां महायज्ञ । अश्वय सुकृत असे जाण । पुत्रकाम्य त्वरित होय ॥ १९ ॥ ऐसा अश्वत्थमहिमा ।
 नारदाप्रति सांगे ब्रह्मा । महणोनि ऐकती ऋषिस्तोम । तथा नारदापासोनि ॥ २० ॥ नारद घणे ऋषेश्वरासी । प्रदक्षिणोच्या
 दहावे अंशी । हवन करावे विशेषी । आगमोक्त विधानपूर्वक ॥ २ ॥ हवनाचे दहावे अंशी । ब्राह्मणभोजन करावे हर्षी ।
 ब्रह्मचर्य हविष्यान्नेसी । द्रव आपण करावे ॥ ३ ॥ येणैपरी आचरोन । मग करावे उद्यापन । शक्त्यनुसार
 सीवर्ण । अश्वत्थवृक्ष करावा ॥ ४ ॥ तो रावा ब्राह्मणासी । विधिपूर्वक परियेसी । श्वेतथेनु सवत्सेसी । ब्राह्मणाते दान
 द्यावी ॥ ५ ॥ वृक्षातळी तिळराशी । करावी यथानुशक्तीसी । श्वेतवस्त्र झांकोनि हर्षी । मुक्षीण ब्राह्मणासी दान द्यावे
 ॥ ६ ॥ ऐसे अश्वत्थविधान । सांगे नारद ऋषिजना । येणैपरी आचरोन । सकलाभीष्ट लाधले ॥ ७ ॥ श्रीगुरु महणती वांडा
 सतीसी । अश्वत्थमहिमा आहे ऐसी । भावभक्ति असे ज्यासी । त्याते होय फलश्रुति ॥ ८ ॥ आचार करी वो येणैपरी ।
 संग्रह अंतःकरणी न घरी । वृक्ष असे भीमातीरी । जेथे अमरजासंगम ॥ ९ ॥ तेंचि आमुचे असे स्थान । सेवा करी वो
 एकोमने । होइल तुडी मनकामना । कन्या पुत्र तुज होतील ॥ १० ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचे वचन । नमन करी ते अंगना ।
 विनवीतसे कर जोडूनि । भावभक्तिकरोनियां ॥ ११० ॥ आपण वांडा वर्णे साठी । कैचे पुत्र आपुले पोटी । वाक्य असे
 तुमचे शेवटी । महणोनि आपण अंगीकारीन ॥ ११ ॥ गुरुवाक्य महणजे कापधेनु । ऐसे बोलती वेदपुराण । आतां नाही
 अनुमान । करीन सेवा स्वामिया ॥ १२ ॥ चाढ नाही अश्वत्थासी । निर्धार तुमचे बोलासी । सेवा करीन तुमची
 ऐसी । महणोनि चरणीं लागली ॥ १३ ॥ ऐसा निरोप घेवोनि । जावोनि वनिता संगमस्थानी । घटकूलांत^१ न्हाऊनि^२ ।
 १. तुमची महण २. संगमातील 'घटकूल' नामाच तीर्थीत ३. स्वाम करून

मेवा करी अश्वत्थाची ॥ १४ ॥ श्रीगुरुनिरोप जेणौपरी । तसी मेवा करी ते नारी । येणौपरी तीन रात्री । आराधिले परियेसा ॥ १५ ॥ श्रीगुरुसहित अश्वत्थासी । पूजा करित तिसरे दिवसी । स्वप्न जाहले तियेसी । सांगेन एका एकचित्ते ॥ १६ ॥ स्वप्नामध्ये विष्र एक । येवोनि देतो तिसी भाक^१ । काम्य झाले तुझे एक । सांगेन एक करी महणे ॥ १७ ॥ जाऊनि गाणगापुरांत । तेथे असे श्रीगुरुनाथ । प्रदक्षिणा करी हो सात । नमन करी तुं भक्तीसी ॥ १८ ॥ जे काय देतील तुजसी । भक्षण करी वो वेगेसी । निर्धार धरूनि मानसी । त्वरित जावै महणे विष्र ॥ १९ ॥ ऐसे देखोनि सुषुप्तींत । मवेचि झाली ते जागृत । कल्पवृक्ष असे अश्वत्थ । कल्पिले फल त्वरित होय ॥ २० ॥ सेवा करूनि चवथे दिवशी । आली आपण मठासी । प्रदक्षिणा करूनि हसी । नमन केले तये वेळी ॥ २१ ॥ हांसोनियां श्रीगुरुमूर्ति । फळे देती तिसी दोनी । भक्षण करी वो संतोषोनि । काम्य झाले आतां तुझे ॥ २२ ॥ भोजन करी वो तुं आता त्वरित । काम्य होईल तुझे सत्य । कन्या-पुत्र दोघे तुते । दिलहे आजि परियेसा ॥ २३ ॥ पारणे करोनि विधीसी । मग भक्षावै या फलासी । दान द्यावै ब्राह्मणांसी । जे काय पूर्वी निरोपिले ॥ २४ ॥ व्रत संपूर्ण करोनि । केले दान ते भामिनी । तेचि दिवशी अस्तमानी । झाली आपण विटाळशी ॥ २५ ॥ मान दिवस तीमवरी । भोजन करी हिरवे खापरी^२ । श्वेत वस्त्र नेसोनि नारी । कवणाकडे न पाहेचि ॥ २६ ॥ येणौपरी तिन्ही निशी । क्रमिल्या नारीने परियेसी । सुस्नात होवोनि चवथे दिवशी । आली श्रीगुरुचे दर्शना ॥ २७ ॥ पतीसमवेत येऊनि । पूजा करी ती एकाश्मरी । श्रीगुरु म्हणती संतोषोनि । पुत्रवंती ज्हावै तुम्ही ॥ २८ ॥ ऐसे नमूनि श्रीगुरुसी । आली आपुल्या मंदिरासी । त्रहु दिथला पांचवे दिवसी । म्हणोनि कन्या परियेसा ॥ २९ ॥ येणौपरी ते नारी । जाहली एका गरोदरी । ग्राम सकळ विस्मय करी । काय नवल म्हणतसे ॥ ३० ॥ म्हणती पहा नवल चर्तले । वांडोसी गर्भधारण केवीं झाले । सोमनाथ विष्र भले । करीतसे आनंद ॥ ३१ ॥ सातवे मासीं ओटी भरिती । अक्षय वाणे ओवालिती । श्रीगुरुसी विनोदावरी ग्रीति । वाणे देवविती कीतुके ॥ ३२ ॥ आठवे मासीं तो ब्राह्मण । करी सीमंतविधान ।

३३ ॥ गुरुनिरोपे संतोषोन । देती वाणे ग्रामांत ॥ ३३ ॥ अभिनव करिती सकलही जन । म्हणती वांडोसी गर्भधारण । पांढरे केश
 ३४ ॥ म्हातारपण । वाणे देती कीतुके ॥ ३४ ॥ एक म्हणती श्रीगुरुप्रसाद । श्रीनृसिंहमूर्ति भक्तवरद । त्याची सेवा करिता आनंद ।
 ३५ ॥ लाथे चारी पुरुषार्थ ॥ ३५ ॥ त्रैपूर्तीचा अवतार । झाला नृसिंहसरस्वती नर । भक्तजनां मनोहर । प्रगटला भूमंडळी ॥ ३६ ॥
 ३६ ॥ ऐसे नानापरी देखा । स्तोत्र करिती गुरुनायका । वाणे देत ते बालिका । अत्योल्हास तिच्या मर्नी ॥ ३७ ॥ वाणे देऊनि
 ३७ ॥ समस्तांसी । येऊनि नमी ती श्रीगुरुसी । भक्तवत्सल परियेसी । आशीर्वचन देतसे ॥ ३८ ॥ संतोषोनि विप्रवनिता । करी
 ३८ ॥ साष्टांग दंडवता । नानापरी स्तोत्र करितां । विनवीतसे परियेसा ॥ ३९ ॥ जय जया परमपुरुषा । तुडी ब्रह्माविष्णुमहेशा । तुडी
 ३९ ॥ वाक्य जाहले परीस । मुवर्ण केला माझा देह ॥ ४० ॥ तुं तारावया विश्वासी । म्हणोनि भूमी अवतरलासी । त्रैपूर्ति तूचि
 ४० ॥ होसी । अन्यथा नव्हे स्वामिया ॥ ४१ ॥ तुडी स्तुति करावयासी । अशक्य आपुले जिवेसी । अपार तुड्या महिमेसी ।
 ४१ ॥ नाही साम्य कृपामिथु ॥ ४२ ॥ येणेपरी स्तोत्र करूनि । श्रीगुरुचरण वंदनि । गेली निरोप घेऊनि । आपुले गृहा परियेसा
 ४२ ॥ ४३ ॥ ऐसे नवपाय क्रमोनि । प्रसूत जाहली शुभदिनी । समस्त ज्योतिषी येवोनि । वर्तविती जातकाते ॥ ४४ ॥ ज्योतिषी
 ४३ ॥ म्हणती तये वेळी । होईल कन्या मन निर्मळी । आषपुत्रा वाढेल कुली । पुत्रपीती नांदेल ॥ ४५ ॥ येणेपरी ज्योतिषी । जातक
 ४४ ॥ वर्तविले परियेसी । सोमनाथ आनंदेसी । दानधर्म करिता जाहला ॥ ४६ ॥ दहा दिवस क्रमोनि । सुमात झाली ते भासिनी ।
 ४५ ॥ कडिये बाळक घेवोनि । आली श्रीगुरुदर्शनासी ॥ ४७ ॥ बाळक आणोनि भक्तीसी । देविले श्रीगुरुचरणापाशी । नमन
 ४६ ॥ करी साष्टांगेसी । एकभावेकरूनियां ॥ ४८ ॥ आश्वासोनि श्रीगुरुमूर्ति । उठी बाले पुत्रवंती । बहुतपरी संतोषविती ।
 ४७ ॥ प्रेमभावेकरोनियां ॥ ४९ ॥ उठानि विनवी ती श्रीगुरुसी । पुत्र नाही आमुचे कुर्गी । सरस्वती आली घरासी । बोल आपुला
 ४८ ॥ सांभाळावा ॥ ५० ॥ एकोनि तियेचे वचन । श्रीगुरु म्हणती हांसोन । न करी मर्नी अनमान । तूते पुत्र होईल ॥ ५१ ॥ म्हणोनि
 ५० ॥ तिये कुमारीसी । कडिये घेती प्रीतीसी । सांगताति समस्तांसी । तये कन्येचे लक्षण ॥ ५२ ॥ पुत्र होतील बहु
 ५१ ॥ इसी । होईल आपण शतायुषी । पुत्राचे पीत्र नवमेसी । पाहील आपण अहेवपणे ॥ ५३ ॥ होईल इसी ज्ञानी पति ।

त्याते चारी वेद येती । अर्थव्यै नांदती । प्रख्यात होवोनि भूमंडली ॥ ५४ ॥ आपण होईल पतिव्रता । पुण्यशील धर्मरता ।
 इच्छी ख्याति होईल वहुता । समस्त इसी वंदिती ॥ ५५ ॥ दक्षिणदेशी महाराजा । येर्हल इच्चे दर्शनकाजा । आणिक पुत्र
 होईल तुज । महणोनि श्रीगुरु बोलती ॥ ५६ ॥ येणेपरी श्रीगुरुमूर्ति । कन्यालक्षण सांगती । विप्रबनिता विनयवृत्ती । महणे
 पुत्र व्यावा मज ॥ ५७ ॥ श्रीगुरु महणती तियेसी । पुत्र व्यावा तुज कैसी । योग्य पाहिजे वर्षे तीसी । अथवा शतायुषी
 मर्खं पै ॥ ५८ ॥ एकोनि श्रीगुरुच्या वचना । विनवीतसे ते अंगना । योग्य पाहिजे पुत्र आपणा । त्यासी पांच पुत्र व्यावे
 ॥ ५९ ॥ भक्तवत्सल श्रीगुरुमूर्ति । वर देती तेणे रीती । संतोषोनि घरा जाती । महानंद दंषतीसी ॥ ६० ॥ पुढे तिसी पुत्र
 झाला । वेदशास्त्री विख्यात भला । पांच पुत्र तो लाधला । नामकरणी श्रीगुरुच्या^१ ॥ ६१ ॥ कन्यालक्षण श्रीगुरुमूर्ती ।
 निरोपिले होते जेणे रीती । प्रख्यात झाली समस्तती । महानंद प्रवर्तला ॥ ६२ ॥ यज्ञ करी तिचा पति । प्रख्यात नाम
 'दीक्षिती' । चहं गाढी त्याची ख्याती । महणोनि सांगे सिद्धमुनि ॥ ६३ ॥ साठी वर्षे वांडोसी । पुत्र जाहला परियेसी । सिद्ध
 महणे नामधारकासी । ऐसी कृपा श्रीगुरुच्या ॥ ६४ ॥ निर्धार असे ज्याचे मर्नी । त्यासी वर देती तत्क्षणी । एकोभावे
 याकारणी । भक्ति करावी श्रीगुरुच्या ॥ ६५ ॥ महणोनि सरस्वती-गंगाधर । सांगे गुरुचरित्रविस्तार । भजा भजा हो श्रीगुरु ।
 सकलाभीष्ट लाधे तुम्हां ॥ ६६ ॥ जो भजेल श्रीगुरुसी । एकोभावे भक्तीसी । त्यासी दैन्य कायसी । जे जे मागेल ते देईल
 सन्त्य ॥ ६७ ॥ गुरुभक्ति महणजे कायथेनु । अंतःकरणी नको अनुमानु । जे जे इच्छीत भजजनु । समस्त देईल परियेसा
 ॥ ६८ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे वृद्धवंद्यासंतानप्राप्तिनाम
 एकोनचत्वारिंशतमोऽध्यायः ॥ ३९ ॥

॥ अध्याय एकूणचालिसावा समाप्त ॥

१. विहान २. श्रीगुरुच्या नावाचा

॥ चालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ मिदु पहणे नामधारका । अपूर्व वर्तले आणिक एका । वृक्ष
 जाहला काष्ठ शुष्का । विचिव कथा एक पां ॥ ? ॥ गाणगापुरी असतां गुरु । आला एक कुष्ठी विषु । आपस्तंब गार्य
 गोवु । नाम तया 'नरहरि' ॥ २ ॥ वेवोनियां श्रीगुरुमूर्तीसी । नमन करी भक्तीसी । करी स्तोत्र बहुवर्सी । करसंपुट जोडनियां
 ॥ ३ ॥ जय जया गुरुमूर्ति । एकोनि आलों तुझी कीर्ति । भक्तवत्सला परंज्योती । परमपुरुषा जगदगुरु ॥ ४ ॥ आपण
 जन्मोनि संसारी । वृथा जाहलो दगडापरी । निंदा करिती द्विजवरी । कुष्ठी म्हणोनि स्वामिया ॥ ५ ॥ वाचिला वेद
 यजुःशाखा । निंदा करिती मातैं लोक । ग्राह्याणाथं^१ न सांगती देखा । अंग हीन^२ म्हणोनियां ॥ ६ ॥ प्रातःकाळी उठोनि
 लोक । न पाहती आपुले मुख । तेण मातैं होते दुःख । जन्म पुरे आतां मज ॥ ७ ॥ पाप केले आपण बहुत । जन्मांतरी
 असंख्यात । त्याणे हा भोग भोगीत । आतां न साहे स्वामिया ॥ ८ ॥ नाना ब्रत नाना तीर्थे । हिंडोनि आलों असंख्याते ।
 पूजा केली देवां समस्त । माझी व्याधि नवचेचि ॥ ९ ॥ आतां थरूनि निर्थारि । आलो स्वामी जगदगुरु । तुझी कृपा न
 होय जरी । ग्राण आपुला त्यजीन ॥ १० ॥ म्हणोनि निर्वाण मानसी । विनवीतसे श्रीगुरुसी । एकोभावैं भक्तीसी । कृपा
 'भाकी द्विजवर ॥ ११ ॥ म्हणोनि मागुती नमस्कारी । नानापरी स्तुति करी । लोहपरीस^३ भेटीपरी । तुझे दर्शनमात्रेसी
 ॥ १२ ॥ करुणावचन एकोनि । भक्तवत्सल श्रीगुरु मुनि । निरोप देती कृपा करूनि । एक शिष्या नामधारका ॥ १३ ॥
 श्रीगुरु म्हणती द्विजासी । पूर्वजन्मी महादोषासी । केले होते बहुवर्सी । म्हणोनि कुष्ठी झालासि तुं ॥ १४ ॥ आतां सांगेन
 ते करी । तुझे पाप जाडैल दुरी । होशील दिव्यशरीरी । एकोभावैं आचरावै ॥ १५ ॥ इतुकिया अवसरी । काष्ठ एक
 औंदुंबरी । शुष्क होते व्रवे चारी । घेऊनि आले सर्पणासी ॥ १६ ॥ तंव देखिले श्रीगुरुमूर्ती । तया विष्रा निरोप देती ।
 एकोभावैकरोनि चित्ती । घे गा काष्ठ डाढकरी ॥ १७ ॥ काष्ठ घेवोनि सांगासी । त्वरित जावै भावेसी । संगमनाथ-पूर्वदिग्गी ।

१. द्वादश म्हणून् २. गोगी ३. लोहपरीस्मान्वा भेटीपराणे होके दे

भीमातीरीं रोकीं पां ॥ १८ ॥ तुवां जाऊनि संगमांत । स्नान करूनि यावें त्वरित । पूजा करूनि अश्वत्थ । पुनरपि जावे स्नानासी ॥ १९ ॥ हातीं धरूनि कलश दोनी । आणीं उदक तत्क्षणी । शुष्क काढा वेळ तीन्ही । स्नपन^१ करीं गा मनोभावे ॥ २० ॥ जया दिवसीं काष्ठासी । पणे येतील सजीवेसी । पाप गेले तुझे दोषी । अंग तुझे होईल बरवे ॥ २१ ॥ येणोपरी श्रीगुरुमूर्ति । तया विश्रा निरोप देती । विश्वास डाला तयाचे चित्ती । धांवत गेला काष्ठाजवळी ॥ २२ ॥ काष्ठ घेऊनि डोईवरी । गेला तो भीमातीरी । संगमेश्वरासमोरी । रोविता जाहला द्विजवर ॥ २३ ॥ जेणे रीतीं श्रीगुरुमूर्ति । तया विश्रा निरोप देती । आचरीतसे एकचित्ती । भक्तिभावेंकरेनियां ॥ २४ ॥ येणोपरी सात दिवस । द्विजे केले उपवास । तया काष्ठासी दोनी कलश । भरेनि घाली वेळोवेळी ॥ २५ ॥ देखोनि म्हणती सकळही जन । तया विश्रा बोलावोन । सांगताति विवंचन^२ । श्रीगुरुनिरोपलक्षण ॥ २६ ॥ म्हणती तूते काय जाहले । शुष्क काष्ठ कां रोविले । याते संजीवन तुवां योजिले । मग तूते काय होय ॥ २७ ॥ श्रीगुरुमूर्ति कृपासिंधु । भक्तजना असे वरदु । त्याची कृपा असे सहृ^३ । समस्तांते कृपा करी ॥ २८ ॥ नसेल निष्कृति^४ तुडिया पापा । म्हणोनि दिधले काष्ठ वापा । वायां कष्ट करिसी कां पां । तूते श्रीगुरुंनी निरोपिले ॥ २९ ॥ ऐकोनि तयांचे वचन । विश्रवर करी नमन । गुरुवाक्य मज कामधेनु । अन्यथा^५ केवी होईल ॥ ३० ॥ सत्यसंकल्प श्रीगुरुनाथ । त्याचे वाक्य नव्हे मिश्य । माझे मनीं निर्धार सत्य । होईल काष्ठ बृक्ष जाणा ॥ ३१ ॥ माझे मनीं निर्धारु । असत्य नव्हे वाक्यगुरु । प्राण वेंचीन सचराचरु । गुरुवाक्य मज करणे ॥ ३२ ॥ येणोपरी समस्तांसी । विश्र सांगे परियेसी । सेवा करी भक्तींसी । तया शुष्क काष्ठाची ॥ ३३ ॥ एके दिवशीं श्रीगुरुमूर्तीसी । सांगती शिष्य परियेसी । स्वामींनी निरोपिले द्विजासी । शुष्क काष्ठ भर्जी म्हणोनि ॥ ३४ ॥ सात दिवस उपवासी । सेवा करितो काष्ठासी । एकोभावे भक्तींसी । निर्धार केला गुरुवचनी ॥ ३५ ॥ किती रीतीं आम्ही त्यासी । विनविले त्याच्या हितासी । वायां कां गा कष्टसी । मूर्खपणे म्हणोनि ॥ ३६ ॥ विश्र आमुते ऐसे म्हणे । चाढ नाहीं काष्ठाविणे^६ । गुरुवाक्य मज करणे । करील आपुला बोल साचा ॥ ३७ ॥

^१. स्नान २. सर्वीकरण ३. तन्माळ ४. निशारण ५. असत्य ६. काष्ठासी गत्य काती कर्तव्य नाही

निर्धार करूनि मानसी । सेवा करितो काष्ठासी । जाहले सात उपवासी । उदक मुख्ये घेत नाही ॥ ३८ ॥ एकोनि शिष्यांचे
 वचन । निरोप देती श्रीगुरु आपण । जैसा भाव अंतःकरण । तैसी मिद्दि पावेल ॥ ३९ ॥ गुरुवाक्य शिष्यासी कारण ।
 मर्वथा नव्हे निर्वाण । जैसी भक्ति अंतःकरण । त्वरित होय परियेसा ॥ ४० ॥ याकागणे तुम्हांसी । सांगेन कथा इतिहासी ।
 सांगे सूत क्रषेश्वरांसी । स्कंदपुराणी परियेसा ॥ ४१ ॥ गुरुभक्तिचा प्रकार । पुसती सूतासी क्रषेश्वर । सांगे सूत मविस्तर ।
 तेचि कथा सांगतसे ॥ ४२ ॥ सूत म्हणे क्रषेश्वरांसी । गुरुभक्ति असे विशेषी । तारावया संसारासी । आणिक नाही पदार्थ
 ॥ ४३ ॥ अयोग्य अश्ववा ज्ञानवंत । म्हणोनि न पहावा अंत । गुरु त्रैमूर्ति मनी ध्यात । सेवा करणे भक्तिभावे ॥ ४४ ॥
 दृढ भक्ति असे जवापाशी । सर्व थर्म साधती तयासी । संदेह न धरावा मानसी । एकचित्ते भजावे ॥ ४५ ॥ गुरु नर ऐसा
 न म्हणावा । त्रैमूर्ति तोचि जाणावा । गुरु-राहटी^१ न विचारावी । म्हणावा तोचि ईश्वर ॥ ४६ ॥ येणैपरी धरोनि मनी ।
 जे जे भजती श्रीगुरुचरणी । प्रसन्न होय शूल्याणि । तात्काळिक परियेसा ॥ ४७ ॥ (अलोक) मंत्रे तीर्थे द्विजे देवे देवज्ञे भेषजे
 गुरी । यादृशी भावना वस्य मिद्दिर्भवति तादृशी^२ ॥ ४८ ॥ (अर्थ) मंत्र-तीर्थ-द्विजस्थानी । देवता-भक्तीं ओषधगुणी ।
 गुरुसी पाहे शिवसमानी । भाविल्यासारखे फल होय ॥ ४९ ॥ म्हणे सूत क्रषेश्वरांसी । गुरुभक्ति म्हणिजे असे ऐसी । सांगेन
 माश्त तुम्हांसी । अपवृ एक चर्तले असे ॥ ५० ॥ पूर्वी पांचाळ नगरांत । होता राजा मिहकेत । तयासी होता एक पुत्र ।
 नाम तया 'धनंजय' ॥ ५१ ॥ एके दिवसी राजपुत्र । गोला पारथी^३ अरण्यांत । जेथे नसती मनुष्यमात्र । उदकवर्जित स्थलासी
 ॥ ५२ ॥ राजपुत्र तुषाक्रान्त । हिंडतसे अरण्यांत । सबे होता शबर दृत । श्रमनियां परियेसा ॥ ५३ ॥ श्रमोनियां शबर^४ दृत ।
 हिंडत होता रानांत । देखता झाला अवचित । जीर्ण एक शिवालय ॥ ५४ ॥ भिन्नलिंग^५ तया स्थानी । पडिले होते मेदिनी ।

^१. गुरुची वाणीकृत २. संघ, तीर्थ, ब्रह्मण, देव, न्योक्तिपी, औषध आणि गुरु वांच्याविषयी ज्ञानाची उपासा असावी, तसेच त्याचा फळ मिळतो. ३. शिवारीणाडी ४. भिन्न जातीगा सेवक ५. फुटके लिंग

शबरे घेतले उचलोनि । म्हणे लिंग बरवें असे ॥ ५५ ॥ हाती घेवोनि लिंगासी । पहात होता शबर हर्षी । राजपुत्र ते संधीसी ।
 आला तया जवळिक ॥ ५६ ॥ राजकुमर म्हणे त्यासी । भिन्न लिंग ते काय करिसी । पडिलीं असतीं भूमीसी । लिंगाकार
 अनेक ॥ ५७ ॥ शबर म्हणे राजसुता । माझे मर्नी ऐसी आती^१ । लिंग पूजा करणे नित्या । म्हणोनि घेतले परियेसा
 ॥ ५८ ॥ ऐकोनि तयाचे वचन । राजपुत्र हास्यवदन । म्हणे पूर्जी एकोमने । लिंग बरवें असे सत्य ॥ ५९ ॥ ऐसे म्हणतां
 राजकुमार । तया करी नमस्कार । कवणे विधीं पूजा करूं । निरोपावे म्हणतसे ॥ ६० ॥ स्वामी ब्रह्मवे माते गुरु । आपण
 याती असे शबरु^२ । नेणे पूजेचा प्रकार । विस्तारावे म्हणतसे ॥ ६१ ॥ राजपुत्र म्हणे त्यासी । न्यावे पायाणलिंग घरासी ।
 पूजा करावी शुचीसी^३ । पत्रपुर्णे अचोनियां ॥ ६२ ॥ तुम्ही दंपती दोघेजणे । मनःपूर्वक पूजा करणे । हेचि लिंग
 गिरिजारमण । म्हणोनि मर्नी निर्धारी पां ॥ ६३ ॥ नानापरी पुण्यजाती । आणाव्या तुवां शिवाप्रती । धूप दीप विधानरीती ।
 नैवेद्य द्यावे भस्म जाण ॥ ६४ ॥ भस्म असेल जे स्मशानी । आणावे तुवां प्रतिदिनी । द्यावा नैवेद्य सुमनी । प्रसाद आपण
 खक्षावा ॥ ६५ ॥ आणिक जे जे जेवी आपण । तोही द्यावा नैवेद्य जाण । ऐसे असे पूजाविधान । म्हणोनि सांगे राजकुमरु
 ॥ ६६ ॥ येणेपरी राजकुपरु । तया शबरा जाहला गुरु । विश्वास केला निर्धारु । शबरे आपुले मनात ॥ ६७ ॥ संतोषोनि
 शबर देखा । नेले लिंग गृहांतिका^४ । स्त्रियेसी सांगे कौतुका । म्हणे 'लिंग प्रसन्न जाहले' ॥ ६८ ॥ गुरुनिरोप जेणे रीती ।
 पूजा करी एकचिन्ती । चिताभस्म अतिप्रीती । आणोनि नैवेद्य देतसे ॥ ६९ ॥ कवचित्काळ येणेपरी । पूजा करी शबरशबरी ।
 एके दिवसीं तया नगरी । चिताभस्म न मिळेचि ॥ ७० ॥ हिंडोनि पाहे गांवोगांवी । चिताभस्म न मिळे कोहीं । येणेपरी
 मात गांवीं । हिंडोनि आला तो घरासी ॥ ७१ ॥ चिता बहु शबरासी । पुसता जाहला स्त्रियेसी । काय करूं म्हणे तिसी ।
 ग्राण आपुला त्यजीन म्हणे ॥ ७२ ॥ पूजा राहिली लिंगासी । भस्म न मिळे नैवेद्यासी । हिंडोनि आलो दाही दिशीं । चिताभस्म
 न मिळेचि ॥ ७३ ॥ जैसे गुरुने निरोपिले । तैसे नैवेद्या पाहिजे दिलहे । नाहीं तरी बृथा जाहले । शिवपूजन परियेसा ॥ ७४ ॥

१. इच्छा २. जातीने पी मिळल ३. पवित्र होडन ४. परालक्षण

गुरुवाक्य जो न करी । तो पडे रीरवधोरी । त्यातें पाप नाही दूरी । सदा दरिद्री होय नर ॥ ७५ ॥ त्यासी होय अधोगति ।
नरकीं पचे अखांडिती । जो कवण करी गुरुची भक्ति । तोचि निस्तरे भवार्णव ॥ ७६ ॥ सकल शास्त्रे येणेपरी । बोलताति
वेद चारी । याकारणे ऐके शबरी । ग्राण आपुला त्यजीन ॥ ७७ ॥ ऐकोनि पतीचे वचन । बोले शबरी हांसोन । चिता
करितां किकारण । चिताभस्म देईन मी ॥ ७८ ॥ मज घालूनि गृहांत । अमि लावा तुम्ही त्वरित । काढे असरीं बहुत । दहन
होईल आपणासी ॥ ७९ ॥ तेचि भस्म ईश्वरासी । उपहारावें तुम्ही हर्षी । ब्रतभंग न करावा भरंवसी । संतोषफूपे बोलतसे
॥ ८० ॥ कधीं तरी शरीरासी । नाश असे परियेसी । ऐसे कार्याकारणासी । देह आपुला समर्पीन ॥ ८१ ॥ ऐकोनि स्वियेचे
वचन । शबर डाळा खेंदे खिन्न । ग्राणेश्वरी तुड्डा ग्राण । केवी घेऊ म्हणतसे ॥ ८२ ॥ अद्यापि तूं पूर्ववयसी^१ । रूपे दिससी
रतीसरसी । पुत्रापत्य न देखिलेसी । या संसारा येऊनि ॥ ८३ ॥ मन नाही तुड्डे थालें^२ । संसारसुख नाही
देखिले । तुड्डे मातापित्यावें मज निरविलें^३ । ग्राणप्रिये रक्षणाथं ॥ ८४ ॥ चंद्रसूर्याक्षीसी^४ । वरिले वो प्यां तुजसी । ग्राण
रक्षणे म्हणोनि हर्षी । येवोनि आलों मंदिरा ॥ ८५ ॥ आतों तुज दहन करितां । घडतील पार्ये असंख्याता । स्त्रीहत्या
भहादोषता । केवीं करूं म्हणतसे ॥ ८६ ॥ तूं माझी ग्राणेश्वरी । तूते मारूं मी कवणेपरी । कैसा तुष्टेल त्रिपुरारि । पुण्य
जायोन पाप घडे ॥ ८७ ॥ दुःखें तुड्डी मातापिता । मातें म्हणती स्त्रीघाता । अजूनि तुड्डी लावण्यता । दिसतसे प्राणप्रिये
॥ ८८ ॥ नाना द्रवें नाना भक्ति । या शरीरालागी करिती । दहन करूं कवणे रीतीं । पार्ये मातें घडतील ॥ ८९ ॥ ऐकोनि
पतीचे वचन । विनशीतसे ती अंगना । कैसे तुम्हां असे ज्ञान । मिश्या मोहे बोलतसां ॥ ९० ॥ शरीर म्हणजे
स्वप्नापरी । जैसा फेण गंगवरी । न राहे जाणा कधीं स्थिरी । मरण सत्य परियेसा ॥ ९१ ॥ आमुचे मातापिता जाण ।
तुम्हां दिधले मातें दान । मी तुपची अधोगता । भिन्नभाव कोठे असे ॥ ९२ ॥ मी म्हणजे तुमचा देह । मर्नी विचार करोनि
पाहे । आपुले अर्ध शरीर आहे । काय दोष दहन करितां ॥ ९३ ॥ जो उपजे भूमीवरी । तो जाणावा नश्य^५ निर्धारी ।

^१. सहस्र प्राचीनी २. तुम डाळे ३. सोपविले ४. नाशवत

माझां देह साफल्य करी । ईश्वराप्रती पावेल ॥ १४ ॥ संदेह सोडोनि आपणासी । दहन करी वेगेसी । आपण होवोनि
 संतोषी । निरोप देत्ये परियेसा ॥ १५ ॥ ऐसे नानापरी पतीसी । बोधी शबरी परियेसी । घरांत जाऊनि, पतीसी । म्हणे
 अग्नि लावीं आतां ॥ १६ ॥ संतोषांनि तो शबर । बांधिता झाला घराचे द्वार । अग्नि लावितां थोर । लागली ज्वाळा
 थुंधरे ॥ १७ ॥ दहन जाहले शबरीसी । भस्म घेतले परियेसी । पूजा करोनि शिवासी । नैवेद्य दिधला अवधारा ॥ १८ ॥
 पूजा करितां ईश्वरासी । आनंद झाला बहुवसी । स्त्रियेसी वधिले म्हणोनि ऐसी । स्मरण नाहीं तयासी ॥ १९ ॥ ऐसी
 भक्तिभावेसी । पूजा केली महेशासी । प्रसाद घेवोनि हस्तेसी । आपुले स्त्रियेस बोलाविले ॥ २०० ॥ नित्य पूजा
 करोन । प्रसाद हाती घेऊन । आपुले स्त्रियेस बोलावून । देत होता शबर तो ॥ २ ॥ तया दिवसीं तेणॉपरी । आपले स्त्रियेते
 पाचारी । कृपासागर त्रिपुरारि । प्रसन्न जाहला परियेसा ॥ ३ ॥ तेचि शबरी येऊनि । उभी ठेली हास्यवदनीं । घेतला नैवेद्य
 मागोनि । घेवोनि गोली घरांत ॥ ३ ॥ जैसे घर तेसे दिसे । शबर विस्मय करीतसे । म्हणे दहन केले स्त्रियेसरिसे । पुनरपि
 घर तेसेचि ॥ ४ ॥ बोलावूनि स्त्रियेसी । शबर पुसतसे तियेसी । दहन केले मी तुजसी । पुनरपि केवी आलीस तु ॥ ५ ॥
 शबरी सांगे पतीसी । आठवण आपण आहे ऐसी । अग्नि लावितां घरासी । निद्रिस्थ आपण जाहल्ये देखा ॥ ६ ॥ पहाशीते
 पीडित । आपण होत्ये निद्रिस्थ । तुमचे बोल एकत । उठोनि आल्ये म्हणतसे ॥ ७ ॥ हे होईल ईश्वरकरणी । प्रसन्न जाहला
 शूलपाणी । ऐसे म्हणतां तत्क्षणी । निजस्वरूपे उभा ठेला ॥ ८ ॥ नमन करीत लोटांगणी । धांवोनि लागती दोघे चरणी ।
 प्रसन्न जाहला शूलपाणि । मागा वर म्हणतसे ॥ ९ ॥ इह सौख्य संसारी । राज्य दिधले धुरंधरी^१ । गति जाहली त्यानंतरी ।
 कल्पकोटि स्वर्गवास ॥ १० ॥ येणॉपरी ऋषेश्वरांसी । मूळ सांगे विस्तारेसी । गुरुवाक्य विश्वास ज्यासी । ऐसे फळ होय
 जाणा ॥ ११ ॥ म्हणोनि श्रीगुरु शिष्यांसी । सांगते झाले परियेसी । विश्वासेंकरोनि द्विज हषी । शुष्क काष सेवीतसे ॥
 १२ ॥ जैसा भाव तेसी सिद्धि । होईल सत्य त्रिशुद्धि^२ । श्रीगुरुनाथ कृपानिधि । सहज निघाले संगमासी ॥ १३ ॥

१. प्रथं २. अविश्व घेऊने ३. अनुष्ट ४. निघाले

जाऊनि करिती अनुष्ठाना । पहाववा येती त्या ब्राह्मणा । देखोनि त्याचे अंतःकरणा । प्रसव झाले तयेवेळी ॥ १४ ॥ हाती
होता कमङ्डल । भरले सदा गंगाजल । उचलोनियां करकमळे । घालिती उदक काषायी ॥ १५ ॥ तत्क्षणी काषायी । पळव
आले परियेसी । औंदुवर वृक्ष ऐसी । दिसतसे समस्तांते ॥ १६ ॥ जैसा चित्तामणिस्पर्श होता । लोखंड होव कांचनता । तैसा
श्रीगुरुमुधा' स्पर्शतां । काष इाला वृक्ष देखा ॥ १७ ॥ काष दिसे औंदुवर । सुदेही जाहला तो विष । दिसे मुवण्देही
नर । गेले कुष तात्काळी ॥ १८ ॥ संतोषोनि द्विजवर । करी साषांग नमस्कार । करीतसे महास्तोत्रै । श्रीगुरुचे तये वेळी
॥ १९ ॥ (श्लोक) इंदुकोटितेज करुण-सिंधु भक्तवत्सले । नंदनात्रिसूनु दत्त, इंदिराक्ष श्रीगुरुम् ॥ गंधमाल्यअक्षतादि-
बृंददेववंदितं । वंदयामि नारसिंह-सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २० ॥ मायपाश-अंधकारछायदूरभास्करं । आयताक्ष पाहि
श्रियावल्लभेण-नायकम् ॥ सेव्य-भक्तबृंद वरद, भूय-भूय नमाप्यहं । वंदयामि नारसिंह-सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २१ ॥
चित्तजादिवर्गषट्क-मज्जवारणांकुशम् । तत्त्वसारशोभितात्मदत्त श्रियावल्लभम् ॥ उत्तमावतार भृत-कर्तृ भक्तवत्सलं । वंदयामि
नारसिंह -सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २२ ॥ व्योमरापवायुतेज-भूमिकर्तुमीश्वरम् । कामक्रोधमोहरहित सोमसूर्यलोचनम् ॥
कामितार्थदातृ भक्त-कामधेनु श्रीगुरुम् । वंदयामि नारसिंह-सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २३ ॥ पुण्डरीक-आयताक्ष, कुंडलदुतेजसम् ।

चोपनियां कमङ्डलगीत अनु० २. पालनिक हे स्तोत्र सरस्वती गायत्री ज्ञात्वाने केल अहं. परनु येथे फुटी ज्ञात्वाने ते केल्याचे गहले आहे. वर्णनित त्यांन्या स्तोत्रांच्या
अवलोकनाने भासूनी गायत्रीने तेले असावे. ३. कोल्याची बंद्रासारे तेज अमाला-चा, हे भक्तवत्सल, करुणामामता, जिवुंडा, अक्षिदाना, नीलकण्ठासारये
केवल असावा-चा, रुद्रामुद्रायांने तेज, फुले, असाता इत्यादी नाट्य नमस्कार केल्यांना हे शोणुरे ! दत्तात्रेय ! भी गुणाला नमस्कार करतो. हे नृसिंहसरस्वती स्वार्थीवत्सलज !
मात्रौ गहण करा. ४. हे भूमिकर्तुमीश्वर ! त्रिपो ! आपण मायपाशकृप आपाराची सावली दृष्टीकरणारे मुर्वी आहात. हे विश्वाल नेत्र असाचा-ना शीणते ! आपण
विश्वादे निघाले उसून सेवा करत्याचा भक्तवत्सल त्रै देणारे आहात. भी अपल्याला नामवार नमस्कार करतो. आपण मांडे (संपार्णवापामून) रुण करा. ५. हे
नृसिंहसरस्वतीभूमिरात ! आपण मनात उन्हन तीणारे ते क्राम, क्रोध, लोभ, मोह, मत, मत्तम हे पढीरिषु, तात्र कोणी मदोमत हाती त्यालत आवरणारे अंकुश आहात.
उपरिपत्त्वाचावाने शोभणारे आपण आत्मस्वकृप दृतात्रेय आहात. आपणच चगवत निर्माण करणारे शीफारी, (भक्तांसाठी) उनम अवलार फोलेल्या भक्तवत्सल आदा
आपल्याला यो चंद्र करतो, आपण मांडे रुण करा. ६. हे श्रीनृसिंहसरस्वतीस्वामिनि ! आपण आकाश, कल, वाव, तेज व पुष्टी ही पैन भहात्तु निर्माण करणारे दृच्छा
आहात. आपल्या डिक्काची चाम, क्रोध, मोह असे शिरणवक्तिं दोष नाहीत. चरसूर्य हे आपले नेत्र अहेत. भलांवा ईशित चलू देणारे जामधेनु. आपण आहात. हे
शोणुरे ! भी आपल्याल चंद्र तरतो. मांडे (भवभावापामून) रुण करा.

चंडुरितखंडनार्थं दंडधारि श्रीगुरुम् ॥ मंडलीकमीलि-मार्तडभासिताननं । वंदयामि नारसिंह-सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २४ ॥
 वेदशास्त्रसनुत्यपाद, आदिमूर्तिश्रीगुरुम् । नादविंदुकलातीत, कल्पपादसेव्ययम् ॥ सेव्यभक्तवृद्धवरद भूय भूय नपाप्यहम् ।
 वंदयामि नारसिंह-सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २५ ॥ अष्टयोगतत्त्वनिष्ठ, तुष्ट ज्ञानवारिधिम । कृष्णावेणितीरवास-पंचनदी-
 संगमम् ॥ कष्टदेन्यदूरिभक्त-तुष्टकाप्यदायकम् । वंदयामि नारसिंह-सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २६ ॥ नारसिंहसरस्वती-नाम
 अष्टमाक्षिकम् । हारकृत शारदेन गंगाधर-आत्मजम् ॥ धारणीक-देवदीक्ष गुरुमूर्तिप्रियितम् । परमात्मानंदश्रियापुत्रपौत्रदायकम्
 ॥ २७ ॥ नारसिंहसरस्वतीय अष्टकं च यः पठेत । घोरसंसारसिधुतारणाख्यसाधनप् ॥ सारजानदीर्घायुरारोग्यादिसंपदम् ।
 चारुवर्गकाप्यलाभ वारंवार यज्जपेत् ॥ २८ ॥ स्तोत्र केले वेणोपरी । आणिक विनवी परोपरी । महणे देवा श्रीहरी । कृपा
 केली स्वामिया ॥ २९ ॥ म्हणोनि मागुती नपस्कारी । श्रीगुरुनाथ अभयकरी । उठविताति अवधारी । ज्ञानराशि
 म्हणोनियां ॥ ३० ॥ समस्त लोक विस्मय करिती । श्रीगुरुते नपस्कारिती । नानापरी स्तुति करिती । भक्तिभावेकरूनियां
 ॥ ३१ ॥ मग निघाले मठासी । समस्त शिष्यद्विजांसरसी । ग्रामलोक आनंदेसी । घेऊनि येती आरतिया ॥ ३२ ॥

१. कृपलाप्रभाने ज्यांने निशाळ नेत्र आहो, ज्यांनी कुळाले चटासाराची कोनिगाळ आहेत, महापातकांन्वा संहारासाठी ज्यांनी हातात टेक भेतला आहे, ज्यांन्या मस्तकावर चटागृह गोभत आहे, ज्यांने पुणे सूर्यमारुदे तेवन्यी आहे, अजा श्रीगुरुना यी वदन करतो, हे श्रीनृसिंहसरस्वती-ईन्द्रा । माझे राण राण । २. हे श्रीनृसिंहसरस्वती शृंगारे । तुमच्या जगांनी नेवाळासे स्तुती करावा । आपण मार्ही आहात, आपण नाह, चिदू व कला योन्याची परीक्षाने निशाचार आहात, कल्पमूर्त्यांनी आपल्या चणणकानांचे सेवन केले आहे, सेवा करणाऱ्या भनावृद्धाला नर देणाऱ्या आपल्याला गी फूला गुला नपस्कार करतो, आपण याज्ञे रक्षण करा, ३. हे प्रभो ! श्रीनृसिंहसरस्वतीएवाऽनि ! आपण जाईग्यांने मापन असू निल्यदुप्त भासात, ज्ञानाते सागर आपणच, आपण कृष्णा, नेणी व पंचांगा यांचा संगम उमणाचा कृपितवाहालीन राहन भासाचे कृष्ण चैन्य तु करून मंत्राणि होकले स्थान्या कामना पूर्ण करतो, भी आपल्याला वदन करतो, आपण माझे रक्षण करा, ४. 'श्रीनृसिंहसरस्वती' या नामाने युक्त आण्य अद्वैतालय पोत्ताळा हार गरम्यानी गंगाधराने तजार कला, हे पठम करून देवावरूप श्रीगुरुतीना जो मंत्राणि करतो, त्यांना परमात्मा आनंद, रूपनी, पृथ-पौत्र शृंगारी केळो, ५. यो संसारात्ता सागरात्ता ताळन बेणारे साधन उसलेले हे श्रीनृसिंह सरस्वतीअहंक जो नेत्रांपीठन करतो, त्यांना आत्मज्ञान, दीर्घायुष, उपरोक्त इत्यादी ग्राप्त होउन चतुर्विधि पृथगार्थाचीही प्राप्ती होते.

जाऊनियां मठांत । शिष्यांसहित श्रीगुरुनाथ । समाराधना असंख्यात । जाहली एका तथा दिनी ॥ ३३ ॥ तथा विप्रा
 बोलायोनि । श्रीगुरु म्हणती संतोषोनि । कन्या-पुत्र-थन-गोथनी । तुझी संतति वाढेल ॥ ३४ ॥ तुझे नाम 'जोगेश्वर' ।
 म्हणोनि टेविले निर्धार । समस्त शिष्यांमध्ये थोर । तूचि आमुचा भक्त जाण ॥ ३५ ॥ वेदशास्त्री संपत्र । तुड्या वंशोवंशी
 जाण । न करी चिता म्हणोन । निरोप देती तथावेळी ॥ ३६ ॥ श्रीगुरु म्हणती तथासी । जावोनि आणी कलत्रपुत्रासी ।
 तुम्ही रहाचे आप्हांपाशी । येचि ग्रामी नांदत ॥ ३७ ॥ तूते होतील तिघे सुत । एकाचे नांव 'योगी' ख्यात । आमुची सेवा
 करील बहुत । वंशोवंशी माझे दास ॥ ३८ ॥ म्हणोनि तथा द्विजासी । करी मंत्र उपदेशी । 'विद्यासरस्वती' ऐशी^१ । मंत्र
 दिलहा परियेसी ॥ ३९ ॥ जैसे श्रीगुरुनी निरोपिले । तथापरी त्यासी जाहले । म्हणोनि मिळ्डू सांगितले । नामधारक शिष्यासी
 ॥ १४० ॥ म्हणोनि सरस्वती-गंगाधर । सांगे श्रीगुरुचरित्र विस्तार । उत्तरावया पैलपार । कथा एकचित्ते ॥ १४१ ॥
 इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने मिळ्डूनामधारकसंवादे शुष्ककाष्ठसंजीवनं नाम
 चत्वारिंशतमोऽध्यायः ॥ ४० ॥

॥ अध्याय चालिसावा समाप्त ॥

^१. 'विद्यासरस्वती' नायाना भृ

॥ एकेचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वती नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक शिष्य देखा । उभा राहोन सन्मुखा । कर जोड़नि ऐका ।
 नमन करी साष्टांगी ॥ १ ॥ जय जया सिद्धमुनि । तू तारक या भवाणी । नाना धर्म विस्तारोनि । श्रीगुरुचरित्र निरोपिले
 ॥ २ ॥ तेण धन्य जाहलो आपण । प्रकाशविले महाज्ञान । सुधारस गुरुस्मरण । प्राशन करविले दातारा ॥ ३ ॥ एक असे
 माझी विनंति । निरोपावें आम्हांप्रति । आमुचे पूर्वजे कवणे रीती । सेवा केली श्रीगुरुची ॥ ४ ॥ तुम्ही सिद्ध महाज्ञानी ।
 होतां श्रीगुरुसञ्जित्यानी । शिष्य जाहले कवणे गुणी । निरोपावें स्वामिया ॥ ५ ॥ ऐकोनि शिष्याचें वचन । सिद्ध सांगे
 विस्तारून । एकचिन्जे करोनि मन । एक शिष्या नामधारका ॥ ६ ॥ पूर्वी कथा सांगितले । जे कां श्रीगुरुसी भेटले ।
 वासरगार्मी होते भले । पूर्वज तुमचे परियेसा ॥ ७ ॥ तयाचें नाम सायंदेव । केली पूजा भक्तिभावें । त्यावरी प्रीति अतिस्नेह ।
 आमुचे श्रीगुरुभूतीचा ॥ ८ ॥ तेथूनि आले दक्षिणदिशी । गाणगापुरी परियेसी । ख्याति जाहली दाही दिशी । कीर्ति वाढली
 बहुतेपरी ॥ ९ ॥ ऐकोनि येती सकळ जन । करिती श्रीगुरुचे दर्शन । जे जे मर्नीची वासना । पूर्ण होय परियेसा
 ॥ १० ॥ येणेपरी श्रीगुरुमूर्ति । होते गाणगापुरी ख्याति । नाम नृसिंहसरस्वती । भक्तवत्सल अवथारी ॥ ११ ॥ तुमचा पूर्वज
 जो को होता । सायंदेव नामै ख्यात । त्यांने ऐकिला बृजांत^१ । महिमा श्रीगुरु यतीचा ॥ १२ ॥ भक्तिपूर्वक वेगेसी । आला
 गाणगापुरासी । आनंद बहु मानमी । हये निर्भर होऊनियां ॥ १३ ॥ दुर्लिनि देखतां गाणगापुरवन । आपण घाली लोटांगण ।
 करीतसे दंडप्रणाम । येणेपरी पातला ॥ १४ ॥ दंडप्रणाम करीत । गेला विष्र मठांत । देखिले रूप मूर्तिमंत । परात्पर श्रीगुरुचे
 ॥ १५ ॥ साष्टांगी नमस्कारीत । असे चरणीं लोलत । केशेकरूनि पाद झाडीत । भक्तिभावें परियेसा ॥ १६ ॥ करसंपुष्ट^२
 जोडोनि । स्तुति करी ऐकोथ्यानी । व्रीमूर्ति तूंचि म्हणोनि । म्हणे श्रीगुरुस्वामियां ॥ १७ ॥ धन्य धन्य जन्म आपुले ।

१. गाणगापुरात अमल्याचा २. शेन्ही हात

कृतार्थ माझे पितृ इगाले । कोटिजन्मपाप गेले । महणोनि चरणी लागला ॥ १८ ॥ जय जवा गुरुमूर्ति । परमात्मा परंज्योति ।
 त्राहि त्राहि विश्वपति । नृसिंहसरस्वती स्वामिया ॥ १९ ॥ तुडे चरण वणावव्यासी । शक्ति कंची आम्हांसी । परमात्मा तूचि
 होसी । भक्तवत्सला स्वामिया ॥ २० ॥ तुमच्या चरणाची ग्रीष्मी । वसती तेथे तीर्थे क्ळोडी । वर्णिती श्रुति घडोघडी ।
 ‘चरणं पवित्रं विततं पुराणं’ ॥ २१ ॥ त्रैमूर्तीचा अवतार । मज दिसमी साक्षात्कार । भासतमे निरंतर । त्रैमूर्ति तूचि होसी
 ॥ २२ ॥ ‘ब्रह्मा’ तूचि केवळ । हाती दंड कमङ्डल । अमृत भरले सदा जळ । प्रोक्षितां प्रेतामी जीव येती ॥ २३ ॥ दंड
 धरिला याकारणे । शरणागताते रक्षणे । दुरितदैन्य निवारणे । भक्तवत्सल तूचि होसी ॥ २४ ॥ रुद्राक्षमाळा भस्मधारण ।
 व्याघ्रचर्माचे आसन । अमृतदृष्टि इंदुनयन । क्ररुष्टि अग्नि-सूर्य ॥ २५ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थासी । भक्तजना तूचि देसी ।
 तूचि ‘रुद्र’ सत्य होसी । नृसिंह-सरस्वती जगद्गुरु ॥ २६ ॥ ‘विष्णु’ ऐसे तुडे गुण । पीतांबर पांधरुण । तीर्थ समस्त
 तुडे चरण । कामना पुरती भक्तांच्या ॥ २७ ॥ वांडेसी कन्या-पुत्र देसी । शुष्क काष्ठा वृक्ष करिसी । दुभविली वांडा महिली ।
 अन्रपूर्णा तुम्हांजवळी ॥ २८ ॥ विष्णुमूर्ति तूचि जाण । साक्षी पावावया कारण । त्रिविक्रमभारतीसी खुण । विश्वरूप
 दाविलेसी ॥ २९ ॥ महणविले वेद पतिताकर्वी । अपार महिमा जाहली पूर्वी । त्रैमूर्ति अवतारूनि पृथ्वी । आलेति भक्त
 तारावया ॥ ३० ॥ येणेपरी स्तोत्र करी । पुनः पुनः नमस्कारी । सदगदित कंठ भारी । रोमांचळ उठियेले ॥ ३१ ॥ आनंदजल
 लोचनी । निये संतोषे बहु मनी । नवरस भक्तीकरूनि । स्तुति केली श्रीगुरुमूर्ति ॥ ३२ ॥ संतोषोनि श्रीगुरुमूर्ति । तया विप्रा
 आश्वासिती । माथा हस्त ठेविनी । परम भक्त तूचि आम्हां ॥ ३३ ॥ तुवां जे कां स्तुति केली । तेणे माझें मन धाले ।
 तुज ऐसे वरदान दिथले । यंशोवंशी माझे दास ॥ ३४ ॥ ऐसा वर देऊनि । श्रीगुरुमूर्ति संतोषोनि । मस्तकीं हस्त न्यासूनि । महणती
 जाई संगमासी ॥ ३५ ॥ स्वान करूनि संगमासी । पूजा करी गा अश्वत्थासी । त्वरित यावें मठासी । भोजन करी आम्हा-
 पंक्ती ॥ ३६ ॥ येणेपरी श्रीगुरुमूर्ति । तया विप्रा निरोप देती । गुरुनिरोप जेणे रीती । आला तो म्नान करूनि ॥ ३७ ॥

पोडशोपचारे श्रीगुरुसी । पूजा करी भक्तिंसी । अनेक परीचे पक्वाग्रेसी । विक्षा केली श्रीगुरुते ॥ ३८ ॥ भक्तवत्सल
 श्रीगुरुमूर्ति । तथा विप्रा आपुले पंक्ती । समस्त शिष्यांहनि प्रीती । ठाव देती आपलेजवळी ॥ ३९ ॥ घोजन जाहले
 श्रीगुरुसी । शिव्यांसहित विप्रांसी । संतोषोनि आनंदेसी । बैमले होते मठांत ॥ ४० ॥ तथा विप्र-सायंदेवासी । श्रीगुरु
 पुसती प्रियेसी^१ । “तुझे स्थान कवण देशी । कलब पुत्र कोठे असती” ॥ ४१ ॥ पुसती क्षेमसमाधान । “कैसे तुमचे
 वर्तमान” । कृपा असे परिपूर्ण । म्हणोनि पुसती संतोषे ॥ ४२ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचे वचन । सायंदेव सांगे विष्णारून ।
 “कन्या पुत्र बंधुजन । क्षेम असती स्वामिया ॥ ४३ ॥ उत्तरकंची म्हणिजे ग्रामी” । वसोनि असतां आम्ही । तुझे कृपेने
 समरन क्षेमी । अगो देवा कृपामिथु ॥ ४४ ॥ पुत्रवर्ग बंधुजन । करिती संसारयातना^२ । आपुली मर्नीची वासना । करीन
 सेवा श्रीगुरुची ॥ ४५ ॥ सेवा करीत श्रीचरणापाशी । असेन स्वामी परियेसी । ऐसा माडो मानसी । निर्धार असे देवगाया^३
 ॥ ४६ ॥ ऐकोनि तथाचे वचन । श्रीगुरु म्हणती हांसोन । “आमुची सेवा असे कठिण । आम्हां वास बहुतां ठायी
 ॥ ४७ ॥ एके समर्थी अरण्यांत । अथवा राहू नगरांत । आम्हांसवें कष्ट बहुत । तुम्ही केवळी साहं शका” ॥ ४८ ॥ येणोपरी
 श्रीगुरुमूर्ति । तथा विप्रा निरोपिती । ऐकोनि विनवी मागुती । म्हणे स्वामी अंगीकारू ॥ ४९ ॥ गुरुची सेवा करी जो
 नर । तोचि उतरे पैलपार । त्यासी कैचे दुःख घोर । मदा सुखी तोचि होय ॥ ५० ॥ चतुर्विध पुरुषार्थे । देऊ शके
 श्रीगुरुनाथ । त्यासी नाही यमपंथ । गुरुभक्ति करणे मुख्य ॥ ५१ ॥ येणोपरी श्रीगुरुसी । सायंदेव भक्तिंसी । विनवीतसे
 परियेसी । संतोषले श्रीगुरुमूर्ति ॥ ५२ ॥ श्रीगुरु तथा विप्रा म्हणती । जैसे असेल तुझे चिन्ती । दृढ असेल मर्नी भक्ती ।
 तरीच करणे अंगीकार ॥ ५३ ॥ स्थिर करोनि अंतःकरण । करितां सेवा श्रीगुरुचरण । इगाले मास तीन जाण । ऐक शिष्या
 नामकरणी ॥ ५४ ॥ वर्ततां ऐसे एक दिवशी । श्रीगुरु गेले संगमासी । सर्वे घेतले तथासी । समस्तांते वारोनि ॥ ५५ ॥
 भक्ताचे अंतःकरण । पहावया गेले श्रीगुरु आपण । पूर्वज तुमचा भोळा जाण । जातसे समागमे ॥ ५६ ॥

१. प्रीतीने २. गाणगारायास्त्वं नेत्रे मेनांवर असेलेहे उमर्कंची किंवा कड्डगंभी नवाने गाय ३. संसाराते काळ

भक्तामहित संगमासी । गेले श्रीगुरु निशि-समयासी । बैमते जाहले अश्वत्थासी । मुख्यगोष्टी करीत देखा ॥ ५७ ॥ दिवस
 गेला अस्तमानी । श्रीगुरु विचार करिती मनी । दृढ़ याचें अंतःकरण । केसे असे पाहूँ म्हणती ॥ ५८ ॥ उठविती वारा
 अवचिती । तेणै वृक्ष पडौ पाहती । पर्जन्य आला महाख्याती^१ । मुसळधारा वर्षती ॥ ५९ ॥ जो कां विष्र होता जवळी ।
 सेवा केली तये वेळी । आश्रय केला वृक्षातली । वस्त्रेंकरुनि श्रीगुरुसी ॥ ६० ॥ पर्जन्य वारा समस्त देखा । साहिले
 आपण भावै एका । उभा राहेनि सन्मुखा । सेवा करी परियेसा ॥ ६१ ॥ येणै याम दोनी । पर्जन्य आला महा क्षोणी ।
 आणिक वारा उठोनि । वाजे शीत अल्यंत ॥ ६२ ॥ श्रीगुरु म्हणती विप्रासी । शीत जाहले बहुवसी । तुवां जाऊनि मठासी ।
 अग्नि आणावा शेकावया ॥ ६३ ॥ श्रीगुरुनिरोपे तत्क्षणी^२ । एकोभाव थरोनि मनी । निघाला विष्र महाज्ञानी । आणावया
 वैश्वानर^३ ॥ ६४ ॥ निघाला शिष्य देखोनि । श्रीगुरु म्हणती हांसोनि । नको पाहूँ आपुले नवनी । उभयपात्री^४ परियेसा
 ॥ ६५ ॥ श्रीगुरुनिरोप जेणेपरी । निघता जाहला झाडकरी । न दिसे वाट अंधकारी । खुणे खुणे जातसे ॥ ६६ ॥ अंधकार
 महाघोर । पाऊस पडे धुरंधर^५ । न दिसे वाट-परिकर । जातो भक्त परियेसा ॥ ६७ ॥ मनी ध्याय श्रीगुरुसी । जातो मार्गे
 परियेसी । लवतां यीज संधीसी । तेणै तेजेसी जातसे ॥ ६८ ॥ येणेपरी द्विजवर । पावला त्वरित गाणगापुर । वेशीपाणी जाऊनि
 थोर । हांकारिले द्वारपाळा ॥ ६९ ॥ तयासी सांगतां वृत्तांत । आणूनि दिघला अग्नि त्वरित । तो घालूनियां भांडियांत ।
 ध्रेवोनि गेला परियेसा ॥ ७० ॥ न दिसे मार्ग अंधकार । विजेच्या तेजे जातो नर । मनी करीतसे विचार । श्रीगुरुंनी मातो
 निरोपिले ॥ ७१ ॥ 'दोन्हीकडे न पाहै' म्हणती । श्रीगुरु मातें निरोप देती । याची केसी आहे स्थिति । म्हणोनि पाहे तये
 वेळी ॥ ७२ ॥ आपुले दक्षिणदिशेसी^६ । पहातां देखे सर्पासी । भिऊनि पळतां उत्तरेसी । अद्भुत दिसे महानाग ॥ ७३ ॥
 पांच फडेचे दिसती दोनी । सर्वेचि येताति धांवोनि । विष्र ध्याला आपुले मनी । धांवतसे भिऊनियां ॥ ७४ ॥ वाट सोडूनियां
 जाय रानी । सर्वेचि येती सर्प दोनी । तेव्हां विष्र भिवोनि । अतिशीघ्र जातसे ॥ ७५ ॥ स्मरता जाहला श्रीगुरुसी ।

१. गृह भोढा २. विसर्व ३. आणन्या सोनी बाजूना ४. भयेकर ५. उजव्या बाजूला

एकोभावे धीरेसी । जातो विप्र श्रीधैसी । पातला संगमाजवळिके ॥ ७६ ॥ तुरुनि देखे श्रीगुरुसी । सहयदीपज्योतीसी ।
 दिसती विप्र वहूवसी । येदध्यनि ऐकतसे ॥ ७७ ॥ जवळी जातां द्विजवह । एकले दिसती श्रीगुरु । गेला सपस्त अंधकार ।
 दिसे चंद्र पौणिमचा ॥ ७८ ॥ ग्रज्वाल्य केले अग्नीसी । उजेढ इाला वहूवसी । इाला विप्र सावधेसी । पाहतसे श्रीगुरुते
 ॥ ७९ ॥ दोन्ही सर्व येऊनि । श्रीगुरुते वंदोनि । सर्वेचि गेले निधोनि । पूर्वीच विप्र भ्याला असे ॥ ८० ॥ श्रीगुरु पुसती
 विग्रासी । कां गा भयाधीन इालासी । आम्ही तुते रक्षावयासी । सर्व दोन्ही पाठविले ॥ ८१ ॥ न थरी भय आतां कांही ।
 आमुची सेवा कठीण पाही । विचारुनि आपुल्या देही । अंगीकारावी गुरुसेवा ॥ ८२ ॥ गुरुभक्ति म्हणजे असे कठीण ।
 दृढभक्तीने सेवा करणे । कलिकाळाते न घेणे । तथा शिष्ये परियेसा ॥ ८३ ॥ सायंदेव तयावेळी । लागतसे
 श्रीगुरुचरणकमळी । विनवीतसे करुणावहाळी । कृपा करी म्हणोनियां ॥ ८४ ॥ गुरुभक्तीचा प्रकार । निरोपावा माते
 श्रीगुरु । जेणे माझे मन स्थिरु । होऊनि राहे तुम्हांजवळी ॥ ८५ ॥ श्रीगुरु म्हणती विग्रासी । सांगेन कथा असे सुरसी ।
 न गमे वेळ रात्रीसी । ब्रह्ममुहूर्त होय तंव ॥ ८६ ॥ पूर्वी कैलासशिखरेसी । वेसला होता व्योमकेशी । अर्धांगी पार्वती
 मरली । एकांती होती ते जाणा ॥ ८७ ॥ गिरिजा पुसे इंश्वरासी । 'गुरुभक्ति' म्हणिजे आहे केशी । विस्तारुनि आम्हांसी ।
 सांगा म्हणे तये वेळी ॥ ८८ ॥ शंभु सांगे गिरिजेसी । सर्व साध्य गुरुभक्तीसी । करावी एकोभावेसी । जोचि शिव तोचि
 गुरु ॥ ८९ ॥ तयाचे एक आख्यान । सांगेन तुज विस्तारुन । एकचित्त करोनि मन । एक गिरिजे म्हणतसे ॥ ९० ॥
 गुरुभक्तीचे मुलभपण । तात्काळ साध्य होय जाण । अनेक तप अनुष्टान । करितां विलंब परियेसा ॥ ९१ ॥ नानातप
 अनुष्टान । करिती वज्र महादान । त्याते होय महाविघ्न । साध्य होतां दुर्लभ ॥ ९२ ॥ जो गुरुभक्ति करील । साध्य होय
 तात्काळ । यज्ञ-दान-तपफल । सर्व मिद्दि त्यासी होय ॥ ९३ ॥ सुलभ असे अग्रयास । जे जाणती गुरुचा वास^१ । एकोभावे
 धरोनि कास । आराधावा श्रीगुरु ॥ ९४ ॥ याचा एक दृष्टांत । सांगेन एक असे विचित्र । ब्रह्मयाचा अवतार व्यक्त ।

१. गुरुगीली राहणे

‘त्वष्टा’ ब्रह्मा परियेसा ॥ १५ ॥ त्यासी जाहला एक पुत्र । अतिलावण्य सुंदर । सकल कर्मकुशल थीर । योग्य जाहला
उपनयना ॥ १६ ॥ त्वष्टाब्रह्मा पुत्रासी । चतुर्वंश करी परियेसी । करावथा विद्याभ्यासी । गुरुचे धरी निरविला^१ ॥ १७ ॥
गुरुची सेवा नानापरी । करीतसे ब्रह्मचारी । वर्ततां ऐसे येणौपरी । अपूर्व एक वर्तले ॥ १८ ॥ वर्ततां ऐसे एके दिवसी ।
आला पर्जन्य बहुवसी । पर्णशाळा परियेसी । गळत होती गुरुची ॥ १९ ॥ तथा वेळी शिष्यासी । निरोप दिघला गुरु कैसी ।
त्वरित करावे आमहांसी । गृह एक दृढ़ ऐसे ॥ २०० ॥ पर्णशाळा प्रतिवर्षी । जीर्ण होत परियेसी । गृह करावे दृढ़ेसी ।
कधीं जीर्ण नहे ऐसे ॥ १ ॥ न तुटे कधीं, राहे स्थिर । दिसावे रथ्य मनोहर । असावे सर्व परिकर^२ । शीघ्र करी गा ऐसे
गृह ॥ २ ॥ ऐसा गुरु निरोप देती । तेचि भपर्यी गुरुची मती । सांगतसे अतिप्रीती । मातौं केचुकी आणावी ॥ ३ ॥ नसेल
विणली अथवा शिवली । विचिंते रंगीं पाहिजे केली । माझे अंगाश्रमां वहिली । त्वरित आणी म्हणतसे ॥ ४ ॥ गुरुपुत्र
म्हणे त्यासी । मागेन एक तुम्हांसी । पादुका आणाव्या मज ऐसी । चाले जैसी उदकावरी ॥ ५ ॥ अथवा चिखल न लागे
तयांसी । न ढावी अधिक पायांसी । जेथे चिनू मानसी । तेथे घेऊनि जाय ऐसी ॥ ६ ॥ इतुकिया अवसरी । गुरुकन्या
काय करी । जातां त्याचा पालव^३ थरी । आपणासी कांहीं आणावे ॥ ७ ॥ तानवडे^४ दोनी आपणासी । घेऊनि यावे
परियेसी । आणिक आपणा खेळावयासी । घरकूल एक आणावे ॥ ८ ॥ कुंजराचे दंते^५ वरवे । घरकूल तुवां करावे ।
एकस्तंभी असावे । कधीं न तुटे नोहे जीर्ण ॥ ९ ॥ जेथे ठेवी मी तेथे यावे । सोपस्कारमहित आणावे । पाट ठाणवीं असावे ।
तया घराभीतरी ॥ ११० ॥ सदा दिसावे नूतन । बावरत असावे आपण । करावथा पाक-घल^६ । मडकीं करूनि आणी
पां ॥ ११ ॥ आणिक मांगेन मी तुज । रांधणी^७ करावया शिकवी मज । पाक केलिया उण्ण सहज । असौं नये अन्न जाणा
॥ १२ ॥ पाक करिता मडकेसी । न लागे काजळ परियेसी । आणोनि दे गा भांडी ऐसी । आणिक सर्व सोपस्कार^८ ॥ १३ ॥

१. पातविले २. साँ गाहिल्य ३. फड ४. मिळांचा भासांचा वागिना ५. उस्तीवंताचे ६. स्वेपाकाचा थेळ ७. स्वेपाक ८. माहित्य

गुरुकन्या ऐसे मणे । अंगीकारिले शिष्यराणे । निधता जाहला तत्क्षणे । महारण्य ग्रवेशला ॥ १४ ॥ मनी चिंता बहु करी ।
 आपण बाल ब्रह्मचारी । काय जाणे याची परी? । केवी करु म्हणातसे ॥ १५ ॥ पत्रावली करु नेणे । इतुके मातै कथी
 होणे । स्मरत असे एकथ्याने । श्रीगुरुचे चरण देखा ॥ १६ ॥ मणे आतां काय करु । मातै कोण आधारु । बोल ठेवील
 माडा गुरु । शीघ्र इतुके न करितां ॥ १७ ॥ कवणापाशी जाऊ शरण । राखील कोण माडा प्राण । कृपानिधि गुरुवीण ।
 ऐसा असेल कवण आतां ॥ १८ ॥ जरी न ऐके गुरुचे बोल । शाप देईल तात्काळ । ब्रह्मचारी आपण बाल । म्हणोनि
 अंगीकार केला ॥ १९ ॥ काय गति आपणासी । शरण जाऊ कवणापाशी । अशक्त बाल या कामासी । अंगीकार का
 केला ॥ २० ॥ गुरुबाब्य भज कारण । मातै न करी निर्वाण । चेंचीन आतां माडा प्राण । गुरुनिरोप करीन मी ॥ २१ ॥
 ऐसा महारण्यांत । जातो बाल चिंता करीत । श्रमोनियां अत्यांत । निर्वाणमानसे^२ निधाला ॥ २२ ॥ पुढे जातां मार्गात ।
 भेटला एक अवधूत । ब्रह्मचारीते देखत । पुसता झाला तये वेळी ॥ २३ ॥ कवण बाला कोठे जासी । चिंताव्याकुळ
 मानसी । विस्तारुनि आम्हासी । सांग म्हणे तये वेळी ॥ २४ ॥ ऐसे म्हणातां ब्रह्मचारी । जाऊनि तया नमन करी । म्हणे
 स्वामी तारी तारी । चिंतासागरी बुडतसे ॥ २५ ॥ भेटलासी तू निधानु । जैसी बत्सालारी थेनु । दुःखिष्ठ जाहलो होतो
 आपणु । आपणा देखतां मन माडे निवाले ॥ २६ ॥ जैसे चकोरपक्षियाते । चांदणे येतां मन हर्षते । तैसे तुड्या दर्शनमात्रे ।
 आनंद जाहला स्वामिया ॥ २७ ॥ माडे पूर्वार्जित पुण्य । कांही होते म्हणोन । तू भेटलासी निधान । कृपासिधु परमपुरुषा
 ॥ २८ ॥ सांगा आपुले नाम कवण । येणे जाहले कोटून । निर्मनुष्य महारण्य । मध्ये तुवां भेटलासि ॥ २९ ॥ होसील
 तूंचि ईश्वरु । मातै कृपा केली गुरु^३ । तुज देखतां मनोहरु । अंतःकरण स्थिर झाले ॥ ३० ॥ कीं होसील कृपालू । सत्य तूंचि
 भक्तवत्सलु । मी तुझा दास बालु । म्हणोनि चरणी लागला ॥ ३१ ॥ नमितां तया बालकासी । उठवीतसे तापसी । आलिंगोनि
 महाहर्षी । आश्वासीतसे तये वेळी ॥ ३२ ॥ मग पुसता जाहला बुर्जात । बालक सांगे समस्त । गुरुनी माणितली जे जे वस्त ।

^२. प्रकार २. इतिनिष्पाते ३. गृह्णे प्रत्या कृपा केली

कवणेपरी साध्य होय ॥ ३३ ॥ आपण बाळ ब्रह्मचारी । जें न होय ते काम अंगीकारी । पडिलो चिंतासागरी । तारावे
स्वामी महणतसे ॥ ३४ ॥ पग म्हणे अवधृत । तथा बाळकाते अभय देत । सांगेन एक तुज हित । जेणे तुझे कार्य साधे
॥ ३५ ॥ विश्वेवर-आराधन । असे एक निधान । काशीपुर महास्थान । सकलाभीष्टे साधतील ॥ ३६ ॥ पंचाशत्कोटी
असे शिति । तथावेगली^१ विख्याति । विष्णुपुख्य प्रजापति । तेथें वर लाधले ॥ ३७ ॥ ब्रह्मा सृष्टि रचावयासी । वर लाधला
परियेसी । वर दिधला विष्णुसी । समस्त सृष्टि पोसावया ॥ ३८ ॥ काशीपूर असे महास्थान । तुवां जाताचि जाण । होड्हल
तुझी मनकामना । संदेह न धरी मनांत ॥ ३९ ॥ तुवां जावें त्वरितेसी । जें जें वसे मानसी । समस्त विद्या लाधसी । तुंचि
होसी 'विश्वकर्मा' ॥ ४० ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ । साध्य होतील तेथें त्वरित । यापरता आणिक स्वार्थ । काय असे सांग
मज ॥ ४१ ॥ तो देव असे दयाल । विचित्र असे त्याचा खेळ । उपमन्यु म्हणिजे बाळ । त्यासी दिधला क्षीरसिंधु ॥ ४२ ॥
नाम 'आनंदकानन' । विख्यात असे महास्थान । समस्तांचो मनकामना । तये ठारीं होतसे ॥ ४३ ॥ नाम असे पुरी 'काशी' ।
समस्त धर्माचिये राशी । सकल जीवजंतुंसी । मोक्षस्थान परियेसा ॥ ४४ ॥ वास करिती तये स्थारी । त्याते देखतांचि
नयनी । जाती दोष पळोनि । स्थानमहिमा काय सांगू ॥ ४५ ॥ ऐसे काशीस्थान असतां । का वा करिसी तुं चिंता । तेथील
पुण्य वर्णितां । अशक्य माझे जिब्हेसी ॥ ४६ ॥ तथा काशीनगरांत । जे जन तीर्थे हिंडत । एकेक पाउली पुण्य बहुत ।
अश्यमेशफळ असे ॥ ४७ ॥ धर्म अर्थे काम मोक्ष । जे जे मरी तुझे कोक्ष । जातांचि होड्हल साक्ष^२ । संदेह न धरी मनांत
॥ ४८ ॥ ऐकोनियां ब्रह्मचारी । साईंगी नमन करी । कोठे आहे काशीपुरी । आपण असे अरण्यांत ॥ ४९ ॥ 'आनंदकानन'
महणसी । स्वर्गी असे कीं भूमीसी । अथवा जाऊं पाताकासी । कोठे असे सांग मज ॥ ५० ॥ या संसारसागरासी ।
तारावया तुंचि होसी । ज्ञान मातें उपदेशी । तारीं मातें स्वामिया ॥ ५१ ॥ ऐशा काशीपुरासी । मातें कोण नेड्हल हप्ती । विनवृ
जरी पी तुम्हांसी । घेवोनि जावे म्हणोनियां ॥ ५२ ॥ कार्य असलिया तुम्हांसी । मज कैसी चुद्धि देसी । आम्ही बाळक तुम्हांसी ।

^१. एनाम जोती योजने विनार आगल्लो पृष्ठा २. लिंगाला वेगली ३. अनुभव

महणोनि चरणीं लागला ॥ ५३ ॥ ऐसे महणतां तापसी । आपण नेहुं महणे हर्षी । तुजकरितां आपणासी । यात्रा घडे लाभ
 थोर ॥ ५४ ॥ आपरता आमहासी । काय लाभ असे विशेषी । ब्रृशा जन्म मानवासी । काशीवास न करितां ॥ ५५ ॥
 तुजकरितां आपणासी । दर्शन घडे पुरी काशी । चला जाऊ त्वरितेसी । महणोनि दोधे निधाले ॥ ५६ ॥ मनोवेंगे तात्काळीं ।
 पातले विश्वेश्वराजवली । तापसी महणे तये वेळीं । बाला याता करीं आतां ॥ ५७ ॥ बाल महणे तापसीसी । स्वामी भाते
 निरोप देसी । नेणों यात्रा आहे कैसी । कवणेंपरी रहाटावें ॥ ५८ ॥ आपण बाल ब्रह्मचारी । नेणे तीर्थ कवणेपरी । कवणे
 विश्विपुरःसरीं । विस्तारुनि सांग मज ॥ ५९ ॥ तापसी महणे तयासी । सांगेन यात्राविधीसी । तुवां करावें भावेसी । नेमे
 भक्तिपूर्वक ॥ ६० ॥ पहिले मणिकर्णिकेसी । स्नान करणे नेमेसी । जाऊनियां विनायकासी । पांचाटारी नमावें ॥ ६१ ॥
 मग जावें महाद्वारा । विश्वनाथदर्शन करा । पुनरपि यावें गंगातीरा । मणिकर्णिकास्नान करावें ॥ ६२ ॥ मणिकर्णिकेश्वर ।
 पूजा करी निर्धारि । जाऊनि कंबलाश्वरतः । पूजा करीं गा भावेसी ॥ ६३ ॥ पुढे ईश्वर-वासुकीसी । पूजा करीं गा भक्तीसी ।
 पर्वतेश्वर पूजोनि हर्षी । गंगाकेशव पूजीं मग ॥ ६४ ॥ ललिता देवी पूजोनि । मग जावें तेश्वनि । जरासंथेश्वर सगुणी ।
 पूजा करीं गा भक्तीसी ॥ ६५ ॥ सोमनाथ असे थोर । पूजावा शूलटेकेश्वर । तयापुढे वाराहेश्वर । पूजा करीं गा ब्रह्मेश्वरी
 ॥ ६६ ॥ अगम्येश्वर कश्यपासी । पूजा करीं गा हरिकेश-वनेश्वरासी । वैहानाथ महाहर्षी । ध्रुवेश्वर पूजीं मग ॥ ६७ ॥
 गोकणेश्वर असे थोर । पूजा करीं गा हाटकेश्वर । अस्थिष्ठेप-तटाकतीर । कीकसेश्वर पूजावा ॥ ६८ ॥ भारभूतेश्वरासी ।
 पूजा करीं गा भावेसी । चित्रगुप्तेश्वरासी । चित्रघंटेसी पूजावें ॥ ६९ ॥ पशुपतीश्वर निका । पूजा करोनि बालका । पितामह
 असे जो कां । त्या ईश्वराते पूजावें ॥ ७० ॥ कलशेश्वर बंदूनि । पुढे जावें एकोमर्नी । चंद्रेश्वरासी नमोनि । पूजा करीं
 गा वीरेश्वरा ॥ ७१ ॥ पुढे पूजीं विद्येश्वर । वानंतर अम्नीश्वर । मग पूजिजे नागेश्वर । हरिशंद्रेश्वर पूजीं जाण ॥ ७२ ॥
 चिंतामणि-विनायका । सेनाविनायक देखा । पूजा करूनि ऐका । वसिष्ठ वामदेव मग पूजीं ॥ ७३ ॥ पुढे विमंश्येश्वर ।

पूजीं लिंग असे थोर । विशालाक्षी मनोहर । धर्मेश्वर पूजीं मग ॥ ७४ ॥ विश्वबाहु पूजा निका । पुढे आशाविनायका ।
 वृद्धादित्य असे जो कां । पूजा करीं गा मनोभावे ॥ ७५ ॥ चतुर्वंक्रेश्वर थोर । लिंग असे मनोहर । पूजा करीं गा
 ब्राह्मीश्वर । अनुक्रमेकरुनियां ॥ ७६ ॥ मनःप्रकामेश्वर असे खण । पुढे ईश्वरईशान । चंडी-चंडेश्वर जाण । पूजा करीं
 गा भक्तिसी ॥ ७७ ॥ पूजीं भवानी-शंकर । दुण्डीराज मनोहर । अचीं राजराजेश्वर । लांगलीश्वर पूजिजे मग ॥ ७८ ॥
 नकुलीश्वर पूजेसी । तुवां जावे भक्तिसी । परान्न-परद्रव्येश्वरासी । प्रतिग्रहेश्वर पूजीं मग ॥ ७९ ॥ निष्कलंकेश्वर थोर ।
 असे लिंग मनोहर । पूजीं मार्कंडेयेश्वर । अप्सरेश्वर पूजीं मग ॥ ८० ॥ गंगेश्वर पूजोन । ज्ञानवापीं करी स्नान । ज्ञानेश्वरा
 अचून । नंदिकेश्वरा पूजीं मग ॥ ८१ ॥ तारकेश्वर थोर । लिंग असे मनोहर । पूजीं महाकाळेश्वर । दंडपाणि पूजीं मग
 ॥ ८२ ॥ महेश्वराते पूजोनि । अचीं भोक्षेश्वर ध्यानी । चीरभद्रेश्वर सुमनी । पूजा करीं गा बालका ॥ ८३ ॥
 अविमुक्तेश्वरापाशी । तुवां जाऊनियां हर्षी । पूजा करीं गा भावेसी । मोदादि पंचविनायकां^१ ॥ ८४ ॥ आनंदभैरवपूजा
 करीं । पुनरपि जाय महाद्वारी । जेथें असे मन्मथारि । विश्वनाथ परियेसा ॥ ८५ ॥ याळा तुवां येणेपरी । अंतर्गृहयात्रा
 करीं । मुकिमंडपाभीतरी । जाऊनि मंत्र महणावा ॥ ८६ ॥ (अलोक) अंतर्गृहस्थ यात्रेयं यथावद्या मया कृता । न्यूनातिरिक्तया
 गंभुः प्रीयतामनया विभुः^२ ॥ ८७ ॥ ऐसा मंत्र जपोनि । विश्वनाथाते नमूनि । मग निधावें तेथूनि । 'दक्षिणमानस' यात्रेसी
 ॥ ८८ ॥ मणिकणिंकेसी जाऊनि । स्नान उत्तरवाहिनी । विश्वनाथाते पूजोनि । संकल्पावे यात्रेसी ॥ ८९ ॥ तेथोनि यावे
 हर्षी । मोदादि पंचविनायकांसी । पूजा करावी भक्तिसी । धुंडीराज पूजीं मग ॥ ९० ॥ पूजा भवानीशंकरा । दंडपाणि
 नमन करा । विशालाक्ष अवधारा । पूजीं तुं भक्तिभावे ॥ ९१ ॥ स्नान धर्मकृपेसी । श्राद्धादिविधि करा हर्षी । पूजा
 धर्मेश्वरासी । गंगाकेशव पूजीं मग ॥ ९२ ॥ पूजावी देवी ललिता । जरासंधेश्वर नमिता । पूजीं मग सोमनाथा ।

^१. मोद, प्रमोद, दुर्मुख, गुमुख च गणनायक २. ही अंतर्गृहाची यावा मी यावामाण केली आहे, यामध्ये कातो कमोजासा अम-न्याम तीविष्येवानी त्यावी धाया कम्बन
 प्रसन्न चाहवे.

वाराहेश्वरा भक्तीसी ॥ १३ ॥ दशाश्वमेधतीर्थेसी । स्नान श्राद्धविधि करा हप्ती । प्रयागतीथी परियेसी । स्नान करा श्राद्ध
 कर्म ॥ १४ ॥ पूजोनियां प्रयागेश्वरासी । दशाश्वमेध-ईश्वरासी । पूजा करी गा भक्तीसी । शीतलेश्वरासी पूजिजे ॥ १५ ॥
 अचीं मग चंदी देवी । सर्वेश्वरी मनोभावी । धुंडिराजा भक्तिपूर्वी । पूजा करी गा ब्रह्मचारी ॥ १६ ॥ तिळभांडेश्वर
 देखा । पूजा करी पुढे एका । रेवाकुंडी स्नान निका । मानससरोवरी मग स्नान ॥ १७ ॥ श्राद्धादि पितृतर्पण । मानसेश्वर
 पूजोन । मनकामना पावणे । एक बाला ब्रह्मचारी ॥ १८ ॥ केदारकुंडी स्नान । करावे तेथेत तर्पण । केदारेश्वर पूजोन ।
 गाँरीकुंडी स्नान करी ॥ १९ ॥ वृद्धकेदारेश्वर । पूजी हनुमंतेश्वर । रामेश्वर मनोहर । पूजोनि श्राद्ध कृमिकुंडी ॥ २०० ॥
 मिलेश्वरासी करी नमन । करूनि स्वप्नकुंडी स्नान । स्वप्नेश्वरासी पूजोन । स्नान करी गा संगमांत ॥ ? ॥ संगमेश्वर पूजोन ।
 लोलार्ककृपीं करी स्नान । श्राद्धादिकमे आचरोन । गतिप्रदीप-ईश्वरासी ॥ २ ॥ पूजावें अर्कविनायका । पाराणेश्वरा
 अधिका । पूजा करोनि बालका । सत्त्विहत्य-कुंडी स्नान करी ॥ ३ ॥ कुरुक्षेत्र-कुंडी देखा । स्नान करावे विशेष्या ।
 सुवर्णादिदान निका । तेथेत तुम्ही करावे ॥ ४ ॥ अमृतकुंडी स्नान निका । पूजी दुर्गाविनायका । दुर्गादिवीसी बालका । पूजा
 करीं मनोभावे ॥ ५ ॥ पुढे चौमही योगिनी । पूजा करी गा एकोमर्नी । कुक्कुट द्विजाते चंदुनी । भंत्र तेथेत जपावा ॥ ६ ॥
 (श्लोक) वाराणस्यां दक्षिणेऽगे 'कुक्कुटो' नाम वै द्विजः । तस्य स्मरणमात्रेण दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत् ॥ ७ ॥ पुढे
 मासोपवासासी । पूजिजे गोईबाईसी । कवाडे घालनियां तिसी । टोले तीन मारावे ॥ ८ ॥ पूजा करी रेणुकेसी । पुढे स्नान
 करावे हप्ती । शंखोद्धारकुंडेसी । शंखविष्णु पूजिजे ॥ ९ ॥ कामाक्षिकुंडी स्नान । कामाक्षीदेवी पूजोन । अयोध्याकुंडी करी
 स्नान । रामसीता पूजावी ॥ १० ॥ लवांकुशकुंडी स्नान । लवकुशाचे पूजन । लक्ष्मीकुंडी करी स्नान । लक्ष्मीनारायण
 पूजिजे ॥ ११ ॥ सूर्यकुंडी करी स्नान । श्राद्धकर्म आचरोन । सांबादित्य पूजोन । जावे पुढे बालका ॥ १२ ॥ वैद्यनाथकुंड
 वरवें । तेथेत स्नान करावे । वैद्यनाथासी पूजावे । एकोभावेकरूनियां ॥ १३ ॥ गोदावरीकुंडेसी । स्नान करा भक्तीसी ।

१. वाराणसीला दक्षिणभागी 'कुक्कुट' नावाचा पक्षी आहे, त्याच्या केवळ स्मरणाने वाईट स्नानाचा परिलाप होतो.

गौतमेश्वरलिंगासी । पूजावे तुवां द्वादशारी ॥ १४ ॥ अगस्त्यकुंडी जाऊनि । स्नान करी मनापासोनि । अगस्त्येश्वराते पूजोनि ।
 बंदन करी भक्तिभावे ॥ १५ ॥ शुक्रकूर्णी स्नान करोनि । शुक्रेश्वराते अर्चूनि । मग पुढे अन्नपूर्णी । पूजा करी गा भावेसी
 ॥ १६ ॥ धुंडिराज पूजोन । ज्ञानद्वारी करी स्नान । ज्ञानेश्वर अचौन । दण्डपाणीसी पूजी मग ॥ १७ ॥ आनंदभैरवासी बंदूनि ।
 महाद्वारा जाऊनि । साष्टिगांगेसी नपूनि । विश्वनाथा अर्चिजे ॥ १८ ॥ ऐसी दक्षिणमानस । यात्रा असे विशेष । द्वादशारी
 करी गा हवे । योगिराज सांगतसे ॥ १९ ॥ आतां उत्तरमानसासी । सांगेन विधि आहे केशी । संकल्प करूनि मानसी ।
 निधावे तुवां बाळका ॥ २२० ॥ जावे पंचगांगेसी । स्नान करावे महाहर्षी । कोटिजन्मपाप नाशी । प्रख्यात असे पुराणांतरी
 ॥ २१ ॥ 'पंचगांगा' ख्याति नामे । आहेत सांगेन उत्तरे । किरणा धूतपापा नाम । तिसरे पुण्यसरस्वती ॥ २२ ॥ गंगा यमुना
 मिळोन । पांच नामे विख्यात जाण । नामे असरी मगुण । ऐक बाळा एकचित्ते ॥ २३ ॥ कृतयुगीं त्या नदीसी । 'धर्मनदी'
 म्हणती हर्षी । 'धूतपाप' नाम तिसी । त्रेतायुगीं अवधारा ॥ २४ ॥ 'बिंदुतीर्थ' द्वापारी । नाम जाण सविस्तारी । या
 कलियुगाभीतरी । नाम जाणा 'पंचगांगा' ॥ २५ ॥ प्रयागासी माघमासी । स्नान करितां फळे केसी । त्याहानि पुण्य
 अधिकेसी । पंचगांगेसी कोटिगुण ॥ २६ ॥ ऐशा पंचनदीसी । स्नान करितां भावेसी । एकोभावे बिंदुमाध्यासी । पूजा करी
 गा केशवा ॥ २७ ॥ गोपालकृष्णासी पूजोनि । मग जावे नृसिंहभुवनी । मंगलागौरीसी बंदूनि । गमस्तेश्वर पूजी मग ॥ २८ ॥
 मयूरखादित्यपूजेसी । तुवां जावे भक्तीसी । पुनरपि जावे हर्षी । विश्वेश्वरदर्शना ॥ २९ ॥ मागुती मुक्तिमंडपासी । जावे तुवां
 भक्तीसी । मंकल्पावे विधीसी । निधावे उत्तरमानसा ॥ २३० ॥ मग निधावे तेथून । आदित्याते पूजोन । आमोदकेश्वर
 अचौन । पापभक्षेश्वरा पूजिजे ॥ ३१ ॥ नवयहाते पूजोनि । काळभैरवाते पूजा ध्यानी । क्षेत्रपाला अचौनि । काळकूर्णी
 स्नान करी ॥ ३२ ॥ पूजा करूनि काळेश्वरा । हंसतीर्थी स्नान करा । श्राद्धादि पितृकर्म आचरा । ऐक बाळा एकचित्ते
 ॥ ३३ ॥ कृत्तिवासेश्वर दग्धा । पूजा करूनि बाळका । पुढे जाऊनि ऐका । शंखवारी स्नान करी ॥ ३४ ॥ तेथे आचमने करूनि
 तीनी । रत्नेश्वराते पूजोनि । मतीश्वरा अचौनि । दक्षेश्वर पूजी मग ॥ ३५ ॥ चतुर्बैक्षेश्वर पूजा । करी गा बाळा तूं योजा ।

पुढे स्नान करणे काजा । वृद्धकाळकृपा जाई ॥ ३६ ॥ कालेश्वरा पूजोन । तुवां जावे भक्तीने । अपमृत्येश्वरा पूजोन ।
 ध्यान करी गा बाळका ॥ ३७ ॥ मंदाकिनी स्नान करणे । मध्यमेश्वराते पूजणे । तेथोनि मग पुढे जाणे । जंबुकेश्वरा
 पूजावया ॥ ३८ ॥ वक्रतुंडपूजेसी । तुवां जावे भक्तीसी । दंडखात कूपेसी । स्नान शाद्द तुम्ही करा ॥ ३९ ॥ पुढे
 भूतभैरवासी । पूजिजे जैगेश्वरासी । जैगीघव्यगुहेसी । नमन करूनि पुढे जावे ॥ ४० ॥ घटाकुंडी स्नान करी । व्याघ्रेश्वराते
 नमस्कारी । कंदुकेश्वराते अवथारी । पूजा करी गा भक्तीसी ॥ ४१ ॥ ज्येष्ठवारी स्नान करणे । ज्येष्ठेश्वराते पूजणे । सर्वेचि
 तुवां पुढे जाणे । स्नान करणे सप्तसागरा ॥ ४२ ॥ तेथोनियां वालमीकेश्वरासी । पूजा करी गा भक्तीसी । भीमलोटा जाऊनि
 हवी । भीमेश्वर पूजावा ॥ ४३ ॥ मातृ-पितृकुंडेसी । करावे शाद्द विधीसी । पिशाचमोचन पूजेसी । पुढे जावे अवथारा
 ॥ ४४ ॥ पुढे कपर्दिकेश्वरासी । पूजा करी गा भक्तीसी । कक्कोटकवापीसी । स्नान करी गा बाळका ॥ ४५ ॥ कक्कोटक
 इश्वरासी । पूजा करी गा भक्तीसी । पुढे इश्वरांगेसी । स्नान दान करावे ॥ ४६ ॥ अमीश्वराचे पूजेसी । तुवां जावे भक्तीसी ।
 चक्रकुंडी स्नानासी । शाद्दादि कर्मे करावी ॥ ४७ ॥ उत्तरांक पूजोन । मत्स्योदरी करी स्नान । उंचकारेश्वर अचोन ।
 कपिलेश्वर पूजिजे मग ॥ ४८ ॥ क्रणमोचन तीर्थासी । शाद्द करा भक्तीसी । पापमोचनतीर्थासी । स्नान शाद्दादि करावे
 ॥ ४९ ॥ कपालमोचन तीर्थी स्नान । करावे शाद्दादितर्पण । कुलस्तंभा जाऊन । पूजा करी गा भक्तीसी ॥ ५० ॥ असे
 तीर्थ वैतरणी । स्नान शाद्द करा तया स्थानी । विधिपूर्वक गोदानी । देतां पुण्य बहुत असे ॥ ५१ ॥ मग जावे कपिलाधारा ।
 स्नान शाद्द तुम्ही करा । सवत्सेसीं द्विजवरा । गोदान ह्यावे परियेसा ॥ ५२ ॥ वृषभध्वजाते पूजोन । मग निधावे तेशून ।
 ज्वालानृमिह वंदोन । वरणासंगारी तुम्ही जावे ॥ ५३ ॥ स्नान शाद्द करोनि । केशवादित्य पूजोनि । आदिकेशव वंदोनि ।
 पुढे जावे परियेसा ॥ ५४ ॥ प्रन्हादतीर्थ असे वरवे । स्नान शाद्द करावे । प्रन्हादेश्वराते पूजावे । एकोभावे परियेसी ॥ ५५ ॥
 पिलिपिला तीर्थ धोर । स्नान तेथे करणे घनोहर । पूजोनिया ब्रिलोचनेश्वर । असंख्यातेश्वर पूजिजे ॥ ५६ ॥ पुढे जावे महादेवासी ।
 पूजा करावी भक्तीसी । नर्देश्वर हवी । एकोभावे अचावा ॥ ५७ ॥ गंगा-यमुना-सरस्वतीश्वरासी । लिंगे तीनही विशेषी ।

पूजा करीं गा भक्तिसी । कामतीर्थ मग पाहे ॥ ५८ ॥ कामेश्वरासी पूजोनि । गोप्रतारतीर्थ स्नानी । पंचगंगेसी जाऊनि ।
 स्नान मागुतीं करावे ॥ ५९ ॥ मणिकर्णिकास्नान करणे । जलशायीते पूजणे । हनुमंताते नमन करणे । मोदादि पंच
 विनायकां ॥ ६० ॥ पूजावे अग्रपूर्णसी । दुंडिराजा परियेसी । ज्ञानवार्षी स्नानेसी । ज्ञानेश्वर पूजावा ॥ ६१ ॥ पूजी
 दंडपाणीसी । सोक्षलक्ष्मीविलासासी । पूजा पंचपांडवासी । द्रीपदी-द्रुपदविनायका ॥ ६२ ॥ पूजा आनंदभैरवासी ।
 अविमुक्तेश्वरा हर्षी । पूजोनि संध्रमेसी । विश्वनाथासम्मुख ॥ ६३ ॥ (अलोक) "उत्तरमानसयात्रेयं यथावद्या मया कृता ।
 न्यूनातिरिक्तया गंभुः प्रीयतामनया विभुः" ॥ ६४ ॥ ऐसा मंत्र जपोनि । साष्टांगी नमन करूनि । मग निधावे तेथोनि ।
 पंचक्रोशयाव्रेसी ॥ ६५ ॥ संकल्प करोनियां मर्नी । जावे स्वर्गद्वारभुवर्नी । गंगाकेशवापासोनि । हरिश्चंद्रमंडपा ॥ ६६ ॥
 श्वर्गद्वारा असे जाण । मणिकर्णिका विस्तीर्ण । तुवां तेथे जावोन । संकल्पावे विथीसी ॥ ६७ ॥ हविष्यात्र पूर्व दिवर्मीं । करोनि
 असावे शुचीसी । ग्रातःकाळीं गंगेसी । स्नान आपण करावे ॥ ६८ ॥ धुंडिराजा ग्राथोनि । मागावे करुणावचनीं । पुनर्दर्शन
 दे म्हणोनि । विनवावे परियेसा ॥ ६९ ॥ गंगेते नमोनि । जावे मग विश्वनाथभुवर्नी । मग निधावे तेथोनि । भवानीशंकर
 पूजावया ॥ ७० ॥ जावे मुक्तिमंडपासी । नमोनि निधावे मंतोषी । धुंडिराज-पूजेसी । पुनरपि जावे परियेसा ॥ ७१ ॥
 मागुती यावे महाद्वारा । विश्वेश्वर-पूजा करा । मोदादि पंच विनायकां । नमन करीं दंडपाणीसी ॥ ७२ ॥ पूजा
 आनंदभैरवासी । मागुती जावे मणिकर्णिकेसी । पूजोनियां मणिकर्णिकेश्वरासी । सिद्धिविनायका पूजावे ॥ ७३ ॥
 गंगाकेशव पूजोनि । ललितादेवी नमोनि । जगासंधेश्वर आणा श्वानी । दालभ्येश्वरासी मग पूजी ॥ ७४ ॥ सोमनाथासी पूजा
 करी । पुढे शूलटकेश्वरीं । पूजा करीं वाराहेश्वरी । दग्धाश्वमेधी पूजी मग ॥ ७५ ॥ वंदी देवीसी वंदोनि । सर्वेश्वरावे दर्शन करूनि ।
 केदारेश्वरा श्वानी । हनुमंतेश्वरासी पूजावे ॥ ७६ ॥ पूजा करीं संगमेश्वरी । लोलाकर्ण अवधारी । अर्कविनायक पूजा करी ।
 दुर्गाकुंडी स्नान मग ॥ ७७ ॥ दुर्गा देवी पूजोनि । अचीं दुर्गागणेश्वर श्वानी । पुनर्दर्शन दे म्हणोनि । ग्राथावे तेथे परियेसा
 ॥ ७८ ॥ विश्वकर्म-ईश्वरासी । कर्दमतीर्थी स्नान हर्षी । कर्दमेश्वरपूजेसी । तुवां जावे भक्तीने ॥ ७९ ॥ मग जावे कर्दमकूपासी ।

पूजीं तुवां सोमनाथासी । विरूपाक्षलिंगासी । पूजा करीं गा ब्रह्मचारी ॥ २८० ॥ पुहें जावें नीलकंठासी । पूजा करीं गा भक्तीसी । कर जोडोनि भावेसी । कर्दमेश्वर स्मरावा ॥ ८१ ॥ पुन्हा दर्शन आम्हासी । दे महणावें भक्तीसी । मग निघावें वेंगेसी । नागनाथाचे पूजेते ॥ ८२ ॥ पुहें पूजिजे चामुळेसी । पोक्षेश्वरा परियेसी । कारुण्येश्वर भक्तीसी । पूजा करीं गा बाळका ॥ ८३ ॥ वीरभद्रपूजेसी । जावें तेथोनि द्वितीय दुर्गेसी । विकटामळ्य देवीसी । पूजा करीं गा मनोभावें ॥ ८४ ॥ पूजीं भैरव-उन्मत्त । काळकूटदेव ख्यात । विमलादुर्गा विचित्र । पूजा करीं गा बाळका ॥ ८५ ॥ पूजावें महादेवासी । नंटिकेश्वर पूजीं भरंवसी । भृंगेश्वर विशेषी । पूजा करीं गा मनोभावें ॥ ८६ ॥ गणप्रियांसी पूजोनि । विरूपाक्षाते नमूनि । यज्ञेश्वर अचौनि । विमलेश्वर पूजिजे मग ॥ ८७ ॥ जानेश्वर असे थोर । पूजा पुहें अमृतेश्वर । गंधर्वसागर मनोहर । पूजा करीं गा भक्तीसी ॥ ८८ ॥ भीमचंडी शक्तीसी । पूजीं चंडीविनायकासी । रविरक्ताक्षगंधर्वासी । पूजा करीं गा मनोभावें ॥ ८९ ॥ नरकार्णदत्तारकासी । पूजीं गा भीमचंडीसी । विनविजे तुम्ही त्यासी । पुनर्दर्शन दे म्हणोनि ॥ २९० ॥ एकपादविनायकासी । पुहें पूजिजे भैरवासी । समागमे भैरवीसी । पूजा करीं गा ब्रह्मचारी ॥ ९१ ॥ भूतनाथ सोमनाथ । कालनाथ असे ख्यात । पूजा करीं गा तुं त्वरित । कपदेश्वरलिंगासी ॥ ९२ ॥ नागेश्वर कामेश्वर । पुहें पूजीं गणेश्वर । पूजा करीं गा वीरभद्रेश्वर । चारुमुख विनायका ॥ ९३ ॥ देहलीविनायकासी । पूजीं गणेश-पोडशी । उद्धगणेशासी । पूजा करीं मनोहर ॥ ९४ ॥ उत्कलेश्वर महाथोर । असे लिंग मनोहर । पुहें एकादण रुद्र । रुद्राणीते पूजावें ॥ ९५ ॥ तेथोनि जावें तपोभूमीसी । पूजा करीं गा भक्तीसी । रामेश्वर महाहर्षी । पूजीं मग सोमनाथ ॥ ९६ ॥ भरतेश्वर असे थोर । लक्ष्मणेश्वर मनोहर । पूजीं मग शत्रुघ्नेश्वर । शावाभूमी अचीं मग ॥ ९७ ॥ नहयेश्वर पूजोन । करीं रामेश्वरह्यान । पुनर्दर्शन दे म्हणोन । विनवावें परियेसा ॥ ९८ ॥ असंख्यात तीर्थवरण^१ । तेथें करावें तुम्ही नमन । असंख्यात लिंग जाण । पूजा करीं गा मननिर्मल ॥ ९९ ॥ पुहें असे लिंग थोर । नामें जाणा देवसंघेश्वर । पूजा करीं गा मनोहर । पाणपाणि विनायका ॥ ३०० ॥

^१. नरणनवीनीन 'असंख्यात' नामक नाथ

त्याची पूजा करुनि । पृथ्वीश्वराते नमोनि । यूपसरी स्नान करोनि । कपिलधारा स्नान करी ॥ ? ॥ बृषभध्वजासी पूजोनि ।
 ज्वालानुसिंह वंदी चरणी । वरणासंगमी स्नान करुनि । श्राद्धादि कर्मे करावी ॥ २ ॥ संगमेश्वर पूजावा । पुढे पूजी तु
 केशवा । खर्वविनायक बरवा । पूजा करी गा ब्रह्मचारी ॥ ३ ॥ पूजी प्रज्ञादेश्वरासी । स्नान कविलतीर्थासी ।
 विलोचनईश्वरासी । पूजा करी गा भक्तीने ॥ ४ ॥ पुढे असे महादेव । पंचगंगातीर ठाव । पूजा करी गा भक्तिभावे । तया
 चिंटुमाधवासी ॥ ५ ॥ पूजिजे मंगलागौरीसी । गमतीश्वरा परियेसी । वसिष्ठ-वामदेवासी । पवंतेश्वरा पूजी मग ॥ ६ ॥
 महेश्वराचे पूजेसी । पुढे सिद्धिविनायकासी । पूजा सप्तावरणेश्वरासी । सर्वगणेश पूजावा ॥ ७ ॥ मग जावे मणिकणिंकेसी ।
 स्नान करावे विवेकेसी । विश्वेश्वर स्मरोनि मग हयी । महादेवासी पूजावे ॥ ८ ॥ पुनरपि जावे मुक्तिमंडपासी । नमन करावे
 विष्णुसी । पूजावे तुवां दंडपाणीसी । मग धुंडिराज अर्चावा ॥ ९ ॥ आनंदभैरवासी पूजोनि । आदित्येशाते नमोनि । पूजा
 करी गा एकोमनी । मोदादि पंचविनायकासी ॥ ३१० ॥ पूजा करी गा विश्वेश्वरासी । मोक्षलक्ष्मीविलासासी । नमूनि जावे
 सन्मुखेसी । मंत्र मृणावा येणॉपरी ॥ ? ? ॥ (श्लोक) “जय विश्वेश विश्वात्मन काशीनाथ जगत्पते । त्वत्प्रापादान्महादेव
 कृता क्षेत्रप्रदक्षिणा ॥ १२ ॥ अनेकजन्मपापानि कृतानि मम शंकर । गतानि पंचक्रोशात्म-लिंगस्वास्य प्रदक्षिणात”
 ॥ १३ ॥ ऐसा मंत्र जपोनि । पुढे जावे शिवध्यारी । मुक्तिमंडपादि करोनि । आठां ढायी वंदावे ॥ १४ ॥ प्रथम मुक्तिमंडपासी ।
 नमन करावे परियेसी । चंदिजे शुंगारमंडपासी । ऐश्वर्यमंडपासी मग जावे ॥ १५ ॥ ज्ञानमंडपा नमोनि । मोक्षलक्ष्मी-
 विलासरथानी । सुमुक्तमंडपा वंदोनि । आनंदमंडपा तुवां जावे ॥ १६ ॥ पुढे वैराग्यमंडपासी । तुवां जावे भक्तींसी । येणॉपरी
 यावेसी । करी गा बाळा ब्रह्मचारी ॥ १७ ॥ आणिक एक प्रकार । सांगेन एक विचार । ‘नित्ययात्रा’ मनोहर । एक
 बाळा गुरुदासा ॥ १८ ॥ सचैल शुचि होऊनि । स्नान चक्रपुष्करणी । देवपितर तपोनि । ब्राह्मण-पूजा करावी ॥ १९ ॥
 मग निधावे तेथोनि । दुपदादित्येश्वर पूजोनि । दुपदेश्वर नमोनि । श्रीविष्णुते पूजावे ॥ ३२० ॥ मग नमावे दंडपाणी ।

महेश्वराते पूजोनि । पुढे जावे तेथोनि । धुंडिराज अर्चावा ॥ २१ ॥ ज्ञानवार्षी करी स्नान । नंदिकेश्वर पूजोन । तारकेश्वर
 अर्चान । पुढे जावे मग तुवां ॥ २२ ॥ महाकाळेश्वर देखा । पूजा करी भावे एका । दंडपाणि विशेषा । पूजा करी गा
 मनोहर ॥ २३ ॥ मग यात्रा विश्वेश्वर । करी गा बाळा मनोहर । लिंग असे आंकारेश्वर । प्रतिपदेसी पूजावा ॥ २४ ॥
 मत्स्योदरी तीर्थेसी । स्नान करावे पाढवेसी^१ । विलोचन महादेवासी । दोनी लिंगे असती जाण ॥ २५ ॥ तेथे वीजतिजेसी^२ ।
 जावे तुवां यात्रेसी । यात्रा जाणा चतुर्थीसी । कृतिवास लिंग जाणा ॥ २६ ॥ रत्नेश्वर पंचमीसी । चंद्रेश्वर पूजेसी । वष्टीमी
 जावे तुवां हयी । एक शिष्या एकचित्ते ॥ २७ ॥ सप्तमी केदोरेश्वर । अष्टमी लिंग धर्मेश्वर । चीरेश्वर लिंग थोर । नवमी
 यात्रा महापुण्य ॥ २८ ॥ कामेश्वर दशमीसी । एकादशी विश्वकर्मेश्वरासी । द्वादशी मणिकर्णिकेसी । मणिकर्णिकेश्वर
 पूजावा ॥ २९ ॥ त्रयोदशी प्रदोषेसी । पूजा अविमुक्तेश्वरासी । चतुर्दशी विशेषी । विश्वेश्वर पूजावा ॥ ३३० ॥ जो कोणी
 काशीवासी । असेल नर परियेसी । करावी यात्रा आहे ऐसी । नाहीतरी विळंघ घडती ॥ ३१ ॥ शुक्लपक्षी येणेपरी । यात्रा
 करावी मनोहरी । कृष्णपक्ष आलियावरी । यात्रा करावी सांगेन ॥ ३२ ॥ चतुर्दशी धरूनि । यात्रा करा प्रतिदिनी । एकेक
 पृथक करूनि । सांगेन एका एकचित्ते ॥ ३३ ॥ चरुणानदी करा स्नान । करा शैलेश्वरदर्शन । संगमेश्वर पूजोन । संगमी
 स्नान तये दिनी ॥ ३४ ॥ स्वलीनतीर्थस्नानासी । स्वलीनेश्वर पूजा हयी । मंदाकिनी येरे दिवशी । पूजा करी मध्यमेश्वरा
 ॥ ३५ ॥ मणिकर्णिका स्नानेसी । पूजा इंशानेश्वरासी । हिरण्यगर्भ परियेसी । लिंग दोनी पूजिजे ॥ ३६ ॥ स्नान धर्मकूपेसी ।
 करी पूजा गोप्रेक्षेश्वरासी । पूजा करी तया दिवसी । एक बाळा ब्रह्मचारी ॥ ३७ ॥ कपिलधारा तीर्थासी । स्नान करावे
 भक्तीसी । वृषभध्वज लिंगासी । पूजा साप्तमी दिनी ॥ ३८ ॥ उपशांतकूपेसी । स्नान करावे भक्तीसी । उपशांतेश्वरासी ।
 पूजा करी गा तया दिनी ॥ ३९ ॥ पंचचूडाडोहांत । स्नान करावे शिव ध्यात । ज्येष्ठेश्वरलिंग त्वरित । पूजावे तया दिवशी
 ॥ ३४० ॥ कृप-चतुःसप्तदेसी । स्नान करी गा भावेसी । समुद्रेश्वर हयी । पूजा करी तया दिनी ॥ ४१ ॥ देवापुढे कृप असे ।

^१, प्रतिपदेता ^२, दिनोवेला व तुतीमेता

स्नान करावै संतोषे । शुक्रेश्वरा पूजा हृषे । तथा दिनी परियेसा ॥ ४२ ॥ दण्डखात तीर्थेसी । स्नान करा तुम्ही हृषी ।
 व्याघ्रेश्वरपूजेसी । तुवां जावै तथा दिनी ॥ ४३ ॥ शौनकेश्वरतीर्थेसी । स्नान करूनि देवासी । तीर्थनामे लिंगासी । पूजा
 करा मनोहर ॥ ४४ ॥ जंबुकतीर्थ मनोहर । स्नान करावै शुभाचार । पूजा करी गा जंबुकेश्वर । चतुर्दश लिंग असे ॥ ४५ ॥
 शुक्लकृष्णपक्षेसी । अष्टमी तिथि विशेषी । पूजावै तुम्ही लिंगासी । सांगेन ऐका महापुण्य ॥ ४६ ॥ दक्षेश्वर पार्वतीश्वर ।
 तिसरा पशुपतीश्वर । गंगेश्वर नर्मदेश्वर । पूजा करी गा मनोभावे ॥ ४७ ॥ गभरतेश्वर सतीश्वर । मध्यमेश्वर असे थोर ।
 तारकेश्वर निर्धार । नव लिंगे पूजावी ॥ ४८ ॥ आणिक लिंगे एकादश । नित्ययात्रा विशेष । आगनीध्रेश परियेस । यात्रा
 तुम्ही करावी ॥ ४९ ॥ दुसरा असे उर्वशीश्वर । नकुलेश्वर मनोहर । चौथा आणाहेश्वर । भारभूतेश्वर जाणावा ॥ ५० ॥
 लांगलीश्वरी पूजा । करा त्रिपुरांतका बोजा । मनःप्रकामेश्वरकाजा । तुम्ही जावै पूजेसी ॥ ५१ ॥ प्रीतिकेश्वर देखा ।
 मदालसेश्वर ऐका । तिलपर्णेश्वर निका । पूजा करी भावेसी ॥ ५२ ॥ आतां शक्तियात्रा करावयासी । सांगेन ऐका विधीसी ।
 शुक्लपक्ष तृतीयेसी । आठ यात्रा कराव्या ॥ ५३ ॥ गोप्रेक्षतीर्थ देखा । स्नान करूनि ऐका । पूजा मुखनिर्माळिका ।
 भक्तिभावेकरोनि ॥ ५४ ॥ ज्येष्ठवापी स्नानेसी । ज्येष्ठगारी पूजा हृषी । स्नान करा ज्ञानवापीसी । शृंगार-सीभायगारी
 पूजावी ॥ ५५ ॥ स्नान करा विशाळगांगेसी । पूजा विशाळगारीसी । ललितातीर्थस्नानेसी । ललिता देवी पूजावी ॥ ५६ ॥
 स्नान भवानीतीर्थेसी । पूजा करा भवानीसी । बिंदुतीर्थ स्नानासी । मंगळगारीरी पूजावी ॥ ५७ ॥ पूजा इतके शक्तीसी ।
 मग पूजिजे लक्ष्मीसी । येण विधी भक्तीसी । यात्रा करावी मनोहर ॥ ५८ ॥ यात्रा तिथि चतुर्थीसी । पूजा सर्वगणेशासी ।
 मोदक हावे विप्रांसी । विघ्न न करी तीर्थवासियाते ॥ ५९ ॥ मंगळ रविवारेसी । यात्रा करी भैरवांसी । पष्टी तिथि प्रीतीसी ।
 जावै तुम्ही मनोहर ॥ ६० ॥ रविवार सप्तमीसी । यात्रा करावी रविदेवासी । नवमी अष्टमी चंडीसी । यात्रा तुम्ही करावी ॥ ६१ ॥
 अंतर्गुहयावेसी । करावी तुम्ही प्रतिदिवसी । विस्तार काशीखडासी । असे ऐक ब्रह्मचारी ॥ ६२ ॥ ऐसी विश्वेश्वरयात्रा । करावी
 तुवां पवित्रा । आपुले नामी सोमसूत्रा । लिंगप्रतिष्ठा करावी ॥ ६३ ॥ इतुके ब्रह्मचारियासी । यात्रा सांगे तो तापसी ।

आचरे येणे विधीसीं । तुडी बासना पुरेल ॥ ६४ ॥ तुजवरी कृपा असे गुरु । प्रसन्न होईल शंकर । मनी धरी गा
 निर्धारु । गुरुस्मरण करीत असे ॥ ६५ ॥ इतके सांगोनि तापसी । अदृश्य डाला परियेसी । ब्रह्मचारी म्हणे हरी । हाचि
 माझा गुरु सत्य ॥ ६६ ॥ अथवा होईल ईश्वर । मजवरी कृपा केली श्रीगुरु । कायं साधले निर्धारु । म्हणोनि मनी विचारी
 तो ॥ ६७ ॥ नाराधितां आपण देखा । भेटला मज पिनाका । गुरुकृपा होय जो कां । सकळाभीष्ट पाविजे ॥ ६८ ॥ समस्त
 देवीं ऐसी गति । दिलियावांचून न देती । ईश्वर भोलाचक्रवर्ती । गुरुप्रसादे भेटला ॥ ६९ ॥ दान यज्ञ तपस । कांही न
 करतां सायास । भेटी जाहली विश्वेशास । गुरुकृपेकरोनि ॥ ७० ॥ ऐसे श्रीगुरुस्मरण करीत । ब्रह्मचारी जाय त्वरित ।
 विधिपूर्वक आचरीत । यात्रा केली भक्तीते ॥ ७१ ॥ पूजा करितां भक्तीसीं । प्रसन्न डाला व्योमकेशी । निजस्वरूपे
 सन्मुखेसीं । उभा राहिला शंकर ॥ ७२ ॥ प्रसन्न होऊनि शंकर । म्हणे दिधला माग वर । संतोषोनि त्वष्टकुमार । विनविता
 जाहला वृत्तांत ॥ ७३ ॥ जे जे मागितले श्रीगुरु । आणिक त्याचे कन्याकुमर । सांगता जाहला विस्तारु । तया शंकराजवळी
 देखा ॥ ७४ ॥ संतोषोनि ईश्वर । देता जाहला अखिल वर । म्हणे बाळा माझा कुमर । सकळ विद्याकुशल होसी
 ॥ ७५ ॥ तुवां केली गुरुभक्ति । तेणे जाहलों आपण तृप्ति । अखिल विद्या तुडे हाती । 'विश्वकर्मा' तृचि हासी
 ॥ ७६ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ । लाधेल तुज परमार्थ । सृष्टि रचावया तुं समर्थ । होसी जाण त्वष्टपुत्रा ॥ ७७ ॥ ऐसा वर
 लाधोन । त्वष्टापुत्र आनंदोन । केले लिंग स्थापन । आपुले नासी तेथें देखा ॥ ७८ ॥ मग निघाला तेथोनि । केली
 आइती तत्कर्णी । प्रसन्न होतां शूलपाणि । काय नोहे परियेसा ॥ ७९ ॥ जे जे मागितले गुरु । सकळ वस्तु केल्या
 चतुरु । घेऊनि गेला वेगवक्तु । तया गुरुसन्मुखेसीं ॥ ८० ॥ सकळ वस्तु देऊनि । लागतसे श्रीगुरुचरणी । अनुक्रमे
 गुरुरमणी । पुत्र-कन्येसी वंदिले ॥ ८१ ॥ उल्हास जाहला श्रीगुरुसी । आलिंगीतसे महाहरी । म्हणे शिष्य ताता
 ज्ञानराशि । तुष्टलो तुडे भक्तीते ॥ ८२ ॥ सकळ विद्याकुशल होसी । अटेश्वर्यै नंदसी । त्रैमूर्ति होतील तुज वशी ।
 एक शिष्यशिखामणि ॥ ८३ ॥ घर केले तुवां आम्हांसी । आणिक वस्तु विचित्रेसी । चिरंजीव तृचि होसी ।

आचंद्राके^१ तुझे नाम ॥ ८४ ॥ स्वर्गमृत्युपातालासी । पसरवीं तुझे चातुर्यासी । रचना तुझी मृष्टीसी । चौदा चीमटी^२ तूंचि
जाता ॥ ८५ ॥ तुज वश्य आए सिद्धि । होतील जाण नव निधि^३ । चिंता कष्ट तुज न होती कर्थी । म्हणोनि वर देता जाहला
॥ ८६ ॥ ऐसा वर लाधोनि । गेला शिष्य महाज्ञानी । येणेपरी विस्तारुनि । सांगे ईश्वर पार्वतीसी ॥ ८७ ॥ ईश्वर म्हणे
गिरिजेसी । गुरुभक्ति आहे ऐसी । एकभाव असे ज्यासी । सकलाभीष्ट तो पावे ॥ ८८ ॥ भव म्हणिजे सागरु । उत्तराखया
पैल पारु । समर्थ असे एक गुरु । त्रैमूर्ति त्याच्या आधीन ॥ ८९ ॥ याकारणे त्रैमूर्ति । गुरुचि होय सिद्धांती । वेदशास्त्रे
बोलती । गुरुविणे पार नाही ॥ ९० ॥ (श्लोक) यस्य^४ देवे परा भक्तिर्था देवे तथा गुरौ । तस्यैते कथिता हाथाः प्रकाशंते
महात्मनः ॥ ९१ ॥ ऐसे ईश्वर पार्वतीसी । सांगता जाहला विस्तारेसी । म्हणोनि श्रीगुरु प्रीतीसी । निरोपिले सायंदेव द्विजाते
॥ ९२ ॥ इतुके होतां रजनीसी । उदय जाहला दिनकरासी । चिंता म्हणिजे अंधकारासी । गुरुकृपा ज्योति जाणा ॥ ९३ ॥
संतोषोनि द्विजवरु । करिता जाहला नमस्कारु । ऐसी बुद्धि देणार गुरु । तूंचि स्वामी कृपनिधि ॥ ९४ ॥ नमन करूनि
श्रीगुरुसी । विनवीतसे भावेसी । स्वामी कथा निरोपिलीसी । अपूर्व मातें वाटले ॥ ९५ ॥ काशीयात्राविधान । निरोपिले
मज विस्तारुन । ते वेळीं तेथेचि^५ होतों आपण । तुम्हांसहित स्वामिया ॥ ९६ ॥ पाहे आपुले दृष्टांती^६ । स्वामी काशीपुरी
असती । जागृती अथवा सुषुप्ती । नकळे मातें स्वामिया ॥ ९७ ॥ म्हणोनि विप्र तवे वेळी । वंदी श्रीगुरुचरणकमळी ।
विनवीतसे करुणावहाळी । भावभक्तीकरोनियां ॥ ९८ ॥ जब जवा परमपुरुषा । परात्परा परमहंसा । भक्तजनहृदयनिवासा ।
श्रीनृसिंहसरस्यती ॥ ९९ ॥ ऐसे तया अवसरी । पूर्वज तुझा स्तोत्र करी । सांगेन तुज अवधारी । एकचिन्ते परियेसी
॥ १०० ॥ आदी^७ द्वाषा त्वयेव सर्वजगतां, वेदात्ममूर्ति विभुं । पश्चात् शोणिजडा विनाश दितिजां, कृत्वाऽवतारं प्रभो ।

१. सुहात सूर्यन्द भरसीन तोपर्वत २. नोव रिला न नोमग कला ३. कुरेग बघलील नड़ प्रकाशने याजिसे ४. देवापमाणव गुरुभक्ती ज्याची भक्ती असते, त्याचान
पुढे सांगिनलेल्या हाताना प्रकाश तोनो ५. काशीतम ६. प्रत्यक्ष ७. हे प्रभो । सुषी नियांन होण्यात्ती आपणच त्रिया होता, वेळे लेच जापले म्हणून असून आपण
सर्वजगामी आहात, नंतर आपणच अवतार येऊन पुष्टीता भारपूत शालेल्या ऐल्यांचा महार करून घर्माची रुपापना केलील, अर्दीच्या परी न्याये कुठी आपणच त्रुपलात.
आता नासिंहसरस्यतीमन्दृष्ट शालेल्या आपण्या श्रीगुरुचरणलवृगलात भी वेदन करतो.

हत्वा देत्यमनेकधर्मचरितं, भूत्वाऽत्मजोऽवेगृहे । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ १ ॥ भूदेवाखिलमानुषं
 विदुजना, बाधायमानं कलि । वेदादुष्यमनेकवर्णपनुजा भेदादि भूतोन्नतप । छेदःकर्मतमान्यकारहरणं श्रीपादसूर्योदये ।
 वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ २ ॥ धातस्त्वं हरि शंकर प्रति गुरो, जाताश्चजन्मं विभो । हेतुः
 सर्वविदोजनाय तरणं ज्योतिःस्वरूपं जगत् । चातुर्थाश्रपस्थापितं क्षितितले, पातुः सदा सेव्यये । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती-
 श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ३ ॥ चरितं चित्रमनेककीर्तिमनुलं, परिभूतभूमंडले । मूर्कं वाक्य दिवांधकस्य नवनं, वंथ्या च पुत्रं
 ददी । सीभाग्यं विधवा च दायक श्रियं, दत्त्वा च भक्तं जनं । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ४ ॥ दुरितं
 घोरदरिद्रदावतिमिरं हरणं जगज्ज्योतिषं । स्वर्धेनुं सुरपादपूजितजना, करुणाच्चिं भक्तार्तितः । नरसिंहोद्र-सरस्वतीश्वर विभो,
 गरणागतं रक्षकं । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ५ ॥ गुरुमूर्तिश्वरणार्थविदयुगलं, स्मरणं कृतं नित्यसौ । चरितं
 क्षेत्रमनेकतीर्थसफलं, सरितादि भागीरथी । तुरगामेध - सहस्रगोविदुजनाः सम्यक् ददन तत्फलं । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती-
 श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ६ ॥ नो शक्यं तद्व नामप्रगल्त स्तुतं, वेदागमागोचरं । पादं हृदयाद्वजमंतरदलं, निर्धार मीमांसतं ॥

* कलीच्छा प्रभाकरे द्वादशांती सरं विद्वान् लोकानीहो धर्मं सोदूने दिला, ऐपना दूष विन जाऊ लागले, कर्मागांधा तोहा झाला, अगावेळी ज्ञा शीकण्हण्ह प्रयोगांचा
 उद्य ऐताच लोकांनीहो अज्ञानकृत आपा नाहीता झाला, त्वा नवसित्तमस्तीच्छा श्रीपरवाइकमलाला मी नवसकात करतो २ हे प्रभो ! अपाच द्वादशेव, विष्णु
 शंकर अहात, हे श्रीगुरुदेव ! जाती लोकांनी तारणासाठी आपण द्वादशस्त्वात् अक्षतप चेतासे, हे प्रवाशकृत विन्द आपण आहात आपण पुढीचा मान्यमानीची
 प्राप्तप्रतिष्ठापना केलीला, अगी अनेक कार्ये करणाऱ्या शीरसित्तमस्तीच्छा श्रीधरकमळयुगलाला मी वंदन करतो ३, विषुव कीलनी परिषणे तांग असुन्नीय अन्दभूत
 चारवाचे आपण भूमदात भूत टाकले, आपण भूमदात वाणी दिली, अंधाव्याला नेव दिले, चांगेला पुर दिले, विष्णुता सीधाय दिले, भवताना ऐव्हरी दिले, हे
 श्रीनृसिंहसरस्वती स्वाधिन ! मी आपल्या श्रीचरणकमळयुगलाला वंदन करतो ४ हे नवसित्तमस्तीच्छा प्रभो ! पाद गातक, दारिद्र्याचा वण्णा अद्यामरण असेहा नाहीता
 कंणारे आपण वगाल्या प्रकरण देणारे आहात, आपण कामधेनू असुन भक्तांची विकारन वरणारे करणासागम आहात, शगामातासे रुद्धां उक्ताना आहाल्या चणांची
 देणारी पूजा वरणार, अगा शीरसित्तमस्ती स्वाधीच्छा शीरसित्तमळयुगलाला मी वंदन वरतो ५ श्रीपूरुषीच्छा वरकमळयुगलाले विन्द स्वाधी वरणाच्चा झांगो
 लोकांगा रंगांती अनेक नीर्धयाचा केल्याचे पूर्ण फळ घिलते, नसेच महाम अस्योप यत्र विन्द गोदाने केल्याचे उत्तम फळ घिलते, अगा शीरसित्तमस्तीन्नांचीच्छा
 चारणकमळयुगलाला मी वंदन करतो ६ वेदशास्त्रानाही आपण असावाक दुमच्या मगल नामानी व्यार्ह न्यूनी जरते माता अप्य नाही, अगा विनागानी विधुर
 आल्यामुद्रेच माझ्या हृदयकमळाभावी आपले वस्त्रायुगल मसाव स्वाधीन वरण करीत मी न्यूला वालवार वगात्तात करतो, हे माझा शीर्षुरो ! पाढे रुद्धाम
 रुद्धा, मी श्रीनृसिंहसरस्वतीस्ताणीच्छा वरणकमळयुगलाला वरण करतो.

भूयोभूयः स्मरन् नमामि मनसा, श्रीमद्भूं पाहि मां । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ७ ॥ भक्तानां तरणार्थं सर्वजगतां, दीक्षा ददन् योगिनां । सुक्षेत्रं पुरगाणगस्थित प्रभो, दत्त्वा चतुष्कामदं ॥ स्तुत्वा भक्तसरस्वती गुरुपदं, जित्वाद्यदोषादिकं । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ८ ॥ एवं^१ श्रीगुरुनाथमश्टकमिदं स्तोत्रं पठेत्रित्यसौ । तेजोवर्चबलोद्धतं श्रियकरं आनन्दवर्धं वपुः ॥ पुत्रापत्यमनेकसंपदशुभा, दीर्घायुमारोग्यतां । वंदेऽहं नरकेसरीसरस्वती - श्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ९ ॥ योगेष्ठी स्तोत्रं करीत । मागुती करी दंडवत । सदृदित कंठ होत । रोमांच अंगी उठियेले ॥ ४१० ॥ महणे त्रैमूर्तीचा अवतार । तूचि देवा जगद्गुरु । आम्हां दिसतोसी नरु । कृपानिथि स्वामिया ॥ ११ ॥ मज दाविला परमार्थ । लभ्य चारी पुरुषार्थं । तूचि सत्य विश्वनाथ । काशीपुर तुजपाशी ॥ १२ ॥ ऐसेष्ठी श्रीगुरुसी । विनवी विष्र परियेसी । संतोषोनि महाहार्षी । निरोप देती तये वेळी ॥ १३ ॥ श्रीगुरु म्हणती सायंदेवासी । दाखविली तुज काशी । पुढे वंश-एकविसी । यात्रा फळ तुम्हां असे ॥ १४ ॥ तूचि आमुचा निजभक्त । दाविला तुज दृष्टांत^२ । आम्हांपाशी सेवा करीत । राहे भक्ता म्हणितले ॥ १५ ॥ जरी राहसी आम्हांपाशी । नको वंदू म्लेंछासी । आणोनियां स्त्रीपुत्रांसी । भेटी कर्वी म्हणितले ॥ १६ ॥ निरोप देऊनि द्विजासी । गेले श्रीगुरु मठासी । सदानंद जैसी तैसी । होतो श्रीगुरुभक्तजनां ॥ १७ ॥ आज्ञा घेवोनि सहज । गेला तुमचा पूर्वंज । कलत्रपुत्रांसहित द्विज^३ । आला श्रीगुरुदर्शना ॥ १८ ॥ भाद्रपद चतुर्दशी । शुक्लपक्ष परियेसी । आले शिष्य भेटीसी । एकोभावेंकरोनि ॥ १९ ॥ येती शिष्य लोटांगणी । एकोभावें तनुमनी । येऊनि लागती चरणी । सदृदित कंठ जाहले ॥ ४२० ॥ कर जोडूनि तये वेळी । स्तोत्रं करिती तेही सकली । “उं नमो जी चंद्रमीळी । त्रैमूर्ति तूचि होसी ॥ २१ ॥

^१ ते ग्रंथे । भक्ताना तस्मासाठी-आणि गोष्ठयाना दोक्ता देण्यासाठी आणला अवगाह आहे, पक्षांना चारी पूरुषांची प्रत्यक्षी फक्त रेण्यासाठी जाणण शीर्षेत्र गणगाम्भाज वास केलला, गृह्णताणांची मनुसी केन्द्रायुले भक्त समर्पयाचे सर्वे देष दुःखाले, अजा शीनरसिहस्रस्वती स्वामीच्या शीनरसावमल्युगलाला मी वंदन वरतो, २. याप्रमाणे श्रीगुरुनाबोधे हे भाव न्योकाचे स्तोत्र जो नित्य भूषणता, त्याता तेस, ओज, बाल, लंबाली, आनंद चाहविणारे शरीर, पुरुषोव, अनेका प्रकारची कल्याणकराणे यासी, ३. दोर्मायुव ज्ञाण-आरामद याची प्राप्ती तोते, असा शीनरसिहस्रस्वतीस्वामीन्या चरणकमळतुगालाला मी साहायं प्रणितात करतो, ४. प्रत्यक्ष दाहलाला ४. श्रीपुत्रांसहित सावदेव

त्रैमर्तीचा अवतार । जाहलासी स्वामी जगदुरु । नकळे पार हरिहरु । ब्रह्मादिका गुहनाथा ॥ २२ ॥ तुझा महिमा वर्णावियासी ।
 शक्ति कैची आप्मांसी । आदिपुरुष भेटलासी । कृपानिधि स्वामिया ॥ २३ ॥ जैसा चंद्र चकोरासी । उदय होय सुधारसी ।
 तैसे आप्मी संतोषी । तुझे चरण देखतां ॥ २४ ॥ पूर्वजन्मी पापराशि । केल्या होत्या ब्रह्मवसी । स्वामी तुझे दर्शनेसी ।
 पुनीत इगालो म्हणतसे ॥ २५ ॥ जैसा चिंतामणि स्पर्श होतां । लोह कांचन होय तत्त्वता । भूतिका जंबुनदीत पडतां ।
 तत्काळी होय सुवर्ण ॥ २६ ॥ जैसा मानस सरोवरासी । कावळा जाय स्वभावेसी । तत्काळ होय राजहंसी । तैसे तुझे
 दर्शनेसी पुनीत जाहलो ॥ २७ ॥ (श्लोक) गंगा पापं शशी तापं दैन्यं कल्पतरुस्तथा । पापं तापं च दैन्यं च हरेच्छ्रीगुरुदर्शनम् ॥
 ॥ २८ ॥ (अर्थ) गंगास्तान पाप नाशी । ताप हरतो शशी । कल्पत्रुक्षछावेसी । कल्पिले फल पाविजे ॥ २९ ॥ एकेकाचे
 एकेक गुण । ऐसे असती लक्षण । दर्शन होतां श्रीगुरुचरण । तिन्ही फल पाविजे ॥ ४३० ॥ पाप हरते तात्काळी । ताप
 चिता जाय सकळी । दैन्यकानना जाळी । श्रीगुरुचरणदर्शन ॥ ३१ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ । देता होय श्रीगुरुनाथ । ऐसा
 वेदसिद्धांत । देखिले तूते आजि आप्मी ॥ ३२ ॥” महणोनियां आनंदेसी । गायन करी संतोषी । अनेक रागे परियेसी ।
 कर्नाटक भाषेकरुनियां ॥ ३३ ॥ (कामडी पद) कंडेनिंदु भक्तजनर भाष्यनिधिया, भू- । मंडलोळगे नारसिंहसरस्वतीया
 ॥ ४३० ॥ कंडेनिंदु दुष्टियिंद वारिजदलपादवनु । हृदयकमलदहि भजिसे मुख्यवनीव जगत्पतीया ॥ कंडेनिंदु० (अनु घृतपद) ॥
 भोगिजनरि गेढु काष्य फलगळितु सलहुतिरुव । योगिनीय रोडेय नारसिंहसरस्वतिय पाद ॥ कंडे०
 ॥ १ ॥ वाक्यकारण नागि जगदि हिंडिदु दंडकमंडलवनु । सगुणनेनिमि सुजनरिंगे वलिद श्रीगुरु यतिवरन्न ॥ कंडे० ॥ २ ॥

१. अमृतानं २. गंगा पाप, चंद्र ताप च कल्पत्रुत दर्शन नाशीसे करतो, पाप श्रीगुरुचे दर्शन पाप, ताप च दैन्य तिन्ही नाशीसे करते । ३. भूमंडलपापाये भक्तजनांग भाष्यनिधि
 आजा ‘श्रीनारसिंहसरस्वती’ स्वामीना आज्र मी पाहिले, हृदयकमलदहानये अद्दापिले अमला मुख देणान्या जगत्पतीन्या चरणकाषाळा डोळे भैन्न मी आज पाहिले. संसारी
 भक्तजनांच्या एवं इच्छा पुराकूरु याच करीत असणारे योगिनीये स्वामी श्रीनारसिंहसरस्वती चांचे चरण मी आज पाहिले, महावाक्यलहिल विरुणस्वरूपी असलाना,
 दंडकमंडल धारण करून सगुण मलावून घेऊल, माज्जनाना प्रसन्न होणाऱ्या श्रीगुरुवित्तेशासा मी आज पाहिले, पृथ्वीवरचा केलासच आमो जे गणगापुर खेत्र ल्याचा च
 होमभक्तजनांचा स्नानी महावून पेणारा, तमेच मुपेने चर देऊन नेहांगी सांभाळावाता असा जो धीरु, त्याचे चरण मी आज पाहिले.

धरेगे गाणगपुर कैलास हरिदासरोडेय नेनिसि । करुणदीवरवितु पोरेव अनुदिन गुरुचरणवन् ॥ कंडेनिंदु० ॥ ३ ॥ (४३४) ॥
 (पद दुसरे) कंडेनम्मा० । इंदु कंडेनम्मा० । मंडलदोलगे वतिवरराय चंद्रमज्जा० ॥ कंडेनम्मा० ॥ धू० ॥ तत्त्वबोधेय
 उपनिषत्तत्त्वचरितना० । व्यक्तवाद परब्रह्म मूर्तियनिमुखना० ॥ कंडेनम्मा० ॥ १ ॥ शेषशयन परवेषकायकना० । लेमुकृपेय
 नियेषनेव भाषापालकना० । कंडेनम्मा० ॥ २ ॥ गंथपरिमलदिव शोभितानंदसागरना० । छंदवुल्ल योगीद्वारोपीद्वृद्वलभना० ॥
 कंडेनम्मा० ॥ ३ ॥ मंत्रकूटदि मेरेदु स्वातंत्रनादवना० । इंतु निगमागमद सकलकांतिवुल्कवना० ॥ कंडेनम्मा० ॥ ४ ॥
 करियराय नेनियंगे वरद गुरुरायना० । नरसिंहवरस्वत्यंव नारी-पुक्षवनामकना० ॥ कंडेनम्मा० ॥ ५ ॥ (४३५) ॥ येणोपरो
 श्रीगुरुसी० । रुतुति केली बहुवर्षी० । संतोषोनि महाहसी० । आश्वासिती तये वेळी० ॥ ३६ ॥ प्रेमभावे समस्तांसी० । वैसा महणती०
 समीपेसी० । जैसा लोभ मातेसी० । बाळकावरी परियेसा० ॥ ३७ ॥ सिद्ध म्हणे नामकरणी० । काय सांगू तया दिनी० । कैशी०
 कृपा अंतःकरणी० । तया श्रीगुरु यतीच्या० ॥ ३८ ॥ आपुले कालव्र-पुत्रेसी० । जैसा लोभ परियेसी० । तैसे तुमचे पूर्वजासी० ।
 प्रेमभावे पुसताति० ॥ ३९ ॥ गृहवातां कुसरी० । क्षेम पुत्रकलव्री० । द्विज सांगे मनोहरी० । सविस्तारी परियेसा० ॥ ४० ॥ कलव्रेसी०
 नमोन० । सांगे क्षेम समाधान० । होते पुत्र दोघेजण० । चरणावरी घातले० ॥ ४१ ॥ ज्येष्ठसुत नागनाथ० । तयावरी कृपा बहुत० ।
 कृपानिधि श्रीगुरुनाथ० । माथां हात ठेविती० ॥ ४२ ॥ श्रीगुरु महणती द्विजामी० । तुड्या ज्येष्ठसुतासी० । आयुष्य होईल पूर्णायुपी० ।

१. विवर मंडलगायो भंडायमारो भोपालान्याना० आज भी पाहिले म चाई पाहिले० (धू०) तनोपेशायाम भगव उपनिषदांतील तन्यामासले चारूप ज्ञाने, आणि 'व्याप्ति शास्त्रालेने मूर्तिपत परद्वयन' असे जी नव्याना भी०, न्याया भी आज पाहिले० (मुलगा०) देवजाती असून (आजा०) येत॒ (वरीना०) पैथ पद्मण तेलेना० द१० आहे ज्ञाना०
 अशाना०, व 'उत्तम नुगावक्तावक्तव्य' हे खीद मार्ये करणान्याना० भी आज पाहिले० गणपतिमालाने जोभित व आनन्दावा मानवच अण आजा०, येणेहो, गोपीवनप्रिय, सोदर्वंसंपत्ति०
 श्रीकृष्णभान्वालाच आज भी पाहिले०, मर्व मर्ताव (मंडलगायेन) विष्णुलपतं गिर्वन० (संगत्यागावे०) म्हणून ऊसेत्यात्मा०, न्यायामाणे ऊत्रावाहारील मर्व कासी पाणि०
 करणान्या अविवाहीत भी आज पाहिले०, 'गंगेत॑' महाविष्णुन्याना० मायकृप वा टेणान्या०, 'नामिह-सत्स्वती॑' असे पुराण व इति-चाचक॑ (एषामृति अपाया विष्णवाति॑
 उभयसुचक॑) नाम पाणि॒ करणान्या॒ गुणेष्वाला॒ भी आज पाहिले॒

॥ बेचालिसावा अध्याय ॥

१ श्रीगणोऽग्नाय नमः ॥ श्रीसरसवत्ये नमः ॥ श्रीगुरुप्यो नमः ॥ श्रीगुरु महणती द्विजासी । या अनंतद्वत्माहात्प्यासी । तुवां
 २ पुसिले आम्हांसी । पूर्वी बहुती आराधिले ॥ १ ॥ युधिष्ठिर पंडुसुत । त्याणे केले तूंचि व्रत । राज्य लाघला त्वरित । ऐसे
 ३ व्रत हैं उत्तम ॥ २ ॥ ऐसे महणतां द्विजवरु । करिता झाला नमस्कार । पूर्वी राजा पंडुकुमर । आणिक राज्य केवीं जाहले
 ४ ॥ ३ ॥ श्रीगुरु महणती द्विजासी । होते राज्य पांडवांसी । द्युतकर्म कोरवांसी । करूनि राज्य हारविले ॥ ४ ॥ मग
 ५ निधाले वनांतरा । कष्टत होते वर्षे बारा । ऐसे तथा युधिष्ठिर । राज्य गेले परियेसा ॥ ५ ॥ तथा घोर अरण्यांत । युधिष्ठिर
 ६ देखा बंधूंसहित । असे चिंताव्याकुलित । सदा ध्याय श्रीहरीसी ॥ ६ ॥ समस्त राज्य सांडुनि । वास केला तीही चर्नी ।
 ७ कोरवीं कपट करोनि । नानापरी विधे केली ॥ ७ ॥ सत्त्व टाळावधासी । पाठविले त्या दुर्वासासी । त्यांसी चेळनि हृषीकेशी ।
 ८ रक्षीतसे परियेसा ॥ ८ ॥ नाना तीर्थे नाना व्रते । आचरिले तेथे बहुते । कष्टताति अति उत्तम । निर्वाणकृप होऊनियां
 ९ ॥ ९ ॥ भक्तवत्सल नारायण । त्यांचे कष्ट बळखून । आला तेथे ठाकोन । जेथे होते पंडुकुमर ॥ १० ॥ कृष्ण येतां देखोनि ।
 १० धर्म जाय लोटांगर्णी । दंड प्रणाम^१ करूनि । वंदिता झाला तये वेळी ॥ ११ ॥ आपुले केश मोकळी । झाडीतसे
 ११ कृष्णाचरणाधूळी । बैसकार करूनि तये वेळी । वंदीतसे विनयेसी ॥ १२ ॥ अर्धपाद्य देवोनि । गंधाक्षता लावूनि । जी कां
 १२ पुण्ये होतीं रानीं । त्याणे पूजा करीतसे ॥ १३ ॥ पूजोनियां भक्तीसीं । विनवीतसे परियेसीं । जय जया जी हृषीकेशी ।
 १३ भक्तवत्सल कृष्णनाथा ॥ १४ ॥ जय अनंता नारायणा । भवसागरउद्धारणा । कृपालुवा लक्ष्मीरमणा । क्षीराद्यशश्यना
 १४ वासमुदेवा ॥ १५ ॥ परमात्मा परंज्योति । तूंचि करिसी उत्पत्ति स्थिति । लय करिसी तूंचि अंती । त्रैमूर्ति तूंचि देवा
 १५ ॥ १६ ॥ तूंचि विश्वाचा जिवाला । होऊनि रक्षसी सकळां । वास तुड्डा सूक्ष्म स्थूला । अणुरेणुतृणकाढी ॥ १७ ॥

नमन तुझे चरणासी । विगुणात्मा हृषीकेशी । रजोगुणे सृष्टीसी । त्वांचि देवा रचियेली ॥ १८ ॥ दुष्टनिग्रह करणे । साधुजना
रक्षणे । ऐसी वेदपुराणे । चोलताति प्रख्यात ॥ १९ ॥ फेडावया भूमिभार । केला तुवां अवतार । जड जाहला युधिष्ठिर ।
तरी कां तुवां ठेविला ॥ २० ॥ आपुले ग्राण आम्हांसी । म्हणोनि जगीं वानिसी^१ । पाठवूनि अरण्यासी । कष्टविले नानापरी
॥ २१ ॥ तुझी कृपा होय ज्यासी । कष्ट कैचे होती त्यासी । उपेक्षनि आम्हांसी । अरण्यांत ठेविले ॥ २२ ॥ तुजबांधांनि
आम्हांसी । आतां सांगां कवणापाशी । जरी आम्हां उपेक्षिसी । काय कांक्षा जीवाची ॥ २३ ॥ इतुकियावरी भीमसेन ।
येऊनि धरी श्रीकृष्णचरण । स्वामी आम्हांसी कां शीण^२ । कां उपेक्षा करितोसी ॥ २४ ॥ थनंजय तये वेळी । बंदीतसे
चरणकमळी । विनवीतसे करुणावहाळी । कृपालुवा मुरारि ॥ २५ ॥ तुड्या कृपादृष्टीसी^३ । होतो आम्ही अरण्यवासी । घडले
कष्ट सायासी^४ । उवगलो^५ स्वामी बहुत ॥ २६ ॥ आतां आमुचे कष्टहरण । पांडवांचा तूंचि ग्राण । ब्रीद राखे गा नारायणा ।
म्हणतसे तये वेळी ॥ २७ ॥ माद्रीदेवीचे कुभर । करुनियां नमस्कार । द्रीपदीसहित पुरःसर । पांचही चंदिती तये वेळी
॥ २८ ॥ तूं आमुचा कैबारी । आम्ही असो अरण्यघोरी । आमुचा बंधु राज्य करी । काय उपाय आम्हांसी ॥ २९ ॥
तुजसारिखे असतां छत्र । आम्हां कष्ट अपरिमित । कवणे प्रकारे स्वस्थचित । राज्यप्राप्ति आम्हांसी ॥ ३० ॥ कैसा उपाव
आम्हांसी । सांगा स्वामी हृषीकेशी । ऐसे म्हणतां श्रीकृष्णासी । कृपा उपजे मनांत ॥ ३१ ॥ कृष्ण म्हणे पंडुमुतां । सांगेन
तुम्हां एक व्रता । तात्काळ प्रसन्नता । राज्य होय तुमांसी ॥ ३२ ॥ ब्रतांमध्ये उत्तम व्रत । अनंतनाम विख्यात । हे आचरावे
तुम्हीं त्वरित । राज्य होईल तुम्हांसी ॥ ३३ ॥ आतां सांगेन तुम्हांसी । अनंत कवण म्हणसी । सर्वा ठारी आपण वासी ।
‘अनंत’ नाम आम्हां असे ॥ ३४ ॥ कला काष्टा मुहूर्ते^६ आपण । दिन रात्रि सर्व शरीर जाण । पक्ष्म^७ मास वर्ष आपण ।
युग कल्प आदिकरोनियां ॥ ३५ ॥ अवतरलों भी नारायण । भूमार उत्तरावयाकारण । दानव दुष्ट निवारणा । जन्म जाहला
वसुदेवकुळी ॥ ३६ ॥ अनंत मीच जाणसी । संशय न थरी मानसी । त्रैपूर्ति मीच सर्वाशी^८ । ब्रह्मा-विष्णु-महेश्वर ॥ ३७ ॥

१. वर्णन कालांग २. करे ३. अस्त गुरुर्ते ४. १८ निषेष = १ काष्टा, ३० काष्टा = १ कला, ३० कला = १ शण, १२ शण = मुहूर्ते २ गण्डा विस

आपणचि सूर्य शशी देखा । चतुर्दश भुवने मीचि ऐका । अष्टवसु आहेत जे का । द्वादशार्क आपणचि ॥ ३८ ॥ रुद्र असती
एकादश । सप्तसमुद्र परियेस । ऋषि सप्त असती विशेष । पवंतादि नदी आपणचि ॥ ३९ ॥ जितुके वृक्ष आहेति क्षिती ।
आकाशी नक्षत्रे दिसती । दाही दिशा आहेति ख्याति । भूमि आपण म्हणे कृष्ण ॥ ४० ॥ असती सप्त पाताळ । भूर्भुवादि
लोक सकळ । अणुरेणु तृण काष्ठ सकळ । विश्वात्मा आपणचि ॥ ४१ ॥ न कर्ती संशय युधिष्ठिर । अनंत म्हणजे मीचि
निधांग । विधिपूर्वक पूजा करा । द्रवत तुम्हांसी बरवें असे ॥ ४२ ॥ विनवी युधिष्ठिर कर जोडोनि । सांगा स्वामी विस्तारोनि ।
द्रवत असे कवण विधानी । कवण दान कोणोपरी पूजा ॥ ४३ ॥ करावें द्रवत कवणे दिवशी । विस्तारोनि सांगा आम्हांसी ।
पूर्वी कवणे आचरिले ऐसी । निरोपावें दातारा ॥ ४४ ॥ कृष्ण म्हणे युधिष्ठिरासी । तुवां पुसिले आम्हांसी । शुक्लपक्ष
भाद्रपदमासी । चतुर्दशी परियेसा ॥ ४५ ॥ आराधावें अनंतासी । त्वरित राज्य तं पावसी । पूर्वी कवणे केले म्हणसी ।
सांगेन एका तत्पर ॥ ४६ ॥ 'आसीत्पुरा'^१ कृतयुगेसी । 'सुमंतु' नाम द्विज परियेसी । उत्पन्न झाला वसिष्ठ गोत्रासी ।
'भृगुकन्या 'दीक्षा' नामे ॥ ४७ ॥ तेचि झाली सुमंताची भायां । पतिव्रता औदार्या । कन्या झाली तिसी मुतनया । नाम
तियेचे 'मुशीला'^२ ॥ ४८ ॥ वर्तां ऐसे एके दिवसी । जाहले प्राप्त दैववशी । सुमंतुपल्नी पंचत्वासी । पावली कलेवर सोडूनि
॥ ४९ ॥ मुशीला कन्या सुमंताघरी । नित्य भक्ति सदाचारी । करीतसे विचित्री । सर्वमंगलस्वरूप ॥ ५० ॥ गृहशोभा करी
बहुत । नानाप्रवें तोरणे करीत । पंचवर्ण चूर्ण मिश्रित । रंगपाळा महित देखा ॥ ५१ ॥ स्वस्तिकादि शंख-पद्मसी । नित्य
लिही मनोवाक्कायकमेसी^३ । नमस्कारी मनोधर्मेसी । देवतार्चन-सोपस्कार^४ करी ॥ ५२ ॥ सुमंतूसी भायाहीनत्व झाले ।
ममन्त कमे^५ राहिले । पुनःसंधान पाहिजे केले । म्हणोनि नारी आणिक केली ॥ ५३ ॥ तिचे नाम असे कर्कशा ।
दुःशीला^६ आचरणी परियेसा । नित्य कलह करी बहुवसा । कन्यापतीसवें देखा ॥ ५४ ॥ मुशीलाकन्या उपवर झाली ।
सुमंतु चिंती बेलोवली । इसी एखादा वर मिळेल जवळी । कन्यादान करीन म्हणे ॥ ५५ ॥ ऐसे चिंततां एके दिवसी ।
१. यूर्पी होता २. निरसिगळ्या लागासी ३. कायावाचामनाने ४. देवपूज्ये साहित्य ५. अमिताव ६. एक स्वभावाची

तेर्थे आला कौंडिण्य ऋषि । विचारितां कन्येसी^१ । सुमंते अंगीकार केला ॥ ५६ ॥ कन्यादान गृहोक्तेसी^२ । देता जाहला
 कौंडिण्यासी । मिळोनि होते दोन मासी । आपाढ आणि श्रावण ॥ ५७ ॥ कन्यामातेते जाहले वैर । सापलिकाचा^३ हाचि
 विचार । कौंडिण्य पुसे सुमंता मत्वर । जाऊ आश्रमा आणिका ठायां ॥ ५८ ॥ सुमंत बहु दुःख करी । म्हणे स्त्री नव्हे
 पाझी वैरी । कन्या जाईल आतां दूरी । कैची पायिणी वरिली म्यां ॥ ५९ ॥ शांत पल्नी नाही ज्याचे घरी । त्यासी अरण्य
 नाही दूरी । एक स्वामी त्रिपुरारि । संसारसागरी बुडालो ॥ ६० ॥ नवचे माझ्ये कर्म तापसा^४ । न ऐके बोल हे ककंगा ।
 कन्या असतां घरी संतोषा । नित्य दर्शन जामाता ॥ ६१ ॥ ऐसी सुमंतु चिता करी । कौंडिण्य ऋषि त्यासी वारी । दोघे
 तापसी एका घरी । असो नये धर्महानि ॥ ६२ ॥ जाऊ आमी आणिक स्थाना । तप करू अनुष्टाना । भेटी होईल पुनः
 पुनः । जवळीच करू आश्रम ॥ ६३ ॥ सुमंतु म्हणे कौंडिण्यासी । आणिक रहावें बारा दिवसी । 'सर्वसिद्धा'^५ ब्रयोदशीसी ।
 प्रस्थान तुम्ही करावे ॥ ६४ ॥ सुमंतूची विनंति ऐकोन । आणिक राहिले तेरा दिन । मुहूर्तप्रस्थान करून । येरे दिवसी निघाले
 ॥ ६५ ॥ सुमंतु म्हणे कर्कशेसी । कन्या जाय पतीसरसी । भोजन द्यावें जामातासी ब्रीहि^६-गोधूमाञ्च^७ दे म्हणे ॥ ६६ ॥
 पति सांगतां काय केले । धांवत आपण घरांत गेली । कवाढा^८ घालूनि दृढ खिळी । पाशाण रचिले द्वारवटा^९ ॥ ६७ ॥
 कांही केलिया नुघडी द्वार । सुमंतु विनवी आफली शरीर । सुशीला कन्या थरी कर । म्हणे जाऊ तेसेचि ॥ ६८ ॥ पाहं
 गेला स्वयंपाकयरा । होता कोङा गोधूम-करा^{१०} । देता इाला कन्यावरा । निरोप दिलहा दोयासी ॥ ६९ ॥ दोघे बैसांनि रथावरी ।
 निघाला कौंडिण्य संतोषकरी । माध्यान्हकाळी नदीतीरी । अनुष्टाना उतरला ॥ ७० ॥ ऋषि बैसला अनुष्टानी । सुशीला होती
 रथस्थानी^{११} । तीरी पाहतमे गहनी । स्त्रियासमुदाय बहु असे ॥ ७१ ॥ रक्तंबर खस्त्रेसी । परिधान केले ब्रह्मवसी ।
 व्रत म्हणती चतुर्दशी । कलश पूजिती पृथक पृथक^{१२} ॥ ७२ ॥ पाहनि हळ्हळ्ह सुशीला । गेली तया मुवासिनीजवळा ।
 पुसती इाली वेलहाळा । काय च्रत करितां तुम्ही ॥ ७३ ॥ स्त्रिया म्हणती सुशीलेसी । अनंतव्रत असे परियेसी ।

१. कन्येसी मायाणी कौंडिण्य २. गृहसुवात सांगितलेल्ला विधीने ३. सावत्रपणाचा ४. माझे तपःकर्म चालेत नाही ५. बाट्रपण गुरु उपोदशी ६. भाताचे तांदूळ ७. मवाची
 आणिक तपें ८. दरवाजाला भानू रुदी पानली ९. मोठपोटे टपड टेवले १०. गळाचा कोङा लेवलेले मडके ११. गाढीवर १२. मिरिमाळे

पूजितां होय तात्कालेसी । सकलाभीष्ट पावती ॥ ७४ ॥ सुशीला म्हणे नारीसी । कवण विधान सांगा आम्हांसी । कृपा
 करोनि विस्तारेसी । निरोपावे अहो मातें^१ ॥ ७५ ॥ समस्त नारी मिळोनि । सांगताति विस्तारोनि । एक सुशीले बैस
 म्हणोनि । आद्यंतेसी निरोपिती ॥ ७६ ॥ भाद्रपद शुक्ल चतुर्दशी । ब्रत करावे परियेसी । अनंत नाम ख्यातीसी । सांगेन
 तुज एक पां ॥ ७७ ॥ रक्षपट्ट्यूत्रेसी^२ । अनंत करावा चतुर्दश-ग्रंथीसी^३ । घेवोनि यावे नदीसी । स्नान करावे शुचीनै^४
 ॥ ७८ ॥ दिव्यांवर परिधानूनि । हळदीकुंकुम लावोनि । आणावे कलश नूतन दोनी । गंगा यमुना म्हणोनियां ॥ ७९ ॥
 उदक भरोनि तयांत । पंचपल्लव^५-रत्नसहित । घालूनि पूजावे त्वरित । योडशोपचारैकरूनि ॥ ८० ॥ नाना प्रकारे आरती ।
 करावी गंगायमुनेप्रती । मग पूजावे दर्भग्रंथी^६ । शेषरूपे करोनियां ॥ ८१ ॥ दोनी कलशांवरी देखा । नूतन वस्त्र ठेवावे
 निका । पदा लिहावे अष्टदलिका^७ । कलशांवरी ठेवावे ॥ ८२ ॥ तया कलशांपुढे देखा । शंखपद घालावे अनेका । पंचवर्ण
 चूर्ण देखा । रंगमालिका घालाव्या ॥ ८३ ॥ शेष पूजावे दर्भाचे । योडशोपचारी वाचे । ध्यान करावे विष्णूचे । 'शेषशाई'
 म्हणोनियां ॥ ८४ ॥ सप्तफणीचे शेषासी । सदा विष्णु तयापाझी । याचिकारणे नाम तयासी । 'अनंत' ऐसे करावे ध्यान
 ॥ ८५ ॥ पिंगलाक्ष^८ चतुर्भुजेसी । शंख पद सव्य^९ करेसी । चक्र गदा चाम हस्तेसी । ऐशा मूर्तीचे ध्यान करावे ॥ ८६ ॥
 'उ॒ नमो' भगवते० - मंत्रेसी । योडशोपचारै दर्भग्रंथीसी । आणोनि नव दोरेसी^{१०} । ध्यान करावे मग तेथे ॥ ८७ ॥
 'अनंतगुणरत्नाय' मंत्रेसी । नवे दोरे ठेवावे कलशेसी । पूजा करावी पुरुषमूर्तेसी । 'अतोदेवा' मंत्रेसहित ॥ ८८ ॥
 योडशोपचारै पूजोनि । 'संमारगव्हरेति' मंत्रे बांधा करदक्षिणी । 'नमस्ते वासुदेव' मंत्रेनि । जीर्ण^{११} दोर विसर्जावा
 ॥ ८९ ॥ 'दाता च विष्णुर्भगवान्' म्हणत । वाण द्यावे गोथूम^{१२} घृत । प्रस्त^{१३} असावे परिमित । स-गुड स-फल द्यावे वाण
 ॥ ९० ॥ अपूपादि पायसांत्रेसी । सदक्षिणा तांबूलेसी । अर्थे द्यावे द्वाद्युणासी । अर्थे आपण भोजन करावे ॥ ९१ ॥

१. मला २. तांबूला देशी देशाचा ३. चौदा गाठीचा ४. शुचिभूताण ५. पिण्ड, औदुवर, वड, गार्डी व आवा यांनी पाने ६. दर्भाचा केलेला शेष ७. आठ पाकलत्ताचे
 ८. मला ९. पिण्ड गांवे ठोके १०. उजला हातात ११. 'उ॒ नमो भगवते चमुर्देवाय' या मंत्राने १२. नोंदोर १३. जुना १४. गह १५. गो

ऐसे चबदा वर्षे देखा । ब्रत आचरावें विशेषा । उद्यापन करावें निका । चतुर्दश कलश धावे ॥ १२ ॥ ब्राह्मणभोजन करून । भक्तीने करावें उद्यापन । कामना होइल संपूर्ण । चतुर्विंश पुह्यार्थ ॥ १३ ॥ ऐसे सांगती सुशीलेसी । ब्रत आचरी वो त्वरितेसी । आजि असे चतुर्दशी । ब्रत करी आम्हांसवे ॥ १४ ॥ समस्त मिळोनि तिसी । तंतु देती अनंतासी^१ । गाठी वांधिती चतुर्दशी । पूजा करविती आपणांसवे ॥ १५ ॥ कौडा होता गोधृमाचा । आणोनि दे ती^२ अर्ध वाचा । वाण देऊनि मुवाचा^३ । निरोप घेतला स्त्रियांचा ॥ १६ ॥ समस्त स्त्रियांसी वंदिली । आली आपुले रथाजवळी । अनुष्ठान होतां त्रहयि तये वेळी । आला आपुले स्त्रियेपाणी ॥ १७ ॥ चला म्हणोनि पुढे निघती । दोघे वैसोनियां रथी । जातां पुढे नगर देखती । अमरावती ऐसे देखा ॥ १८ ॥ नगरलोक सामोरे येती । चला स्वामी ऐसे म्हणती । 'तुफ्ही या नगरा अधिपति । तपोनिधि' म्हणती लोक ॥ १९ ॥ नाना समारंभे देखा । नगरी प्रवेशले दंपती ऐका । ऐश्वर्य भोगिले बहुमुखा । श्रीमद्वन्तप्रसादे ॥ २०० ॥ ऐसे किती दिवसवरी । होता कौंडिण्य सहनारी । वैसला असतां संतोषकरी । देखता जाहला अनंतासी ॥ १ ॥ त्रहयि पुसे स्त्रियेसी । काय वांधिले हस्तमूळेसी । वश्यकरणे आम्हांसी । रक्कदोरा वांधिला ॥ २ ॥ सुशीला झणे धतारासी । अनंत दोरा परियेसी । याचिया ग्रसादे आम्हांसी । अष्टेश्वर्य प्राप्त जाहले ॥ ३ ॥ म्यां जे दिवशी ब्रत केले । तेणै तुम्हां दैव आले । आम्हां अनंत प्रभन्न जाहले । म्हणोनि बोले सुशीला ॥ ४ ॥ ऐसे वचन ऐकोनि । कौंडिण्य कोये प्रज्वाळला मर्नी । दोरा हिरोनि घेऊनि । अग्निकुंडी सांडिला ॥ ५ ॥ मग म्हणे कैचा श्रीमद्वन्त । म्यां तप केलेसे बहुत । तेणै ऐश्वर्य सुकृतार्थ । ग्राप्ता झाले आम्हांसी ॥ ६ ॥ वशीकरण केले आम्हांसी । दोरा वांधिला अनंत म्हणसी । रागेकरोनि कौंडिण्यकरी । अग्नीमध्ये घातला दोरा ॥ ७ ॥ झा हा म्हणोनि सुशीला मर्नी । धांवत गेली अग्निस्थानी । काढोनियां क्षीरस्नपनी^४ । केले देखा दोरकासी ॥ ८ ॥ अनंतक्षोभ-दोरेसी^५ । अष्टेश्वर्य गेले तत्क्षणेसी । दरिद्री झाला परियेसी । द्विजवर कौंडिण्य देखा ॥ ९ ॥ नगरी झाले सर्व शत्रु । गोधनादि आभरण वस्तु । समस्त नेले तस्करे ।

^१, अनंतागा दोरा २, सुशीला ३, गोह गळासी ४, दुधाने ५, अनंताल्या शोभाल्या दोषासुके

दरिद्र आले तात्काळी ॥ ११० ॥ गृह दग्ध झाले देखा । उरले नाही वस्त्र एका । अवकृपा होतां श्रीमदनंतका ।
 सर्व गेले तत्काळी ॥ ११ ॥ मग विचारी मानसी । महणे अनंत रुसला आम्हांसी । यायां घातले अग्नीसी । मदांथे मज वेष्टिले
 ॥ १२ ॥ करीन आतां नेम एक । जेव्हां भेटेल लक्ष्मीनायक । श्रीमदनंतदर्शने मुख । अन्नोदक घेऊन मी ॥ १३ ॥ म्हणोनि
 निवाणे^४ करोनि । निधे तो अरण्यभुवर्नी । भार्येसहित कौंडिण्य मुनी । निधता झाला परियेसा ॥ १४ ॥ हा अनंता हा अनंता
 म्हणत । जात असे अरण्यांत । तंब देखिला वृक्ष-चूत^५ । पुष्प-फळे भरला असे ॥ १५ ॥ कीटकादि पक्षिजाति । कोणी
 त्यासी नातकती । कौंडिण्य पुसे तयाप्रती । तुवां अनंतासी देखिले कीं ॥ १६ ॥ वृक्ष म्हणे ब्राह्मणासी । दृष्टी न पडेचि
 आम्हांसी । तुवां जरी देखिले त्यासी । तरी आम्हांनिमित्य सांगावे ॥ १७ ॥ ऐसे ऐकोनि पुढे जातां । थेनु देखिली
 वत्यसहिता । हिंडतसे तुणांत । तोंडी न ये भक्षावया ॥ १८ ॥ द्विज म्हणे थेनूसी । जरी तुवां अनंत देखिलासी । कृपा
 करोनि सांग आम्हांसी । थेनु म्हणे तयांते ॥ १९ ॥ मी नाही देखिले अनंतासी । तुम्हां भेटी होऊल जरी त्यासी । मजविषयी
 सांगा, ऐसी । अवस्था आम्हो घडली असे ॥ २० ॥ ऐसे ऐकोनि द्विजवर । पुढे जातां देखिला वृषभ थोर । त्यांते पुसे
 मुनिवर । तुवां अनंताते देखिले कीं ॥ २१ ॥ गोस्वामी^६ म्हणे तयासी । नेणो आम्ही अनंतासी । जरी तुवां देखिलासी ।
 आम्हांविषयी विनवावे ॥ २२ ॥ पुढे जातां कौंडिण्य मुनि । सरोवरे देखिलीं दोनी । उदक मिळाले अन्योन्यी । हंसादि
 पक्षी न संविती ॥ २३ ॥ कमळ-कुमुदादि पुर्येसी । मिरविर्तीं सरोवरे ऐसी । द्विज पुसे तयासी । अनंतासी देखिले म्हणोनि
 ॥ २४ ॥ सरोवरे म्हणतीं तयासी । नेणो कैचा अनंत पुससी । भेटी होऊल जरी तुम्हांसी । आम्हांनिमित्य सांगावे ॥ २५ ॥
 पुढे जातां द्विजवर । देखिले गरंभ^७ कुंजर^८ । पुसतसे तयां विचार । न बोलती त्या द्विजासी ॥ २६ ॥ निवाणे^९ झाला तो
 ब्राह्मण । त्यजूं पाहे आपुला प्राण । अनंता अनंता म्हणोन । धरणीवरी पडियेला ॥ २७ ॥ इतुकिया अवसरी । वृद्धब्राह्मण-
 वेषधारी । जवळी आला परिकरी । उठीं उठीं म्हणतसे ॥ २८ ॥ काय विग्रा पुसतोसी । श्रीमदनंत कोणे आहे विचारिसी ।

दाखवीन चाल आम्होसरमी । म्हणोनि धरिला उजवा कर ॥ २९ ॥ उठवोनि कौंडिण्यासी । घेऊनि जातां अरण्यासी ।
 नगरी जाहली पूर्वील जैसी । महादाश्यर्य पाहतसे ॥ ३० ॥ घेऊनि गेला नगरांत । मिहासन रत्नखचित । नेऊनि तेथे बैसवीत ।
 आपण दाखवी निजरूप ॥ ३१ ॥ रूप देखोनि कौंडिण्य । स्तोत्र करी अतिगहन । चरणी माथा ठेवून ॥ विनवीतसे कर
 जोडुनी ॥ ३२ ॥ *नमो नमस्ते गोविंदा । श्रीवत्सला चिदानंदा । तुझे स्मरणमात्रे दुःखमदा । हरोनि जातीं सर्वं पापे
 ॥ ३३ ॥ ते चरेण्य यज्ञपुरुष । ब्रह्मा-विष्णु-महेश । तुझे दर्शनमात्रे समस्त दोष । हरोनि जाती तात्काळी ॥ ३४ ॥ नमो
 नमस्ते बैकुंठवासी । नारायणा लक्ष्मीविलासी । जगद्व्यापी प्रतिपाळिसी । अनंतकोटि-ब्रह्मांडनायका ॥ ३५ ॥ पापी
 आपण पापकमी । नेणो तुडी भक्तिधर्मी । पापात्मा पापमंभव आम्ही । क्षमा करीं गा दातारा ॥ ३६ ॥ तुजवांचोनि आपण ।
 अन्यथा देवत नेणे । याचि कारणे धरिले चरण । शरणागत मी तुडा ॥ ३७ ॥ आजि माझा जन्म सफल । धन्य माझा
 जीवन केवळ । तुझे देखिले चरणकमळ । भ्रमर होवोनि वास घेतो ॥ ३८ ॥ ऐसे देखिले कौंडिण्यांनी । ऐकोनि प्रसन्न
 झाला तत्काळी । भक्तजना चितामणि । वरत्रय देता झाला ॥ ३९ ॥ थर्मग्राणि दिग्द्रनाशन । शाश्वत बैकुंठभुवन । ऐसा
 वर दिधला नारायणे । एक युधिष्ठिरा कृष्ण महणे ॥ ४० ॥ पुनरपि द्विज विनवी देखा । म्हां देखिले आश्र्य एका । अरण्यांत
 वृक्ष एक । महाफलित आम्ह असे ॥ ४१ ॥ त्याचे फळ पक्षिजाती । कोणी प्राणी नातळती । पुढे येतां मागुती । देखिली
 थेनु सवत्त्व ॥ ४२ ॥ तृण असे तेथे प्रबळ । त्याचे तोडा नवे कवळ । आणिक देखिली निर्मळ । सरोवरे दोनी तेथे
 ॥ ४३ ॥ अन्योन्ये एकमेकां । मिळाले होते तेथे उदक । पुढे पाहे अपूर्व एक । वृषभ एक मनोहर ॥ ४४ ॥ त्याचे मुखा
 नवे ग्रास । भर्वकाळी वनवास । पुढे देखिला सुरस । कुंजर एक मदोन्मत्त ॥ ४५ ॥ सर्वे एक गदंभासी । देखिले स्वामी
 मार्गेसी । पुढे येतां संधीसी । देखिला वृद्ध ब्राह्मण ॥ ४६ ॥ न कळे याचा अभिप्रावो । विस्तारोनि निरोपावा । जगन्नाथा
 केशवा । म्हणोनि चरणी लागला ॥ ४७ ॥ कृपानिधि नारायण । सांगतसे विस्तारोन । ऐक भक्ता कौंडिण्य । वृक्ष तुवां
 देखिला ॥ ४८ ॥ पूर्वी होता द्विजवर । त्यासी येती ब्रेदशास्त्र । उन्मत्तपणे गवे श्रोर । शिष्यवर्गा न सांगेचि ॥ ४९ ॥ त्या पापास्तव
 वृक्ष झाला । तुवां थेनुसी देखिले । पूर्वी भूमि निष्फला । दिली होती ब्राह्मणासी ॥ ५० ॥ देखिला तुवां वृषभ एक ।

पूर्वीं विप्र महाधनिक । केले नाहीं दानादिक । त्याणे पाये ऐशी गती ॥ ५१ ॥ सरोवरे तुवां दोनी । देखिलीं म्हणसी
 नयनी । पूर्वीं होत्या दोधी बहिणी । घेतले दान आपणांत ॥ ५२ ॥ खर म्हणजे तुडा क्रोध । कुंजर तोचि महांथ । जहाले
 तुडो मन शुद्ध । भेटलों ब्राह्मण आपणचि ॥ ५३ ॥ जे जे तुवां देखिले । त्या समस्तां मुकित दिलहे । अखिल ऐश्वर्य भोगी
 वहिले । अंतीं जाय स्वर्गासी ॥ ५४ ॥ तुवां करी वो तेथें वासु । नक्षत्रांत पुनर्वंसु^१ । ऐसा वर देतां हर्ष । जाहला तया
 कौंडिण्या ॥ ५५ ॥ ऐसा वर लाधोनि । राज्य केले बहुदिनी । अंतीं गेला स्वर्गभुवनी । एक राया युधिष्ठिरा ॥ ५६ ॥ ऐसी
 कथा धर्मासी । सांगितलीं तैं हृषीकेशी । आचरिले भक्तींसी । अनंतद्रवत तये वेळी ॥ ५७ ॥ श्रीगुरु म्हणती द्विजासी । सांगती
 व्रत हृषीकेशी । आचरितां तत्क्षणांसी । राज्यपद पावले ॥ ५८ ॥ आणिक हैंचि भूमीवरी । व्रत केले हृषीकेशी । आचरावें
 नरनासी । लाधे चारी पुरुषार्थ ॥ ५९ ॥ व्रतांमध्ये थोर व्रत । प्रख्यात असे अनंत । तुवां बांधावें सतत । तुड्या जेण सुतासी
 ॥ ६० ॥ व्रत कौंडिण्य आचरला । अखिल सौख्य लाधला । आचरावें या व्रताला । अनंत पुण्य असे जाणा ॥ ६१ ॥
 तुमचे गोव्र कौंडिण्य । करितां जोडेल वह पुण्य । आमुचा निरोप कारण । व्रत तुम्ही करावें ॥ ६२ ॥ ऐसे श्रीगुरुनिरोपेसी ।
 व्रत केले संतोषी । पूजा केली श्रीगुरुसी । नामापरी अव्यारा ॥ ६३ ॥ नीरांजन बहुवसी । गीत-गृत्य वाणीसी । पूजा करिती
 श्रीगुरुसी । भक्तिभावेंकरोनिया ॥ ६४ ॥ आराधना ब्राह्मणांसी । भोजन करविती श्रीगुरुसी । आनंद झाला बहुवसी ।
 श्रीगुरुमूर्ति संतोषले ॥ ६५ ॥ येणोपरी श्रीगुरुसी । आराधोनि संतोषी । गेला आपुले ग्रामासी । एक शिष्या एकचित्ते
 ॥ ६६ ॥ विप्र जो कों सायंदेवो । कलत्रपुत्र पाठवी ठावो^२ । माणुती आला आपण पहा हो । श्रीगुरुचरणसेवेसी ॥ ६७ ॥
 राहोनिया श्रीगुरुपाशी । सेवा केली बहुवसी । ऐसे तुडे पूर्वजासी । प्रसन्न झाले श्रीगुरु ॥ ६८ ॥ सिद्ध म्हणे शिष्यासी ।
 येणोपरी तुमांसी । निधान लाधला परियेसी । श्रीनृसिंहसरस्वती गुरु ॥ ६९ ॥ म्हणोनि सरस्वतींगंगाधर । सांगे
 गुरुचरित्रविस्तार । एकतां होय मनोहर । लाधे चारी पुरुषार्थ ॥ ७० ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी
 श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे श्रीमदनंतव्रतमहिमावर्णने नाम द्विचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४२ ॥

॥ अथाय चेचालिसावा समाप्त ॥

१. त पूर्वये होडल वशवर्भवलत गहा २. अप्यन्या गावी

॥ श्रेचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक महणे सिद्धासी । पुढे चरित्र जाहले कंसी । विस्ताराचे
 आम्हांसी । कृपा करी गा दातारा ॥ १ ॥ सिद्ध महणे एक वत्सा । समस्त भक्त सेवा करितां । त्यांत एक विणकर तंतिक
 अत्यंता । करितसे भक्ति श्रीगुरुची ॥ २ ॥ तीन प्रहर संसारयात्रा^१ । करूनि येतसे पवित्रा । राजांगण^२ इडाडी विचित्रा ।
 नमस्कार करी दुरोनि ॥ ३ ॥ ऐसे किती दिवस क्रमिले । द्रव शिवरात्री आले । समस्त यावेसी निघाले । मातापिता
 तंतिकाचे ॥ ४ ॥ त्यासी बोलाविती यावेसी । तो महणतसे नये तयांसी । तुम्ही मूर्ख असा पिसां । माझा श्रीपर्वत येथेचि
 असे ॥ ५ ॥ श्रीगुरु माझा मद्धिकार्जुन । पर्वत महणिजे श्रीगुरुभुवन । आपण न ये येथून । चरण सोडोनि श्रीगुरुचे ॥ ६ ॥
 समस्त लोक त्यासी हांसती । पिसे लागले यासी महणती । चला जाऊ महणोनि निघती । भ्राता माता पिता त्याचे ॥ ७ ॥
 नगरलोक समस्त गेला । आपण एकला राहिला । श्रीगुरुमठासी आला । गुरु पुसती तयासी ॥ ८ ॥ श्रीगुरु महणती तयासी ।
 कां गा यावेसी तू न वचसी । तंतिक महणे स्वामीसी । माझी यात्रा तुमचे चरण ॥ ९ ॥ नाना तीर्थयात्रादि देखा । तुमचे
 चरणी असे निका । वायां जाती मूर्ख लोक । पाषाणदर्शन करावया ॥ १० ॥ ऐसे महणोनि तंतिक । नमस्कार करी नित्य
 देख । तंब पातली शिवरात्रि एक । माघ वद्य चतुर्दशी ॥ ११ ॥ श्रीगुरु होते संगमासी । दोन प्रहर होतां भक्त परिवेसी ।
 आपण गेला स्नानासी । उपवास असे शिवरात्रीचा ॥ १२ ॥ संगमी स्नान करोनि । श्रीगुरुते नमस्कारोनि । उभा ठेला
 कर जोडोनि । भक्तिपूर्वक एकोभावे ॥ १३ ॥ श्रीगुरु महणती तयासी । तुझी समस्त गेली यावेसी । तू एकलाचि राहिलासी ।
 पहातासी विनोद^३ श्रीपर्वताचा ॥ १४ ॥ पुसती कधी देखिलासी । महणे स्वामी नेणे कधीसी । तुमचे चरणी आम्हासी ।
 सर्व यात्रा सदा असती ॥ १५ ॥ त्याचा भाव पाहोनी । जवली बोलाविती श्रीगुरुमुनि । वेस महणती कृपा करूनि । दाखवू
 महणती श्रीपर्वत ॥ १६ ॥ नयन इांकूनि पादुकेसी । दृढ धरी गा वेगेसी । ऐसे महणोनि तयासी । मनोवेग घेऊनि गेले ॥ १७ ॥
 १. कापड विणवाऱ्या कोणी २. उद्योगपट्टा ३. मठान्वा समरीत उग्रण ४. गीज

क्षण न लागतां श्रीगिरीसी । घेऊनि गेले भक्तासी । तीरी बैसले पाताळगंगेसी । नयन उघडी म्हणती त्याते ॥ १८ ॥ क्षणेक
मात्र निद्रावस्था । म्हणतां डाळा जागृता । अवलोकितां प्रवृत्त दिसत । म्हणे स्वप्न किंवा सत्य ॥ १९ ॥ श्रीगुरु म्हणती
तयासी । कां गा ध्वांतपणे^१ पाहमी । चेंगे जावै दर्शनासी । क्षौर स्नान करूनियां ॥ २० ॥ श्रीगुरु ऐसे निरोप देतां । शीघ्र
गेला स्नानाकरितां । तेथे देखिली माता-पिता । आता ग्रामलोक सकळिक ॥ २१ ॥ ते पुसती तयासी । कवणे मार्गे
आलासी । आमुची घेटी कां न घेसी । लपून येणे कोण धर्म ॥ २२ ॥ विनवीतसे मातापित्यांसी । आम्ही निधालो आजि
दोन प्रहरेसी । एक घटिका लागली वाटेसी । आतां आलों गुरुसमागमे ॥ २३ ॥ एक हांसती मिथ्या म्हणती । आम्हांसवेच्चि
आला लपत । ऐसे बङ्डिवारे^२ बोलत । अबद्द^३ म्हणती सकळ जन ॥ २४ ॥ तो कोणासवै न बोले । शीघ्र स्नान क्षौर
केले । पुण्ये अक्षता बोले । घेऊनि गेला पूजेसी ॥ २५ ॥ पूजा करितां लिंगस्थानी । देखता डाळा श्रीगुरुमुनि । अति विस्मय
करोनि । पूजा केली मनोभावे ॥ २६ ॥ समस्त लोक पूजा करिती । श्रीगुरु सर्व पूजा घेती । तंतिक म्हणतसे चित्ती ।
श्रीगुरुराज आपणचि शंकर ॥ २७ ॥ ऐसा निर्धार करूनि । पाहिजे प्रसाद फल खुणी । घेऊनि आला गुरुसंनिधानी ।
एकचित्तं परियेसा ॥ २८ ॥ श्रीगुरु पुसती तयासी । एधवां राहसी किंवा जासी । तंतिक विनवी स्वामियासी । एक देखिले
नवल आतां ॥ २९ ॥ समस्त लोक जाऊनि । देवालयाभीतरी बैसोनि । पूजा करिती तुमचे चरणी । लिंग न देखो तुम्हीच
तेथे ॥ ३० ॥ श्रीगुरु तूं जवळीच असतां । इतुके दुरी कां कष्टती दृथा । लोक येताति बहता । काव कारण या स्थाना
॥ ३१ ॥ तूं तरी केवळ परमेश्वर । दिसतोसि आम्हां नर । न कळे तुड्डा महिमा अपार । गौव्यरूपे गुरुनाथा ॥ ३२ ॥ सर्व
जन मूळ होऊन । नेणती तुड्डे महिमान । कां हो येताति या स्थानी । विस्तारोनि सांग मज ॥ ३३ ॥ श्रीगुरु म्हणती ऐक
भक्ता । सर्वत्र ईश्वरपूर्णता । स्थानमहिमा असे ख्याता । जे अगम्य त्रिभुवनी ॥ ३४ ॥ तंतिक म्हणे स्वामियासी । तूं तरी
पूर्ण ब्रह्म होसी । स्थानमहिमा वानिसी । विस्तारूनि सांग आम्हां ॥ ३५ ॥ श्रीगुरु निरोपिती भक्तासी । येथील महिमा पुसती ।

१. चावळन २. उगीच भोठेपणासाठी ३. खोटे

सांगेन एक विस्तारेसी । स्कंदपुराणी असे कथा ॥ ३६ ॥ माघ वद्य चतुर्दशी । अपार महिमा श्रीपर्वतासी । सांगेन एक
 तत्परेसी । श्रीगुरु महणती तंतिकाते ॥ ३७ ॥ पूर्वी ख्यात किरातदेशी । 'विमर्षण' राजा परियेसी । शूर असे पराक्रमेसी ।
 समस्त शब्द जिकिले तेण ॥ ३८ ॥ आणिक एक कुनुदि असे । पारधी करी बहुवसे । बलाळय स्थूल वह असे । चंचल
 सकलस्त्रियारत ॥ ३९ ॥ सर्वमांस भक्षण करी । ग्राहा अग्राहा न विचारी । ऐसा वर्ते दुराचारी । ईश्वर पूजी भक्तिभावे
 ॥ ४० ॥ नित्य पूजा करी अपार । शिवरात्रि आलिया हर्षनिर्भर । गीत नृत्य वाद्य परिकर । भक्तिपूर्वक करी पूजा ॥ ४१ ॥
 आचार तरी बरवा नसे । शिवपूजा करी बहुवसे । पल्नी त्यासी एक असे । सुलक्षण नाम 'कुमुदती' ॥ ४२ ॥ सुशील सुगुण
 पतित्रता । मर्नी करी बहुत चिंता । पुरुष आपुला परद्वाररता । ईश्वरभक्ति करीतसे ॥ ४३ ॥ ऐसे क्रमितां एक दिवसी ।
 पुसों लागली आपुले पुरुषासी । महणे प्राणेश्वरा परियेसी । विनंति एक असे माझी ॥ ४४ ॥ क्षमा करावी माडिया चोला ।
 विस्तारेनि सांगावे सकळा । तुम्ही दुराचारी भक्षितां सकळां । परद्वार निरंतर ॥ ४५ ॥ तुम्हांला ईश्वरावरी । भक्ति उपजली
 कवणेपरी । सांगावे स्वामी सविस्तारी । कोप न करावा प्राणनाथा ॥ ४६ ॥ राजा महणे स्त्रियेसी । वर्षे पुसिले आम्हांसी ।
 जान झाले आतां मानसी । पूर्व जन्म सांगेन माडा ॥ ४७ ॥ पूर्वी पंपानगरी आपण । श्वानयोर्नी जन्मोन जाण । होतो
 तेथे काळ क्रमोन । शिवरात्रि आली एके दिवसी ॥ ४८ ॥ त्या नगरी होते एक शिवालय । समस्त लोक आले पूजावया ।
 आपणही गेलो हिंडावया । भक्षावया कांही मिळेल महणोनि ॥ ४९ ॥ उत्साहे लोक पूजा करिती । नाना वाजंतरे वाजती ।
 गर्भगृहीं प्रदक्षिणा करिती । धरूनि आरति सकलिक ॥ ५० ॥ आपण गेलो द्वारांत । विनोदे पाहे महणत । मज देखोनि
 आले धांवत । काष्ठ पापाण घेवोनियां ॥ ५१ ॥ आपण पौळीमध्ये होतो पचत । द्वार घातले मारूं महणत । थरा धरा
 मारा महणोनि बोलत । मारूं लागले पापाणी ॥ ५२ ॥ वाट नाही वाहेर जावयासी । अभिलाष असे जीवासी । पचतसे
 देवालयभीतरेसी । मार्ग नाही कोटे देखा ॥ ५३ ॥ वाहेर जाईन महणत । द्वाराकडे मागुती येत । सर्वेच्च लोक पाढी लागत ।

१. व्यभिचारी २. सहज ३. गम्भीरात्मा वाहेतील प्रदक्षिणेच्या वाटेच्या ४. वड केते

मव्य प्रदक्षिणा पलतसें ॥ ५४ ॥ लपावया ठाव नाहीं देखा । वेश्टिलो पीळीं दुर्गासरिखा । पाठी लागले सकळिका । पुन्हा
 पीळीत पळे तैसाचि ॥ ५५ ॥ उच्छिष्ट कांहीं मिळेल म्हणोनि । देउलांत गेलों भामिनी । काकुळती बहु मर्नी । प्राण वांचेल
 म्हणोनियां ॥ ५६ ॥ ऐसा तीन वेळों पछालों । मारतील म्हणोनि बहु भ्यालों । मग अंतरगृहीं निघालों । पूजा देखिली
 तेथ शिवाची ॥ ५७ ॥ द्वार धरोनि समस्त लोक । शास्त्रे मारिले मज एक । ओढोनि टाकिती सकळिक । शिवालयाबाहेही
 ॥ ५८ ॥ मज पुण्य घडले प्रदक्षिणी । पूजा देखिली नयनी । तेण पुण्ये राजा होउनि । उपजलों एक ग्राणेश्वरी ॥ ५९ ॥
 शिवरात्रि होती ते दिवसी । न मिळे उच्छिष्ट भुक्तीसी^१ । प्राण त्यजिला उपवासी । तेही पुण्य मज घडलें ॥ ६० ॥ आणिक
 एक पुण्य घडले । दीपमाळीस दीपक उजलले । ते म्यां डोळां देखिले । प्राण त्यजिला शिवद्वारी ॥ ६१ ॥ तेण पुण्ये झालें
 ज्ञान । एक शिवरात्रीचे महिमान । म्हणसी तूं दुराचारी म्हणोनि । त्याचा संदेह सांगेन ॥ ६२ ॥ पूर्वजन्म माझा श्वान ।
 त्याचा स्वभाव सर्वभक्षण । सर्वां ठायीं त्याची वासना । तेचि स्वभाव मज असती ॥ ६३ ॥ ऐसे स्त्रियेसी सांगितले ।
 पुन्हा प्रथं तिणे केले । म्हणे स्वामी जें सांगितले । आपुला जन्म पुरातन ॥ ६४ ॥ तुम्ही असा सर्वज्ञानी । माझा जन्म
 मांगा विस्तारूनि ॥ म्हणोनि लागतसे चरणीं । कृषा करीं गा ग्राणेश्वरा ॥ ६५ ॥ एक वपुषे^२ ज्ञान सती । तुझा पूर्व जन्म
 कपोती^३ । करीत होतीस उदरपूर्ती । एक दिवसीं अवधारी ॥ ६६ ॥ पडिला होता मांसगोळा । तो तुवां चौचीने धरिला
 कवळा^४ । उडत होतीस आकाशमंडळा । ते दुर्लिं देखिले घारीने ॥ ६७ ॥ कवळ घेर्इन म्हणोनि । घार आली घांवोनि । तूं गेलीस
 वां पळोनि । महारण्य क्रमीत ऐका ॥ ६८ ॥ पाठी लागली ते घारी । मार्गे पुढे न विचारी । तूं पळालीस ते अवसरी ।
 श्रीपवंत-गिरीवरी ॥ ६९ ॥ सर्वेचि आली ते घारी । तूं गेलीस शिवालय-शिखरीं । भोवों लागलीस प्रदक्षिणापरी । श्रम
 जाहले तुज बहुत ॥ ७० ॥ दुरोनि आलीस घांवत । प्राण होता कंठागत । श्रमोनि शिखरीं तूं बैसत । घारीं येऊनि मारिले चौचीं
 ॥ ७१ ॥ घेऊनि गेली मांस-कवळे । तुझे देह पंचत्वं पावले । प्रदक्षिणा-पुण्य फळले । झालीस तुवां राजपली ॥ ७२ ॥

१. गंभेनुदात २. सामवा ३. मुदरी ४. कञ्जती ५. घाम

७३। इतुकिया अवसरी । पुनः पतीम प्रश्न करी । आतां तु मच्या निरोपावरी । ईश्वरपूजा करीन ॥ ७३ ॥ पुढे मज काय होईल । तुम्ही
 कवण स्थानी असाल । तैं विस्तारावैं प्राणेश्वरा निर्मल । आत्मपति राजेद्रा ॥ ७४ ॥ राजा सांगे सतीसी । पुढील जन्म
 मज पुससी । आपण राजा मिथुदेशी । जन्म पावेन अवधारी ॥ ७५ ॥ माझी भाव्या तूचि होसी । जन्म पावसी सूजयदेशी ।
 तेथील राजा पवित्रवेशी । त्याची कन्या होसील ॥ ७६ ॥ तिसरा जन्म आपणासी । राजा होईन सीराष्ट्रदेशी । तूं उपजसी
 कलिगाराजवंशी । माझी पत्नी होसील ॥ ७७ ॥ चवथा जन्म आपणासी । राजा होईन गांधारदेशी । तूं उपजसी मागथ
 कुलेसी । तेही माझी प्राणेश्वरी ॥ ७८ ॥ पांचवा जन्म आपणासी । राजा होईल अवंतदेशी । तूं दागाहराजकुली जन्मसी ।
 माझी भाव्या होसील तूं ॥ ७९ ॥ सहावा जन्म आपणासी । आनंद नाम राजा परियेसी । यथातिकन्या तूं होसी । तेही
 माझी प्राणेश्वरी ॥ ८० ॥ सातवा जन्म आपणासी । राजा होईल पांडुदेशी । रूप लावण्य मजमरसी । नोहे कवण संसारी
 ॥ ८१ ॥ जानी मर्वगुणी होईन । मूर्खकांति ऐसे वदन । जैसा रूपे असे मदन । नाम माझे 'पद्मवर्ण' ॥ ८२ ॥ तूं जन्मसी
 वैदर्भकुली । रूपसाँदर्ये आगाली । जैसी मुखणाची पुतली । चंद्रासारिखे मुखकमळ ॥ ८३ ॥ 'वसुपती' असे नांव पावसी ।
 तुज वरीन स्वयंवरेसी । दमयंती नला जैसी । स्वयंवर होईल तुज मज ॥ ८४ ॥ राज्य करीन बहुत दिवस । यज्ञ करीन
 असमसाहस । जिकीन सप्तस्त देशांस । मंवशास्त्र शिकेन बहु ॥ ८५ ॥ देवद्विजार्चन करीन । नाना अग्रहार दान देईन ।
 ऐशापरी बृहदाप्य होऊन । राज्यी स्थापीन पुत्रासी ॥ ८६ ॥ आपण चवथा आश्रम घेऊन । अगस्त्यत्रष्णीपाशी जाईन ।
 ब्रह्मज्ञानोपदेश शिकेन । अंतकाळ होय तंव ॥ ८७ ॥ देहावसान होतां । तुज घेईन सांगता । दिव्य विमानी बैसोनि
 तत्त्वता । स्वर्गाप्रती जाऊ बळै ॥ ८८ ॥ ईश्वरपूजेची महिमा । शिवरात्रिवत श्रीशैल्य अनुपम्या । म्हणोनि राजा स्त्री घेऊनि
 संगमा । याज्ञा करी शिवरात्री ॥ ८९ ॥ श्रीगुरु मणती तंतिकासी । शिवरात्री-श्रीपर्वत-महिमा ऐसी । एक तो श्वान
 पसियेसी । सप्तजन्मी राजा डाला ॥ ९० ॥ अंती पावला स्वर्गलोक । पर्वतमहिमा ऐसा एक । तुज जाहले गुरुमुख ।

इंश्वरपूजा करीं वरवीं ॥ ११ ॥ ग्रामीं असे कल्पेश्वर । गाणगाग्रामीं भीमातीर । पूजा करीं गा निरंतर । भद्रिकार्जुनसमान
 ॥ १२ ॥ संगमेश्वर संगमासी । पूजा करीं अहनिंशी । मद्रिकार्जुन तोचि परियेसी । न धरीं संदेह मनांत ॥ १३ ॥ तंतिक
 महणे स्वामियासी । स्वामीं तुं मज चाळविसी^१ । पूजेसि गेलों मद्रिकार्जुनासी । लिंगस्थानी तुज देखिले ॥ १४ ॥ सर्वा
 ठायीं तूचि एक । इाला अससी व्यापक । कल्पेश्वर संगमनायक । एकेक सांगसी आम्हांपुढे ॥ १५ ॥ ऐकोनि श्रीगुरु
 हांसती । ये रे पादुका धरीं महणती । नयन त्याचे इांकिती । संगमा आले ताल्काळीं ॥ १६ ॥ इतुकिया अवसरी । मागे
 गाणगापुरी । श्रीगुरुहसी पाहती गंगातीरी । कोँडे गेले महणोनियां ॥ १७ ॥ एक महणती संगमीं होता । एक महणती आम्हीं
 आलों आतां । कोँडे गेले पहा महणातां । चुकर होती भक्तजन ॥ १८ ॥ श्रीगुरु आले संगमासी । तंतिकास पाठवितो
 मठासी^२ । घोलवाववा शिष्यांसी । आपण राहिले संगमांत ॥ १९ ॥ तंतिक आला गांवांत । लोक समस्त हांसत । क्षीर
 कां रे केले महणत । तंतिक महणे श्रीपर्वता गेलों होतों ॥ २०० ॥ दवणा प्रसाद विभूति । नानापरींचे हार दाखविती । लोक
 ऐमा विसमय करिती । महणती दोनप्रहरीं धरीं होता ॥ १ ॥ एक महणती सत्य मिथ्या । त्यासी महणती सांग रे सत्या ।
 तंतिक महणे सर्वे गुणाथा । गेलों होतों चावुवेंगे ॥ २ ॥ श्रीगुरु आले संगमासी । मज पाठविले मठासी । घोलाविले
 शिष्यांसी । राहूं पाहती आजि संगमीं ॥ ३ ॥ एक महणती होईल सत्य । मूर्खं महणती नव्हे, मिथ्य । तंतिक गेला
 त्वरित । शिष्यवर्गासी जाणविले ॥ ४ ॥ सांगितला सकळ वृजांत । समस्त गेले संगमा त्वरित । पूजा जाहली संगमीं
 वहत । मिळू महणे नामधारकासी ॥ ५ ॥ मिथ्या महणती जे लोक । त्यांसी होईल कुंभीपाक । पंथरा दिवसीं एक ।
 यावालोक गांवा आले ॥ ६ ॥ मग पुसती तयांसी । तेहीं सांगितले भरंवसां । आनंद इाला भक्तांसी । महणे सरस्वती-
 गंगाधर ॥ ७ ॥ मिळूं भांगितले नामधारकासी । ते भी सांगतसे परियेसी । श्रीगुरुमहिमा अपारेसी । अमृत सेवितो निरंतर
 ॥ २०२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने मिळूनामधारकसंवादे श्रीशेलशिवराविमहिमावर्णनं
 नाम त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४३ ॥

॥ अध्याय ब्रेचालिसाया समाप्त ॥

॥ चत्वेचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामथारक महो सिद्धमुनि । श्रीगुरुचरित्र तुम्ही देखिले
 नयनी । तुमचे भाग्य काय वानू वदनी । परब्रह्म देखिले असे ॥ १ ॥ तुमचेनि प्रसादेसी । अमृतपान झाले आम्हांसी ।
 आतां कष्ट आम्हां कायसी । सकलाभीष्ट लाधलो ॥ २ ॥ तुम्ही भेटलेति मज तारक । देन्य गेले सकळ दुःख । सर्वाभीष्ट
 लाधलो सुख । गुरुचरित्र ऐकतो ॥ ३ ॥ मार्गे कथानक सांगितले । श्रीगुरु संगमी गाहिले । पुढे काय अपूर्व वर्तले । निरोपावे
 दातारा ॥ ४ ॥ सिद्ध सांगे नामथारकासी । ऐक वत्सा विस्तारेसी । विचित्र झाले ये दिवसी । एकचित्ते परियेसा ॥ ५ ॥
 'नंदी' नाम एक ब्राह्मण । सवांगी कुष्ठ श्वेतवर्ण । तुळजापुरा जाऊन । वर्षे तीन आराधिले ॥ ६ ॥ तीन संवत्सर उपवास ।
 द्विज कष्टला बहुवास । निरोप झाला सायासे । चंदलापरमेश्वरीजवली जाणे ॥ ७ ॥ जगदंबेचा निरोप घेऊनि । आला
 चंदलापरमेश्वरीस्थानी । मास सात पुरश्चरणी । पुनरपि केले उपवास ॥ ८ ॥ नानापरी कष्टां । स्वप्न जाहले
 अवचिता । तुवां जावे त्वरिता । गाणगग्रामस्थानासी ॥ ९ ॥ तेथे असती श्रीगुरु । ब्रयमृतीचा अवतार । वेष थरिला असे
 नर । तेथे होसील उत्तमांगी ॥ १० ॥ ऐसे निरोप त्यासी जाहले । विग्र महो भले केले । मास सात कां चुकर केले ।
 जरी तुझे हातीं नोहेचि ॥ ११ ॥ जगन्माता तुळजा भवानी । तिचा निरोप घेऊनि । आलौ तुजपाशी ठाकोनि^१ । तू देवत
 महणोनियां ॥ १२ ॥ देवतपण ठाउके जाहले । आम्हांसी निरोप दिथले । मनुष्यापाशीं जा म्हणितले । तुझे हातीं नोहेचि
 कांही ॥ १३ ॥ तू जगदैवत जगदंबा म्हणविसी । आम्हां मनुष्यापाशीं पाठविसी । नांव जाहले देवतपणासी । भाग्य^२ माझो
 म्हणतसे ॥ १४ ॥ मनुष्यापाशीं जा म्हणावयासी । लाज नये केसी तुम्हांसी । ओळख जाहली देवतपणासी । उपवासी
 सात महिने ॥ १५ ॥ पहिलेचि जरी निरोप देत । इतुके कष्ट आम्हां न होत । दुराशा केली मी परदैवत^३ ।

१. धारालेस २. गुदाम रहाणेस जालो ३. नशीच ४. ऐसु देवत

महणोनि, दुःख करी नानापरी ॥ १६ ॥ ऐमें अनेकपरीने । दुःख करीतसे तो ब्राह्मण । पुन्हा मागृती पुरश्चरण^१ । करीन महणे
 तो द्विजवर ॥ १७ ॥ महणे मज बरवे होणे । अथवा आपुला प्राण देणे । ऐमें बोलोनि निर्वाणे । विष्र धरणे वैसला ॥ १८ ॥
 पुनरपि स्वप्न तयासी । तैसेंचि होय परियेसी । आणिक समस्त भोपियांसी । तेणेचिपरो स्वप्न होय ॥ १९ ॥ सकळ भोपे
 महणती तयासी । आजि स्वप्न झाले आम्हांसी । छळण न करीं गा देवीसी । निरोपासरसा जाई वेंगी ॥ २० ॥ तूं तरी
 आतां नव जासी । आम्हां निरोप झाला ऐसी । बाहेर घालूं तुम्हांसी । देवकांत येऊं नेवूं ॥ २१ ॥ इतुके जाहलियावरी ।
 पारणे केले द्विजवरी । पूजा करी नानापरी । निरोप घेऊनि निधाला ॥ २२ ॥ गाणगायामासी आला । मठीं जाऊनि पुरां
 लागला । भक्तजन सांगती त्वाला । संगमीं आहेत गुरुभूति ॥ २३ ॥ भक्त महणती तयासी । श्रीगुरु वेतील पारणोसी । काल
 शिवरात्री-उपवासी । आतां येतील परियेसी ॥ २४ ॥ इतुकिया अवसरी । श्रीगुरु आले साक्षात्कारी । ग्रामलोक द्विजाते वारी ।
 राहे दूरी नको सन्मुख ॥ २५ ॥ श्रीगुरु आले मठांत । द्विज उभा होता चिंतीत । भक्तजन सांगती मातः । विष्र एक आला
 असे ॥ २६ ॥ सच्चीं असे अवेत^२ । स्वामिदर्शना आलों महणत । श्रीगुरु महणती आपण जाणत । संदेहरूपे आला असे
 ॥ २७ ॥ महणती बोलावा घटांत । भक्त गेले धांवत । तया द्विजाते पाचारीत । आला विष्र आंगणा ॥ २८ ॥ दुरोनि देखिले
 श्रीगुरुसी । नमन करीत लोळे भूमीसी । श्रीगुरु महणती तयासी । संदेहरूपे आलासि कां ॥ २९ ॥ देवीपासूनि मनुष्यापाशी ।
 येणे झाले काय कायेसी । संदेह करोनि मानसी । कैसा आलासि द्विजवरा ॥ ३० ॥ ऐसे वचन एकोनि । आपुले मनीचे
 जाणिले महणोनि । क्षमा करीं गा स्वामी महणोनि । लोटांगणी वेतसे ॥ ३१ ॥ महणे स्वामी आपण तमांथ^३ ।
 तुझे दर्शने झालो मुबुद्द^४ । अजाने वेणिलो होतों मंद^५ । नेणे सोय परब्रह्मा ॥ ३२ ॥ तूं साक्षात् वस्तु^६ महणोनि । नेणो
 आपण तमोगुणी । आजि माझा सुदिन । दर्शने झालो पुनीत ॥ ३३ ॥ पापकर्मी पापी आपण । पापात्मा नेणे निज खूण ।
 पापे संभवलो पूर्ण । आलों शरण तुम्हाशी ॥ ३४ ॥ तूं भक्तजनां आश्वार । शरणागता वज्रपंजर^७ । द्वीद वानिती सचराचर ।

१. अनुशासन २. देणार नाही ३. तातो ४. फारो कोड ५. भोताप ६. शताणा ७. महूं ८. पफ्रल ९. वद्वाचा विक्री

श्रीगुरु नृसिंहसरस्वतीचं ॥ ३५ ॥ आजि माझे कुकर्म^१ गेले । परब्रह्मवरण देखिले । मनोरथ माझे पुरले । कृपासारा
यतिराया ॥ ३६ ॥ तू भक्तजनाची कामधेनु । मनुष्यवेणी आलासि अवतरोनु । तुझा पार जाणे कवणु । त्रैमूर्ति तुंचि होमी
॥ ३७ ॥ जैसी सगारांवरी गंगा । पावन करावया आली जगा । तैसा तू भक्तसेवकवर्गा । तारावया अवतरलासी ॥ ३८ ॥
का अहिल्या झाली पाषाण । दिव्यदेही झाली लागता चरण । तैसें मज आजि निर्गुण^२ । झाले स्वामी गुरुनाथा ॥ ३९ ॥
व्रतबंध विवाह झालियावरी । व्याधि उद्घवली आपुले शरीरी । स्वी राहिली माहेरी । स्वर्णां नवे शरीर म्हणे ॥ ४० ॥ आपुले
असती मातापिता । सकळ म्हणती जाई परता । दुःख जाहले अपरिमिता । संसार त्यजूनि निधालो ॥ ४१ ॥ गेलो होतो
तुळजापुरा । उपवास केले अपास । मज म्हणती तू पापभासा^३ । नव्हे तुज बरवें आतां ॥ ४२ ॥ निरोप दे जा सक्रती । जेथे
चंदलापरमेश्वरी वसती । तेथे होईल निवृत्ति । पाप जाईल म्हणोनि ॥ ४३ ॥ तेथेही कष्ट केले बहुत । नव्हेचि कांही, देवी
उवगत^४ । निरोप झाला जा म्हणत । कृपामूर्ति तुजपाशी ॥ ४४ ॥ ऐसे माझे देव हीन । उवगताति देव आपण । मज देखोनि
निर्वाण । बाहेर घाला म्हणताति ॥ ४५ ॥ देवता आपण उवगताति । मनुष्य कैसे मज देखती । निर्वाणी^५ आलो तुम्हांग्रती ।
निधार केला मरणाचा ॥ ४६ ॥ ऐसा पापी असोनि आपण । काय करावें अंग हीन । तोड न पाहती कुष्ठी म्हणान । मरण
बस्वें यापरते ॥ ४७ ॥ आतां असे एक विनंति । होय अथवा नव्हे निश्चिती । शीघ्र निरोपावें यति । देवते चाळविती^६
आशावद्दें^७ ॥ ४८ ॥ मज चाढ नाही शरीराची । ग्राण देर्इन सुखेचि । तू रक्षक मातली शरणागताची । निरोपावें दातारा
॥ ४९ ॥ ऐसे करुणावचन ऐकोन । श्रीगुरु बोलती हांसोन । सोमनाथ ब्राह्मण बोलावून । निरोप देती न्याया संगमासी
॥ ५० ॥ बरवा संकल्प सांगोनि । स्नान करवा पटकूळभुवनी^८ । अश्वत्थप्रदक्षिणा करवूनि । वस्त्रे टाका दूर त्याचो ॥ ५१ ॥
नवी वस्त्रे द्या यासी । शीघ्र आणा पारणोसी^९ । ऐसा निरोप देती त्यांसी । दोघे गेले झाडकरी ॥ ५२ ॥ स्नान करूनि बाहेर
आला । शरीरवर्ण पालटला । अश्वत्थप्रदक्षिणा करूं लागला । सु-वर्ण जाहले सवांग ॥ ५३ ॥ वस्त्रे देती ब्राह्मणासी ।

१. पाप २. निःसंशय ३. अत्यंत पाणी ४. कंठांखरी ५. शेवटी ६. फर्मावितात ७. नवम इच्छावारी ८. 'पटकूळ' नावाच्या तीव्रात ९. शिवरातीच्या पारणाला

जीर्णं वस्त्रे टाकिती दूरसी । जेथे टाकिती ते भूमीसी । क्षारः भूमि होय त्वरित ॥ ५४ ॥ सांगाते धेऊनि द्विजासी । सोमनाथ
 आला मठासी । चरणी घातले तवासी । लोक सर्वं विस्मित ॥ ५५ ॥ नंदीनामे केला नमस्कार । संतोषे स्तोत्र करी अपार ।
 हर्षे जाहला निर्भरै । लोळतसे पादुकावरी ॥ ५६ ॥ श्रीगुरु म्हणती तवासी । तुडी कामना डाली परियेसी । सर्वांग आहे
 कैसी । अवलोकोनि पाहे म्हणती ॥ ५७ ॥ पाहतां सर्वांग वरवें जाहले । तावन्मात्रै जंधेसी^१ राहिले । पाहतां मन त्याचे
 भ्याले । म्हणे स्वामी असे थोडे ॥ ५८ ॥ तुडी कृपादृष्टि डाली असतां । थोडे राहिले म्हणे केवी आतां । करीतसे दंडवता ।
 कृपा करी गा परमात्मा ॥ ५९ ॥ श्रीगुरुमूर्ति निरोपिती तवासी । तूं संशय करोनि आलासी । मनुष्य काय करील म्हणोनि
 मानसी । तेण गुणे राहिले थोडे ॥ ६० ॥ त्यासी असे एक प्रतीकारै । तुवां कवित्व सांगावे अपार । आमुची स्तुति करावी
 निरंतर । वरवें होईल तुज मग ॥ ६१ ॥ नंदीनामा म्हणे स्वामीसी । लिखित नेणे वाचावासी । कैसे करूं मी कवित्वासी ।
 मंदमति असे आपण ॥ ६२ ॥ काय जाणे कवित्वस्थिति । मज नाही काव्यव्युत्पत्ति । स्वामी ऐसा निरोप देती । म्हणोनि
 चरणी लागला ॥ ६३ ॥ श्रीगुरु म्हणती द्विजासी । मुख उघडी काढी जिव्हेसी । विभृति शिषिती तवासी । ज्ञान उपजले
 द्वाह्यणा ॥ ६४ ॥ चरणांवरी ठेविला माथा । उभा ठेला स्तोत्र करितां । म्हणे स्वामी मी नेणता । मंवेसी नवे अराणुकै
 ॥ ६५ ॥ मायापाणी वेष्टोनि । बुडत होतो संसारगहनी । आठवण न करी कर्थी मनी । तुडे चरणा विसरलो ॥ ६६ ॥ संसार-
 सागर मायाजाळ । योनी जन्मोनि चौच्यांशीं लक्ष्मकुळ । आठवण नवे तुडे नाम केवल । मंदमति जाहली मज ॥ ६७ ॥ स्वेदजै
 अंडजै उद्दिज्जेसी^२ । जन्मा आलों पशुयोनीसी । तव ज्ञान कैचे आम्हांसी । स्थावर जंगम जै होतो ॥ ६८ ॥ नानायोनीत
 मनुष्य विशेष । शृद्रादि वाती द्रव्यास । जर्थी होतो त्या जन्मास । काय जाणे तुडी सोय ॥ ६९ ॥ समरत जन्मात एक । द्वाह्यणजन्म
 विशेष । काय करावे होऊनि मूर्खे । गुरुसोय नेणे नर ॥ ७० ॥ मातेचे शोणित^३ पित्याचे रेत । मंपर्क जहाला जननीगभीत ।

१. नाणीक-२. गुण-३. शोटमे ४. जापेचा ५. उपास ६. सवदृ७. मायापाणै उत्तम सोणां प्राणी ८. अंडजालै उपत्त तोणां प्राणी ९. नानायोनीत १०. रक्त

जैसे सुवर्ण मुशी असे कडत । दिवस पांच बुद्बुदाकार^१ ॥ ७१ ॥ पंथरा दिवसा होय स्थिर । एक रस होऊनि निर्धार । तर्थी
मी काय जाणे गुरु । नाही पंचतत्त्वे^२ मज ॥ ७२ ॥ मासे एक पिंड होय । दुव मासी शिर पाय । तिसरे मासी सर्व अवयव ।
नवद्वारे^३ झाली मग ॥ ७३ ॥ पंचतत्त्वे होती एक । वायु-आप-पृथ्वी-तेज-ख^४ । ग्राण आला तात्काळिक । तर्थी स्परण
कैचं मज ॥ ७४ ॥ पांचवे मासी त्वचा रोम । सहावे मासी उच्छवास आम्हां । सातवे मासी श्रोत्र जिव्हा । मेद मज्जा
दुढ जाहली ॥ ७५ ॥ ऐसे नव मास कष्ट । होतो जननिये-गर्भात । रुधिर-विष्टा-मूत्रांत । कष्टलो भारी स्वामिया ॥ ७६ ॥
माता भक्षी उण्ण क्षार । तेण तीक्ष्णे^५ कष्टलो अपार । पडे लोळे अनेक प्रकार । दुःख तेव्हां सांगूं कोणा
॥ ७७ ॥ मना आले भक्षण करी । दुःख होय मज अपारी । ऐसे नवमासवरी । मातागर्भी कष्टलो ॥ ७८ ॥ तर्थी कैचं तुझे
स्परण । वेष्टिलो होतो मायावरणे । स्परलो नाही तुझे चरण । मग योनिमुखी जन्मलो ॥ ७९ ॥ उपजतांचि आपणासी ।
आयुष्य लिहिले लळाटेसी । अर्ध गेले वृथा निशी । रात्री निद्रा मानवा ॥ ८० ॥ उरले आयुष्यांत देखा । तीन भाग केले
विशेखा । बाल यावन बुद्धाप्य ऐका । निर्माण झाले तये वेळी ॥ ८१ ॥ बालपणी आपणासी । कष्ट झाले असमसाहसी ।
मज धालिती पालणेसी । मलमूत्रांत लोळतमे ॥ ८२ ॥ बालपणींचे दुःख आठवितां । शोक होय मज अपरिमिता । काय
सांगूं गुरुनाथा । नाना आपदा भोगिल्या ॥ ८३ ॥ शयनस्थानी मलमूत्रांत । निरंतर असे लोळत । आपली विष्टा आपण
खात । अज्ञानतिमिरे वेष्टिले ॥ ८४ ॥ एकादे समर्थी आपणासी । पोटशूल उठे बहवसी । रोदन करितां परियेसी । स्तनपान
मला करविती ॥ ८५ ॥ क्षुधाक्रांत^६ होय बहुत । मज महणती पोट दुखत । अंगुली^७ घालूनि मुखांत । बोखद^८ मज पाजविती
॥ ८६ ॥ ऐसे क्षुधेने पीडितां बहुत । मज धालिती पालण्यांत । हालविती पर्यंदे^९ गात । क्षुधाक्रांत रुदन करी ॥ ८७ ॥
महणती रुदन करितो बाल । मुखीं शिंपिती कांजीतेल । रक्षा^{१०} वांधिती मंत्रे केवळ । नेण माता भूक माझी ॥ ८८ ॥

१. बुद्बुद्यासारे २. गाड्यात खूल पैचनामूलाचे उपती झाली नहीती ३. दोन काळ, दोन ढोळ, दोन नाकपुळा, एक तोंड व बाजनुस्त्रां दोन पितृन नडी
४. आवाश ५. त्वा दातने ६. भूतेन ज्वाळ ७. बोट ८. औषध ९. अगाह माणी १०. ताईत

१ पालण्यांत घालिती कीतुके । प्रावरणांत^१ असतां वृश्चिके^२ । मारीतसे पाठी डंक । प्रलाप मी करीतसे ॥ ८९ ॥ आणिक
 २ पालणा हालविती । राहे राहे उगा म्हणती । स्तनपान मागुती करविती । वृश्चिकविष नेणतां ॥ ९० ॥ तेण दुःखे स्तनपान
 ३ न करी । मागुती घालिती पालण्याभीतरी । वृश्चिक मज डंक मारी । ग्राणांतिक मज होय ॥ ९१ ॥ माता खाय अंबट
 ४ तिखट । स्तनपाने मज अपार बोखट^३ । अति मधुर क्षीर अंबट । तेण खोकतसे सर्वकाळी ॥ ९२ ॥ नाना ओपद्ये मज
 ५ देती । तेण माझे डोळे दुखती । कुंकुम लवणक्षार भरिती । डोळे आले म्हणोनियां ॥ ९३ ॥ ऐसे कष थुंधर । बाळपणी
 ६ जाहले अपार । बाढलो कष भोगीत फार । वर्षे बारा लोटली ॥ ९४ ॥ तर्थी तुझे चरणस्मरणा । मज कैचे गा
 ७ देवराणा । कष्टलो मी याचिगुणा । पूर्वजन्म नाठवेचि ॥ ९५ ॥ दोन भाग उरले^४ आपणासी । मदने व्यापिले शरीरासी ।
 ८ जैसा पतंग दीपासी । भूमिजेत उन्मत्त ॥ ९६ ॥ नेणे मी गुरु माता पिता । समस्तांते करी निंदा वार्ता । परस्त्रीवरी करी
 ९ चिता^५ । कुलाकुल न विचारो ॥ ९७ ॥ ग्राहणाते निंदा करी । वृद्धाच्या चेष्टा करी अपारी । मदे व्यापिले असे भारी ।
 १० नाठवती तुझे चरण मज ॥ ९८ ॥ मांसाचे कवळाकारणे । मत्स्य जाय जेवी प्राणे । तेसा आपण मदनबाणे । वश्य जाहलो
 ११ इंद्रियांसी ॥ ९९ ॥ नामावणे स्त्रियां भांगिले । परद्रव्य अपहारिले । सिद्धमहतांते निनिले । तुर्णी न दिसे माझे कांही ॥ १०० ॥
 १२ ऐसा मदने व्यापूनि । मार्गे पुढे न पाहे नवर्ने । पतंग जाय धांवोनि । दीपावरी पडे जैसा ॥ १ ॥ ऐसा वेष्टोनि मदनबाणे ।
 १३ न ऐके सुवुद्धि कर्थी श्रवणी । सोय न धरी तुझे चरणी । योवनयण गेले ऐसे ॥ २ ॥ मग वृद्धाच्य आले शरीरासी । उबग
 १४ होय स्त्रीपुत्रांसी^६ । श्वासोच्छवास कफेरी । सदा खोकला होय मज ॥ ३ ॥ अवयव सर्वही गलित होती । केश पांढरे
 १५ होती न्यायिती । दंतहीन, श्रवणे न ऐकिजेति । तुर्णी न दिसे, नामिक गळते ॥ ४ ॥ ऐसा नाना रोगे कष्टां । तुमची सेवा
 १६ कर्थी घडणे आतां । स्वामी नारका श्रीगुरुनाथा । संसारसागरा कडे करी ॥ ५ ॥ ऐसा मंदमति आपण । न ओळखेचि
 १७ तुझे चरण । तूचि केवळ नारायण । अवतार तूं श्रीगुरुमूर्ति ॥ ६ ॥ तूचि विश्वाचा नारक । धरोनियां नस्वेष ।

१. पांचलणान २. वित् ३. बाग ४. नालव संपूर्णप्रत्यक्ष नाशक य वार्षिक्य असे अवृण्यांतील दीन भाग चाची गहिले ५. वितन ६. स्त्रीपुत्रांना माझे केलाच्या गेळ लागला

व्रयमूर्ति तृचि एक । परब्रह्म श्रीगुरुनाथा ॥ ७ ॥ दिवांध^१ नेणती तुज लोक । तृचि विश्वाचा पाळक । मी किंकर तुझा सेवक । संसार-धुरंधरीं तारीं मज ॥ ८ ॥ ऐसे नानापरी स्तोत्र । करीतसे नंदीनामा पवित्र । जन पाहताति विचित्र । त्यांसी म्हणे नंदीनामा ॥ ९ ॥ ऐका हो जन समस्त । श्रीगुरु जाणा परब्रह्माबस्तु । आपण पाप केले बहुत । दर्शनमात्रे सर्व गेले ॥ १० ॥ जैसे तृणाचे बणवीसी^२ । अग्नि लागतां क्षणे केसी । गुरुकृपा होय ज्यासी । पाप जळे तथापरी ॥ ११ ॥ 'चरणं पवित्रं विततं पुराणं' । ऐसे बोले वेद आपण । सेवा सेवा हो गुरुचरण । गुरुवेगला देव नाही ॥ १२ ॥ ब्रह्मदेवे आपण देखा । दुष्टाक्षरे लिहिली कपाळिका । तैसेही होय निका^३ । श्रीगुरुचरणीं लागतां ॥ १३ ॥ जवळी असतां निधान । कां नोळखा हो तुम्ही जन । नृसिंहसरस्वती कामधेनु । भजा भजा हो सकलिक ॥ १४ ॥ इहसौख्य जान ऐका । अंतीं पावे वैकुंठलोका । संदेह नाही होईल मुख्या । सत्य जाणा हो बोल माझा ॥ १५ ॥ नंदीनामा स्तोत्र करितां । श्रीगुरु संतोषी अत्यंता । भक्तांसी ऐसा निरोप देत । 'कवीश्वर' म्हणा यासी ॥ १६ ॥ कवि 'बसवरस' नाम तथासी । निर्धार केला आम्हीं भरवसीं । ऐसे कृपेन बोलती त्यासी । एकोनि चरणीं लागला ॥ १७ ॥ जैं कां शेष होते जंघेवरी । तें तात्काळ गेले दूरी । नंदीनामा आनंद करी । राहिला सेवा करीत देखा ॥ १८ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी । श्रीगुरुचरित्र ऐसे परस्येसी । कथा करीत कवि बसवरसी । श्रीगुरुसेवेसी राहिला ॥ १९ ॥ नामधारक म्हणे सिद्धमुनि । दुसरा कवि 'नरहरि' म्हणोनि । तो केवी झाला शिष्य मुगुणी । कवेश्वर भक्त जाहला ॥ २० ॥ तें विस्तारोनि आम्हांसी । सांगा स्वामी कृपेसी । वांछा असे मानसी । गुरुचरित्र ऐकावे ॥ २१ ॥ म्हणे सरस्वती-गंगाधर । पुढील कथेचा विस्तार । ऐकतां होय मनोहर । नामस्मरण कामधेनु ॥ २२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे द्विजकुष्ठपरिहारे नाम घतुश्रुत्वारिणोऽध्यायः ॥ ४४ ॥

॥ अध्याय चल्लचालिसावा समाप्त ॥

१. डोळे असून आपले २. गंजोला ३. चांगली

॥ पंचेचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरवत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक विनवी मिद्वासी । मार्गे कथा निरोपिलीयी ।
 नंदीनामा कवि ऐसी । दुमरा आणिक आला महणोनि ॥ १ ॥ कवणोपरी झाला शिष्य । तें सांगावै जी आम्हांस । विस्तार
 करूनि आदिअंतास । कृपा करूनि दातारा ॥ २ ॥ मिद्व महण नामधारका । सांगां तुते कथा एका । आक्षर्य झाले
 कवतुका । श्रीगुरुचरित्र अति गोड ॥ ३ ॥ गाणगापुरी असतां गुरु । ख्याती झाली अपरांपरु । लोक येती थोरथोरु । भक्त
 बहुत जाहले ॥ ४ ॥ नंदीनामा कवि होता । कवित्व केले अपरिमिता । समस्त लोक शिकती अमृता । प्रकाश झाला
 चाहे राष्ट्री ॥ ५ ॥ ऐसे असतां एके दिवसीं देखा । श्रीगुरुसी नेले भक्ते एका । आपुले घरी शोभनदायका^१ । महणोनि नेले
 आपुले ग्रामा ॥ ६ ॥ हिपरागी महणिजे ग्रामासी । नेले आमुचे श्रीगुरुसी । पूजा केली तेथे बहुवर्मी । समांभ थोर जाहला
 ॥ ७ ॥ तथा ग्रामी शिवालय एक । नाम 'कलेश्वर' लिंग एक । जागृत स्थान प्रख्यात निक । तेथे एक द्विजवर मेवा करी
 ॥ ८ ॥ तथा नाम 'नाहरी' । लिंगमेवा बहु करी । आपण असे कवीश्वरी । नित्य करी पांच कवित्वे ॥ ९ ॥ कलेश्वरावांच्यनि ।
 आणिक नाणी कदा बचनी । एकचिंते एकमनी । शिवमेवा करीतसे ॥ १० ॥ समस्त लोक त्यासी महणती । तुझे
 कवित्वाची असे ख्याति । श्रीगुरुसी कवित्वावरी प्रीति । गुरुस्मरण करी तू काही ॥ ११ ॥ त्यांसी महण तो नर ।
 कलेश्वरासी विकिले जिवहार^२ । अन्यव देव अपार । नरस्तुति^३ मी न करी ॥ १२ ॥ ऐसे बोलोनियां आपण । गेला
 देवपूजेकारण । पूजा करितां तत्थण । निद्रा आली तथा द्विजा ॥ १३ ॥ नित्य पूजा करूनि आपण । कवित्व करी पावंतीरमणा ।
 ते दिवसीं अपरिमाण । निद्रा आली तथा देखा ॥ १४ ॥ निद्रा केली देवलांत । देखता जाहला स्वप्नांत । लिंगावरी श्रीगुरु
 वैसत । आपण पूजा करीतसे ॥ १५ ॥ लिंग न दिसे श्रीगुरु असे । आपणासी पुसती हवें । नरावरी तुझी भक्ति नसे ।

^१. काही मंगल आवृत्तीते महणून २. चौभ ३. अन्य देव पूज्यात भावेत त्यांती व माणसानी भूती

कां गा आमुते पूजितोसि ॥ १६ ॥ षोडशोपचारेसी आपण । पूजा करी स्थिर मर्नी । ऐसे देखोनियां स्वप्न । जागृत झाला
 तो द्विज ॥ १७ ॥ विस्मय करी आपुले मर्नी । महणे नरसिंहसरस्वती शिवमुनि । आला असे अवतरोनि । आपण निंदा
 त्याची केली ॥ १८ ॥ हाचि होय मढुरु । ब्रव्यमूर्तीचा अवतारु । भेट घ्यावी आतां निर्धारु । महणुनि आला श्रीगुरुपाशी
 ॥ १९ ॥ आला विग्रह लोटांगणेसी । येऊनि लागला चरणासी । कृपा करीं गा अज्ञानासी । नेणां तुझे स्वरूप आपण
 ॥ २० ॥ प्रपञ्चमाया वेष्टोनि । नोळखें आपण अज्ञानी । तूंचि साक्षात् शिवमुनि । निधार जाहला आजि मज ॥ २१ ॥
 कल्हेश्वर कर्पूरगौरु । तूंचि होसी जगद्गुरु । माझे मन झाले स्थिरु । तुझे चरणी विनटलों ॥ २२ ॥ तूंचि विश्वाचा
 आधारु । शरणागता वज्रपंजरु । चरणाकमल वास भ्रमर । ठाकोनि आलों आमृत घ्यावया ॥ २३ ॥ जवळी असतां
 निधानु । कां हिंडाबें रानोरानु । घरा आलिधा कामधेनु । दैन्य काव आम्हांसी ॥ २४ ॥ पूर्वी समस्त ऋषि देखा । तप
 करिती सहस्र वर्षे निका । तूं न पावसी एकएका । अनेक कष्ट करिताति ॥ २५ ॥ न करितां तपानुष्ठान । आम्हां भेटलासि
 तूं निधान । झाली आमुची मनकामना । कल्हेश्वर लिंग प्रसन्न झाले ॥ २६ ॥ तूंचि सत्य कल्हेश्वरु । ऐसा माझे मर्नी
 निर्धारु । कृपा करीं गा जगद्गुरु । महणोनि चरणी लागला ॥ २७ ॥ श्रीगुरु महणती तवासी । नित्य आमुची निंदा करिसी । आजि
 कैसे तुझे मानसी । आलासी भक्ति उपजोनि ॥ २८ ॥ विग्रह महणे स्वामियासी । अज्ञान अंधकार आम्हांसी । कैसे भेटाल
 परियेसी । ज्योतिर्मय^१ न होतां ॥ २९ ॥ म्यां कल्हेश्वराची पूजा केली । तेणे पुण्ये आम्हां भेटी लाधली । आजि आम्ही
 पूजेसी गेलो ते काळी । लिंगस्थानीं तुफांसि देखिले ॥ ३० ॥ स्वप्नावस्थेत देखिले आपण । ग्रन्थक्ष भेटले तुझे चरण ।
 स्थिर जाहले अंतःकरण । मिळवावे शिष्यवर्गात ॥ ३१ ॥ ऐसे विनवोनि द्विजवर । स्तोत्र करीतसे अपार । स्वप्नी पूजा
 षोडशोपचार । तैसे कवित्व केले देखा ॥ ३२ ॥ मानसपूजेचे विधान । पूजा व्यक्त केली त्याणे । श्रीगुरु महणती तत्क्षण ।
 आम्ही स्वप्नरूप लोकांसी ॥ ३३ ॥ ग्रन्थक्ष आम्ही असतां देखा । स्वप्नावस्थीं कवित्व ऐका । येणे भक्ते केले निका ।

^१. झानमय न होता

स्वप्नी भेदनि^१ समरत ॥ ३४ ॥ ऐसे महणोनि शिष्यांसी । वस्त्रे देती त्या कवीसी । लागला तो श्रीगुरुचरणासी । महणे आपण
 शिष्य होईन ॥ ३५ ॥ श्रीगुरु महणती तयासी । कल्हेश्वर श्रेष्ठ आम्हांसी । पूजा करी गा नित्य त्यासी । आम्ही तेथें सदा
 वसौं ॥ ३६ ॥ विष महणे स्वामियासी । प्रत्यक्ष सांडोनि चरणासी । काय पूजा कल्हेश्वरासी । तेथेसी तुम्हांसी प्यां देखिले
 ॥ ३७ ॥ तूंचि स्वामी कल्हेश्वर । त्रयमूर्तीचा अवतार । हाचि माझा सत्य नियांह । न सोडी आतां तुझे चरण ॥ ३८ ॥
 ऐसे विनवोनि स्वामियासी । आला सर्वे गाणगापुरासी । कवित्वे केलीं बहुवसी । सेवा करीत राहिला ॥ ३९ ॥ सिद्ध महणे
 नामधारकासी । कवीश्वर दोघे श्रीगुरुपाशी । आले येणैं रीतीसी । भक्ति करिती बहुवस ॥ ४० ॥ महणे सरस्वती-
 गंगाधर । ज्यासी प्रसन्न होय श्रीगुरु । त्याचे घरीं कल्पतरु । चितिले फल पाविजे ॥ ४१ ॥ कथा कवीश्वराची ऐसी ।
 सिद्ध सांगे नामधारकासी । पुढील कथा विस्तारेसी । सांगोल सिद्ध नामधारका ॥ ४२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामुते
 परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे नरहरिकवीश्वर-वरप्राप्ति नाम पंचचत्वारिंशोऽध्यायः
 ॥ ४५ ॥

॥ अथाय पंचेचालिसावा समाप्त ॥

॥ शेचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक म्हणे मिद्दासी । पुढे कथा वर्तली कैसी । ते विस्तारेनि सांगावे आम्हांसी । कृपा करीं गा दातारा ॥ १ ॥ सिद्ध म्हणे श्रीमंता । ऐकेन म्हणसी गुहचरित्रा । तुज होतील पुत्रपौत्रा । सदा श्रियायुक्त तं होसी ॥ २ ॥ सांगौ आतां एक विचित्र । जेणे होतील पतित पवित्र । ऐसे असे श्रीगुरुचरित्र । तत्परेसीं परियेसा ॥ ३ ॥ गाणगापुरी असतां श्रीगुरु । मण आला दिपबाळी थोरु । शिष्य आले पाच्चारु । आपुले घरी भिक्षेसी ॥ ४ ॥ सप्त शिष्य बोलाविती । एकाहनि एक प्रीती । सातै जण पायां पडती । यावे आपुले घरासी ॥ ५ ॥ एकएक ग्राम एकेकासी । श्रीगुरु म्हणती तयांसी । समस्तांच्या घरी यावे कैसी । तुम्ही आपणचि विचारा ॥ ६ ॥ तुम्ही वांटा आपणियांत । कवणाकडे निरोप होत । तेथें आम्ही जाऊं म्हणत । शिष्याथीन आम्ही असौ ॥ ७ ॥ आपणांत आपण पुसती । समस्त आपण नेऊं म्हणती । एकमेकांत झागडती । आपुला स्वामी म्हणोनियां ॥ ८ ॥ श्रीगुरु वारिती तयांसी । तुम्ही भांडतां कासयासी । आम्ही एक गुरु सातांसी । एका घरी येऊं म्हणती ॥ ९ ॥ ऐसे वचन एकोनि । समस्त विनविती कर जोडूनि । स्वामी ग्रपंच^१ न पहावा नयर्नी । समर्थ-दुर्बल^२ म्हणों नये ॥ १० ॥ समस्तांसी पहावे समान । न विचारावे न्यून पूर्ण । उपेक्षिसी दुर्बल म्हणोन । गंगाप्रवेश करूं आम्ही ॥ ११ ॥ विदुराचिया घरासी । श्रीकृष्ण जाय भक्तीसी । राजा-कौरवमंदिरासी । नवचे तो भक्तवत्सल ॥ १२ ॥ आम्ही समस्त तुमचे दास । कोणासी न करावे उदास । जो निरोप ढाल आम्हांस । तोचि आपण करूं म्हणती ॥ १३ ॥ ऐसे म्हणोनियां समस्त । करिती साष्टांग दंडवत । समस्त आम्हां पहावे म्हणत । विनविताति श्रीगुरुसी ॥ १४ ॥ श्रीगुरु म्हणती समस्तांसी । येऊं तुमच्या घरासी । चिता न घरावी मानसी । भाक^३ आमुची घ्या म्हणती ॥ १५ ॥ ऐसे एकोनि श्रीगुरुवचन । विनविताति सातै जण । समस्तां आश्वासितां येऊं म्हणोन ।

१. ग्रपंच २. श्रीमत-गरीब ३. अभिवचन

कवणे करावा भरंवमा ॥ १६ ॥ श्रीगुरु मनी विचारिती । अज्ञानी लोक नेणती । तयां सांगावे एकांती । एकेकाते बोलावूनि
 ॥ १७ ॥ जवळी बोलावूनि एकासी । कानी सांगती तयासी । आम्ही येतो तुझे घरासी । कोणापुढे न सांगावे ॥ १८ ॥
 ऐसी भाक तयासी देती । उठोनि जाई गांवा म्हणती । दुजा बोलावूनि एकांती सांगती । येऊ तुझ्या घरासी ॥ १९ ॥ ऐसे
 सांगोनि तयासी । पाठविले ग्रामासी । बोलावूनि तिसरेयासी । तेणेचि रीती सांगती ॥ २० ॥ ऐसे साते जण देखा ।
 सप्तजावोनि गुरुनाथका । पाठविले तेणेचिपरी एका । महदाश्रय वर्तले ॥ २१ ॥ एकमेकां न सांगत । गेले सातही भक्त
 श्रीगुरु आले मठांत । अतिविनोद प्रवर्तला ॥ २२ ॥ ग्रामांतील भक्तजन । हे व्यवस्था एकोन । विनविताति कर जोडोन ।
 आम्हां सांडोनि जातां स्वामी ॥ २३ ॥ त्यांसी म्हणती श्रीगुरुमृति । आम्ही राहिलो जाणा चित्ती । न करावी मनी खंती ।
 आम्ही असो येथेचि ॥ २४ ॥ ऐसे बोलाता संतोषी । जवळी होऊ आली निशी । दिवाळीची त्रयोदशी । रात्री मंगळस्नान
 करावे ॥ २५ ॥ आठरुप झाले आपण । अपार महिमा नारायण । सात दार्याही गेले आपण । गाणगापुरी होतेचि ॥ २६ ॥
 ऐसी दिववाळी जाहली । समस्तां ठार्यां पूजा घेतली । पुनः तैसेचि व्यक्त जाहले । गौच्यरूपे कोणी नेणे ॥ २७ ॥
 कातिंकमासीं पौर्णिमेसी । करावया दीपाराधनेसी । समस्त भक्त आले दर्शनासी । गाणगाग्रामीं श्रीगुरुजवळी ॥ २८ ॥
 समस्त नमस्कार करिती । भेटी दहावे दिवसीं म्हणती । एकमेकांते विचारिती । म्हणती आपले घरी गुरु होते ॥ २९ ॥
 एक म्हणती सत्य मिश्या । समस्त शिष्य खुणा दावित । आपण दिलहे ऐसे वरत्र । ते गा श्रीगुरुजवळी असे ॥ ३० ॥
 समस्त जाहले तटस्थ । ग्रामलोक त्यासी असत्य म्हणत । आमुचे गुरु येथेचि होते । दिववाळी येथेचि केली ॥ ३१ ॥
 विस्मय करिती सकळही जन । म्हणती होय हा त्रैमूर्ति आपण । अपार महिमा नारायण । अवतार होय श्रीहरीचा ॥ ३२ ॥
 ऐसे म्हणोनि भक्त समस्त । नानापरी स्तोत्र करीत । न कळे महिमा तुडी म्हणत । चेदमूर्ति श्रीगुरुनाथा ॥ ३३ ॥
 तूचि विश्वव्यापक होसी । महिमा न कळे आम्हांसी । काय वर्णावे श्रीचरणासी । त्रैमूर्ति तूचि एक ॥ ३४ ॥

१. भोडी भोडी झाली २. प्रगट ३. गुफकृष्णने ही घरना पडल्यापुढे ४. दिवळीचासून दहाव्या दिवशीच्या भेटीन्या नेली

ऐसी नानापरी स्तुति करिती । दीपाराधना अतिग्रीती । ब्राह्मणभोजन करविती । महानंद भक्तजना ॥ ३५ ॥ श्रीगुरुमहिमा
 ऐसी ख्याति । मिठु मांगे नामधारकाप्रती । भूमंडली इलाली ख्याति । श्रीनृसिंहमरस्वतीची ॥ ३६ ॥ महणे सरस्वती गंगाधर ।
 जवली असतां कल्पतरु । नोलखिती जन अंथ-बधिरु^१ । वायां कष्टती दैन्यवृत्ती ॥ ३७ ॥ भजा भजा हो श्रीगुरुसी । जें
 जें काष्य तुमचे मानसी । साध्य होईल त्वरितेसी । आम्हां प्रचीति आली असे ॥ ३८ ॥ अमृत पान करावयासी । अनुमान
 पडे^२ मूर्खासी । ज्ञानवंत भक्तजनासी । नामामृत श्रीगुरुचे ॥ ३९ ॥ श्रीगुरुसेवा करा हो करा । मारीतसे मी डांगोरा । संमत
 असे वेदशास्त्रा । गुरु तोचि त्रैमूर्ति ॥ ४० ॥ गुरुवेगळी गति नाही । वेदशास्त्रे वोलती पाही । जे निदिती नरदेही । सूकरयोनी
 जन्मती ॥ ४१ ॥ तुम्ही म्हणाल मज ऐसी । आपुले इच्छेने लिहिलेसी । वेदशास्त्र-संमतेसी । असेल तरी अंगीकारा
 ॥ ४२ ॥ संसारसागर धुरंधर । उत्तरावया पैलपार । आणिकाचा निर्थार^३ । नव्हे गुरुवांचोनि ॥ ४३ ॥ निर्जळ संसार-
 अरण्यांत । योई^४ घातली असे अमृत । सेवा सेवा तुम्ही समस्त । अमरत्व त्वरित होईल ॥ ४४ ॥ श्रीगुरु नृसिंहसरस्वती ।
 अवतरला असे त्रयमूर्ति । गाणगाग्रामी वास करिती । आतां असे प्रत्यक्ष ॥ ४५ ॥ जे जे जाती तथा स्थाना । ताळकाळ
 होय मनकामना । कांही न करावे अनुमाना । प्रत्यक्ष देव तेशे असे ॥ ४६ ॥ आम्ही सांगतां तुम्हासी हित । प्रशस्त इगालिया
 तुमचे चित्त । गाणगापुरा जावे त्वरित । महणे सरस्वती गंगाधर ॥ ४७ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी
 श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने मिठुनामधारकसंवादे अष्टस्वरूपथारणं नाम षट्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४८ ॥

॥ अथाय शेचालिमावा समाप्त ॥

१. अंथले व चहिरे २. शेळा येते ३. विच्छास ४. पाणपोइ

॥ सत्तेचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ मिद्दु महणे नामधारकासी । अपूर्व एक कथा बर्तली परियेसी ।
 श्रीगुरुचरित्र अनिकवतुकेसी । परम पवित्र एक पां ॥ १ ॥ गाणगापुरी असतां श्रीगुरु । ख्याति जाहली अपारु । भक्त होता
 एक शूद्र । नाम तया 'पर्वतेश्वर' ॥ २ ॥ त्याच्या भक्तीचा प्रकारु । सांगेन ऐका मन स्थिरु । भक्ति केली श्रीगुरु ।
 कायावाचामनेंकरूनि ॥ ३ ॥ श्रीगुरु नित्य संगमासी । जात असती अनुष्ठानासी । मागी तो शूद्र परियेसी । आपुले शेती
 उभा असे ॥ ४ ॥ श्रीगुरुते नित्य देखोनि । येई धांवत शेतांतूनि । साषांगी नमन करूनि । पुनरपि जाय आपुले स्थाना
 ॥ ५ ॥ माध्यान्हकाळी मठासी । येतां मागुती नमस्कारी परियेसी । ऐसे किती दिवसवर्षी । शूद्र भक्ति करीतसे ॥ ६ ॥
 श्रीगुरु तयासी न बोलती । नमन केलिया उगोच असती । येणविधि वहु काळ क्रमिती । आला शूद्र नमस्कारा ॥ ७ ॥
 नमन करितां शूद्रासी । पुसती श्रीगुरु संतोषी । कां रे नित्य कष्टोसी । आड पडतोसी येऊनियां ॥ ८ ॥ तुझे मर्नी काय
 चासना । सांगे त्वरित विस्तारून । शूद्र विनवी कर जोहून । शेत आपुले पिकावे ॥ ९ ॥ श्रीगुरु पुसती तयासी । काय
 पेरिले तुझ्या शेतासी । शूद्र महणे यावनाळे बहुवसी । पीक जाहले तुझे धर्मे ॥ १० ॥ तुम्हांसी नित्य नमन करितां ।
 पीक दिसे अधिकता । पोटरे^१ येतोल आतां । आतां तुझेनि धर्मे जेवे ॥ ११ ॥ स्वापी यावे शेतापाशी । पाहावे अमृतदृष्टीसी ।
 तू समस्तां ग्रतिपालिसी । शूद्र महणोनि नुपेक्षावे ॥ १२ ॥ श्रीगुरु गेले शेतापाशी । पाहनि महणती त्या शूद्रासी । सांगेन
 तुज जरी ऐकसी । विश्वास होईल बोलाचा ॥ १३ ॥ जें सांगेन तुज एक वाक्येसी । जरी भक्तीने अंगीकारिसी । तरीच
 सांगृ परियेसी । एकोभावे त्वां करावे ॥ १४ ॥ शूद्र विनवी स्वामियासी । गुरुवाक्य कारण आम्हांसी । दुमरा भाव
 मजपाशी । नाही स्वामी महणतसे ॥ १५ ॥ मग निरोपिती श्रीगुरु त्यासी । आम्ही जातो संगमासी । परतोनि येंक माध्यान्हेसी ।

१. जीपले २. तुमच्या कुपेन ३. दाण्याची कणामे

तंव सर्व पीक कापावें ॥ १६ ॥ ऐसे सांगोनि शूद्रासी । श्रीगुरु गेले संगमासी । शूद्र विचार करी मानसी । गुरुवाक्य मज कारण ॥ १७ ॥ शीघ्र आला ग्रामांत । अधिकारियासी विनवीत । खंडोनि द्यावें आपले शेत । गत संबत्सराप्रमाणे देईन धान्य ॥ १८ ॥ अधिकारी म्हणती त्यासी । पीक जाहले बहु शेतासी । म्हणोनि गुतका^१ मागतोसी । अंगीकार न करू जाण ॥ १९ ॥ नानाप्रकारे विनवी त्यासी । द्विगुण देईन गतसंबत्सरासी^२ । अंगीकारिले संतोषी । वचनपत्र लिहूनि घेती ॥ २० ॥ आपण अभयपत्र घेऊनि । लोक मिळवोनि तत्क्षणी । गेला शेता संतोषोनि । कापीन म्हणे वेगेसी ॥ २१ ॥ कापु आरंभिले पिकासी । स्त्री-पुत्र वर्जिती त्यासी । पाषाण घेऊनि स्त्री-पुत्रांसी । मारू आला तो शूद्र ॥ २२ ॥ समस्तांते मासी वेणैपरी । पक्षत आली गांवाभीतरी । आड पडती राजद्वारी । पिसे लागले पतीसी ॥ २३ ॥ पीक होते बहुवसी । कापूनि टाकितो मुखुंपण्यसी । वर्जितां^३ पहा आम्ही त्यासी । पाषाण घेऊनि मारी तो ॥ २४ ॥ संन्यासी यतीवराच्या बोले । पीक सर्वही कापिले । आमुचे जेविते भाण^४ गेले । अणिक मासां भक्षितो आम्ही^५ ॥ २५ ॥ अधिकारी म्हणती तयासी । कापीना कां आपुल्या शेतासी । पत्र असे आम्हांपाशी । गतवत्सरेसी द्विगुण द्यावें ॥ २६ ॥ वर्जाविद्या माणसे पाठविती । नायके शूद्र कवणे गती । शूद्र म्हणे जरी अधिकारी भीती । पेवी^६ धान्य असे ते देईन ॥ २७ ॥ जावोनि सांगती अधिकारियासी । आम्हीं सांगितले त्या शूद्रासी । त्याने सांगितले तुम्हांसी । विनोद असे परियेसा ॥ २८ ॥ जरी भीतील अधिकारी । तरी धान्य देईन आतांचि घरी । गुरे बांधीन त्यांचे द्वारी । पत्र आपण दिले असे ॥ २९ ॥ अधिकारी म्हणती तयासी । आम्हां चिंता असे कावसी । पेवे ठाडकीं असतीं आम्हांसी । धान्य असे अपार ॥ ३० ॥ इतुके होतां शूद्र देखा । पीक कापिले मनःपर्वका । उभा असे मारी एका । श्रीगुरु आले परतोनि ॥ ३१ ॥ नमन करूनि श्रीगुरुसी । शेत कापिले दाविले त्यासी । श्रीगुरुनाथ म्हणती तयासी । वायां कापिले म्हणोनि ॥ ३२ ॥ विनोदे^७ तुज सांगितले । तुवां निर्धारि कापिले । म्हणे तुमचे वाक्य भरले । तेचि कामधेनु मज ॥ ३३ ॥ ऐसे एकोनि श्रीगुरु म्हणती । निर्धार असेल तुझे चिनी । होईल अत्यंत फलश्रुती ।

१. प्रथम २. आगांक ३. गानन्द्या वापिसा ४. नको महाले असला ५. साप्ती ६. आणसी मटिनाभासने आहास बिलाले असले ७. पुढापात ८. थेने

चिंता न करी महणोनियां ॥ ३४ ॥ ऐसे सांगोनि श्रीगुरुनाथ । आले आपण ग्रामांत । सबैं शूद्र असे बेत । आपुले घराप्रती गेला ॥ ३५ ॥ पुसावया लोक येती समस्त । होतसे त्याचे घरी आकांत । स्त्री-पुत्र सर्व रुदन करीत । महणती आमुचा ग्रास गेला ॥ ३६ ॥ शूद्र समस्तां संबोखी । न करी चिंता रहा मुखी । गुरुसोय नेणिजे मृखी । कामधेनु असे वाक्य त्याचे ॥ ३७ ॥ एकेकाचे महस्यगुण । अथिक लाभाल तुम्ही जन । स्थिर करा अंतःकरण । हानि नव्हे मी जाणे ॥ ३८ ॥ नर महणतां तुम्ही त्यासी । शिवमुनि असे भरंवसी । असेल कारण पुढे आम्हासी । महणोनि निरोपिले ऐसे भज ॥ ३९ ॥ श्रीगुरुकृपा होय ज्यासी । दैन्य कैचे असे त्यासी । निधान जोडले आम्हासी । महणोनि तो शूद्र सांगतसे ॥ ४० ॥ नानापरीने स्त्री-पुत्रांसी । संबोखीतसे शूद्र अति हषी । इष्टवर्ग बंधुजनासी । येणोचि रीती सांगतसे ॥ ४१ ॥ समस्त राहिले निवांत । ऐसे आठ दिवस क्रमीत । वारा वाजला अति शीत । गार्मीचे पीक नासले ॥ ४२ ॥ समस्त राष्ट्रीचे पीक देखा । शीते नासले सकलिका । पजंन्य पडिला अकाळिका । पूळनक्षत्री परियेसा ॥ ४३ ॥ ग्राम राहिला पिकेवीण । शूद्रशेत वाढले दशगुण । वाढले यावनाळ सगुण । एकेका अकरा फरगाहेसी ॥ ४४ ॥ पीक झाले अल्यंत । समस्त लोक विस्मय करीत । देश राहिला स्वभावे दुष्कृते । महादाश्वर्य जहाले देखा ॥ ४५ ॥ ते शूद्रस्त्री संतोषानि । शेता आली पूजा घेऊनि । अबलोकीतसे आपुले नयनी । महानंद करीतसे ॥ ४६ ॥ येऊनि लागे पतीचे चरणी । विनवीतसे कर जोडूनि । बोले मधुर करुणावचनी । क्षमा करणे महणतसे ॥ ४७ ॥ अजानमदे अति वेष्टिले । नेणतां तुम्हासी अति निंदिले । श्रीगुरु कैचा काय ऐसे महणितले । क्षमा करणे ग्राणेश्वरा ॥ ४८ ॥ ऐसे पतीसी विनवोनि । शेतीचे पांडवांसी पूजोनि । विचार करीती दोघेजणी । श्रीगुरुदर्शना जावे आता ॥ ४९ ॥ महणोनि सर्व आयतीसी । पूजो आली श्रीगुरुसी । स्थापी पुसती तयासी । काय वतंमान महणोनियां ॥ ५० ॥ दोघेजण स्तोत्र करिती । जय जया शिवमुनि महणती । कामधेनु कुलदेवती । तूचि आमुचा देवसाया ॥ ५१ ॥ तुझे वचनाभूत आम्हा । चितामणिप्रकार महिमा । पूर्ण जाहले आमुचे काम्य । शरण आलो तुज आजि ॥ ५२ ॥

१. जापलेन्या एका मुळाळा अकरा उकरा अंकुर फूलन त्याला जोपल्याची काले आली २. दृष्टाज्ञप्रस्त

‘भक्तवत्सल’ द्वीप रुद्ध्याति । ऐमें जगर्णि तुज वानिती । आमही देखिले दृष्टांतीं । म्हणोनि चरणीं लागलीं ॥ ५३ ॥ नाना प्रकारे
 पूजा आरती । शूद्रस्त्री करीतसे भक्तीं । श्रीगुरु संतोषले अतिप्रीतीं । म्हणती लक्ष्मी अखंड तुङ्गे घरीं ॥ ५४ ॥ निरोप घेऊनि
 दोघोजण । गेलीं आपुले आश्रमासी जाण । करितां मास काळक्रमण । पीक जाहले अपार ॥ ५५ ॥ गतसंबत्सरग्रहनि देखा ।
 शतगुण जाहले धान्य अधिका । शूद्र म्हणतसे एका । अधिकारियासी बोलावोनि ॥ ५६ ॥ शूद्र म्हणे अधिकारियासी ।
 पीक गेले मर्व गांवासी । रिता दिसतसे कोठारासी । आपण देईन अर्थ चांटा ॥ ५७ ॥ गतवत्सर - द्विगुण तुम्हांसी ।
 अंगीकृत होय परियेसी । धान्य जाहले बहुवसी । शताधिकगुण^१ देखा ॥ ५८ ॥ देईन अर्थ भाग पी संतोषी । संदेह न करा हो
 मानसी । अधिकारी म्हणती तथासी । थर्महानि केवी करू ॥ ५९ ॥ गुरुकृपा असतां तुजवरी । पीक जाहले बहुतापरी ।
 नेऊनियां आपुले घरीं । राज्य करीं म्हणती त्यासी ॥ ६० ॥ संतोषोनि शूद्र देखा । विश्रांसी बांटी धान्य अनेका । घेऊनि
 गेला सकलिका । राजचांटा देऊनि ॥ ६१ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी । श्रीगुरुचरित्र-महिमा परियेसी । दृढ भक्ति असे
 सदा ज्यासी । कैचें देन्य तथा घरीं ॥ ६२ ॥ सकळाभीष्ट तथासी होती । लक्ष्मी राहे अखंडिती । श्रीगुरुसेवा भावभक्तीं ।
 म्हणे सरस्वती-गंगाधर ॥ ६३ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपारज्याने सिद्धनामधारकसंवादे
 शूद्रवरप्रदानं नाम सप्तचत्वारिंशोऽथ्यायः ॥ ४७ ॥

॥ अध्याय सत्तेचाक्षिसाका समाप्त ॥

॥ अठुचालिसावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक शिष्य सगुण । लागे मिद्दाचिया चरणा । विनवीतसे
 कर जोदून । भक्तिभावेंकरूनियां ॥ १ ॥ विमूर्तीचा अवतार । वेषथारी जाहला नर । राहिला ग्रीतींगे गाणगापुर । कवण
 क्षेत्र म्हणोनियां ॥ २ ॥ भूमीवरी प्रख्यात । तीर्थे असतीं असंख्यात । समस्त सोडोनि येथ । काय कारणे वास केला
 ॥ ३ ॥ या स्थानाचे महिमान । सांगा स्वामी विस्तारून । म्हणोनि धरिले मिद्दाचे चरण । नामधारके तया वेळी ॥ ४ ॥
 ऐकोनि तवाचे वचन । मिद्दुमुनि संतोषोन । सांगतसे विस्तारून । ऐका श्रोते एकचित्ते ॥ ५ ॥ आश्विन वद्य चतुर्दशी ।
 दिपवाळी पर्वणीसी । श्रीगुरु म्हणती शिष्यांसी । स्नान कराचे त्रिस्थर्लीचे ॥ ६ ॥ गया प्रयाग आणि वाराणशी । चला
 याचे कलत्रपुत्रेसी । विप्र म्हणती श्रीगुरुसी । आइती करणे म्हणोनियां ॥ ७ ॥ ऐकोनि श्रीगुरु हांसती । ग्रामाजवळी तीर्थे
 असती । करणे न लागे तुम्हां आडती । चला दावीन तुम्हांसी ॥ ८ ॥ ऐमे म्हणोनि भक्तांसी । गेले अमरजासंगमासी ।
 स्नान केले महाशी । शिष्यांसहित श्रीगुरुमूर्ती ॥ ९ ॥ श्रीगुरु म्हणती शिष्यांसी । महिमा अपार या संगमासी । प्रयागसमान
 परियेसी । पटकूळामध्ये स्नान करणे ॥ १० ॥ विशेष भीमा नदी उत्तरे वाहे । अमरजासंगम मनोहर आहे । गंगा यमुना निर्धार
 हे । तीर्थ चरवे परियेसा ॥ ११ ॥ विशेष आपण उत्तरे वाहे । याची महिमा अपार आहे । शताधिक पुण्य होये । काशीहन
 परियेसा ॥ १२ ॥ आणिक अष्ट तीर्थे असती । त्यांची महिमा असे ख्याती । सांगेन ऐका एकचित्ती । श्रीगुरु म्हणती
 शिष्यांसी ॥ १३ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचे वचन । विनविताति भक्तजन । 'अमरजा' नदी नाम कवण । कवणापासाव उत्पत्ति
 ॥ १४ ॥ श्रीगुरु म्हणती भक्तांसी । वरवे पुसिले आम्हांसी । जालंधर-पुराणेसी । असे कथा प्रख्यात ॥ १५ ॥ 'जालंधर'
 निशाचर । समस्त जितिली वसुंधरा । पराभविले इंद्रपुर । समस्त देव पलविले ॥ १६ ॥ देवां-दैत्यांसी झाले युद्ध । सुरवर
 मारिले वहुविध । इंद्रे जाऊनि प्रबोधै । इंशराप्रति सांगितला ॥ १७ ॥ इंद्र म्हणे ऐका शिवा । दैत्ये मारिले सकल देवां ।

श्रीध्र प्रतिकार करावा । महणोनि चरणीं लागला ॥ १८ ॥ आम्ही मारितो दैत्यांसी । रक्त पडे भूमीसी । अखिल राक्षस-
बिंदूसी^१ । अधिक निपजती भूमीवरी ॥ १९ ॥ स्वर्ग मृत्यु पाताळ । सर्वे भरले दैत्यकुळ । मारिले आमुचे देव सकुळ ।
महणोनि आलो तुजपाशी ॥ २० ॥ ऐसे वचन ऐकोनि । इश्वर प्रज्वाळला^२ मरी । निघाला रीढ^३ होऊनि । दैत्यनिर्दांडण
करावया ॥ २१ ॥ इंद्र विनवी इंश्वरासी । स्वामी माराल दैत्यांसी । जीवन आणावया^४ देवांसी । प्रकार कांही करावा
॥ २२ ॥ संतोषोनि गिरिजारमण । अमृतवचन उच्छारोन । घट दिधला तत्क्षण । संजीवनी उदक देखा ॥ २३ ॥ उदक
घेवोनि इंद्रराव । त्वरित जातसे स्वभाव । शिषोनियां समस्त देव । उठविले तये वेळी ॥ २४ ॥ उरले अमृत घटी होते ।
घेऊनि जातां अपरनाथे । पहिले भूमी अवचिते । प्रवाह इगाला क्षितीवरी ॥ २५ ॥ 'संजीवनी' नामे नदी । उद्दवली भूमी
प्रसिद्धी । 'अमरजा' नाम याचि विधी । प्रख्यात इगाली अवधारा ॥ २६ ॥ याकारणे या नदीसी । जे स्नान करिती भक्तींसी ।
काळमृत्यु^५ न होय त्यांसी । अपमृत्यु केवी घडे ॥ २७ ॥ शतायुषी पुरुष होती । रोगराई न पीडिती । अपस्मारादि^६ दोष
जाती । ब्रह्महत्यादि पातके ॥ २८ ॥ 'अमृतनदी' नाम इयेसी । संगम इगाला भीमरथीसी । तीर्थ जाहले प्रयागसरसी ।
त्रिवेणीचा संगम ॥ २९ ॥ कार्तिकादि माघमासी । स्नान करितां भक्तींसी । इह सौख्य परलोकासी । मोक्षस्थाना पावती
॥ ३० ॥ सोम-सूर्य-ग्रहणासी । संक्रमण-सोम-अमावास्येसी । पुण्य तिथि एकादशी । स्नान करितां अनंत पुण्य ॥ ३१ ॥
न साधती दिवस जरी । सदा करावे मनोहरी । समस्त दोष जाती दूरी । शतायुषी श्रियायुक्त ॥ ३२ ॥ ऐसा संगममहिमा
देखा । पुढे तीर्थं असे अति विशेखा । दिसे अश्वत्थ मन्मुखा । 'मनोरथ' तीर्थं असे ॥ ३३ ॥ त्या तीर्थी स्नान
केलिया । मनोरथ पाविजे काष्ठा । कल्पवृक्षस्थान अनुपम्या । कलिपले फल पाविजे ॥ ३४ ॥ अश्वत्थ नक्ते तां कल्पतरु ।
जाणावे तुम्ही निधाह । जे जे चितितील नर । पावतील काष्ठ अवधारा ॥ ३५ ॥ ऐसे मनोरथ तीर्थ । ठाऊक असे
प्रख्यात । सन्मुख असे अश्वत्थ । मदा असों याचिगुणे ॥ ३६ ॥ जे जन घेऊनि सेवा करिती । तयांचे मनोरथ पुरती ।

१. रक्ताच्या निरुप २. कोणला ३. अनंत हूत ४. विवेत कण्यामाठी ५. महामृत ६. पोपो

न धरा संदेह आतां चिर्ती । ऐसे म्हणती श्रीगुरुनाथ ॥ ३७ ॥ आम्ही वसतो सदा येथे । ऐसे जाणा तुम्ही निरुते । दृष्टी
पडती गरुत्मते? । खूण तुम्हां सांगेन ॥ ३८ ॥ कल्पवृक्षातै पूजोनि । जावै मग शंकरभुवर्नी । संगमेश्वर असे त्रिनयनी ।
पूजा करावी मनोभावे ॥ ३९ ॥ जैसा पर्वती मल्लिकाजुन । तैसा संगमी रुद्र आपण । भक्तिपूर्वक प्रदक्षिणा । करावी तुम्ही
अवधारा ॥ ४० ॥ नदिकेश्वरा नमोनि । नमन करावै चंडीस्थानी । पुळा नंदी सत्य करूनि । जावै मग सोमसूत्रासी ॥ ४१ ॥
सर्वेचि परतोनि वृषभासी । नमोनि जावै चंडीपाशी । पुढे जावै सोमसूत्रासी । येणेविधि प्रदक्षिणा ॥ ४२ ॥ ऐसी प्रदक्षिणा
देखा । तीन वेळां करून ऐका । वृषभस्थानासी' येऊनि निका । अबलोकावै श्रीशिवासी ॥ ४३ ॥ वामहस्ती वृषण धरूनि ।
तजंनी अंगुष्ठ शिंगी ठेवोनि । पूजा पहावी दोनी नवर्नी । इंद्रासमान होय नर ॥ ४४ ॥ धनथान्यादि संपत्ति । लक्ष्मी राहे
अखंडिती । पुत्र पौत्र त्यांसी होती । संगमेश्वर पूजिलिया ॥ ४५ ॥ पुढे तीर्थ वाराणशी । अर्धकोश असे परियेसी । ग्राम
असे नागेशी । तेथोनि उद्धव असे जाणा ॥ ४६ ॥ त्याचे असे आख्यायन । कथा नव्हे प्रत्यक्ष जाण । होता एक ग्राहण ।
भारद्वाज गोत्राचा ॥ ४७ ॥ विरक्त असे ईश्वरभक्त । सर्वंसंग त्याग करीत । आपण असे अनुष्ठानीत । सदा ध्याय श्रीशिवासी
॥ ४८ ॥ प्रसन्न जाहला चंद्रमोळी । सदा दिसे दृष्टीजवळी । विष्र आल्हादे सर्व काळी । देह विसरोनि हिडतसे ॥ ४९ ॥
लोक म्हणती पिसा त्यासी । निंदा करिती बहुवसी । दोघे बंधु असती तयासी । नामे त्यांची अवधारा ॥ ५० ॥ एकाचे
नाम असे 'ईश्वर' । दुसरा नामे 'पांडुरंगेश्वर' । बंधूतो केला अव्हेरे? । आपण निधाले काशीसी ॥ ५१ ॥ करोनियां सर्व
आइती । समस्त निधाले त्यरिती । त्या पिशाते सर्वे पाचारिती । चला जाऊ म्हणोनियां ॥ ५२ ॥ ब्रह्मज्ञानी हिज निका ।
पिसा म्हणती मूर्ख लोक । बंधूंसी म्हणे हिज ऐका । नका जाऊ काशीसी ॥ ५३ ॥ विश्वेश्वर असे मजजवळी । दाखवीन
तुम्हांते तात्काळी । आश्चर्य करिती लोक सकळी । दाखवी म्हणती बंधुजन ॥ ५४ ॥ काशीस जावै अतिप्रयास । येथे
भेटे तरी कां सायास । म्हणोनि बोलती अति हर्षे । तये वेळी अवधारा ॥ ५५ ॥ इतुकिया अवसरी । विष्र गंगास्नान करी ।

थ्यानस्थ होता साक्षात्कारी । दुश्वर आला तयाजवली ॥ ५६ ॥ विनवीतसे शिवासी । आम्हां पाहिजे नित्य काशी । दर्शन
 द्वावे विश्वेश्वरासी । म्हणोनि चरणी लागला ॥ ५७ ॥ दुश्वर भोळा-चक्रवर्ती । प्रसव झाला अतिप्रीती । दिसे काशीक्षेत्र
 निश्चिती । मणिकणिंका कुंड झाले ॥ ५८ ॥ विश्वेश्वराची मृति एक । निधाली कुंडांतुनि विशेष । नदी-उत्तर दिशे निक ।
 उद्दबली परियेसा ॥ ५९ ॥ उदक निधाले कुंडांतम् । जैसी भागीरथी गहन । जे जे असती काशीत खूण । समस्त लोकांसी
 दिसतसे ॥ ६० ॥ संगम जाहला नदी भीमा । तीर्थ काशी अति उत्तमा । आचार करिती मनोथर्मा । बंधु जानी म्हणती
 मग ॥ ६१ ॥ म्हणे ब्राह्मण बंधूसी । काशीसी न जावे आमुचे वंशी । समस्ती आचरावे हेचि काशी । आम्हां गंकरे
 सांगितले ॥ ६२ ॥ आपुले नाम 'भ्रांत' म्हणा । 'गोसावी' नाम निधार खुणा । तुम्ही दोघे बंधुजना । 'आराध्य' ऐसे
 आरोपिले ॥ ६३ ॥ दोघे जावे पंढरपुरा । तेथे असे पुंडलीकवरा । सदा तुम्ही पूजा करा । 'आराध्य' नाम विख्यात ॥ ६४ ॥
 प्रतिवर्षी काशीसी । येथें यावे निधरिसी । तीर्थ असे अति विशेषी । ऐसे म्हणे तो ब्राह्मण ॥ ६५ ॥ श्रीगुरु म्हणती
 भक्तजनासी । काशीतीर्थ प्रकटले ऐसी । संशय न धरावा तुम्ही मानसी । वाराणसी प्रत्यक्ष ही ॥ ६६ ॥ ऐकोनि समस्त
 हिंजवर । करिती म्हान दान आचार । तेथोनि पुढे येती गुरुवर । सिद्ध सांगे नामधारका ॥ ६७ ॥ श्रीगुरु म्हणती मक्किकांसी ।
 तीर्थ दाविती पापविनाशी । स्नानमात्रे पाप नाशी । जैसे तृण अग्नि लागे ॥ ६८ ॥ आपुले भगिनी रत्नावाढ़सी । दोष
 असे बहुवर्सी । बोलायोनि त्या समयासी । पुसताति श्रीगुरुमुनि ॥ ६९ ॥ ऐक पूर्वदेह-भगिनी । तूं आलीस आम्हां दर्जनी ।
 पाप तुझे असे गहनी । आठवण करी मनामध्ये ॥ ७० ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचे बोल । पायां पडे वेळोबेळ । अज्ञान आपण मृदु केवळ ।
 इतुके जान केचे मज ॥ ७१ ॥ तूं जगदात्मा विश्वव्यापक । तूंचि ज्ञानज्योति दीपक । सर्वं जाणसी तूंचि एक । विस्तारुनि
 सांग मज ॥ ७२ ॥ श्रीगुरु म्हणती तियेसी । आपुले पाप मज पुसमी । वधिले पांच माजारांसी । नेणसी खूण धरी आपुली
 ॥ ७३ ॥ होती माजारी गर्भेसी । प्रमृति झाली भांडेसी । न पहातां तूं उदक घातलेसी । झांकोनि ठेविले अग्नीवरी ॥ ७४ ॥

पांच मार्जारांचा घात । लागले आणिक दोष बहुत । ऐसे ऐकोनि पाहे त्वरित । श्वेतकुष्ठ^१ झाले तिसी ॥ ७५ ॥ देखोनि
 भवाभीत झाली । श्रीगुरुचरणी येऊनि लागली । विनवीतसे करुणाबहाळी । कृपा करी गा श्रीगुरुमूर्ति ॥ ७६ ॥ समस्त
 पापे करूनि राशि । तीर्था जाती वाराणशीसी । आल्ये तुडे दर्शनासी । पापावेगळे होईन म्हणोनि ॥ ७७ ॥ श्रीगुरु पुसती
 तियेसी । तुज असती पापराशि । पुढिले जन्मी भोगिसी । तरी जाईल आतांचि ॥ ७८ ॥ रत्नाबाई विनवी स्वामियासी ।
 उचगल्ये बहु जन्मासी । याचिकाऱ्ये दर्शनासी । आल्ये भी मुक्त होईन म्हणोनि ॥ ७९ ॥ आतां पुरे जन्म आपणासी ।
 म्हणोनि धरिले चरणासी । याचि जन्मी भोगीन भोगासी । पाप आपण म्हणतसे ॥ ८० ॥ इतुके ऐकोनि श्रीगुरुमूर्ति ।
 रत्नाबाईस निरोप देती । पापविनाशी^२ जाय त्वरिती । स्नानमात्रे जाईल कुष्ठ ॥ ८१ ॥ नित्य करी वो येथे स्नान ।
 सप्तजन्मीचे पाप भग्न । संदेह न धरी वो अनुमान । म्हणोनि सांगती श्रीगुरु ॥ ८२ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी । आनंदी
 देखिले दृष्टीसी । स्नान करितां विराचीसी । कुष्ठ तिचे परिहारिले ॥ ८३ ॥ ऐसे प्रख्यात तीर्थ देखा । नाम 'पापविनाशी'
 एका । जे स्नान करिती भाविका । सप्तजन्म-पापे जाती ॥ ८४ ॥ तीर्थ-महिमा देखोन । रत्नाबाई संतोषोन । राहिली मग
 मठी वांधान । तीर्थासन्निध अवधारा ॥ ८५ ॥ पुढे 'कोटीतीर्थ' देखा । श्रीगुरु दाविती सकलिकां । स्नानमात्रे होय निका ।
 याचे आख्यान बहु असे ॥ ८६ ॥ जंबुद्वीपी जितुकीं तीर्थे । एकेक महिमा अपरिमिते । तितुकियां वास कोटीतीर्थे । विस्तार
 असे सांगतां ॥ ८७ ॥ सोम-सूर्यग्रहणसी । अथवा संक्रान्ति-पर्वणीसी । अमावास्या-पौर्णिमा-प्रतिपदेसी । स्नान तेथे
 करावे ॥ ८८ ॥ सवत्संसी धेनु देखा । मालंकृत करूनि ऐका । दान द्यावे द्विजा निका । कोटि गोदान फळ असे ॥ ८९ ॥
 हे तीर्थमहिमा आहे ऐसी । एकेक दान कोटीसरसी । जे घडेल शक्तीसी । दान येथे करावे ॥ ९० ॥ पुढे तीर्थ 'रुद्रपाद' ।
 कथा असे अतिविनोद । गयातीर्थ-समग्रद । तीर्थ असे अवधारा ॥ ९१ ॥ जे जे आचार गयेसी । करावे तेथे परिवेसी ।
 पूजा करा रुद्रपादासी । कोटि जन्म पापे जाती ॥ ९२ ॥ पुढे असे 'चक्रतीर्थ' । अतिविशेष पवित्र । केशव देव सन्निध तत्र ।

^१. पांडे कोटि २. पांगिनामा तोभाळा

पुण्यराशि स्थान असे ॥ १३ ॥ तया तीर्थी स्नान करितां । पतित होती ज्ञानवंता । अस्थि होती चक्रांकिता । द्वारावती
 समान देखा ॥ १४ ॥ तिये स्थानी स्नान करोनि । पूजा करावी केशबद्धरणी । द्वारावती-चतुर्गुणी । पुण्य असे अवधारा
 ॥ १५ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचंद्र वधन । समस्त करिती स्नान दान । पुढे मागुती 'मन्मथ' गहन । तीर्थ सांगती श्रीगुरु
 ॥ १६ ॥ ग्रामपूर्वभागेसी । कल्लेश्वर देव परियेसी । जेसे गोकर्णमहाबलेसी । समान क्षेत्र परियेसा ॥ १७ ॥ मन्मथ-तीर्थी
 स्नान करावे । कल्लेश्वराते पूजावे । प्रजावृद्धि होय बरवे । आष्टैश्वर्ये पावती ॥ १८ ॥ अखंड श्रावणमासी । अभिषेक
 करावा देवासी । दीपाराधना कार्तिकमासी । अनंत पुण्य अवधारा ॥ १९ ॥ ऐसी अष्टतीर्थमहिमा । सांगती श्रीगुरु-
 पुरुषोत्तमा । संतोष जाहले भक्त ग्रेमा । अति उल्हास करिताति ॥ २० ॥ महणती समस्त भक्तजन । नेणो तीर्थीचे महिमान ।
 स्वामी निरोपिले कृपेन । पुनीत केले आम्हांसी ॥ १ ॥ जवळी असतां समस्त तीर्थे । कां जावे दूर यावे । स्नानमात्रे होय
 पवित्र । महणोनि समस्त आचरती ॥ २ ॥ अष्टतीर्थे निरोपोन । श्रीगुरु आले मठस्थान । समाराधना करिती भक्तजन । महानंद
 प्रवर्तला ॥ ३ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी । तीर्थमहिमा आहे ऐसी । श्रीगुरुंनी निरोपिले आम्हांसी । महणोनि तुज सांगितले
 ॥ ४ ॥ म्हणे सरस्वती-गंगाधर । क्षेत्र थोर गाणगापुर । तीर्थे असतीं अपरांपर । आचरा तुम्ही भक्तीने ॥ १०५ ॥ इति
 श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे अमरजासंगमे-गंगवर्षपुर-तीर्थमहिमानिरूपणं
 नाम अष्टचत्वारिंशोऽथायः ॥ ४८ ॥

॥ अथाय अद्वेचाक्षिरावा समाप्त ॥

॥ एकोणपन्नासावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक शिव्य सगुण । लागे सिद्धाच्या चरणा । विनवीतसे
 सुलक्षणा । करी नमस्कार अष्टांगे ॥ १ ॥ जयजया जी सिद्धमुनि । तृं राजयोगी ब्रह्मज्ञानी । गुरुचत्रि दाविले नयनी ।
 कृपासामागरा गुरुभूति ॥ २ ॥ स्वामी निरोपिले सकल धर्म । त्यांगे इाले निःशेष कर्म । साध्य इाले परावर्म । तुझिये कृष्ण
 दातारा ॥ ३ ॥ (श्लोक) अनादिघोर-संसार-ध्यान्तध्वंसैकहेतवे । नमः श्रीनाथवैद्याव, भवीष्ठविथायिने ॥ ४ ॥ (अर्थ)
 संसारसागर पहातां । अनादि नाही आदिअंता । महाघोर मलबद्धता । उत्तीर्णता नाही याकारणे ॥ ५ ॥ महणोनि गरण
 रिघावे । तो तारक या भवाणंवा पहावे । औषध ध्यावे मनोभावे । आरोग्य होय तात्काळी ॥ ६ ॥ ऐसा आगमनिगमसिद्धान्त ।
 बोलताति बुद्धिवंत । युगायुगी फिरत जात । या संसारसागरी ॥ ७ ॥ गुरुभक्ति महणिजे कामधेनु । जे आचरती विद्वज्जनु ।
 वशिष्ठादि शुकमुनि । सारज्ज जे गास्त्रांचे ॥ ८ ॥ इश्वरपावर्तीसंवाद । कथा निर्मल अति विनोद । ते आचरती मुक्तिपद ।
 हा मार्ग सद्गुरुचा ॥ ९ ॥ पार्वती पुणिले इश्वराप्रती । इश्वरे सांगितले कथणे रीती । जेणे लोक उद्धरती । ते निरोपावे दातारा
 ॥ १० ॥ शिष्यप्रश्न ऐकोनि । संतोष पावला सिद्धमुनि । धन्य धन्य तुझे जीवनी । गुरुसंवातत्पर बाळका ॥ ११ ॥ तुवां
 पुसिले अनादि कथन । जेणे होय मोहशमन । अज्ञानपण सांडोनि दृढ मन । सूर्यप्रकाश जेवी लोकांसी ॥ १२ ॥ ऐक चत्त्वा
 गुरुदास्यका । भला केला तुवां प्रश्न निका । सांगेन आतां कुळदीपका । ऐकचित्ते अवधारी ॥ १३ ॥ ॐ अस्य श्रीगुरुगीतास्तोवमंत्रस्य भगवान्
 मदाशिवऋषिः । नानाविधानि छंदांसि । श्रीगुरुपरमात्मा देवता । हं बीजं । सः शक्तिः । क्रौं कीलकं । श्रीगुरुप्रसादसिद्धवृथं
 जपे विनियोगः ॥ (अश्व करन्यामः) ॥ ३० हं सां सूर्यात्मने अंगुष्ठाभ्यां नमः । ३१ हं सीं सोमात्मने तज्जनीभ्यां नमः ।

१. अनादि व भवकर भवा संमार्ग्य अपाराना भाव कराणाम परावर्त कराण असलेला, मसारका गोग नाही तरापार ओषध येणाना श्रीगुरुनाथका वेदाना यो नमस्कार
 २. लोपानी भवलेला ३. पार्वती

ॐ हं सू निरंजनात्मने मध्यमाभ्यां नमः । ॐ हं सै निराभासात्मने अनापिकाभ्यां नमः । ॐ हं सौ अतनुसूक्ष्मात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः । ॐ हं सः अव्यक्तात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । (अश्व हृदयादिन्यासा;) ॐ हं सां सूर्यात्मने हृदयाय नमः । ॐ हं सी सोमात्मने शिरसे स्वाहा । ॐ हं सू निरंजनात्मने शिखायै वण्ड । ॐ हं सै निराभासात्मने कवचाय हुं । ॐ हं सौ अतनुसूक्ष्मात्मने नेत्रब्रयाय वीषट् । ॐ हं सः अव्यक्तात्मने आम्राय फट् । ॐ ब्रह्म भूर्भुवः स्वरोमिति दिवन्धः । अश्व ध्यानं । हंसाभ्यां परिवृतपत्रकमलैदिव्यैर्जगत्कारणीर्विश्वोन्त्कीर्णमनेकदेहनिलयैः स्वच्छन्दमात्मेव्युत्था । तदृयोतं पदशास्पदं तु चरणं दीपाइकुरग्राहिणं प्रत्यक्षाक्षरविग्रहं गुरुपदं ध्यायेद्विभुं शाश्वतम् ॥ १ ॥ मम चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः । मृत उवाच । कैलासशिखरे रथ्ये, भक्तिसन्धाननायकम् । ग्रणम्य पार्वती भक्त्या, शङ्करं पर्यपृच्छत ॥ २ ॥ श्रीदेव्युवाच । ॐ नमो देवदेवेण, परात्पर जगदगुरो । सदाशिव महादेव, गुरुदीक्षां प्रदेहि मे ॥ ३ ॥ केन मार्गेण भो स्वापिन्, देही ब्रह्ममयो भवेत् । त्वं कृपां कुरु मे स्वापिन्, नमामि चरणी तत् ॥ ४ ॥ ईश्वर उवाच । ममरूपासि देवि त्वं, त्वत्प्रीत्यर्थं वदाम्यहम् । लोकोपकारकः प्रश्नो, न केनापि कृतः पुरा ॥ ५ ॥ दुर्लभं त्रिषु लोकेषु, तच्छृणुष्य वदाम्यहम् । गुरुं विना ब्रह्म नान्यत्, सत्यं सत्यं वरानने ॥ ६ ॥ वेदशास्त्रपुराणानि, इतिहासादिकानि च । मन्त्रवन्त्रादिविद्याश्च, मृतिशूल्याटनादिकम् ॥ ७ ॥ शैवशाक्तागमादीनि, अन्यानि विविधानि च । अपश्चंशकराणीह, जीवानां भ्रान्तचेतसाम् ॥ ८ ॥

चरणसंक्षी अनेकविषय तेजसो निवासात्मने होते हैं व सः अशा वर्णानी पाने असलेली जगते काण्ड्य अशी, दिव्य अभ्ये आहेत, त्यांच्या रूपाते ज्ञा गुरुवराणांनी
हे सर्व विषय स्वेच्छेने ल्यापले आहे, ते चरण ग्राम्यवराणाप्राप्ताणे शाश्वत, तीष्णज्योतीप्राप्ताणे नेवासी अहेत, ते वेभवशाली, प्रस्तवक मृतिमित अद्यु, दिव्य देहन् आहेत, त्या
गुरुवराणांने उवाच करावे, मृत ग्रहणाले – रथ अशा कैलासाच्च शिग्दात्म यावैतीने भक्तिसाधनाचा उपदेश देणा-वाचा मुख्य अशा शोकांना भक्तिभवाने गमपक्षर
करून दिवापने, (१) यावैती मणाली, (२) देवधिना, पालना, जगदगुरो । हे सदाशिवा, हे मार्गदेव ! तुमदाला नमस्कार असो, घला गुरुदीक्षा शा, (३) हे लक्षणी ! देहापी
जीव ता ज्ञान्या मार्गानि द्रष्टव्यप तोहित ! मी तुमन्या चरणांना बंदर करते, हे मन्त्रानी ! महाइयाप्राप्त तुम्ही कृपा चरा, (४) गंकर मणाल, हे देवी, तु महायादी एकारुपच
आहेय, तुम्हास गाढी धूमी आहे नहणून भी सांगतो, असा लोकानां उपवास करणारा प्रता यापूर्वी कोणीही केवळ नक्तता, (५) ते तिन्ही लोकांतु तुर्तीभ असे तान आटे,
मैं पौ मांगता, (६) ऐक, हे मुट्ठी ! गुरुशिंगान दुसरे आपण्यां चरा असे काताय नाही, हे सत्य आहे, (७) कैद, शास्त्रे, गृहण, इतिहासादी ग्रथ, वसेन हत्त मत्र, यो वर्गी
पिता, वसेव सृजनी, उज्ज्वलानां धूर कृत्ये, शीर्य, शास्त्र आणि बेदादी इतर ज्ञानक ग्रंथ, चित अस्त्रिय असरकैन्या जीवांना भ्रान्तक्ष भए करणारे आहेत, (८,९)

यज्ञो द्वते तपो दानं, जपस्तीर्थं तथैव च । गुरुतत्त्वमविज्ञाय, मृदास्ते द्वेरते जनाः ॥ ८ ॥ गुरुबुद्ध्यात्मनो नान्यत्, सत्यं
 सत्यं न संशयः । तद्वाभार्थं प्रयत्नस्तु, कर्तव्यो हि मनीषिभिः ॥ ९ ॥ गृहविद्या जगन्माद्या, देहे चाज्ञानसंभवा । उदयः
 स्वप्रकाणेन, गुरुशब्देन कथयते ॥ १० ॥ सर्वपापविशुद्धात्मा, श्रीगुरोः पादसेवनात् । देही ब्रह्म भवेदास्मात्, तत्कृपार्थं वदामि
 ते ॥ ११ ॥ गुरुपादाम्बुजं स्मृत्वा, जलं शिरसि धारयेत् । सर्वतीर्थावगाहस्य, संप्राप्नोति फलं नरः ॥ १२ ॥ शोषणं
 पापपट्टिकस्य, दीपनं ज्ञानतेजसाम् । गुरुपादोदकं सम्यक्, संसारार्णवतारकम् ॥ १३ ॥ अज्ञानमूलहरणं, जन्मकमनिवारणम् ।
 ज्ञानवैराघ्यसिद्ध्यर्थं गुरुपादोदकं पिवेत् ॥ १४ ॥ गुरोः पादोदकं पीत्वा, गुरोक्त्तिष्ठभोजनम् । गुरुमूर्तेः सदा ध्यानं, गुरुमन्त्रं
 सदा जपेत् ॥ १५ ॥ काशीक्षेत्रं तत्रिवासो, जाह्नवी चरणोदकम् । गुरुविश्वेश्वरः साक्षात्, तारकं ब्रह्म निश्चितम् ॥ १६ ॥
 गुरोः पादोदकं यत्, गयाइस्तो सोऽक्षयो चटः । तीर्थराजः प्रथागश्च, गुरुमूर्ते नमो नमः ॥ १७ ॥ गुरुमूर्तिं स्मरेत्रित्यं, गुरुनाम
 सदा जपेत् । गुरोराजो प्रकुर्वीत, गुरोरन्वन्न भावयेत् ॥ १८ ॥ गुरुवक्त्रस्थितं ब्रह्म, प्राप्यते तत्प्रसादतः । गुरुर्ध्यानं सदा कुर्यात्,
 कुलस्त्री स्वपतेयंथा ॥ १९ ॥ स्वाश्रमं च स्वजातिं च, स्वकीर्तिपुष्टिवर्थनम् । एतत्सर्वं परित्यज्य, गुरोरन्वन्न भावयेत् ॥ २० ॥

पुरुषान्वये ज्ञान वक्षन् २ पंक्ति ते लोकं पठ, त्रृते, तप, दान, जप, तीर्थयता इत्यादी वरतान्, ते पूर्णं होते । (८) गुरुच्या तिकाणी पूज्यभास्ते उक्तानाम्बूद्धं अन्व जाती
 यत् नाही, यात वाहांदं संशय नव्हाते, नव्हायूव ज्ञानावानो त्याच ल्लाभासाठी प्रयत्न करावा । (९) अनन्यालिङ्गा माया ही अस्वेता एह वृत्ती विद्या जाहे, देहामध्ये तिचा
 प्रादुर्भावं तीर्थाच्या अडानाने होतो, गुरु या शवदाने आत्मगृह्य प्रकारीन इत्यते की, तिचा उदय समवती, असे नहात्ते आहे । (१०) श्रीगुरुन्ना जगानांनी संवा जेत्याम
 जीव, सर्वे यांपै शुक्रली जाड्यन अलंकारण शुद्ध हात्तन ब्रह्मका होतो, हे ज्यामुळे होते, ते गो तुला तुल्यावरं कृपा करिष्यामाठी मायानी । (११) गुरुचरणकूपी कृपलाचे
 स्मरण जासून मायामाने आपल्या भयस्तकात्म ते चरणजलं पाणावे, मायाते सर्वं तीर्थांत स्मान केळ्याचे चूऱ्य त्याला निळते, (१२) गुरुचरणांते जल ते पापालांचे विषुल
 अुणारे आहे, जासून तेज चार्दीविणारे आहे न समारूपी मायामुळे पूर्णिषणी फलीकडे नेणारे आहे, (१३) अज्ञानाने गृह्णत नदृ वर्जनार, जम्ब व वर्ज दृह कराणारे, आहे
 गुरुचरणांचे जल जन व वैष्णव अंगी वाणिणीमाठी प्राशन करावे । (१४) गुरुच्या चरणांचा स्पर्शं झालेले जल इणे, पूर्णी अन्न घेतल्यावर उत्तेन्ना अन्नाचे गोळान
 वरणे व गुरुमूर्तीने नित्य ध्यान करणे, या गोळान चरून गुरुनी दिलेला भंड नित्य वरपावा । (१५) गुरुंचे तिकाणामान तेच वारीलेत्र, त्यांचे उरणोदक लीन गंगा, गुरु
 हेच मातापात्र विवेताव व गुरु हेच तपक जसे ब्रह्म होय, हे निश्चित आहे । (१६) गुरुंचे व चरणजल तेच गंगा, मुहू हेच अशव्य वरवृक्ष, जाणि गुरु हेच ऐशु असे एवागीर्थ
 आहे, ते गुरुमूर्ते ! तुम्हांला नम्बनार असो । (१७) गुरुच्या गूर्तीचे नित्य ध्यान करावे, गुरुचाचा वप करावा, गुरुची आजा पावलांचे व गुरुचित्ताप अन्व वाहांही चित्
 नवे, (१८) वृक्ष हे ग्रन्थमाने गुरुमूर्ती गालाते, गुरुना प्रसाद आला, तर ते आपास होते, ज्ञाप्रयामाने परिज्ञान स्वयं करते, तसे आपाण गुरुंचे नित्य
 ध्यान करावे, (१९) आपला आधार, आपली विली व आपले ऐहिक मृष्ट वाढविणे, वा सर्वांना स्वयं करून, गुरुचित्ताव अन्व कोढेही प्राच ठेवू नवे.

अनन्याधिनयनो मां, सुलभं परमं पदम् । तस्मात्सर्वप्रयत्नेन, गुरोगाराधनं कुरु ॥ २१ ॥ त्रैलोक्यम्फुटवक्तारो,
देवाद्यसुरपत्रगाः । गुरुबवत्वस्थिता विद्या, गुरुभवत्या तु लभ्यते ॥ २२ ॥ गुकारसत्वन्धकारश्च, रुकारस्तेज उच्यते ।
अज्ञानग्रासकं ब्रह्म, गुरुरेव न संशयः ॥ २३ ॥ गुकारः प्रथमो वर्णो, मायादिगुणभासकः । रुकारो द्वितीयो ब्रह्म,
मायाभ्रान्तिविनाशनम् ॥ २४ ॥ एवं गुरुपदं श्रेष्ठं, देवानामपि दुर्लभम् । हाहाहृगणीश्चैव, गन्धर्वैश्च प्रपूज्यते ॥ २५ ॥ धूवं
तेषां च सर्वेषां, नास्ति तत्त्वं गुरोः परम् । आसनं, शब्दनं, वस्त्रं, भूषणं वाहनादिकम् ॥ २६ ॥ साधकेन प्रदातव्यं,
गुरुसन्तोषकारकम् । गुरोगाराधनं कार्यं, स्वजीवित्वं निवेदयेत् ॥ २७ ॥ कर्मणा मनसा वाचा, नित्यमाराधयेद् गुरुम् ।
दीर्घदण्डं नमस्कृत्य, निर्लंजो गुरुसन्निधी ॥ २८ ॥ शरीरमिन्द्रियं ग्राणं, सद्गुरुभ्यो निवेदयेत् । आत्मदारादिकं सर्वं,
सद्गुरुभ्यो निवेदयेत् ॥ २९ ॥ कुमिकीटभस्मविष्टा, दुर्गन्धिमलमूत्रकम् । श्लोषारक्तं त्वचा मांसं, वंचयेत् वरानने ॥ ३० ॥
संसारवृक्षमारुद्धाः, पतनो नरकार्णवे । येन चैवोदधृताः सर्वे, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३१ ॥ गुरुर्ब्रह्मा गुरुविष्णुर्गुरुदेवो
महेश्वरः । गुरुरेव परद्रव्य, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३२ ॥ हेतवे जगतार्थव, संसारार्णवसेतव । प्रभवे सर्वविद्यामां,
शम्भवे गुरुवे नमः ॥ ३३ ॥ अज्ञानतिमिरान्धस्य, जानाज्जनशलाकया । चक्षुरन्मीलितं येन, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३४ ॥

मात्रे अस्म निन्दनं करणान्नान् प्रमथेषु एव सहजं ग्रान्तं होते, ग्रान्तं माइवयां प्रकाशनं अशा गुरुकृतो हर ग्रान्तसनी अग्रसेना कर । (२१) देव, अस्म ग्रान्तं द्वादशी
त्रैलोक्याविषयी सामग्रीं वक्तनं ज्ञानं, एव यो विद्या गृह्णयतां निवासं करते ती माया कामा मुहूर्भनीमन्या प्राप्तं होते, (२२) 'गृ' या शब्दानील 'गृ' हे अक्षर ग्रान्ते
अंगेष्ट (अक्षरान्) व 'र' हे अक्षर प्रकाशन (ज्ञान) हेतु ज्ञाने मुख्यते जाते, 'गृ' हेच ज्ञानं नाहींसे करणारे ब्रह्म होय यात वाही लक्षणे नाही, (२३) 'गृ' या शब्दानील
ग्रान्तला वर्ण 'गृ' हा माया व हिंदे गृष्ण वस्त्रं प्रकाशनं असून 'ह' हा दुर्माला तर्णी भवेन्दा भ्रम नष्ट जग्यावा ब्रह्मतपव आहे, (२४) असी हे गृष्णद फल वेद असून ते
देवानांही दूर्लभ आहे, त्यांनी त्रृजा हाता, हर इत्यादी गणांकुरुन व गणपतीकुरुनीही कली जाते, (२५) त्या सांविष्टे गृह्णात्वा द्यावा आच्वन असे प्राप्तत्वच नाही, सांप्रकाम
गृह्णना संतोषं होईत असे आसन, जाग्या, वस्त्र, भूषण, वाहन इत्यादी याप्ते, गृह्णनोब आराधना करावी, आपणा चैवाती न्याया असीं करावा, (२६-२७) आपले नवे,
मन वाणी, यांनी गुरुचो जहांनी असाना करावी, गृह्णनोह द्वजाना न भावलेता माझांग वस्त्रकात ऊरुवा, आपले शरीर, इश्वरे, ग्राण सद्गुरुकृता असीं करावे, आपली न
मीं च इका सर्वं योगीतो महागृह्णना अर्पण करावात. (२८-२९) मृदुरो ! आपले शरीर तरी कुमि, बीजक, भ्रम, चित्त, दुर्गीवी गृह, गृह, शेष्ट, रक्त, त्वचा न गोस
यांवे ज्ञानाते अस्माते, तरी तेही गुरुंवा अर्पण केल्यानांकृत राह नवे. (३०) सर्वं लोक संसारकृष्णी पृथ्वीवर वस्त्रव वस्त्रकृष्णी माणात पाडत असानां उद्यावी त्यांना चरा काढते,
त्या श्रीगुरुना वस्त्रसहार असी. (३१) गृह हेच ब्रह्मदेव आहेत, गृह हेच विष्णु व गृह हेच महेश, लक्ष्मी गृह हेच प्रद्युम्न आहेत, अशा त्या श्रीगुरुना वस्त्रसहार
जासो. (३२) सर्व उग्रान्धा निर्माणकारणात, समाप्तावस्त्ररीत योग्या, यांवे विष्णुना प्रधन्या व वाम्पवर्णय अशा श्रीगुरुला वस्त्रकाम असो. (३३) अशावक्षीपी लालालालात
ज्याल्य अप्यपणा आलेला आहे, त्यावें नेव, जानने अंजन गाय गालाकेने ज्यांनी उद्यावे, त्या श्रीगुरुना वस्त्रसहार असो. (३४)

त्वं पिता त्वं च मे माता, त्वं चन्धुस्त्वं च देवता । संसारप्रतिवोधार्थ, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३५ ॥ यत्सत्येन जगत्सत्यं, यत्प्रकाशेन भाति तत् । चदानन्देन नन्दन्ति, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३६ ॥ यस्य स्थित्या सत्यमिदं, यद्वाति भानुरुपतः । प्रियं पुत्रादि यत्प्रीत्या, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३७ ॥ येन चेतयते हीरं, चित्तं चेतयते न यम् । जाग्रत्प्रज्ञसुषुप्त्यादि, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३८ ॥ यस्य ज्ञानादिं विश्वं, न दृश्यं भिन्नभेदतः । सदेकरूपरूपाय, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ३९ ॥ यस्यापतं तस्य मतं, मतं यस्य न वेद सः । अनन्यभावभावाय, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ४० ॥ यस्य कारणरूपस्य, कार्यरूपेण भाति यत् । कार्यकारणरूपाय, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ४१ ॥ नानारूपमिदं सर्वं, न केनाप्यस्ति भिन्नता । कार्यकारणता चैव, तस्मै श्रीगुरुवे नमः ॥ ४२ ॥ यदहृष्टिकमलद्वन्द्वं, द्वन्द्वापनिवारकम् । तारकं सर्वदाऽपदभ्यः, श्रीगुरुं प्रणामाप्यहम् ॥ ४३ ॥ शिवे कुन्दे गुरुस्त्राता, गुरो कुन्दे शिवो न हि । तस्मात्सर्वप्रयत्नेन, श्रीगुरुं शरणं द्रव्येत् ॥ ४४ ॥ बन्दे गुरुपदद्वन्द्वं, वाङ्मनश्चित्तगोचरम् । श्वेतरक्तप्रभामित्रं, शिवशक्त्यात्मकं परम् ॥ ४५ ॥ गुकारं च गुणातीतं, रुकारं रूपवर्जितम् । गुणातीतस्वरूपं च, यो दद्यात्स गुरुः स्मृतः ॥ ४६ ॥

हे गुरो ! तुम्हीच माझे पिला, तुम्हीच माझी माता, तुम्हीच भाऊ या तुम्हीच देव आहात. या समाप्त्यांती निदेतुन ज्ञाने कारणासाठी श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (३५) ते गुरो आहेत घाळन तरे सुवो आहे, ते प्रकाशतात प्रकाश तरे हे जग द्युम्नर शेते व ज्यांच्या आनंदाखुढे साई लोक अनंदिन होतात, त्या श्रीगुरुंना वटन असो. (३६) ते आहेत याणने हे यश सायं वाटते, सर्व काली या गुरुस्य यशस्यांना तेवाने एकाशाते व ज्यांच्या प्रेमशक्तिपुळेन पुच, पली इत्यादी सर्वे विष असतात, त्या श्रीगुरुंना या नामस्कार असो. (३७) ज्ञानी चेतना विली तर हे चिन गावेतन होते, पण चिन गाव ज्यांचा सरोतन नवीन नाही व ते गुरुं ज्ञानी, स्वाप व निदा या तिन्ही अवस्थातातसुदा तीत होत नमतात, त्या श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (३८) ज्ञाने ज्ञान ज्ञानामुळे हे चिन गावात्माने न तिन्हा सर्व एकस्तय अहे असे भासते, त्या 'सर्व' का एकस्तय अश्च श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (३९) ज्ञानयोगात काली कल्पते नाही असे जो गावतो, न्यायात्मक तत्त्वे व ज्यांचा कल्पते असे चासते न्यायात्मक तत्त्वे नाही, असे न्यायात्मक अनन्य भावस्थाप असो, त्या श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (४०) हे जगत् दिसते ते कार्यस्थ अहे, पण ते गावांचा कारणस्थ असेहेत, त्या कार्यकारण-भावस्थ श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (४१) हे सर्व जग अनेकरूपी असते तरी त्यात कशातीली कशाशीरी भिन्नता ज्ञा तिकाळी भासेनाशी होते व ते कार्यकारणस्थ असेहेत, त्या श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (४२) ज्ञाने चण्डाशे हे शीतोष्णादी द्रुदांचा नाय निवारण करणारे व सर्व काळी संकटात्मक गाळन नेणारे आहेत, त्या श्रीगुरुंना नमस्कार असो. (४३) शक्त अपालयावर गगावले तरी गुरुं आपले रक्षण करतील, पण गुरुं तर गगावले तर शक्ताती आपले रक्षण करू शक्तावर नाहीत. घट्टात्मक सर्व प्रवत्तनांनी श्रीगुरुंसव भरण जावे. (४४) वाचा, मन, चित व इंद्रिये याचा आकरण होणाऱ्या, शिवतत्त्वाचा चेत व शक्तितत्त्वाचा लाल अजा दोनी स्माच्या प्रकाशाते गुस्त न त्या चण्डात्मक तेवातेही अपालयाचा चिव शब्दी तो दोन्हीचा निवास चेते अहे व तदूपय जे आहे, वर्णा गुरुंच्या परमशीघ्र चरणयुग्मत्वाम भी वंदन करतो. (४५) 'गुरुं' शब्दातील 'गुं' हा वर्ण गुणातीत अवस्था दर्शवितो आणि '६' हा वर्ण रूपाशीलकडील अवस्था दर्शवितो, असा जो गुणातीत असे स्वरूप आपत्याला देईल, तोच गुरुं होय. (४६)

अ-विनेत्रः सर्वसाक्षी, अ-चतुर्बाहुरब्द्युतः । अ-चतुर्वदनो ब्रह्मा, श्रीगुरुः कथितः प्रिये ॥ ४७ ॥ अयं मध्यञ्जलिर्वद्दो, दयासागरबृद्धये । यदनुग्रहतो जन्तुश्चिवसंसारमुक्तिभाक् ॥ ४८ ॥ श्रीगुरोः परमं रूपम्, विवेकचक्षुषोऽमृतम् । मन्दभाग्या न पश्यन्ति, अन्थाः सूर्योदयं यथा ॥ ४९ ॥ श्रीनाथचरणद्वन्द्वे, यस्यां दिशि विराजते । तस्यै दिशे नमस्कुर्याद्, भक्त्या प्रतिदिनं प्रिये ॥ ५० ॥ तस्यै दिशे सततमञ्जलिरेष्य आर्ये, प्रक्षिप्यते मुख्यमितो मथुरैर्वृथीश ॥ जागर्ति यत्र भगवान् गुरुचक्रवर्ती, विश्वोदयप्रलयनाटकनित्यसाक्षी ॥ ५१ ॥ श्रीनाथादिगुरुत्रयं गणपतिं पीठत्रयं भैरवं, मिहौधं बहुकवयं पदयुगं दूतीत्रयं शाप्भवयम् ॥ वीरेणाश्चतुर्ष्वक्षणित्यवकं वीरावलीपञ्चकं, श्रीमन्मालिनिमन्त्रराजसहितं बन्दे गुरोर्मण्डलम् ॥ ५२ ॥ अध्यस्तैः सकलैः सुदीर्घमनिलेव्याधिप्रदेव्युक्तैः, प्राणाद्यामशतैरनेककरणीदुःखात्मकैर्दुर्जयैः । वस्मिन्द्रभ्युदिते विनश्यति वली वायुः स्वयं तत्क्षणात्, प्राप्नुं तत्सहजं स्वभावमनिशं सेवध्वमेकं गुरुम् ॥ ५३ ॥ स्वदेशिकस्यैव शरीरचिन्तनम्, भवेदनन्तस्य शिवस्य चिन्तनम् ॥ ५४ ॥ यत्पादरेणुकणिका, कापि संसारवारिधे । सेतुबन्धायते नाथं, देशिकं तमुपास्महे ॥ ५५ ॥ यस्मादनुग्रहं लक्ष्मा, महदज्ञानमुत्सुजेत ।

प्रिये ! तीन ऐति नमस्करा पर्य मई काही पाठाणाणे (अक्षर), चार वाह वस्त्राणा पर्य विष्णु, चार मुख्य नमस्कार पर्य ब्रह्मा, असा ती शैष्ण्यं आहे असे महाते आहे । (४७) न्याज्ञा तुर्यम् तीव्र हा विनियोग संसारात्मक दृक्षी प्राप्त वर्ती, त्वा दयसागर गुडला भूरती यावी भृष्णू पी हात जोडून हा नमस्कार करता । (४८) चौराह्यं ग्रामसेवा असे स्व विनियोगात् दृष्टीने वाठाणांनास अग्रतामात्र आहे, ते दृष्टीरी असलाई त्वाना प्राप्त, असाना त्वां मूर्खद्वय विस्त नाही असे ते रूप दिसत नाही । (४९) श्रीगुरुनाथाये चापाच्युग्मे त्वा विशेष असेह, न्या दिशेता, हे प्रिये, गोव भवित्वावारे नमस्कार करावा । (५०) हे पर्वती ! विद्यावी उत्तमी ते ग्रन्तव यांवे नाटक निवापालाका, भगवान चक्रवर्ती गृह वेदे जगत आहे, त्वा विशेष, प्राप्तरुपाणे अवकृत इत्यन्त्या बृद्धज्ञानाची ही बद्धाज्ञानी सात वक्त असते । (५१) ही गृहज्ञा भोवती असलांग्य तेव, भैरवी, देवताचीमयकेत पृथिव्यातात नमस्कार वर्ती, त्वा नवलात तीन गृह आहेत, ते नवज्ञे शैष्ण्येन, परमाणुं वा एतत्परमाणुं; गणपतीही आहे, त्वा विष्णांतील उद्दिशान, आंतर्म व मूर्त्यापां ही तीन पीटे आहेत, वैरव आहे, मर्ति मिहौधं शैष्ण्यात्मक आहे, नाशेव, नवनक्षमात ते गृहे हे तीन वटू आहेत, पूर्णित व मिहौध ती दोस पदे आहेत, तीन दूरी व्याहू, त्वा मृणज्ज इदा, विष्णु ते मुकुम्मा या गंभीरामध्ये दोसा देणान्ना तीन दूरी होत, नमेव विष्णु, भैरव मिहौधी, चौमात्र विष्णु, नमस्कार तसेव ब्रह्मा, विष्णु, मैत्रेय, विष्णु आणि पापाशिव हे पाच चीर होते त्वा पठलात आहेत आणि श्रीमालिनीमन्त्रव्य शेष असा पंजही आहे । (५२) च्यापी उत्प्रकाशाच्या, करण्याच्या अन्यात अवघट, दुःखम्, दुर्जय, भग्न अनेक शाश्वतानी, वसेती दीर्घ शाश्वतद्वासवृक्षां केळेत्या शेकटी शाश्वतामानी उल्लित ज्ञानेता, प्रवर्त भग्न तारु, त्वा गुरुच्या उत्प्रवक्तोवा शाश्वताच्या आणोआप तात होती, त्वा मुकुच्छीच सेवा, सहजणे निवृथिणी प्राप्त होण्यासाठी निलंब वरा, (५३) स्वतःल्लो गुरुच्या पुत्रिच्या पृथिव्या विष्णुवा विष्णुवा संसारस्यारात्म तसेव जाण्यासाठी मैत्यासाठा दर्शतो, त्वा गुरुच्यी आही तपासना करतो । (५४)

तस्मै श्रीदेशिकेन्द्राय, नमश्शाश्रीष्टसिद्धये ॥ ५६ ॥ पादाब्जं सर्वसंसार-दावानलविनाशकम् । ब्रह्मरन्धे सिताम्भोज-प्रधारस्थं
 चन्द्रमण्डले ॥ ५७ ॥ अकठादिविरेखाल्पे, सहस्रदलमण्डले । हंसपार्वत्रिकोणे च, स्मरेत्तन्मध्यं गुरुम् ॥ ५८ ॥
 सकलभुवनसुष्ठिः कल्पिताशेषपुष्टिः- निखिलनिगमदृष्टिः संपदां व्यर्थदृष्टिः । अवगुणपरिमार्घिस्तत्पदार्थकदृष्टि-
 भवगुणपरमेष्ठिमोक्षमार्गकदृष्टिः ॥ ५९ ॥ सकलभुवनरङ्गस्थापनामत्तमयष्टिः, सकलरुणरसवृष्टिस्तत्त्वमालासमष्टिः । सकलसमयसुष्टिः
 सच्चिदानन्ददृष्टिः, निवसतु मयि नित्यं श्रीगुरोर्दिव्यदृष्टिः ॥ ६० ॥ अग्निशुद्धसमन्तात, ज्वालापरिचकाधिया । मन्त्रराजमिमं
 मन्येऽहर्निंशं पातु मृत्युतः ॥ ६१ ॥ तदेजति तत्रैजति, तददूरे तत्समीपके । तदन्तरस्य सर्वस्य, तदु सर्वस्य द्वाहातः ॥ ६२ ॥
 अजोऽहमजरोऽहं च, अनादिनिधनः स्वयम् । अविकारश्चिदानन्द, अणीयान् महतो महान् ॥ ६३ ॥ अपूर्वाणां परं नित्यं,
 स्वयंज्योतिर्निरापयम् । विरजं परमाकाशं, ध्रुवमानन्दमव्ययम् ॥ ६४ ॥ श्रुतिः प्रत्यक्षमैतिहामनुमानं चतुष्यम् । यस्य
 चात्मतपो वेद, देशिकं च सदा स्मरन् ॥ ६५ ॥ यननं यद्यवं कार्यं, तद्वदापि महामते । साधुत्यं च मया दृष्ट्या, त्वयि तिष्ठति
 साम्प्रतम् ॥ ६६ ॥ अखण्डमण्डलकारं, व्याप्तं येन चराचरम् । तत्पदं दर्शितं येन, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ६७ ॥

ज्यात्या ज्ञान्या नाम श्रावत्याय गतान अद्वान नाम तेजे, त्वा येत असा गुरुना अभीष्ट मात्रा व्याप्ते महान नमस्कार असो, (५६) त्वा एकाप्ते व्याप्ते कमल मात्रा चृत्यरप्याया
 तिकाणी, श्रुत्यकमलापत्त्ये, निर्दमेणलात आप्तं ते यत्ते समाप्तपी वण्णा नष्ट करण्णां आहे, (५७) अं. क. व उ या तीत अक्षरान्या विकाणकपी कमलात, सहस्रदलमण्डलात,
 'ह' व 'स' यांसी सूक्ष्म अया, चावृत्या विकोनात शीघ्रुंने स्पात्य करावे, (५८) त्वा दृष्टीने सर्वे भूताने उपर वेळेली अहेत, तिने सर्वे प्रकाशाने पोषण केंडे आहे,
 जी तर्वे जाग्न्याची दृष्टी आहे, त्वा दृष्ट्यमूळे यत्ते संगती तुक्त वदृ लागत, जी सर्वे तुक्तांश्च तूरु करते, जी श्रव्य द्वायप वदाव एकाप्त ग्राहकी असरे, मुष्टीची उत्पत्ती
 करण्यानं परम सामर्थ्यं विकाणी आहे, जी बोलपार्गांपत्त्ये दृष्ट अगते, गर्दं भूज्यास्य रोगपीडी व्याप्ता करण्यात त्यांस, विक्ष्यादृष्ट देयेनी वृद्धीच होत असते,
 पंचतन्त्राची जी समाती उर्हाते, सर्वे वालगणावा विक्ष्यान्त्वं निर्माण झाली, अगो ही राज, चित च आकर्त्त्ये शीघ्रुंनी दिव्य कृष्णदर्शी गजवर नेतृपीच असो, (५९-६०)
 अनीने शुद्ध द्वारला, भोवतानी ज्ञानाती वेटलेता च तेजस्ती असा हा घवयान आहे, असे भी गानो, तोव पाढे धूरण्यातुन रावेदिव्यं रक्षण करो, (६१) हे गृहान्त
 वात आहे, अवसर्हं आहे, ते दूष असून जपलेती आहे ते मनोच्या अंतर्गत आहे च मनोच्या चाहेही आहे, (६२) मन्य बन्म नाही, मला ज्यात्या च अंत नाही, मी विकाण पावत गाही, मी चिन्ह न आनंद आहे, पी आणुत भूत्य च मोठपाहू गोठाली आहे, (६३) अत्युं अगाती गोट्टीच्या पालीकडील,
 नित्य, लक्ष्यं प्रकाशान होणारे, निर्माणी, रोगप्रहित, परम ज्ञानाकार्य, ज्यव्य च नित्य आनंदय आशा च शुभी, ग्रन्त्यात, इतिहासातील झेंग च तर्तु या चाचा
 मापदानी नगच आगतपासे चर जाणते जाते, असा त्या गृहंने महत्त्व, हे महाचृदिगती पर्वती, तुक्त्या विकाणी मर्या तमत अमलेला माधुपात्रांकडे पाहून भी तुक्त सांगते, (६४-६५)
 असा गृहंनी असाह यलाप्रप्राप्ते असणारे हे सर्वे चराचर व्यापले आहे च नवानो ज्ञानाचा दृक्कल्याय आणू दिला आहे, त्वा श्रीगृह्णा नमस्कार असो, (६७) क

सर्वश्रुतिशिरोरत्न-विराजितपदाम्बुजः । वेदान्ताम्बुजस्यार्थं यस्तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ६८ ॥ यस्य स्मरणमात्रेण, ज्ञानमुत्पद्यते स्वयम् । य एव सर्वसम्प्राप्तिस्तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ६९ ॥ चैतन्यं शाश्वतं शान्तं, व्योमातीतं निरञ्जनम् । नादविन्दुकलातीतं, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७० ॥ स्थावरं जडगमं चैव, तथा चैव चराचरम् । व्याप्तं येन जगत्सर्वं, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७१ ॥ ज्ञानशक्तिसमारूढस्तत्त्वमालाविभूषितः । भुक्तिमुक्तिप्रदाता वसु, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७२ ॥ अनेकजन्मसम्प्राप्त-सर्वकर्मविदाहिने । स्वात्मज्ञानप्रभावेण, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७३ ॥ न गुरोरधिकं तत्त्वं, न गुरोरधिकं तपः । तत्त्वं ज्ञानात्परं नास्ति, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७४ ॥ मद्वाथः श्रीजगद्वाश्रो, मद्गुरुस्त्रिजगद्गुरुः । ममात्मा सर्वभूतात्मा, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७५ ॥ ध्यानमूलं गुरोर्मूलिः, पूजामूलं गुरोः पदम् । मन्त्रमूलं गुरोदाँक्यं, मोक्षमूलं गुरोः कृपा ॥ ७६ ॥ गुरुरादिनादिश्च, गुरुः परमदेवतम् । गुरोः परतरं नास्ति, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ७७ ॥ सप्तसागरपर्यन्त-तीर्थस्नानादिकं फलम् । गुरोरुद्घिपयोविन्दुसहस्रांशे न दुर्लभम् ॥ ७८ ॥ हरी रुद्धे गुरुस्त्राता, गुरो रुद्धे न कक्षन् । तस्मात्सर्वप्रयत्नेन, श्रीगुरुं शरणं ब्रजेत् ॥ ७९ ॥ गुरुरेव जगत्सर्वं, ब्रह्मविष्णुशिवात्मकम् । गुरोः परतरं नास्ति, तस्मात्सम्पूजयेद् गुरुम् ॥ ८० ॥

न्याये वस्त्रमन्त वेदान्तेन सर्विष्ट ज्ञानात्मनो मुशोभित ज्ञालेले आहेत आणि ते स्वतः वेदान्तस्यी कलेलाला उपनिषदारे सर्वं आहेत, अशा श्रीगुरुना नम्यत्वारे असो । (६८) न्याये नक्षत्रे भूर्याण वेळेत तरी तान ज्ञानात्मा बुद्धीत उत्तमं तीते व ते महातेष मर्ते मोहाची प्राप्ती असत, त्वा श्रीगुरुना नवद्य असो । (६९) ते वैष्णवस्य, विलेन, शान्त आहेत, ज्ञानात्मा तत्त्वात्माही पर्वीकडील आहेत, यांच्या दिक्कांती तपोगुण नाही, तपेच ते लायपातीकडील, विलेनीकडील व कलेशीकडील आहेत त्वा श्रीगुरुना वेळ असो । (७०) न्यायी निष्ठ व चर, भूमे मार्यं व्याघून टाकेले आहे, अशा श्रीगुरुना वेळ असो । (७१) ते ग्रामरुची शक्तिविम आरुद आहेत, ते लक्ष्मान्या यालेने मुशोभित ज्ञालेने आहेत, ते मुशोभिती देवत आणि मोहाची उनात, त्वा श्रीगुरुना वेळ असो । (७२) ते स्वतःत्या अत्पञ्चानाच्या प्रभावाने अनेक गमात कलेले शिष्यांने सर्वं कर्म ज्ञालून टाकतात, त्वा श्रीगुरुना वेळ असो । (७३) मुख्येता शेष तत्त्व नाही, आत्मज्ञानावेशा शेष भूमे दुर्दृश्य नाही, असा ज्याचा महिमा आहे, त्वा श्रीगुरुना वेळ असो । (७४) माझे गुरु हेच तिन्ही जगत्ये गुरु जाहेत, त्वांच्या कुपेनेच मला असा अनुभव आहेत ती, माझा आनन्दा तात सर्वं भूताना अत्मा आहे, अशा श्रीगुरुना वेळ असो । (७५) गुरुनो मूर्ती हेच ध्यानाचे सार, गुच्छण हेच पूर्मेच सर, गुच्छचन हेच मायाचे सर, व गुच्छया हीच मोक्षाचे सर, होय । (७६) गुरु हेच सर्वेतभी आहेत, गुरुना प्रारंभ नाही, गुरु देवत आहेत, मुख्येता शेष आहे काही नाही, अशा श्रीगुरुना वेळ असो । (७७) मातीती सागरपर्यन्त रसान कल्पाचे फठ, गुच्छणाशयां ज्ञालेल्या जलविन्दून्या एकं सहतांशातीती मुख्येता मिळेल । (७८) श्रीशेषव-सागरपठ, तर गुरु आणने स्तुत येत शक्ताता एज गुरुची अपाकृपा ग्राली, ता मात्र कोणीही रुण कूल शक्त नाही, म्लानुव हाप्रवत्तने श्रीगुरुना राण जावे । (७९) श्रीगुरु महातेष ज्ञाता, विष्णु व शिवात्मक सर्वं ज्ञात आहे, गुरुपेता शेष असे काही नाही, माण्यूर गुरुचे पूजन करावे । (८०)

ज्ञानं विज्ञानसहितं, लभ्यते गुरुभक्तिः । गुरोः परतरं नास्ति, ध्येयोऽस्ती गुरुमार्गिभिः ॥ ८१ ॥ यस्मात्परतरं नास्ति, नेति
नेतीति वै श्रुतिः । मनसा बद्धसा चैव, नित्यमाराधयेद् गुरुम् ॥ ८२ ॥ गुरोः कृपाप्रसादेन, ब्रह्मविष्णुसदाशिवाः । समर्थाः
प्रभवादी च, केवल्यं गुरुमेवव्या ॥ ८३ ॥ देवकिन्निरगन्धवाराः, पितरो यक्षचारणाः । मुक्तयोऽपि न जानन्ति, गुरुशुश्रूषाणे विधिम्
॥ ८४ ॥ महाहंकारगर्भेण, तपोविद्याबलान्विताः । संसारकुहरावर्ते, घटयन्ते यथा घटाः ॥ ८५ ॥ न मुक्ता देवगन्धवाराः, पितरो
यक्षकिन्नराः । क्रष्णः सर्वसिद्धाश्र, गुरुसेवापराङ्मुखाः ॥ ८६ ॥ ध्यानं शृणु महादेवि, सर्वानन्दप्रदायकम् । सर्वसौख्यकरं
नित्यं, भुक्तिमुक्तिविधायकम् ॥ ८७ ॥ श्रीमत्परब्रह्म गुरुं स्मरामि, श्रीमत्परब्रह्म गुरुं वदामि ॥ श्रीमत्परब्रह्म गुरुं नमामि,
श्रीमत्परब्रह्म गुरुं भजामि ॥ ८८ ॥ ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्तिम् । द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ॥ एकं
नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षिभूतम् । भावातीतं त्रिगुणरहितं सदृगुरुं तं नमामि ॥ ८९ ॥ नित्यं शुद्धं निराभासं, निराकारं
निरञ्जनम् । नित्यबोधं चिदानन्दं, गुरुं ब्रह्म नमास्यहम् ॥ ९० ॥ हृदम्बुजे कर्णिकमध्यमंसंस्थे, मिहामने मंसितदिव्यमूर्तिम् ॥
ध्यायेद् गुरुं चन्द्रकलाप्रकाशं, चित्पुस्तकाभीष्टवरं दधानम् ॥ ९१ ॥ श्वेताम्बरं श्वेतविलेपपुष्पं, मुक्ताविभूषं मुदितं द्विनेत्रम् ॥

ज्ञानं व विज्ञानं हे गुरुभक्ती कल्पयने मिलते, गुरुपदा वंश कारी जाती, गुरुटीका चेतलेन्द्रियांनी त्वा गुरुदेव ज्ञान करते, (८१) ज्ञा गुरुपदा श्रेष्ठ कारी जाती व वेदी
‘न इति न इति’ असे माणिन ज्याने तर्जनं कर्म शक्ते जाहात, त्वा ब्रह्मकृप श्रीगुरुकी मनवे व वाणीमेही नित्य आसामा काहावी, (८२) गुरुलक्ष्मा त्रिलक्ष्मारात्मे ब्रह्मा,
विष्णु च शशांक हे मरुर्जी उत्पन्ने, मिलती व लक्ष करण्यास समर्पं होतात, गुरुमरुन्दं मात्र मिलतो, (८३) देव, किंत्र, शक्ति, गिरि, चक्र, चारण व मुर्मी रेणी रुक्मी
मेषा योगद प्रकाश कर्ती जातावी त जातान जातीत, (८४) देव, गंधर्व, जिता, चक्र, किंत्र व लक्ष मिलू, गुरुपदेवा विन्मूल डाळे की, येतुवा जहापात्रे भक्त
बाजान, तप, तित्या व बल यांती वाजत अस्तेवे समाप्तव्या लोक वृणान गोदावर्या लोटपात्रमाणे वन्द्यपराणाच्च चरणारा धारतान व मुक्त होता जाहेत, (८५-८६) वे
प्रहारेति । सार्वज्ञं सर्व आरंदे देणां, सर्व मुख देणां, भूस्ती-मृक्ती प्राप्त वक्तव देणां व भोग आणि योक्त दाक्ती दाक्तां गुरुपद्याम मारतो, ते वृप, (८७) योगीत,
प्रद्वालम्बस्य अशा गुह्ये वी ध्याय वरतो, त्वानेन ताम खेतो, त्वानाम वेदन करतो, त्याचीव भक्ती करतो, (८८) ब्रह्मानन्दस्पी अल्पत मुष्यत्र, केवलवरणां, त्वाची
ज्ञानमूर्तीन, गोलोपादी दुष्टापलीकी दीप, आकाशाम्बाव विलेप, ‘तत्त्वमसि’ दृश्यादी योगाम्बावी व दर्शीविल जाहात, लोकाले जाहात, वे एकमेव नित्य आहेत, मनवाति
व अचल अमूल सर्व प्राणिशांकांचा वृद्धाचे माती (आत्महा) आहेत आणि अस्तित्व व मत्तारज तप वा विशुणापलीकडील आहेत, त्वा मदगुरुंग वी नमस्कार करतो, (८९)
वे नित्य, आकाशरहित व मानवाहित आहेत, वे वित्य (कपीही आवाज जाही अस) वाप, वैत्य आणि अनदकृप आहेत, त्वा गुरुजा मालविल ब्रह्माता वी नमस्कार
करतो, (९०) हृदयस्पी वगळाच्चा प्रध्यवती केसामध्ये सिंगासनावर वसलेल्या, दिव्य वेष्टपाती, चंद्रकलेपमाणे शांत तेव असामाच्च व विन्मूलां एस्तक व आगिर
व अप्यद्वा लातांनी धारण वरणात्या औरुक्ते धारण करते, (९१)

वामाइकपीठस्थितदिव्यशर्कि, मन्दस्मितं सान्द्रकृपानिधानम् ॥ १२ ॥ आनन्दमानन्दकरं प्रसन्नं, ज्ञानस्वरूपं निजबोधयुक्तम् ॥
 योगीन्द्रमीडं भवरोगवैद्यं, श्रीमद्गुरुं नित्यमहं नमामि ॥ १३ ॥ यस्मिन् सृष्टिस्थितिध्वंस-निग्रहानुग्रहात्मकम् । कृत्यं
 पश्चविधं शश्वद्, भासते तं नमाम्यहम् ॥ १४ ॥ प्रातः शिरसि शुक्लाब्जं, द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुम् । वराभवयुतं शान्तं, स्मरेत्
 नामपूर्वकम् ॥ १५ ॥ न गुरोरधिकं न गुरोरधिकं, न गुरोरधिकम् ॥ शिवशासनतः शिवशासनतः, शिवशासनतः
 शिवशासनतः शिवशासनतः ॥ १६ ॥ इदमेव शिवं त्विदमेव शिवं, त्विदमेव शिवं त्विदमेव शिवम् ॥ मम शासनतो मम
 शासनतो, मम शासनतो मम शासनतः ॥ १७ ॥ एवंविधं गुरुं श्वात्मा, ज्ञानमुत्पद्यते स्वयम् । तत्सद्गुरुप्रसादेन,
 मुक्तोऽहमिति भाववेत् ॥ १८ ॥ गुरुदर्शितमार्गं, मनःशुद्धि तु कारयेत् । अनित्यं खण्डयेत्सर्वं, यत्किञ्चिदात्मगोचरम् ॥ १९ ॥
 जेयं सर्वस्वरूपं च, ज्ञानं च मन उच्यते । ज्ञानं ज्ञेयसमं कुर्यान्, नान्यः पन्था द्वितीयकः ॥ २०० ॥ एवं श्रुत्या महादेवि, गुरुनिन्दा
 करोति यः । स याति नरकं धोरं यावच्चन्द्रदिवाकरी ॥ २०१ ॥ यावत्कल्पान्तको देहस्तावदेव गुरुं स्मरेत् । गुरुलोपो न
 कर्तव्यः, स्वच्छन्दो यदि वा भवेत् ॥ २०२ ॥ हुंकरेण न वक्तव्यं, प्राज्ञः शिष्यैः कथञ्चन । गुरोरये न वक्तव्यमसत्यं च कदाचन
 ॥ २०३ ॥ गुरुं 'त्वं' कृत्यं 'हुं' कृत्यं, गुरुं निर्जित्य वादतः । अरण्ये निर्जले देशे, स भवेद् ब्रह्मराक्षसः ॥ २०४ ॥

शुभं यत् धारण केलेते, शुभं नंदनं च शुभं फुलं प्रसारण केलेते, बोल्याचे अलकाम पालण केलेते, आनंदित, दीन नेत्रं अस्त्राणि, दिव्य शक्ती ज्योत्स्ना इत्या मारीचा
 वसालेनी आहे असे, गेद हाण्य करणारे, दाणाचम, गव्यामेत आनन्दस्मय, आनंद पाणी, प्रसव असे, ज्ञान हेच ज्ञाने स्वरूप आहे असे, आनंदाचयुक्ता, योगी लोकात
 गेत्र, पूजनीय, भवसप्ती रोगाच उपाय पराणारे केतु, असा शीतलूना पी नेहां नंदन करतो । (१२-१३) ज्योत्स्ना दिकाणी सुरीची उत्पत्ती, शिळी, किलव, तमेच शासन
 करणे च कृष्ण करणे हीच पाच अकाशांके काऱ्ये सतत च शाश्वत दिव्यात, त्याना पी नमन करतो, (१४) सकाळी, आपात्या श्रीरूपस्थानी सुषुप्तमायाद्ये दोन नेत्र, दोन
 भूजा असामान्य, एका दासाने अभव च दुसर्ना हातामे वाराण्य देणाऱ्या शासा अशा त्वा गुरुने नाम पूजन स्थापन करावे, (१५) गुरुपेत्रा वास्तवं असे वाहीही जाही
 अशीच शिवाची जाता आहे, (१६) हेच मर्वस्वी कल्याणप्रद आहे भगीन माझी आज्ञा आहे असेति पी आपाताने भागलो, (१७) असे गुरुने ध्यान केल्यास ज्ञान
 आणोआप उत्पत्त होते, "त्या सद्गुरुभ्या प्रसादाने पी मुक्त आहे," असी दुद भावना याचाचा, (१८) गुरुनी दायापिलेन्या मारांनि पनाची शुद्धी करावी च म्हणः त्या
 दिव्यांना त्या त्या अविलम गोरीना प्रत्यय वेईल, त्या मर्वाने घट्ठन करावे, (१९) मर्वस्वकृप भग्या अतामा च गुरुं हेच ज्ञेय आहे आणि त्याचे ज्ञान हेच मन आहे,
 त्याणि मूलरीचा मार्द आसा आहे की, ज्ञानरूपी मन हे त्रिशूषी आनन्दशी लीन करावे, याणेता दुसरा मार्गाच नाही, (२००) हे पार्वती, हे एकनी लोगूनी निवा करतो
 तो, हा मुख च चंद्र असेपर्याप्त पोर अशा नपकात जातो, (२०१) कल्पानालायीत, तोपर्याप्त देह उहात तोपर्याप्त गुरुचेच स्परण करावे, गृहना लोप, आपण जाई आत्मकृप
 अहो, तरीही कर नवे, (२०२) सुज अशा शिष्यांची कर्याही त कर्णात्याही प्रकार गुरुत्वा ममार अनादान चोलू नवे च असत्याही बोलू नवे, (२०३) गुरुना 'त',
 'ओ', असे मरोणाणे, त्यांना तुच्छ लेणाणे, त्यांना तादिविकाद करणे विकाणे, या गोरी वेल्यास पनुष्य वेणण अरण्यात ब्रह्माक्षम होउन राहतो, (२०४)

मुनिभिः पन्नगेवांपि, सुरवा शापितो यदि। कालमृत्युभयाद्वापि, गुरु रक्षति पार्वति ॥ १०५ ॥ अशक्ता हि मुगद्याश, अशक्ता मुनयस्तथा। गुरुशापेन ते शीघ्रं, क्षयं यान्ति न संशयः ॥ १०६ ॥ मन्त्रराजमिदं देवि, गुरुरित्यक्षरद्वयम्। स्मृतिवेदार्थवाक्येन, गुरुः साक्षात्परं पदम् ॥ १०७ ॥ श्रुति-स्मृती अविज्ञाय, केवलं गुरुसेवकाः। ते वै संन्यासिनः प्रोक्ता, इतरे वेष्यारिणः ॥ १०८ ॥ नित्यं ब्रह्म निराकारं, निर्गुणं बोधयेत् परम्। सर्वं ब्रह्म निराकासं, दीपो दीपान्तरं यथा ॥ १०९ ॥ गुरोः कृष्णप्रसादेन, आत्मारामं निरीक्षयेत्। अनेन गुरुमाणेण, स्वात्मज्ञानं प्रवत्तते ॥ ११० ॥ आब्रह्मानन्दवर्पयन्तं, परमात्मस्वरूपकम्। स्थावरं जडगमं चैव, प्रणमामि जगन्मयम् ॥ १११ ॥ वन्देऽहं सच्चिदानन्दं, भेदातीतं सदा गुरुम्। नित्यं पूर्णं निराकारं, निर्गुणं स्वात्मसंस्थितम् ॥ ११२ ॥ परात्परतं ध्येयं, नित्यमानन्दकारकम्। हृदयाकाशमध्यस्थं, शुद्धस्फटिकसत्रिभ्यम् ॥ ११३ ॥ स्फटिकप्रतिमारूपं, दृश्यते दर्पणे यथा। तथात्मनि चिदाकाशमानन्दं सोऽहमित्युत ॥ ११४ ॥ अङ्गाष्टमात्रपुरुषं, ध्यायतक्षिन्मयं इदि। तत्र स्फुरति भावो यः, शृणु तं कथयाम्यहम् ॥ ११५ ॥ अगोचरं तथाऽगम्यं, नामरूपविवर्जितम्। निःशब्दं तद्विजानीयात्, स्वभावं ब्रह्म पार्वति ॥ ११६ ॥ यथा गन्धः स्वभावेन, कर्पूरकुमुमादिषु। शीतोष्णादिस्वभावेन, तथा ब्रह्म च शाश्रतम् ॥ ११७ ॥ स्वयं तथाविद्धो भूत्वा, स्थातव्यं यत्रकुत्रचित्। कीटध्वमगवत्तत्र, ध्यानं भवति तादृशम् ॥ ११८ ॥

मुनीनो, मणिनो, दंसनी, याप दिनो तरी च मृत्युचे भय अस्ते वरीनो, हे गार्वती, मृत शिष्याचे रक्षण कालो, (१०५) गुरुचा याप उक्ता तत्र देवातिक सर्वं च कुरीमुदा यापादे असाधी लोऽहं निसशब्द तत्काल नामं पापततः, (१०६) हे देवी ! 'गुरु' हो योन वक्षते तद्यं मैत्रांशा ताक्त आहे. घृतीना ते नेतृत्वा अभिगातते असाध आहे की, एकू देव इत्यत्प पापात्प जाहे, (१०७) वेद च स्मृती यांने भाती तान मम्यानां ते नेतृत्वे गृह्णेन्वा करतात, तेव तुर मन्यासी. इतर मन्यासी नुसते सन्याशाच्च तेव यापां करण्यारे असाधत, (१०८) एका दिव्यामे दिवा लोकाका, उत्तमं श्रीगुरुजी शिखात्ता भासमान न होणार, नित्य निमाकार, नुपरतिन असे भ्रात्रम समवृत्त यावे, (१०९) गुरुज्ञा अपेक्षा प्रसाद लाभात्प असाधदीन करावे. या गुरुमानिच आपात्तान तीने, (११०) ग्रतापात्तान गोपार्वत याप अशा, मित्र व चा अशा अनत्यप गुरुमान स्वामन्त्रयपाता धीरुम्बना यी प्रयात्प करतो, (१११) मातृ, नित च आनेदमय, चेदापलीकर्तील, नित्य, पूर्ण, निराकार, गुणरीत, या माझ्याच आपात्तानी असाधाच्चा गुरुम्बना यी नित्य नेतृत्व करतो, (११२) नित्य, आनेदम, लाभपाता भासाशाच्चा यापते गुरु रक्षितापापाती तेवत्या अशा फलात पर अशा नन्याचे ज्येत नकाव, (११३) अपशान मर्तिकापापाती वसी आपनी प्रतिमा मणे दिसते तथाव सोऽहम्भायाचे आपात्तापाप्य नितु च आनेदमय असे ग्रतीचव पदते, (११४) हृदयात नेतृत्व अशा, अणुपात्तावद्या तुल्याने याने चरताना तो भास गुरुण पासतो तो यी मासातो, तो तु येता, (११५) हे यावेनी ! ते चाय यज्ञत-ज्ञानं अस्तित्वात निते अमने, यण ते इदिव्यांश सप्ततन नाही, त्याकाळे जाता येत नाही, त्याला नाव नाही, रूप नाही, त्याला शब्दाती नाही, असे ते ग्रह याणान यावे, (११६) कापू, कुले, यांत्रे वद्यांत, यापात्प स्वाभाविक युगंप वस्तो नित्या यह, उन असा याणी असतो, न्यायमाणीच शाशत ब्रह्म स्वभावतःगे सर्वं ठिकाणी जसल, (११७) आपण ब्रह्मकात्प होत्यन नीठीही यदुच्छव्या राहावे, मगत भ्रमात्प यान लालाच्यामुळे कीटकामे न्यायमाणे भ्रमसात रूपात्प होते, तरोन ब्रह्माननी लदृष्ट करणारे असते, (११८)

गुरुध्यानं तथा कृत्वा, स्वयं ब्रह्मयो भवेत् । पिण्डे पदे तथा रूपे, मुक्तोऽसौ नात्र संशयः ॥ ११९ ॥ स्वयं सर्वमयो भूत्वा, परं तत्त्वं विलोकयेत् । परात्परतरं नान्यत् सर्वमेतत्रिगालयम् ॥ १२० ॥ तम्यावलोकनं प्राप्य सर्वसद्गविवर्जितम् । एकाकी निःस्पृहः शान्तस्तिष्ठासेत् तत्प्रसादतः ॥ १२१ ॥ लब्धं वाऽथ न लब्धं वा, स्वल्पं वा बहुलं तथा । निष्कार्मेव भोक्तव्यं, सदा सन्तुष्टचेतसा ॥ १२२ ॥ सर्वज्ञपदमित्याहुदेही सर्वमयो बुधः ॥ सदामन्दः सदा शान्तो, रमते यत्कुत्रचित् ॥ १२३ ॥ यत्रैव तिष्ठते सोऽपि, स देशः पुण्यभाजनम् । मुक्तस्य लक्षणं देवि, तवाग्रे कथितं भवा ॥ १२४ ॥ उपदेशस्तथा देवि, गुरुमार्गेण मुक्तिदः । गुहभक्तिस्तथा ध्यानं, सकलं तत्र कीर्तितम् ॥ १२५ ॥ अनेन यद्वेत्कार्यं, तद्वदामि महापते । लोकोपकारकं देवि, लौकिकं तु न भावयेत् ॥ १२६ ॥ लौकिकात्कर्मणो यान्ति, ज्ञानहीना भवार्णवम् । ज्ञानी तु भावयेत्सर्वं, कर्म निष्कर्षं यत्कृतम् ॥ १२७ ॥ इदं तु भक्तिभावेन, पठते शृणुते यदि । लिखित्वा तत्प्रदातव्यं, दानं दक्षिणाया सह ॥ १२८ ॥ गुरुगीतात्मकं देवि, शुद्धतत्त्वं मयोदितम् । भवव्याधिविनाशार्थं, स्वयमेव जपेत्सदा ॥ १२९ ॥ गुरुगीताक्षरं तु, मन्त्रराजमिमं जपेत् । अन्ये च विविधा मन्त्राः, कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ १३० ॥ अनन्तफलमानोति, गुरुगीताजपेन तु ।

लग्नप्रमाणेन गुह्ये ध्यानं केन्द्रास्त आपण ब्रह्मप्रय लोतो । असा भनुया पिण्डामार्ये भ्राणजे चुणालिनीत, फलाभ्यां म्लाङे “हम्” चापांजे व कृपामार्ये म्लाङे विन्दप्रय, अर्थात् स्वल्पसुखं भजता सर्वं स्थितिर्तम् गुह्या हीतो, वात सशयं नाही, (११९) आपण स्वतः सर्वंप्रय लहुये व मग न्याही फलीकांते उमणांगे नन्या पाहावे, परम्परन्त्यापलोकांते अन्य क्वाहीत नाही, चापी मर्वं हे मन्त्राधारा नमान्तेत, (१२०) सर्वं प्रकारच्चा मंगाने गहित असे त्याचे दर्शन ग्राहणावर आपण एकात्मा, सर्वं इच्छा प्रोटून, न्याह्याव कुणेन शान्त आपावे, (१२१) भोग्य वात्तु चिळो अपावा व मिळो, थोडी मिळो चिळो, आपण नेत्रधी चिनास सर्वोप देवन स्वतः स्थितप्रज्ञाप्रयाणं निन्द्यावहू वायन न ठेवता भोगावी, (१२२) असा ज्ञानी चैवात्मा हा मर्वं व सर्वमय आपावे, सदा आपावी व सदा शान्त भसावे, असा माणस विषेद आपावाव असावा, (१२३) असा भनुय जेवे गहातो तो देशाती पृथ्यवान होय, हे देवी, गुह्यानं लक्षणं यी नुता उद्याप्रकारे माणिन्तले आहे, (१२४) लग्नप्रमाणे, हे देवी ! गुरुमार्गाने मोश (मुमो) देवाव उपदेश, गुरुमाली व गुह्ये ध्यान हे मर्वं मी जुला वर्णन करून सांगितले, (१२५) हे मंसाचुर्दिगती वारंती ! चापुळे व कार्यं होत, तेही मी माणातो वापुळे लोकावर खांगेवारी उपकार हीतो; पण त्याचे कार्यं लौकिक असावे, असे समजू नवे, (१२६) लौकिक कर्म कलायाने पूर्वं लोक सलाहसागरात्तन बुदावात, घालण जे कर्म केले ते आपण केलेव नाही, असे ज्ञानी माणसाने समावांजे, (१२७) हे स्वाव जर भवितभावाने म्लाले, आपण केले तर फलप्रद आहे, हे स्वाव विहंग विहंगमाह दाव यावे, (१२८) हे देवी, मी हे गुरुगीतात्मणी शुद्ध तत्त्वव सांगितले आहे, संसारात्तच नष्ट करण्यासाठी हे नित्य प्रणावे (१२९) गुरुगीतात्मणी एकान अक्षरप्रय खेण प्रं जपावा, काह अनेक मर्व असावे तरी ते याच्या सोकात्मा अंशानीही यापेही कल शक्कार नाहीत, (१३०)

सर्वं पापप्रशमनं, सर्वं दारिक्षयनाशनम् ॥ १३१ ॥ कालमृत्युभयहरं, सर्वं सङ्कटनाशनम् । यक्षराक्षसभूतानां, चोरव्याघ्रभयापहम् ॥ १३२ ॥ महाव्याधिहरं सर्वं, विभूतिमिद्दिदं भवेत् । अथवा मोहनं वशं, स्वयमेव जपेत्सदा ॥ १३३ ॥ कुशैर्वा दूर्वया देवि, आसने शुभ्रकम्बले । उपविश्य ततो देवि, जपेदेकाग्रमानसः ॥ १३४ ॥ ध्येयं शुक्लं च शान्त्यर्थं, वशं रक्तासनं प्रिये । अभिचारे कृष्णवर्णं, पीतवर्णं धनागमे ॥ १३५ ॥ उत्तरे शान्तिकामस्तु, वशं पूर्वमुखो जपेत् । दक्षिणे मारणं ग्रोक्तं, पश्चिमे च धनागमः ॥ १३६ ॥ मोहनं सर्वभूतानां, बन्धमोक्षकरं भवेत् । देवराजप्रियकरं, सर्वलोकवशं भवेत् ॥ १३७ ॥ सर्वेषां स्तम्भनकरं, गुणानां च विवर्धनम् । दुष्कर्मनाशनं चैव, मुकर्मिद्दिदं भवेत् ॥ १३८ ॥ असिद्धं साधयेत्कार्यं, नवग्रहभयापहम् । दुःस्वप्ननाशनं चैव, मुस्वप्नफलदायकम् ॥ १३९ ॥ सर्वशान्तिकरं नित्यं, तथा बन्ध्यामुपुव्रदम् । अवैधव्यकरं स्त्रीणां, सौभाग्यदायकं सदा ॥ १४० ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यं-पुत्रपौत्रप्रवर्धनम् । अकामतः स्त्री विधवा, जपान्मोक्षमवाप्नुयात् ॥ १४१ ॥ अवैधव्यं सकामा तु, लभते चान्यजन्मनि । सर्वतुःखभयं विघ्नं, नाशयेद्भापहारकम् ॥ १४२ ॥ सर्ववाधाप्रशमनं, धर्मार्थकाममोक्षदम् । यं यं चिन्तयते कामं, तं तं ग्राप्नोति निश्चितम् ॥ १४३ ॥ कामितस्य कामयेनुः, कल्पनाकल्पपादपः ।

गुरुगीतिस्य ज्ञाने नई पाणे नह ठेलात, सर्वं प्रकाशने दौड़कर नह होइने । १ भाजसाला ज्ञान पल्ल यान ठेले, (१३१) २ गुरुगीति स्य ठेल करणारे, मर्व आपली नह अप्यारे चल, गालास, भुजेले, चोर, चाप, लडे भय दूर करणारे आहे, (१३२) ३ गुरुगीतिस्य सोना सर्वं प्रकाशन्या महात्मापी नह ठेलावे, वैष्णव आणि सिद्धी देणारे ठेल, यात मोहन न चशीवरण या शस्तीही आहेत, याचा जप स्वतःच करावा, (१३३) ४ टेळी, याचा जप दर्भ विना इर्वं याची कुम यावत्या पोणदीवर बम्बून एकाच मनाने करावा, (१३४) जाती ग्रान देवपालादी शक्ति (यांदी) जापन, वर्गीकरणामाती जाल ठेणारे, अभिनाम चक्रमाती जालजा ठेणारे व धर्मसप्तली गिरुगण्यामाती विवहारे आपावे, (१३५) जाती ग्रान कर्णजन्मादी उरोन तोट चक्रन वगावे, वर्णीकरण करणासाठी पूर्वेच, भारगण्योगमाती दीक्षिलेस व धर्मप्राप्तीसाठी पांडियेम तोट कर्णन वगावे, (१३६) ५ सर्वे ग्रामिणांना वर्णित करणारे, वधमानुन मुक्त करणारे, देवाचा गजा इंद्र याला डावालांना आणि मर्व लोकाना नाश करणारे जाहे, (१३७) ६ मार्व लोकाना स्वंभूत करणारे, (आपावेक्षक), गुणाता विकास करणारे, तुम्हांना याचा करणारे च सर्वते चरामांवी करणारे आहे, (१३८) ७ याचांदी न यांनेले नार्तये यशम्भी करणारे, नवग्रहांने भय दूर करणारे, वर्णी नवने नह जालारे व चंगलाला नवाचांवे फल ठेणारे असे हे सोबत आहे, (१३९) ८ मार्वांना नेहमी सर्वं प्रकारणी याचांदी ठेणारे, यांदी रवोला चागला मुलगा ठेणारे, विषयाचा वेष्य न वेळ देणारे व नेहमी सोभाग्य ठेणारे आहे, (१४०) ९ स्नानव आयुर्ख, आरोग्य, ऐश्वर्य, पुत्रपौत्र याची नाह करणारे आहे, याचा निकाम बुद्धीने, विषयेवे जप केल्यास तिळा मोह प्राप्त होतो, (१४१) १० तिळे द्या स्त्रीकरणा जप मानात डुच्छा धक्क ठेणा, ता तिळा पूढल्या जमी वैष्णव येणार नाही, तमेच हे खोले मर्व दुर्गते, भय, विष्वे व शाश यांचा नाश करणारे आहे, (१४२) ११ सर्वं प्रकाशनी चाण्या नह वरणारे असून, धर्म, आर्त, काम व मोह ठेणारे आहे, मनुष्य जी तो इच्छा मनात परील, ती तो इच्छा या स्तोत्राच्चा जपामुळे पूर्ण ठोईल, हे निश्चित आहे, (१४३)

चिन्तामणिशिन्तितस्य, सर्वमङ्गलकारकम् ॥ १४४ ॥ मोक्षहेतुर्जपत्रित्यं, मोक्षश्रियमवानुयात्। भोगकामो जपेदो वै,
 तस्य कामफलप्रदम् ॥ १४५ ॥ जपेच्छाकृत्त्वा सीरक्ष, गाणपत्यश्च वैष्णवः। शैवश्च सिद्धिदं देवि, सत्यं सत्यं न संशयः ॥ १४६ ॥
 अथ काम्यजपे स्थानं, कथयामि वरानने। सागरे वा सरितीरेऽथवा हरिहरालये ॥ १४७ ॥ शक्तिदेवालये गोष्ठे, सर्वदेवालये
 शुभे। वटे च धात्रीमूले वा, मठे चून्दावने तथा ॥ १४८ ॥ पवित्रे निमंले स्थाने, नित्यानुष्टानतोऽपि वा। निवेदनेन भीनेन,
 जपमेतं समाचरेत् ॥ १४९ ॥ स्मशाने भयभूमी तु, वटमूलान्तिके तथा। सिद्ध्यन्ति धीन्तरे भूले, चूतवृक्षम्य सञ्चिद्धौ ॥ १५० ॥
 गुरुपुत्रो वरं मूर्खस्तस्य सिद्ध्यन्ति नान्यथा। शुभकर्माणि सर्वाणि, दीक्षाद्वत्तपांसि च ॥ १५१ ॥ संसारमलनाशार्थ,
 भवपाशनिवृत्तये। गुरुगीताम्भसि स्नानं, तत्त्वज्ञः कुरुते सदा ॥ १५२ ॥ म एव च गुरुः साक्षात् सदा सद्ब्रह्मवित्तमः। तस्य
 स्थानानि सर्वाणि, पवित्राणि न संशयः ॥ १५३ ॥ सर्वशुद्धः पवित्रोऽसी, स्वभावाद्यत्र तिष्ठति। तत्र देवगणाः सर्वे, श्वेते
 पीठे वसन्ति हि ॥ १५४ ॥ आसनस्थः शयानो वा, गच्छेस्तिष्ठन् वदत्रपि। अश्वारूढो गजारूढः, सुप्तो वा जागृतोऽपि वा
 ॥ १५५ ॥ शुचिष्मांश्च सदा जानी, गुरुगीताजपेन तु। तस्य दर्शनमात्रेण, पुनर्जन्म न विद्यते ॥ १५६ ॥ समुद्रे च यथा तोयं,

ते स्त्रीय सकाम असेद त्वान्या जामधनुभागे आहे, कल्पना पूर्ण करजात्य भवत्यत्त्वं जाहे, विना नष्ट काणाम चिन्तामाणी आहे व एकूण सर्वत्र प्रेमज करणारे आहे. (१४४)
 तो नित्य वा स्त्रीयाचा जप मोक्षधात्रीमाणी कर्त्तव्य त्वालून मोक्ष मिळेल न वै भाग ग्रान्त चाप्त भासूम जा कर्त्तव्य त्वालून इति फल देण्यात हात्या, (१४५) शक्तिभासा,
 मार्योपासक, गणपतीये भजत, विष्णुसे प्रसद अर्पण शिवभासत वा श्वार्णी हे श्वेत राहण्ये, ते त्वानि मिठी देणेल हे अगदी सत्य आहे वात संदेश नाही. (१४६) हे भूकरी। जाता
 या स्त्रीयाचा मक्षात्राम पाठ करज्यासाठी योग्य स्थान कोणते हे सागतो, याचा पाठ, सागरांतीराचा, नदीतीराचर विष्णु-वा किंवा जंगलाचा मंत्रिरात्र भवित्वान करावा. (१४७) देवीचा
 देवतान, गोकृष्ण, सर्व शुभ मंत्रियात, चलन्त विना आपडी याच्या चूऱ्याची बदू, मठामध्ये सर्वेच तुलसी तुलसीचा जवळ भस्य याचा पाठ करावा. (१४८) नित्य
 अनुष्टानाचा वाठ पवित्र व निर्मित जानी रक्षा, वाचा पाठ जात नवान, मनात्मवा यनात्मी करावा. (१४९) म्यादानाम, तरोच कंवे भव नाहते अग्ना जानी किंवा
 वरचुक्ताचार्णी चम्पन, तरेच घोण्याचे त्राव व आपावृक्ष यांच्या झवळ बसून या स्त्रीयाचा जप केला तर या मोक्षामुळे मिठी मिळतात. (१५०) गुरुसेवक शिष्य, व्यवहारात
 भेळस्त अगल तरी त्वान्या या जपाने देखा, तरी, तप कोरे शुभ आयं सिद्धीस जातात, इतराना तसे फल भिजान नाही. (१५१) तत्र जाणणारो शहाणा माण्यम संसाराना
 मत नष्ट ज्वला व समाराने पाश दृ ज्वले मण्डु या गुरुगीतामुळे ज्वलाप्रयोगे ध्यान करतो. (१५२) तो नित्य त्वान्या उभाने पूर्णांगे शुक्ल असतो तो च साक्षात् गुण
 तो गहातो ती भर्वे स्थाने पवित्रच असतात यात भेदवत नाही. (१५३) तो भर्वतोपरी शुद्ध व पवित्र अस्य गुरु उपै स्वामार्किक्षणे गहातो, त्वा भेदवत किंवा पीडम्यानी
 मर्व देतगण तिगास करावात. (१५४) गुरुगीतेना जप करावाम शूद्र आवणाचा जानी मनुष्य वसानेना असो, वाळां असो, या असो, चोरत जेतो,
 तोदा किंवा हत्ती यांचा वसालेता असो, भोगलेता असो किंवा चापुतीत असो. त्वाच्या मुखला दर्शनानेही मनुष्याचा पुनर्जन्म ठेलतो. (१५५-१५६)

क्षीरे क्षीरं घृते घृतम् । भिन्ने कुम्भे यथाकाशसतशात्मा परमात्मनि ॥ १५७ ॥ तथैव ज्ञानी जीवात्मा, परमात्मनि लीयते । एक्येन रमते ज्ञानी, यत्र तत्र दिवानिशम् ॥ १५८ ॥ एवंविधो महामुक्तः सर्वदा वर्तते ब्रुथः । तस्य सर्वप्रयत्नेन, भावभक्ति करोति च ॥ १५९ ॥ सर्वमन्देहरहितो, मुक्तो भवति पार्वति । भुक्तिमुक्तिद्वयं तस्य, जिह्वाये च सरस्वती ॥ १६० ॥ अनेन प्राणिनः सर्वे, गुरुगीताजपेन तु । सर्वसिद्धिं प्राप्नुवन्ति, भुक्ति मुक्ति न संशयः ॥ १६१ ॥ सत्यं सत्यं पुनः सत्यं, धर्मं सांख्यं सयोदितं । गुरुगीतास्मं नास्ति, सत्यं सत्यं वरानने ॥ १६२ ॥ एको देव एकधर्मं, एकनिष्ठा परं तपः । गुरोः परतरं नान्यत्रास्ति तत्त्वं गुरोः परम् ॥ १६३ ॥ माता धन्या पिता धन्यो, धन्यो वंशः कुलं तथा । धन्या च वसुधा देवि, गुरुभक्तिः सुदुर्लभा ॥ १६४ ॥ शरीरमिन्द्रियं प्राणकार्थः स्वजनवाधवाः । माता पिता कुलं देवि, गुरुरेव न संशयः ॥ १६५ ॥ आकल्पं जन्मना कोट्या, जपद्रवततपःक्रिया । तत्सर्वं सफलं देवि, गुरुसन्तोषमाव्रतः ॥ १६६ ॥ विद्यातपोबलेनैव, मन्दभाग्याश्च ये नराः । गुरुसेवां न कुर्वन्ति, सत्यं सत्यं वरानने ॥ १६७ ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशाश्च, देवर्धिपितृकिन्नराः । सिद्धचारणयक्षाश्च, अन्येऽपि मुनयो जनाः ॥ १६८ ॥ गुरुभावः परं तीर्थमन्यतीर्थं निरर्थकम् । सर्वतीर्थाश्रयं देवि, पादाङ्गुष्ठं च वर्तते ॥ १६९ ॥

असे पाणी नामान्त नीम जोने, दूष इथन च दूष तुपात गिमलते, घट पुरुषावाच यदादाम आकाशान गिमलते तसा आस्ता परमात्म्यान गिमलतो ॥ (१५७) नसाव अत्यन्ताद्यभी वीचारम् परमात्मावाह गिमीम होइन तो चिरे कुठे उपसेव तिये अदेहात परमात्म्याशी गेक्काने आददाम अमलो ॥ (१५८) हे पानीही ! अशा प्रकारे जसपारा ग्रानी गुरुष नित्य अस्तेत पूर्व भसतो, ता महात्म्यानो जो प्रवल्लर्पक सद्गुरुनेने भज्ञी करील तो सर्वे गुरुसाचे मशाव वह तोऽनन्त गुरुत होईल भाष्यं भोग च गोक्ष ता दानीही गोही त्याचा गहन्म सुलभ असलील, त्याच्या लिखतेर मासकतो वर्णल ॥ (१५९-१६०) त्या गुरुगीतेच्या जपेन सर्वे लोक सर्वे गिमी च भोग आणि गोक्ष प्राप्त असलील, यात संशय नाही ॥ (१६१) हे गुरुपूर्णी, गुरुगीतेमाम अन्य कातीही नाही हेच गोहे, यी ता मांडव धर्म प्रकट केला आहे, हेही चिकाव साच आहे ॥ (१६२) गुरु ताम एक देव, हात्य एक धर्म, दीन एक निषा, हेव उत्तम तप तोष, गुरुपेशा वेष असे अन्य काही नाही, गुरुपेशा वेष तस्य दुसरे नाही ॥ (१६३) असा गुरुभाव ज्या वंशान अभ्यान तो वंश, ते कुळ, त्याची माता, त्याचा गिरा ही सर्वे धन्य तात देही पारंतो, यामुळे ही गुरुवीता धन्य होय, गुरुभक्ती ही ज्ञानेत दुर्लभ जाही ॥ (१६४) गुरु हात्य शरीर, इदिये, प्राण, पुरुषार्थ, आनन्दन, बंधुवर्ग, माता, पिता, कुल ते सर्वे जाही तोष जाहे ट्या यात मुलीच सदाच नाही ॥ (१६५) हे देवी, कैवल गुरु संतुष्ट याता तही कोटिकोटि जन्मांत्रं भेलेला छव, ज्ञान, तप च कर्ते सर्वक्षमा सर्व गमन तोलन ॥ (१६६) हे मायाली, विद्युत्या च संपाद्या बद्धाने तर्ये करणारे ते दुर्लभी लोक असलात, तेव गुरुमेवा कर्तीत नाहील, हेव चास आहे ॥ (१६७) ब्रह्मा, विष्णु, महेश, देवर्धी, गिराव, विड, चारण, गळ च अन्य मुनी गान्धीही अशीन गिरिं आहे ॥ (१६८) हे देवी, गुरुव्या दिकाशी अद्वा टेवणे हेव सर्वोऽन जोर्च होय, इतर नीवे भक्तीशिवाव ज्वर्षेच । मूर्खल्या अरानुवासी सर्वे तीर्थे असलात ॥ (१६९)

जपेन जयमाप्नोति, चानन्तफलमाप्नुयात् । हीनकर्मं त्यजन्सर्वं, स्थानानि चाधमानि च ॥ १७० ॥ उग्रध्यानं कुकुटस्थं, हीनकर्मफलप्रदम् । गुरुगीतां प्रथाणं वा, सङ्ग्रामे रिपुमहिकटे ॥ १७१ ॥ जपते जयमाप्नोति, मरणे मुक्तिदायकम् । सर्वकर्मं च मर्वत्र, गुरुपुत्रस्य मिहूचिति ॥ १७२ ॥ इदं रहस्यं नो वाच्यं, तवाग्रे कथितं मया । सुगोप्यं च प्रयत्नेन, मम त्वं च प्रिया त्विति ॥ १७३ ॥ स्वापिमुख्यगणेशादिविष्वादीनां च पार्वति । मनसापि न वक्तव्यं, सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ १७४ ॥ अतीव पवचिन्नाय, श्रद्धाभक्तियुताय च । प्रवक्तव्यमिदं देवि, ममात्माऽसि सदाप्रिये ॥ १७५ ॥ अभक्ते वशके धूर्ते, पाख्यण्डे नास्तिके नरे । मनसापि न वक्तव्या, गुरुगीता कदाचन ॥ १७६ ॥ इति श्रीस्कंदपुराणे उत्तरखण्डे ईश्वरपार्वतीसंवादे गुरुगीता समाप्ता । याकारणे ईश्वरे पाहे । पार्वतीस बोध केला आहे । पांतपार मार्ग चालिला पाहे । गुरुसेवा सुदुर्लभ ॥ १४ ॥ विधाता आदिकरूनि । समस्त चंदिती याचिगुणी । जो जाहला अंतर-मनोन्मनी । तोचि श्रेष्ठ सकलिकां ॥ १५ ॥ गुरुसेवा अनंत सुख । दूर होय समस्त दुःख । तोचि धन्य नर एक । या क्षितीवरी ॥ १६ ॥ बशिष्ठ बालमीक जनकादिक । समस्त नांव पावले गुरुसेवें निक । तुम्ही शहाणे चतुर विवेक । भजा भजा हो श्रीगुरुसी ॥ १७ ॥ सद्गुरुसी भजतां सद्गावेंसी । सद्गुरुति होईल तुम्हां भरंवसी । याकारणे स्थिरमनेसी । शरण रिघावे श्रीणुरुमूर्तीस ॥ १८ ॥ गुरुमूर्तीसि संतोष होतां । व्रयमूर्ति तुष्टती तत्त्वता । वेदशास्त्री असे संपता । पारंपर गुरुमार्गं हा ॥ १९ ॥ पूर्वी युगायुर्गी पाहे । आयुष्य फार नरदेहा । अनेक तप करिती मायास पाहे । मुक्ति होत त्या नरांसी ॥ २० ॥ आतां वर्तला कलि प्रबल । वेदमार्गं राहिला सकल । जन जाहले मूढ केवल ।

मर्ति वाईट जापनां त्याग केल्यास, वाईट त्यानाना त्याग केल्यास त या स्तोत्राना उप केल्यास उप करणारा विक्रव व अपवर्त कलि प्राप्त करतो । (१७०) कुकुटात्म वस्तुन व्याज वरणे उप असते । हीन कर्माद्यगणे त्याचे फल तीनव असते । व्यापाला नियताना बुद्धांशी किळा जाव्ये संकट आन्यास गुरुतिवा पाहत महावा । (१७१) उप नस्त्रान्वाता उप मिळेल मरणाल्यांतीली मोक्षदात्रक ठोंल उपलि गुरुसेवानां गुरुतिवा पाठाले सर्वेल तावे सर्वेव वशस्वी होईल । (१७२) गुरुगल प्रिय आरोग्य नहणते गुरुन रहस्य मी नुवा सापितले । पण ते प्रयत्नाने गुरुव उव, कोणानाही सांग नकोस । (१७३) हे पांखी, मी चांगार गुरुराग्र व वागृत सांगतो नी, कार्तिकस्त्रापी, नगेज, विण आदी देवांगाही हे सांगालावे मनाल रेस्तील आणु दक्षेम । (१७४) न्याने वित अन्येव परिपक्व झाले आहे, जो श्रद्धा व भजनी चांगी धुमा आहे, त्यालाच फक्त हे सांगाचे तु माझा आत्माच आहेम व मला नित्य प्रिय आहेम । (म्हात्र भी हे कुठा सांगत आहे) । (१७५) ज्याला भजनी चाही, जो कसवलागा, धूत, पालंदी व ईहाताच श्रद्धा नमरेला अमा मनुष्य आहे, त्याला मनानेही ही गुरुगीता कधीही सांग नवे । (१७६) १. अंतर्मिष होक्त तुर्येच्या परीक्तील उमनोदशेन्या पोचला

ज्ञानहीन पशूपरी ॥ २१ ॥ या कलियुगामाझारी । ज्ञानी जाहले मृहापरी । कांहीं नेणती अंधबधिरी^१ । मायापाणे वेष्टोनियां
 ॥ २२ ॥ याकारणे तुम्ही विद्रूज्जन । 'गुरुभाव' धरा स्थिरमने । तुमचे तुटेल भववंधन । श्रीगुरुराजप्रसादे ॥ २३ ॥ लाधे
 ज्यासी गुरुप्रसाद । त्यासी ग्राप्त होय केवल्यपद । दूरी होईल कामक्रोथमद । साध्य होईल पद-अच्युत ॥ २४ ॥ अवतार
 याकारणे । घेतला असे नारायणे । साधुजन उद्धरावयाकारणे । अवतरले कलियुगीं श्रीगुरुमूर्ति ॥ २५ ॥ भूमिभार उत्तरावया ।
 जन्म थरिला श्रीपादराया । दत्तात्रेय-अवधृतराये । वेष थरिला नरदेही ॥ २६ ॥ देह थरूनि श्रीगुरुमूर्ति । समस्त उद्धरिले
 जडमति । अवतरले आपण लक्ष्मीपति । केवळ सात्त्विक स्थापाने ॥ २७ ॥ जे जे असती भाविक जन । त्यासी उद्धोरी
 आपण । यक्षात्करे^२ जाई त्याचिया भुवना । श्रीसद्गुराज योगी ॥ २८ ॥ आतां असो हे युक्तीचे कथन । भावे धरा हो
 सद्गुरुभजन । हातां चढेल उमारमण । श्रीगुरुप्रसादे ॥ २९ ॥ श्रीगुरुप्रसाद लाधे ज्यासी । त्यासी साध्य व्योमकेशी । निवारण
 करी मोहपाशासी । मग रहाल शाक्षत पदी ॥ ३० ॥ संसार म्हणिजे भवसमुद्र । यासी करावा निःशेष भद्र । बलकट धरावी
 भाव मुद्रा । मग पावाल पैलपार ॥ ३१ ॥ गुरुभक्ति म्हणिजे कामधेनु । कलिपले होय मनकापनु । न धरावा मरी तुम्ही
 अनुमानु । गरण रिधावे श्रीगुरुमूर्तीसी ॥ ३२ ॥ प्रसव होतां श्रीगुरु जाण । बाधों न शके यम आपण । जरी असेल
 पापक्षोण^३ । लय होईल भरवसे ॥ ३३ ॥ संपर्क होतां अनीसी । तृणवणदी^४ होय भरमसुरसी । तैशा तुमच्या सकळ
 पापराशी । निःशेष जातील परियेसा ॥ ३४ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने
 सिद्धनामधारकसंबादे सरस्वतींगाधरविरचिते गुरुगीतावर्णनं नाम एकोनपंचाशतमोऽध्यायः ॥ ४९ ॥

॥ अथाय एकोणपत्रासावा समाप्त ॥

१. (जोडे कान अमृत) आपले न वही दोसाम, २. आपण तोडन ३. पापाचा भार ४. गवी

॥ पत्रासावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ मिद्द महणे नामधारका । पुढे अपूर्व झाले एका । पूर्वी रजक-
 कथानका । तुर्ते आपण निरोपिले ॥ १ ॥ त्यांने मागितला घर । राज्यपद धुरंधर । प्रसन्न डाळे त्यासी श्रीगुरु । दिधला वर-
 परियेसा ॥ २ ॥ उपजला तो म्लेच्छयातीत । विदुरानगारी राज्य करीत । पुत्रपौत्री अनेक रीतीत । महानंदे परियेसा ॥ ३ ॥
 ऐसा राजा तो यवन । होता आपण संतोषोन । अश गज अपार थन । पायभारा^१ मिति नाही ॥ ४ ॥ आपण तरी यातिहीन
 पुण्यवासना अंतःकरण । दानधर्म करी जाण । समस्त याती एकोभावें^२ ॥ ५ ॥ विशेष भक्ति विप्रांवरी । असे पूर्व संस्कारी ।
 असती देवालये भूमिवरी । उपद्रव नेवी तयांसी ॥ ६ ॥ त्याचे घरचे पुरोहित । तया रायासी शिकवीत । आपण होऊन म्लेच्छ
 यात । देवद्विजां निंदावें ॥ ७ ॥ त्यांते तुम्ही सेवा करितां । त्यांने अपार दोष प्राप्ता । यातिधर्म करणें^३ मुख्यता । पुण्य अपार
 असे जाणा ॥ ८ ॥ मंदमति द्विजयाती । देखा पायाणापूजा करिती । समस्तांते देव महणती । काष्ठवृक्षपायाणासी ॥ ९ ॥
 धेनुसी महणती देव । महणती देव अग्नि सूर्य । तीर्थयात्रा नदीतोयै^४ । समस्तां देव महणती देखा ॥ १० ॥ एसे विष्र मंदमती ।
 निराकारा साकार महणती । त्यांते म्लेच्छ जे भजती । अथोगति पावती ते ॥ ११ ॥ एसे यवन पुरोहित । रायापुढे सांगती
 हित । एकोनि राजा उत्तर देत । कोपेकरुनि परियेसा ॥ १२ ॥ राजा महणे पुरोहितांसी । तुम्ही निरोपिले आम्हांसी ।
 अणुरेणुतृणकाढेसी । सर्वेश्वर पूर्ण असे ॥ १३ ॥ समस्त सृष्टि ईश्वराची । स्थावर जंगम रचिली साची । सर्वंत्रामि देव एकचि ।
 तर्कभेद असे मताचे ॥ १४ ॥ समस्त यातीची उत्पत्ति । जाणावी तुम्हीं पंचभूती । पृथ्वी आप तेज वायु रीती ।
 आकाशापासाव परियेसा ॥ १५ ॥ समस्तांसी पृथ्वी एक । आणिती मृत्तिका कुलाल^५ लोक । नानापरीचीं करिती
 एक । भांडी भेद परोपरी ॥ १६ ॥ नानापरीच्या थेनु असती । क्षीर एकचि वरां दिसे शेती । सुवर्ण जाणा त्याच रीती ।

^१. पायभारा मैनाम २. सर्वं जातीया गुरुभारता ३. आपल्या यातिधर्मांप्रमाणे आपण ताणणे हे गोप्य ४. नदीने गाली ५. कुभार

परोपरीचे अलंकार ॥ १७ ॥ तैसे देह भिन्न जाणा। परमात्मा एकचि पूर्ण। जैसा चंद्र एकचि गगनी। नाना घटी दिसतसे ॥ १८ ॥ दीप असतां एक घरी। लाविती याती सहस्र जरी। समस्त होती दीपापरी। भिन्नभाव कोरे असे ॥ १९ ॥ एकचि सूर्य^१ आणोनि। नानापरीचे औंविती मणी। सूर्य एकचि जाणोनि। न पहावा भाव भिन्न ॥ २० ॥ तैशा याति नानापरी। असती जाणा वसुंधरी^२। समस्तांसी एकचि हरि। भिन्न भाव करूळ नये ॥ २१ ॥ आणिक तुम्ही म्हणाल ऐसे। पूजिती पायाण देवासरिसे। सर्वा ठार्या पूर्ण भासे। विश्वात्मा तो एकचि ॥ २२ ॥ प्रतिमापूजा स्वल्पबुद्धि^३। म्हणोनि सांगताति प्रसिद्धी। आत्माराम पूजा विधी। त्याचे मती ऐसे असे ॥ २३ ॥ स्थिर नव्हे अंतःकरण। म्हणोनि करिती प्रतिमा खूण। नाम टेवोनि 'नारायण'। तया नामे पूजिताति ॥ २४ ॥ त्यांते तुम्ही निदा करितां। तरी सर्वा ठार्या परिपूर्ण म्हणतां। प्रतिष्ठावया आपुल्या मता। द्वेष आम्ही कां करावा ॥ २५ ॥ याकारणे ज्ञानवंती। करूळ नये निदास्तुति। असती नानापरीच्या याती। आपुले रहाटी रहाटती ॥ २६ ॥ ऐशापरी पुरोहितांसी। सांगे राजा विस्तारेसी। करी पुण्य बहुवसी। विश्वास देवद्विजांवरी ॥ २७ ॥ राजा देखा येणूपरी। होता तया विदुरानगरी। पुढे त्याचे मांडीवरी। स्फोटक^४ एक उद्धवला ॥ २८ ॥ नानापरीचे वैद्य येती। तया स्फोटका लेप करिती। शमन नोहे कवणे रीती। महादुःखे कष्टतसे ॥ २९ ॥ ऐसे असतां वर्तमानी। श्रीगुरु होते गाणगाभुवनी। विचार करिती आपुले मनी। राजा येंडल म्हणोनियां ॥ ३० ॥ येथे येती म्लेच्छ लोक। होंडल द्विजां उपबाधक। ग्रकट जाहलों आतां एक। येथे आम्ही असूळ नये ॥ ३१ ॥ ग्रकट जहाली महिमा ख्याति। पहावया येती म्लेच्छ याति। आतां आम्हीं रहावें गुर्हीं। लोकिकार्थ^५ परियेसा ॥ ३२ ॥ आले इंशरनाम संवत्सर। सिंहराशीं आला असे गुरु। गौतमी^६ तीर्थ असे थोर। यात्राप्रसंगे जावें आतां ॥ ३३ ॥ म्हणती समस्त शिष्यांसी। करा आडती वेगेसी। येतो राजा चोलवावयासी। जावें त्वरित गंगेला ॥ ३४ ॥ एकोनि म्हणती शिष्यजन। विचार करिती आपणांत आपण। जरी येंडल राजा यवन। केवी होय म्हणताति ॥ ३५ ॥ ऐसे मनी विचारिती। काय होंडल पहावें म्हणती। असे नृसिंहसरस्वती। तोचि रक्षील आम्हांसी ॥ ३६ ॥

१. युत २. पञ्चांवर ३. अङ्ग सीकाची ४. कोह ५. वसवारीदृष्टीने ६. गोवावरी

येणैपरी श्रीगुणभूति । होते गाणगापुरीं रुद्याति । राजा यवना जाहली मति । पूर्वसंस्कारे परियेसा ॥ ३७ ॥ स्फोटकाच्या दुःखें
राजा । अपार कट्टला सहजा । नानापरीचीं औषधें निजा^१ । करितां तथा न होय बरवें ॥ ३८ ॥ मग मर्नी विचार करी । स्फोटके
व्यापिले अपरांपरी । वैद्यांचेनि नव्हे नूरी । काय करणे म्हणतसे ॥ ३९ ॥ बोलावूनि विग्रांसी । पुसे काय उपाव यासी । विग्र
म्हणती रायासी । सांगो ऐका एकचित्ते ॥ ४० ॥ पूर्वजन्म पाप करितां । व्याधिरूप होऊनि पीडितां । दानधर्म द्यावें तीर्था ।
व्याधि जाय परियेसी ॥ ४१ ॥ अथवा भल्या सत्पुरुषासी । भजावें आपण भावेसीं । त्याचे दृष्टिसुधारसीं । द्यावे होय परियेसा
॥ ४२ ॥ सत्पुरुषाचे कृपादृष्टीं । पापे जारी जन्म साठी । मग केंचा रोग पोटी । स्फोटकादि त्वरित जाय ॥ ४३ ॥ ऐकोनियां
विग्रवचन । राजा करीतसे नमन । माते तुम्हीं न म्हणा यवन । दास आपण विग्रांचा ॥ ४४ ॥ पूर्वांपार जन्मीं आपण । केली
सेवा श्रीगुरुचरण । पापास्तव जन्मलो जाण । यवनाचे कुळीं देखा ॥ ४५ ॥ एखादा पूर्ववृत्तांत । माते निरोपावा त्वरित ।
महानुभावदर्शन होतां । कवणाचा रोग गेला असे ॥ ४६ ॥ रायाचें वचन ऐकोनि । विचार करिती विग्र मर्नी । सांगूं नवे इये
स्थानीं । एकांतस्थल पाहिजे ॥ ४७ ॥ तुम्ही राजे म्लेच्छयाती । समस्त तुम्हां निंदा करिती । आम्ही असों द्विजयाती । केवी
सांगणे म्हणताति ॥ ४८ ॥ विग्रवचन ऐकोन । विनकीतसे तो यवन । चाढ नाही यातीवीण । आपणाम तुम्हीं उद्धरवे ॥ ४९ ॥
ऐसे रायाचे मन । अनुतप्त^२ जाहले असे जाण । मग निरोपिती ते ग्राहण । तथा रायासी परियेसा ॥ ५० ॥ विग्र म्हणती
रायासी । स्थान बरवें पापविनाशी । जावें तुम्हीं सहजेसी । विनोदार्थ^३ परियेसा ॥ ५१ ॥ तेथे स्थल असे बरवें । एकांतस्थान
पहावे । स्नान करावें मनोभावें । एकचित्ते परियेसा ॥ ५२ ॥ ऐकोनियां विग्रवचन । संतोषला राजा आपण । निघाला त्वरित
तेथोन । पापविनाश तीर्थासी ॥ ५३ ॥ समस्तांते राहवूनि । एकला गेला तथा स्थानीं । स्नान करितां तस्क्षणीं । आला एक
यति तेथे ॥ ५४ ॥ राजा देखोनि तयासी । नमन केले भावेसीं । दावीतसे स्फोटकासी । म्हणे उपशमन केवी होय ॥ ५५ ॥ ऐकोनि
तयाचे वचन । सांगता झाला तो विस्तारोन । महानुभावाचे होतां दर्शन । तुज बरवे होईल ॥ ५६ ॥ पूर्वी याचे आम्ज्यान ।

१. आपल्या वैद्यांची २. पञ्चातापवृत्त ३. मधेकला

सांगेन ऐक विस्तारोन। एकचित्त करूनि मन। ऐक म्हणती तये बेळी ॥ ५७ ॥ अवंती म्हणिजे थोर नगरी। होता एक दुराचारी। जन्मोनियां विप्रउदरी। अन्योन्य रहाटतसे ॥ ५८ ॥ आपण असे मदोन्मत्त। सकळ स्त्रियांसवें रमत। मंध्यास्नान केले त्यक्त। अन्यमार्गे रहाटतसे ॥ ५९ ॥ ऐसा दुराचारीपणे। रहाटत होता तो ब्राह्मण। पिंगला म्हणजे वेश्या जाण। तयेसवे वर्तंत असे ॥ ६० ॥ न करी कर्म मंध्यास्नान। रात्रंदिवस वेश्यागमन। तिचे घरीचे भक्षी अन्न। येणैपरी नष्टला^१ असे ॥ ६१ ॥ ऐसे असतां वर्तमानीं। ब्राह्मण होता वेश्यासदनीं। तेथै आला एक मुनि। 'ऋषभ' नामा महायोगी ॥ ६२ ॥ तया देखोनि दोघेजण। करिती साष्टांगी नमन। भक्तिभावेकरून। घेऊनि आलीं मंदिरांत ॥ ६३ ॥ बैसों घालिती पीठ^२ वरै। पूजा करिती पोङ्गोपचारै। अर्द्धपाद्म देवोनि पुढारै^३। गंधाक्षता लाविताति ॥ ६४ ॥ नानापरिमळ पुष्पजाती। तया योगियासी पूजिती। परिमळ द्रव्य अनेक रीती। चाहिले तया योगेश्वरा ॥ ६५ ॥ चरणतीर्थ थरून। यान करिती दोघेजण। त्यासी करविती भोजन। नानापरी पक्वांगेसी ॥ ६६ ॥ करवूनियां भोजन। केले हस्तप्रक्षालन। वरवा पलंग आणोन। देती तया योगियासी ॥ ६७ ॥ तयावरी केले शयन। तांबूल देती आणोन। करिती पादसंवन। भक्तिभावे दोघेजण ॥ ६८ ॥ निद्रित झाला योगेश्वर। दोघे करिती नमस्कार। उमे राहोनि चारी प्रहर। सेवा केली भावेसी ॥ ६९ ॥ उदय झाला दिनकरासी। संतोषला तो तापसी। निरोप घेऊनि संतोषी। गेला आपुल्या स्थानासी ॥ ७० ॥ ऐसे विग्रे वेश्याधरी। क्रमिले क्रचित् दिवसवरी। प्राय^४ गेली त्याचे शरीरी। बृद्धाप्य जाहले तयासी ॥ ७१ ॥ पुढे तया विग्रासी। मरण आले परियेसी। पिंगला नाम वेश्येसी। दोघे पंचत्व पावली ॥ ७२ ॥ पूर्वकमानुवंशेसी। जन्म झाला राजवंशी। दशाणवाधिपतीच्या कुर्णी। बद्रवाहचे उदरांत ॥ ७३ ॥ तया बद्रवाहची पत्नी। नाम तिचे असे 'मुषती'। जन्म जाहला तिचे पांटी। तोचि विग्र परियेसा ॥ ७४ ॥ तया बद्रवाहसी। ज्येष्ठ राणी-गर्भेसी। उद्धवला विग्र परियेसी। राजा समारंभ करीतसे ॥ ७५ ॥ देखोनियां तिचे सवतीसी। क्रोध आला बहुवर्षी। गर्भ झाला सपत्नीसी। म्हणोनि घरिला द्रेष मर्नी ॥ ७६ ॥ सर्पगरळ आणोनि। दिलहे सवतीस नानायत्नी।

^१ भल्लवाच गीजीने नामे २. भाट झाला ३. भ्रसन ४. नवर ५. नामाणे

गरल भेदिले^१ अतिगहनी । तथा राया-ज्येष्ठस्त्रियेसी ॥ ७७ ॥ दैवयोगे न ये मरण । भेदिले विष महादारुण । सर्व शरीरी झाले
 व्रण । महाकष्ट भोगीतसे ॥ ७८ ॥ ऐशापरी राजपत्नी । झाली प्रसूत बहुकष्टेनी । उपजतां बालाचे तनी^२ । सर्वांगी व्रण
 मातासुतासी ॥ ७९ ॥ महाक्लेशी पीडित । सर्वांगी रुफोटक बहुत । रात्रंदिवस आक्रंदत । कष्टत होती परियेसा ॥ ८० ॥
 विष व्यापिले सर्वांगासी । महणोनि आक्रंदती दिवानिशी । दुःख करी राजा बलेशी । म्हणे काय करूं आतां ॥ ८१ ॥
 देखोदेशीच्या बैद्यांसी । बोलाविती चिकित्सेसी । बैचिती द्रव्य अपारेसी । काहीं केलिया नव्हे बरवे ॥ ८२ ॥ तिये माता-
 बाळकांसी । व्रण झाले बहुवसी । निद्रा नाही दिवानिशी । सर्वांगी कृमि^३ पडले जाणा ॥ ८३ ॥ त्यांते देखोनि रायासी ।
 दुःख झाले बहुवसी । निद्रा नाही दिवानिशी । त्यांचे कष्ट देखोनियां ॥ ८४ ॥ व्यथेंकरूनि मातासुत । शरीर सर्व कृश होत ।
 अन्न उदक नवचे क्वचित । क्षीण जाहलीं येणॉपरी ॥ ८५ ॥ राजा येऊनि एके दिवशी । पाहे आपुले स्त्री-सुतासी । देखोनियां
 महाक्लेशी । दुःख करी परियेसा ॥ ८६ ॥ म्हणे आतां काय करूं । केवी करणे प्रतिकारू । नाना औंगध विचारू । करितां
 स्वास्थ नव्हेचि ॥ ८७ ॥ स्त्रीपुत्रासी ऐशी गति । जियांत शब झाली असती । यांते नव्हे बरवे निश्चिती । केवी पाहे म्हणतसे
 ॥ ८८ ॥ आतां यांसी पहावव्यासी । कंटाळा येतो आम्हांसी । बरवे नव्हे सत्य यासी । काय करणे म्हणतसे ॥ ८९ ॥ यांते
 देखतां आम्हांसी । व्रण लागती देहासी^४ । हे असती महादोषी । यांते त्यजूं म्हणतसे ॥ ९० ॥ जे असती पापीजन । त्यांते
 जीवित्व अथवा मरण । जहालें^५ देहा न सुटे पाप आपण । भोगल्यावांचोनि परियेसा ॥ ९१ ॥ विचार करूनि मानसी ।
 बोलावोनि कोळियासी । सांगतसे विस्तारेसी । ऐका श्रोते एकचित्ते ॥ ९२ ॥ राजा म्हणे दूतासी । माडो बोल परियेसी ।
 नेऊनि आपुले स्त्री-पुत्रांसी । अरण्यांत टाकावी ॥ ९३ ॥ मनुष्यांचा संचार । जेथें नसेल विचार । तेथे ठेवी वेगवक्त्र^६
 म्हणे राजा स्त्री-सुतांसी ॥ ९४ ॥ येणॉपरी दूतासी । राजा सांगे विस्तारेसी । रथ दिघला संजोगेसी । घेऊनि निघाला झाडकरी
 ॥ ९५ ॥ तिचे दासदासी सकळ । दुःख करिती महा प्रबळ । साता पिता बंधु कुळ । समस्त प्रलाप करिताति ॥ ९६ ॥

१. अगात भिनते २. शरीरात ३. बांगक किंडे ४. आम्हाला जास होतो, ५. उत्पत्त झालेला ६. सत्या

५ दुःख करिती नगर-नारी । हा हा पापी दुराचारी । स्त्री-पुत्रांसी कैसा मारी । केवी यांते राना पाठवितो ॥ १७ ॥ रथावरी
 ५ बैसबोनि । घेऊनि गेला महारानी । जेथे नमं मनुष्य कोणी । तेथे ठेविली परियेसा ॥ १८ ॥ दूत आला परतोन । सांगे
 ५ रायासी विस्तारोन । महारण्य होते वन । तेथे ठेविली म्हणतसे ॥ १९ ॥ एकोनि राजा संतोषला । दुसरे स्त्रियेसी सांगता
 ५ आला । दोघांसी आनंद जाहला । वर्नी राहिले मातासुत ॥ २०० ॥ मातासुत दोर्घेजण । पीडताति महावर्णे । कष्टी
 ५ अन्नोदकावीण । महारण्य वनांत ॥ २ ॥ राजपत्नी सुकुमार । तयावरी रोग थार । चालू न शके, रान घार । महाकंटक^१
 ५ भूमीसी ॥ २ ॥ कडिये घेवोनि बाळकासी । जातसे मंदमंद गमनेसी । आठवी आपुले कमांसी । म्हणे आतां काय करु
 ५ ॥ ३ ॥ तया वर्नी मृगजाति । व्याघ्र मिंह दिसताति । सर्प थोर अपारिमिति । हिंडताति वनांतरी ॥ ४ ॥ म्हणे मातौ व्याघ्र
 ५ कां न मारी । पुरे मातौ आतां संसारी । ऐसी पापिणी मी थोरी । वांचोनि काय कामासी ॥ ५ ॥ म्हणोनि जाय पुढती पुढती ।
 ५ क्षणक्षणा असे पडती । पुत्रासहित चिंता करीती । जातसे वनांत ॥ ६ ॥ उदकाविणै तृप्याङ्कांत । देहवर्ण असे पीडित ।
 ५ व्याघ्रसपौते देखत । भयचकित होतसे ॥ ७ ॥ देखे वेताळ ब्रह्मराक्षस । कोल्ही भालुवा^२ परियेस । केग मोकळे आपणांस ।
 ५ पाय-मोकळे जातसे ॥ ८ ॥ ऐसी महारण्यांत । राजस्त्री असे हिंडत । पुढे जातां देखिला पंथ । गुरे चरतीं रानांत
 ५ ॥ ९ ॥ तयांपाशीं जावोनि । पुसतसे करुणावचर्नी । गोरक्षकांते विनवोनि । मार्ग उदक कुमारकासी ॥ ११० ॥ गोरक्षक
 ५ म्हणती तियेसी । जावे तुवां मंदिरासी । तेथे उदक बहुवसी । अन्नही तूते मिळेल ॥ ११ ॥ म्हणोनि मार्ग दागविती । हळू
 ५ हळू जाय म्हणती । राजपत्नी मार्ग क्रमिती । गेली तया ग्रामासी ॥ १२ ॥ तया ग्रामी नसारी । दिसताति अपरांपरी । देखोनि
 ५ डाली मनोहरी^३ । पुसतसे स्त्रियांसी ॥ १३ ॥ म्हणे वेथे कवण राजा । संतोषी दिसती समस्त प्रजा । एकोनि सांगती
 ५ वैश्यराजा । महाथनिक पुण्यवंत ॥ १४ ॥ याचे नांव 'पदाकर' । पुण्यवंत असे नर । तूते रक्षील अपार । म्हणोनि मांगती
 ५ तियेसी ॥ १५ ॥ इतुकिया अवसरो । तया वैश्याचिया घरी । दासी होती मनोहरी । तीही आली तियेजवळी ॥ १६ ॥ येवोनि
 ५ पुसे ती द्रुतांत । घेवोनि गेली मंदिरांत । आपल्या स्त्रावीसी मांगत । आद्यांत^४ विस्तारेसी ॥ १७ ॥ देखोनियां वैश्यनाथ ।

१. पोडगोडे काठे असलेले २. असलेले ३. जानवी ४. अहिल्यापालमूर नावी

कृपा करी अत्यंत । नेली आपुल्या मंदिरांत । दिघले एक गृह तिसी ॥ १८ ॥ पुसोनियां वृत्तांत । वाणिज्य^१ जाहला कृपावंत ।
 दिलहें अव्रवस्त्र बहुत । नित्य तिसी रक्षीतसे ॥ १९ ॥ ऐसी तया वैश्याघरी । होती रायाची अंतुरी^२ । वर्धतसे पीडा
 भारी । ब्रण न वचे परियेसा ॥ २० ॥ येणेपरी राजसती । तया वैश्याघरी होती । चाढिज्जले ब्रण सुती^३ । ग्राणांतक होतसे
 ॥ २१ ॥ वर्ततां ऐसे एके दिवसी । ग्राण गेला कुमरकासी । प्रलाप करी बहुवसी । राजपत्नी परियेसा ॥ २२ ॥ मूर्छां
 येऊनि तये क्षणी । राजपत्नी पडे धरणी । आपुले पूर्व आठवोनि । महाशोक करीतसे ॥ २३ ॥ तया वाणिज्य-स्त्रिया
 देखा । संबोधिताति तये बाळिका । कवणेपरी तिचे दुःखा । शमन नव्हे परियेसा ॥ २४ ॥ नानापरी दुःख करी । आठवीतसे
 पूर्वापरी । म्हणे ताता माझ्या शोरी^४ । कोठे गेलासी बाळका ॥ २५ ॥ राजकुर्ली पूर्णचंद्र । माझा तूं आनंदवर्ध । मातें सांडूनि
 जातां चोध^५ । काय नूरे वरवें असे ॥ २६ ॥ मातापितावंयुजना । सोडोनि आल्ये, माझ्या ग्राणा । नुझा भरंवसा होता
 जाण । मज रक्षिसी म्हणोनि ॥ २७ ॥ मातें अनाथ करूनि । तूं जातोसि सोडोन । आतां मज रक्षिल कवण । ग्राण त्यजीन
 म्हणतसे ॥ २८ ॥ येणेपरी राजपत्नी एका । शोक करी महादुःखा । देखोनियां नगर लोक । दुःख करिती परियेसा
 ॥ २९ ॥ समस्त दुःखाहुनी । पुत्रशोक महा वन्हि । मातापित्यांते दाहोनि । भस्म करी परियेसा ॥ ३० ॥ येणेपरी दुःख
 करितो । ऋषभ योगी आला त्वरिता । पूर्वजन्मीच्या उपकाराथी । पातला तेथें महाज्ञानी ॥ ३१ ॥ योगीशाते देखोनि ।
 वंदिता इआला तो वाणी । अर्ध्यपाणा देखोनि । पूजा केली उपचारे ॥ ३२ ॥ तया समर्थी योगीश्वर । पुसे कवण दीर्घस्वर ।
 शोक करीतसे अपार । कवण असे म्हणतसे ॥ ३३ ॥ सविस्तरे वाणी योगियाते । सांगता जाहला वृत्तांत । योगीश्वर
 कृपावंत । आला तिये जवळिके ॥ ३४ ॥ म्हणे योगी तियेसी । मूढपणे दुःख करिसी । कवण जन्मला भूमीसी । कवण मेला
 सांग मज ॥ ३५ ॥ देह म्हणजे अदृश्य^६ जाण । जैसा गंगेत दिसे फेण । व्यक्तअव्यक्त सर्वेचि होणे । जली बुद्धुद^७ परियेसा
 ॥ ३६ ॥ पृथ्वी तेज वायु आप । आकाश मिळोनि शरीर व्याप । पंच संयुक्त शरीरस्प । दिसतसे परियेसा ॥ ३७ ॥

१. वैश्य जातीचा राजा २. पत्नी ३. मुलाचे शसीत ४. माझ्या ५. मता सोडून जाण्यात तुला काय राहणापणा वारती ६. नाशवंत ७. बुद्धुदा

पांच भूते पांचा दायी । मिळोनि जातां शून्य पाहीं । दुःख करितां अवकाश नाहीं । वाया कां वो दुःख करिसी ॥ ३८ ॥
 रेतापासोनि उत्पत्ति भूते । निजकर्मे होय निकर्ते^१ । काळनाथ आकर्षत । वासनेपरी तयां जाणा ॥ ३९ ॥ मायेपासोनि माया^२
 उपजे । होय गुण सत्त्व रज । तपोगुण तेथे महज । देहलक्षण वेणैपरी ॥ ४० ॥ तीन गुणांपासाव । उपजती मनुष्यभाव ।
 सत्त्वगुण असे देव । रजोगुणे मनुष्य जाण ॥ ४१ ॥ तामस तोचि राक्षस । जैसा कां गुण वसे । तैसा पिंड जन्म भासे ।
 कधीं स्थिर नव्हेचि ॥ ४२ ॥ या संसार वर्तमानी । उपजती नर कर्मानुगुणी । जैसे आर्जव^३ असे पूर्वगुणी^४ । सुखदुःख तैसे
 घडे ॥ ४३ ॥ कल्पकोटि वर्षावरी । जिवंत असती सुर^५ जरी । तेही न राहती स्थिरी । मनुष्यांचा काय पाढ ॥ ४४ ॥
 याकारणे जानीजन । उपजतां न होती संतोषमन । जरी भेलिया दुःख न करणे । स्थिर नव्हे देह जाणा ॥ ४५ ॥ गर्भ संभवे
 जिये वेळी । नाश^६ म्हणोनि जाणिजे सकळी । कोणी मरती यीवनकाळी^७ । कवचिद्वार्धक्यपणी^८ जाण ॥ ४६ ॥ जैसे कर्म
 पूर्वांजित । तेणैपरी असे घडत । मायामोहे पिता भुत । म्हणती देखा नरदेही ॥ ४७ ॥ जैसे लिंगित ललाटेसी । ब्रह्मदेव
 लिही परियेसी । कालकर्म-उल्लङ्घनासी । शक्ति नव्हे कवणा जाणा ॥ ४८ ॥ ऐसे अनित्य शरीरासी । कां वो माते दुःख
 करिसी । तुड्हों पूर्वापर^९ केसी । सांग मज म्हणतसे ॥ ४९ ॥ तुड्हे जन्मांतरी जाणा । कवणाची होतीस अंगना । किंवा
 झालीस जननी कवणा । कवण सुताची सांग मज ॥ ५० ॥ ऐसे जाणोनियां मानसी । वायां कां वो दुःख करिसी । जरी
 वरवें नूँ इच्छिसी । शरण जाडं शंकरा ॥ ५१ ॥ ऐसे ऐकोनि राजपती । करी योगियासी विनंति । आपणासी जाहली ऐसी
 गति । राजभ्रष्ट होऊनि आल्ये ॥ ५२ ॥ मातापिता ब्रंथुजना । सोडोनि आल्ये भी राना । पुत्र होता माझा ग्राण । भरंवसा
 मज तयाचा ॥ ५३ ॥ तया जाहली ऐशी गति । वांचोनि आपण काय प्रीति । मरण ब्हावे मज निश्चिती । म्हणोनि चरणी
 लागली ॥ ५४ ॥ ऐसे निवांण देखोनि । कृपा उपजे योगियामनी । पूर्व उपकार स्मरोनि । प्रसव जाहला तये वेळी ॥ ५५ ॥

१. निकर्ता २. मूल यावेपासून गुणकर्त्तेभिनी भावा ३. पूर्वजनी केलेले वर्जे ४. पूर्वजनी ५. देव ६. नाशजन ७. तसेण जवात ८. काळी वृद्धजनी ९. माणील व पूर्वील

भस्म कादूनि तये वेळी । लाविले प्रेताचे कपाळी । घालितां त्याचे मुखकमळी । प्राण आला परियेसा ॥ ५६ ॥ बाळक
 वैसले उठोनि । सवौग झाले सुवर्णवणी । माता सुत दोघे जणी । व्रण गेले तात्काळी ॥ ५७ ॥ राजपत्नी पुत्रासहित ।
 करी योगियासी दंडवत । क्रष्णभयोगी कृपावंत । आणिक भरम प्रोक्षीतसे ॥ ५८ ॥ तात्काळिक दोघेजणासी । शरीर झाले
 सूर्यसंकाशी^१ । शोभायगान दिसे ती केसी । दिव्य देह उभय वर्गे^२ ॥ ५९ ॥ प्रसन्न झाला योगेश्वर । तये वेळी दिघला
 वर । तुम्हां नव्हे कधीं जहू^३ । प्रायरूप^४ चिरंजीव ॥ ६० ॥ तुझा सुत भद्रायुषी । कीर्तिवंत होईल परियेसी । राज्य करील
 बहुवसी । पित्याहनि अधिक जाणा ॥ ६१ ॥ ऐसा प्रसन्न होऊनि । योगी गेला तत्क्षणी । एक राया एकोमनी । सत्पुरुषाचे
 संनिधान ॥ ६२ ॥ सत्पुरुषाची सेवा करितां । तुझा स्फोटक जाईल त्वरिता । आतां न करी चिंता । दृढ धरी भाव एक
 ॥ ६३ ॥ ऐसे राजा एकोनि । नमन करी तये क्षणी । विनवीतसे कर जोडूनि । कोठे असे सत्पुरुष ॥ ६४ ॥ मातै निरोपावे
 आतां । जाईन आपण तेश्वे त्वरिता । त्याचे चरण दर्शन होतां । होईल वरवे म्हणतसे ॥ ६५ ॥ ऐकोनि रायाचे वचन ।
 सांगतसे मुनि आपण । भीमातीरीं गाणगाभुवन । असे तेश्वे परमपुरुष^५ ॥ ६६ ॥ तयापाशीं तुवां जावे । दर्शनमात्रे होईल
 वरवे । ऐकोनि राजा एकोभावे । नियता झाला तये वेळी ॥ ६७ ॥ एकोभावे राजा आपण । नियाला श्रीगुरुदर्शना ।
 प्रथाणांतरी^६ करी प्रथाण । आला गाणगापुरासी ॥ ६८ ॥ ग्रामी पुसे सकलिकांसी । ऐको येथे एक तापसी । रूप धरी
 संन्यासी । कोठे आहे म्हणोनियां ॥ ६९ ॥ भयाभीत झाले सकलिक । म्हणती आतां नव्हे निके । श्रीगुरुसी पुसतो एक ।
 काय करील न कळे म्हणती ॥ ७० ॥ कोणी न बोलती तयासी । राजा कोपला बहुवसी । म्हणे आलूं भेटीसी । दाखवा
 आपणासी म्हणतसे ॥ ७१ ॥ मग म्हणती समस्त लोक । अनुष्ठानस्थानीं असती निक । अमरजासंगमीं माध्यान्हिक । करोनि
 ग्रामी येताति ॥ ७२ ॥ ऐसे ऐकोनि म्लेच्छ देखा । समस्तां वर्जूनि आपण एका । वैसोनियां आंदोलिका^७ । गेला तया स्थानासी
 ॥ ७३ ॥ दुरोनि देखतां श्रीगुरुसी । चरणी चाले म्लेच्छ परियेसी । जवळी गेला पहावयासी । नमन करूनि उभा राहे ॥ ७४ ॥

१. सूर्यमासे भासितपान २. दोपांचेही ३. म्हालारपण ४. तस्मारूप ५. महात्मा ६. मजल दरमजल नवीन ७. पालवीन

श्रीगुरु महणती तथासी। कां रे रजका कोठे अससी। बहुत दिवसां भेटलासी। आमचा दास होवोनियां ॥ ७५ ॥ ऐसे वचन
 एकोनि। घ्लेच्छ इाला महाज्ञानी। पूर्वजन्म स्मरला मर्नी। करी साष्टांगी नमस्कार ॥ ७६ ॥ पादुकांवरी लोळे आपण।
 सद्गुरु अंतःकरण। अंगो रोमांचल उठोन। आनंदबाप्ये रुदन करी ॥ ७७ ॥ पूर्वजन्म आठवोन देखा। रोदन करी अति
 दुःखा। कर जोडुनि विनवी ऐका। नानापरी स्तोत्र करी ॥ ७८ ॥ राजा म्हणे श्रीगुरुसी। कां उपेक्षिले आम्हांसी। इालों
 आपण परदेशी। चरणावेगले केले मज ॥ ७९ ॥ अंधकारसागरांत। मज घातले कां कृपांत। होऊनि मी मदोन्मत्त ।
 विसरलों चरण तुझे ॥ ८० ॥ संसारसागरमायाजाळ। बुडालों आपण दुर्मति केवळ। सेवा न करी श्रीचरणकमळ। दिवांध
 आपण जाहलों ॥ ८१ ॥ होतासि तूं जवळी निधान। नोळखों आम्ही मतिहीन। तमांधकारी वेष्टोन। चरण विसरलों आपण
 तुझे ॥ ८२ ॥ तूं भक्तजनां नुपेक्षिसी। निधारे होतो माडे मानसी। अज्ञानसागरी आम्हांसी। कां घातले स्वामिया ॥ ८३ ॥
 उद्धरावे आतां मज। आलों आपण याचि काज। होवोनि तुझे चरणरज। असेन आतां जन्म पुरे ॥ ८४ ॥ ऐसे नानापरी
 देखा। स्तुति केली राये ऐका। श्रीगुरु महणती भक्त निका। तुझ्या वासना पुरतील ॥ ८५ ॥ राजा म्हणे श्रीगुरुसी।
 राजस्फोट आपणासी। व्यथा होतसे प्रयासी। कृपादृष्टीने पहावे ॥ ८६ ॥ ऐसे वचन एकोन। श्रीगुरु करीती हास्यवदन।
 स्फोटक नाही दाखवीं म्हणोन। पुसताती यवनासी ॥ ८७ ॥ राजा पाहे स्फोटकासी। न दिसे स्फोटक अंगासरसी। विस्मय
 करीतसे मानसी। पुनरपि चरणी माथा ठेवी ॥ ८८ ॥ राजा म्हणे स्वामियासी। तुझे प्रसन्नत्व आम्हांसी। राज्य पावलों मी
 संतोषी। अैश्वर्य भांगिले ॥ ८९ ॥ पुत्रपीत्र देखिले नयनी। जहालों पूर्ण अंतःकरणी। आतां असे एक मर्नी। ऐश्वर्य माडों
 अवलोकावे ॥ ९० ॥ भक्तवत्सल ग्रीद तुडों। वासना पुरवाची माझी। इंद्रियसंसार उतरोनि ओहो। लीन होडुन तुझे चरणी
 ॥ ९१ ॥ श्रीगुरु महणती तथासी। आम्ही तापसी संन्यासी। येऊ नये तुझे नगरासी। महापातके होरीं तेथे ॥ ९२ ॥ नगरी
 नित्य धेनुहत्या। यवनयाति तुम्ही सत्या। जीवहिंसा पापकृत्या। वर्जवे आतां निधारि ॥ ९३ ॥ सर्वे अंगीकार करोनि।

राजा लागे दोन्ही चरणी । म्हणे मी दास पुरातनी । पूर्वांतरी^१ दृष्टि देणे ॥ १४ ॥ पूर्व माझा जन्म रजक । स्वामीवचने राज्य विशेष । पावोनि देखिले नाना सुख । उणे एक म्लेच्छजाति ॥ १५ ॥ दर्शन होतां तुडो चरण । संतुष्ट झाले अंतःकरण । पुत्रपौत्र दृष्टीने पाहणे । यग मी राहीन तुड्ये सेवे ॥ १६ ॥ ऐसे नानापरी देखा । राजा विनवी विशेखा । पायां पडे क्षणक्षणिका । अतिकाकुल्ती येतसे ॥ १७ ॥ श्रीगुरु मनी विचारती । पुढे होणार असे गति । कलियुगी असे दुर्जनवाति । गौण्य असतां पुढे वरवे ॥ १८ ॥ सहज जावे सिंहस्थासी । महातीर्थ गौतमीसी । जावे आतां भांवसी । येथोनिया गौण्य घावये ॥ १९ ॥ ऐसे मनी विचारूनि । श्रीगुरु निधाले संगमाहनि । राजा आपुले सुखासनी । वैसवी ग्रीतीकरूनियां ॥ २०० ॥ पादुका घेतल्या आपुले करी । सांगाते येतसे चरणचारी^२ । श्रीगुरु म्हणती आरोहण करी । लोक निंदा तुज करिती ॥ २१ ॥ राष्ट्राधिपति तुज म्हणती । जन्म तुड्या म्लेच्छयाती । ब्राह्मणसेवे तुज हांसती । जाति दृष्ण करितील ॥ २२ ॥ राजा म्हणे स्वामी एक । कैचा राजा मी रजक । तुडो दृष्टी असे निक । लोह सुवर्ण होतसे ॥ २३ ॥ समस्तांसी राजा आपण सत्य । परी रजक मी गा तुड्या भक्त । पूर्ण झाले मनोरथ । तुड्ये दर्शन झाले मज ॥ २४ ॥ इतुकिया अवसरी । समस्त मिळाले दल भारी । मदोन्मत्त असती कुंजरी । बारू^३ नाना वर्णाचे ॥ २५ ॥ उभा राहोनि राजा देखा । समस्त दाखवी संन्यकां । संतोषोनि अति हर्षका । आपुले ऐश्वर्य दावीतसे ॥ २६ ॥ श्रीगुरु निरोपिती यवनासी । आरोहण करी वारुवेसी । दूरी जावे नगरासी । विरोप आमुचा नको मोहू ॥ २७ ॥ श्रीगुरुवचन ऐकोन । समस्त शिष्यांते आरोहण^४ । देता झाला तो यवन । आपण वारी^५ आरुहला ॥ २८ ॥ आनंद वह यवनाचे मनी । हर्षनिर्भर न माये गगनी । श्रीगुरुभेटी झाली म्हणोनि । अत्योलहास करीतसे ॥ २९ ॥ श्रीगुरु बोलती यवनासी । म्हणती जाहलो अतिसंतोषी । तुवां भक्ति केलियासी । संतोषले आपण आजि ॥ २३० ॥ आमी संन्यासी तापसी । नित्य करावे अनुष्ठानासी । तुम्हांसमागमे मार्गासी । न घडे वेळ संधीसमयो^६ ॥ २१ ॥ यासी उपाय सांगेन । अंगीकारी तू जाने । पुढे जाऊ आमी गहन । स्थिर यावे तुम्हीं मागें ॥ २२ ॥ पापविनाशी तीर्थासी । भेटी होईल तुम्हांसी ।

१. माझा पूर्वक्षमात २. पारी चालत ई. घोडे ई. चाहने ई. गोल्डाकर ई. राष्ट्रेची वेळ सापता येत नाही

ऐसे महणोनि रायासी । अदृश्य इाले श्रीगुरुमूर्ति ॥ १३ ॥ समस्त शिष्यांसमवेत । श्रीगुरु गौप्य इाले त्वरित । मनोवेगे मार्ग क्रमीत । गेले विदुरानगरासी ॥ १४ ॥ पापविनाशी तीर्थांसी । श्रीगुरु पातले त्वरितेसी । राहिले तेथें अनुष्ठानासी । समस्त येती भेटीतें ॥ १५ ॥ साखरे सायंदेवाचा मुत । आला भेटीस नागनाथ । नानापरी पूजा करीत । समाराधना आरंभिली ॥ १६ ॥ नेऊनियां आपुले घरा । पूजा केली योडशोपचारा । आरती करी एक सळस । समाराधना केली बहुत ॥ १७ ॥ इतुके होतां इाली निशी । श्रीगुरु म्हणती नागनाथासी । सांगोनि आलों म्लेच्छासी । पापविनाशी भेटी म्हणोनि ॥ १८ ॥ जावे आम्ही तवा स्थानासी । येथें राहतां परियेसी । उपद्रव होइल इाहाणांसी । विप्रगृहा म्लेच्छ येतां ॥ १९ ॥ ऐसे सांगोनि आपण । गेले पापविनाशी जाण । बैसोनियां शुभासन । अनुष्ठान करीत होते ॥ २० ॥ इतुकिया अवसरी । राजा इकडे काय करी । श्रीगुरु न दिसती दलभारी । म्हणोनि चिंता करीतसे ॥ २१ ॥ म्हणे कटकटा^१ काय इाले । श्रीगुरुनाथें मज उपेक्षिले । काय माझी चुकी देखिली । म्हणोनि गेले निधोनियां ॥ २२ ॥ मागुती मर्नी विचारी । पुढे जातों म्हणोनि येरी । पापविनाशतीर्थांतीरी । भेटी देवो म्हणती मज ॥ २३ ॥ न कळे महिमा श्रीगुरुचा । कवण जाणती अंत त्याचा । दैव बरवें होते आमुचे । चरणदर्शन इाले आजि ॥ २४ ॥ राजस्फोटक होता मज । आलों होतों याचि काज । कृपानिधि श्रीगुरुराज । भेटी इाली पुण्य माझे ॥ २५ ॥ पुढे गेले हैं निश्चित । म्हणोनि निधाला त्वरित । दिव्य वारूलवरी आसूदत । निधाला शीघ्र परियेसा ॥ २६ ॥ चतुश्चत्वारी^२ क्रोश देखा । राजा पातला दिवसे एका । पापविनाशी तीर्थी निका । अबलोकीतसे श्रीगुरुसी ॥ २७ ॥ विस्मय करी अति मानसी । येऊनि लागला चरणासी । विनवीतसे भक्तीसी । गृहाप्रति यावे म्हणतमे ॥ २८ ॥ नगर सर्व शृंगारिले । प्रवाळ-मोतीतोरण^३ केले । गुडिया^४ मख्त बांधविले । समारंभ करी नगरांत ॥ २९ ॥ बैसवोनियां पालाखीत । आपण चरणचाली चालत । नवरलें असे औंवाळीत । नगर लोक आरत्या आणिती ॥ ३० ॥ ऐशा समारंभे राजा देखा । येऊनि गेला श्रीगुरुनाथका । विस्मय करिती सकळिक । महदाश्चर्य म्हणताति ॥ ३१ ॥ लोक म्हणती म्लेच्छयाति । पहा हो विप्रपूजा करिती ।

१. दृष्टिः । २. चब्बेचाळीस कोसा ३. गोती व. मोती यांगे तोला ४. गुडवा

राजा अनाचारी महणती । जातिधर्म सांडिला आजि ॥ ३२ ॥ ज्याचें पाहुं नये मुख । त्याची सेवा करितो हरिखें^१ । राजा नष्ट महणोनि सकलिक । म्लेच्छयाति बोलती ॥ ३३ ॥ विप्रकुल समस्त देखा । संतोष करिती अतिहरुषा । राजा डाला विप्रसेवक । आतां चरवें राज्यासी ॥ ३४ ॥ ऐसा राजा असतो चरवें । ज्ञानवंत असे स्वभावें । ब्रह्मदेषी नव्हे पहा वो । पुण्यलोक महणती तथासी ॥ ३५ ॥ नगरलोक पहावया येती । नमन करिती अतिग्रीती । राजे चरणचालीं चालती । लोक महणती आश्रय ॥ ३६ ॥ एक महणती हा होय देव । महणोनि भजतो म्लेच्छरात्र । या कलियुगीं अधिनव । देखिले महणती सकलिक ॥ ३७ ॥ सर्वे वाजंत्रांचे गजर । वंदीजन वाग्दणिती अपार । राजा आपण हर्षनिर्भर । घेऊनि जातो श्रीगुरुसी ॥ ३८ ॥ नानापरी दिव्यवर्णे । द्रव्य औंवाळी अभिते । टाकीतसे राजा तेथे । भिक्षुक तुष्टले बहुत देखा ॥ ३९ ॥ ऐसा समारंभे देखा । घेऊन गेला राजा एका । महाद्वाया पातला मुखा । पावधडी आंधुरती ॥ २४० ॥ नानापरीर्ची दिव्यांवरे । मार्गी आंथुरिती यवित्र । वाजती भेरी वाजंतरे^२ । राजगृहा पातले ॥ ४१ ॥ महासिंहासनस्थानी । श्रृंगार केला अतिगहनी^३ । जगद्रुरुते नेऊनि । सिंहासनो वैसविले ॥ ४२ ॥ समस्त लोक बाहेर ठेवोन । श्रीगुरु गेले एकले आपण । सर्वे शिष्य चवधेजण । जवळी होते परिवेसा ॥ ४३ ॥ अंतःपुरीचे कुलस्त्रियांसी । पुत्रपौत्र सहोदरांसी । भेटविले राजे परिवेसी । साष्टांगी नमस्कारिती ॥ ४४ ॥ राजा विनवी स्वामियासी । पौष्ये^४ देखिले चरणांसी । न्याहाळावे कृपादृष्टीसी । म्हणोनि चरणा लागला ॥ ४५ ॥ संतोषले श्रीगुरुमूर्ति । त्यासी आशीबांद देती । राजथाते बोलाविती । पुसताति गृहवार्ता ॥ ४६ ॥ श्रीगुरु महणती रायासी । संतुष्ट डालास कीं मानसी । अजूनि नहावे कीं भाविसी^५ । विस्तारोनि सांग महणती ॥ ४७ ॥ राजा विनवी स्वामियासी । अंतर पडले श्रीचरणांसी । राज्य केले बहुवर्सी । आतां द्यावी चरणसेवा ॥ ४८ ॥ ऐसे ऐकोनि श्रीगुरु महणती । आमुची भेटी श्रीपर्वती । तुझे पुत्र राज्य करिती । तुवां यावे भेटीसी ॥ ४९ ॥ ऐसा निरोप देऊनि । श्रीगुरु निघाले तेथोनि । राजा विनवी चरण धरोनि । ज्ञान मजला असावे ॥ २५० ॥ कृपासिंथु श्रीगुरुनाथ । ज्ञान होईल ऐसे म्हणत । आपण निघाले त्वरित ।

१. हरिखे २. यावे ३. भोटी जाहास ४. सेववासे ५. इच्छितोम् ?

गेले गीतमी - यावेसी ॥ ५१ ॥ स्नान करोनि गीतमीसी। आले गाणगापुरासी। आनंद झाला समस्तांसी। श्रीगुरुचरणदर्शने
 ॥ ५२ ॥ संतोषी जाहले समस्त लोक। पाहों येती कौतुक। बंदिताति सकलिक। आरति करिती मनोभावे ॥ ५३ ॥ समस्त
 शिष्यांते बोलाविती। श्रीगुरु त्यांसी निरोपिती। प्रगट झाली बहु ख्याति। आतां रहावे गीत्य आम्ही ॥ ५४ ॥ यात्रारूपे
 श्रीपवंतासी। निधालों आतां परियेसी। प्रगट चोल^१ हाचि स्वभावेसी^२। गीत्यरूपे राहू येथेंचि ॥ ५५ ॥ स्थान आमुचे
 गाणगापुर। येथूनि न बच्यो निर्धार। लौकिकमते अवधारा। चोल करितो श्रीशैलयात्रा ॥ ५६ ॥ प्रगट निधो यावेसी। वास
 निरंतर गाणगापुरनासी। भक्तजन तारावयासी। राहू आम्ही निरंतर ॥ ५७ ॥ कठिण दिवस युगधर्म। म्लेच्छराज क्रुरकर्म।
 प्रगट असतां घडे अधर्म। समस्त म्लेच्छ येथै येती ॥ ५८ ॥ राजा आला म्हणोनि। ऐकिले जाती-यवनी। सकळ येतील
 मनकामनी। म्हणोनि गीत्य राहों आतां ॥ ५९ ॥ ऐसे म्हणोनि शिष्यांते। सांगते झाले श्रीगुरुनाथ। सिद्ध सांगे
 नामधारकाप्रत। चरित्र ऐसे श्रीगुरुचे ॥ ६० ॥ पुढे येतील दुर्दिन। कारण राज्य ववन। समस्त येतील करावया भजन।
 म्हणोनि गीत्य राहों आतां ॥ ६१ ॥ लौकिकार्थ दाखवावयासी। निधाले आपण श्रीशैलयासी। कथा असे अति विशेषी।
 सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ ६२ ॥ गंगाधराचा सुत। सरस्वती असे विनवीत। प्रत्यक्ष असे श्रीगुरुनाथ। देखिला आम्ही दृष्टांत
 गाणगापुरी ॥ ६३ ॥ जे भजतील भक्तजन। त्यांच्या पुरतील मनकामना। संदेह न धरावा अनुमान। त्वरित सिद्धि असे
 जाणा ॥ ६४ ॥ न लागतां कष्ट सायासी। अप्रयासे काम्यवशी^३। त्वरित जावे गाणगापुरासी। कल्पवृक्ष तेथै असे ॥ ६५ ॥
 जे जें कल्पतील फळ। त्वरित पावतील सकळ। यन्यादि पुत्रफळ। शीघ्र पावतील निधर्मि ॥ ६६ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी।
 हे गुरुचरित्र दिनीं निशी। मनोभावे वाचनेसी। सकळ कामना पुरतील ॥ ६७ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरो
 श्रीनृसिंहमरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे सार्वभीमस्फोटकशमनेश्वर्यावलोकनं नाम पंचाशतमोऽध्यायः ॥ ५० ॥

॥ अथवाय पद्मासाक्षा समाप्त ॥

॥ एकावन्नावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्ये नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ नामधारक विनवी सिद्धासी । मांगे कथा सांगितली आम्हांसी ।
 म्लेच्छराजाने श्रीगुरुसी । नेले होते नगरासी ॥ १ ॥ तेथूनि आले गाणगाभुवनासी । पुढील कथा सांगा आम्हांसी ।
 करुणावचन-अमृतेसी । श्रीगुरुचरित्र आद्यांत ॥ २ ॥ सिद्धू म्हणे एक वत्सा । कथा असे अतिविशेषा । ऐकतां जाती सकळ
 दोषा । चिंतिले काम्य पाविजे ॥ ३ ॥ राजाची भेटी घेऊनि । श्रीगुरु आले गाणगाभुवनी । योजना करिती आपुल्या मर्नी ।
 गौप्य रहावें म्हणोनियां ॥ ४ ॥ प्रगट झालों बहुवसी । राजा आला भेटावयासी । उपजली भक्ति म्लेच्छासी । नाना याती
 येतील ॥ ५ ॥ म्हणोनि आतां गौप्य वहावें । लीकिकमते निधावें । पर्वतयात्रा म्हणोनि स्वभावें । निधाले श्रीगुरु परियेसा
 ॥ ६ ॥ गौप्य राहिले गाणगापुरी । प्रकट दावणे लोकाचारी । निधाले स्वामी श्रीपर्वतगिरी । जिष्यांसहित अवधारा ॥ ७ ॥
 भक्तजन बोलवीत । चिंता करिताति बहुत । श्रीगुरु त्यांसी संबोधित । राहविती अतिग्रीती ॥ ८ ॥ दुःख करिती सकळ जन ।
 लागताति श्रीगुरुचरणा । स्वामी आमुते सोडून । केवी जातां यतिराया ॥ ९ ॥ तूं भक्तजनांची कामथेनु । होतासी आमुचा
 निधानु । आम्हा बाळकां सोडून । जातां म्हणोन विनविताति ॥ १० ॥ नित्य तुझे दर्शनी । दुरिते जाती पळोनि । जे जे
 आमुची कामना मर्नी । त्वरित पावे स्वामिया ॥ ११ ॥ बाळकांते सोडूनि माता । केवी जाय अब्लेरिता । तूंचि आमुचा
 मातापिता । नको अब्लेऱ म्हणताति ॥ १२ ॥ ऐसे नानापरी विनविती । हांसते झाले श्रीगुरुमूर्ति । संबोधिती अतिग्रीती ।
 न करावी चिंता म्हणोनि ॥ १३ ॥ आम्ही असतो याचि ग्रामी । नित्य स्नान अमरजासंगमी । वसौ मर्टी मदा प्रेमी । गौप्यरूपे
 अवधारा ॥ १४ ॥ जे भक्त असती माडया प्रेमी । त्यांसी प्रत्यक्ष दिसौ आम्ही । लीकिकमते अविद्याधर्मी^१ । जातो श्रीशेलयात्रेसि
 ॥ १५ ॥ प्रातःस्नान कृष्णातीरी । पंचनदी-संगम^२ औंदुंवरी । अनुष्ठान बरवे त्या क्षेत्री । माध्यान्ही येतो भीमातटी^३ ॥ १६ ॥
 संगमी स्नान करोनि । पूजा घेऊं मर्टी निर्गुणी । चिंता न करा अंतःकरणी । म्हणोनि सांगती प्रीतिकरे ॥ १७ ॥ ऐसे सांगती समस्तांसी ।

^१ १. अजानी नोकाळा दृष्टीने २. नरसोधावडीत ३. गाणगामुरात

अनुमान न धरा हो मानसीं। गाणगाभुवनीं अहर्निशीं। वसों आम्हीं त्रिवाचा ॥ १८ ॥ जे जन भक्ति करिती। त्यांबरी आमुची
 अतिप्रीती। मनकामना पावे त्वरिती। ध्रुव वाक्य असे आमुचे ॥ १९ ॥ अश्वत्थ नव्हे हा कल्पवृक्ष। संगमीं असे प्रत्यक्ष।
 जे जें तुमच्या मर्नी अपेक्ष। त्वरित साध्य पूजितां ॥ २० ॥ कल्पवृक्षाते पूजोन। यावे आमुचे जेथ स्थान। पादुका ठेवितों
 निर्गुण। पूजा करावी मनोभावे ॥ २१ ॥ विघ्नहर चिंतामणी। त्यांते करावे अर्चनी। चिंतिले फल तत्काणी। पावाल तुम्हीं
 अवधारा ॥ २२ ॥ समस्त विनांचा अंतक। पूजा तुम्हीं विनायक। अष्टतीर्थे असतीं विशेख। आच्चरावी मनोभावे ॥ २३ ॥
 संतोषकर आम्हांग्रती। त्रिकाळ करावी आरती। भक्तजन जें इच्छिती। त्वरित पावे परियेसा ॥ २४ ॥ ऐसे मांगोनि तयांसी।
 निघाले स्वामी श्रीपर्वतासी। भक्त परतोनि मठासी। आले चिंतीत मनांत ॥ २५ ॥ चिंतीत रिघती मठांत। तेथें दिसती
 श्रीगुरुनाथ। लोक झाले विस्मित। महणती यस्तुं^१ त्रिमूर्ति ॥ २६ ॥ यासी महणती जे नर। ते पावती यमपूर। सत्य जाणा
 हो निर्धार। न कळे महिमा आम्हांसी ॥ २७ ॥ सर्वेचि पाहतां न दिसे कोणी। ग्रेमळ भक्त देखती नयनी। गौप्यरूप धरोनि।
 राहिले श्रीगुरु मठांत ॥ २८ ॥ दृष्टांत दाखवोनि भक्तांसी। पातले आपण श्रीपर्वतासी। पातळगांगातीरासी^२। राहिले स्वामी
 परियेसा ॥ २९ ॥ शिष्यांते निरोपिती अवधारा। पुष्यांचे आसन त्वरित करा। जाणे असे पैलतीरा। ऐक्य व्हावे मलिकागुंगी
 ॥ ३० ॥ निरोप देतां श्रीगुरुमूर्ती। आणिलीं पुष्ये सेवयंती। कमळ कल्हार मालती। कर्दकीपर्ण वेष्टोनि ॥ ३१ ॥ आसन
 केले अतिविचित्र^३। घातले गंगेमध्ये पवित्र। श्रीगुरु शिष्यांसी सांगत। जावे तुम्हीं यामासी ॥ ३२ ॥ दुःख करिती
 सकळी। त्यांसी सांगती श्रीगुरु चंद्रपौळी। गाणगाग्रामीं असों जवळी। भाव न करावा दुजा तुम्हीं ॥ ३३ ॥ लौकिकमते
 आम्ही जातों। ऐसे दृष्टांती^४ दिसतों। भक्तजनां घरी वसतों। निर्धार धरा मानसी ॥ ३४ ॥ ऐसे भक्तां संबोधोनि। उढले
 श्रीगुरु तेथूनि। पुष्यासनीं वैसोनि। निरोप देती भक्तांसी ॥ ३५ ॥ कन्यागतीं बृहस्पतीसी। बहुथान्य नाम संवत्सरेसी।
 सूर्य चाले उत्तर दिगंतेसी। संक्रांति कुंभ परियेसा ॥ ३६ ॥ शिशिर क्रतु, माघ मासी। असित^५ पक्ष, प्रतिपदेसी।

१. पम्बळ २. श्रीगुरुगांगालोल नवीनी ३. अनिश्चय मूर्ति ४. लौकिकदृष्टीला ५. कृष्णपत

शुक्रवारी पुण्यदिवशी । श्रीगुरु बैसले निजानंदी ॥ ३७ ॥ श्रीगुरु महणती शिष्यांसी । जातो आम्ही निज मठासी । पावतां^१
खूण तुम्हांसी । प्रसादपुण्ये पाठवू ॥ ३८ ॥ येतील पुण्ये शेवंती । घ्यावा प्रसाद तुम्ही भक्ती । पूजा करावी अखंडिती ।
लक्ष्मी वसो तुमच्या घरी ॥ ३९ ॥ आणिक सांगेन एक खूण । गायरी कारावे माझें स्मरण । त्यांचे घरी मी असे जाण ।
गायरी प्रीति बहु मज ॥ ४० ॥ नित्य जे जन गायन करिती । त्यांवरी माझी अतिप्रीति । त्यांच्या घरी अखंडिती । आपण
असे अवधारा ॥ ४१ ॥ व्याधि नसती त्यांचे घरी । दरिद्र जाय त्वरित दूरी । पुत्रपौत्र श्रियाकरी^२ । शतायुषी नांदतील ॥ ४२ ॥
एकती चरित्र माझें जरी । अथवा वाचिती जन निरंतरी । लक्ष्मी राहे त्यांचे घरी । संदेह न धरावा मानसी ॥ ४३ ॥ ऐसे
सांगोनि शिष्यांसी । श्रीगुरु जहाले अदृश्येसी । चिता करिती बहुवसी । अबलोकिताति गंगेत ॥ ४४ ॥ ऐशी चिता करितां
थोर । तटाकीं आले नावेकर^३ । तेही सांगती विचार । श्रीगुरु आम्ही देखिले महणोनि ॥ ४५ ॥ शिष्यवर्गाचे मनोहर ।
व्यवस्था^४ सांगती नावेकर । होतो आम्ही पैलतीर । तेथे देखिले मुनीवरा ॥ ४६ ॥ संन्यासी वेष दंड हाती । नाम
नृसिंहसरस्वती । निरोप दिथला आम्हांप्रती । तुम्हां सांगिजे महणोनि ॥ ४७ ॥ आम्हां सांगितले मुर्नी । आपण जातो
कर्दलीवरी । सदा वसों गाणगाभुवनी । ऐसे सांगा महणितले ॥ ४८ ॥ भ्रांतपणे दुःख करितां । आम्ही देखिले दृष्टांता^५ ।
जात होते श्रीगुरुनाथ । मुवर्णपादुका त्यांचे चरणी ॥ ४९ ॥ निरोप सांगितला तुम्हांसी । जावे आपुलाले स्थानासी । सुखी
असावे वंशोवंशी । माझी भक्ति करोनि ॥ ५० ॥ प्रसादपुण्ये आलिया । शिष्ये घ्यावीं काढोनियां । ऐसे आम्हां सांगोनियां ।
श्रीगुरु गेले अवधारा ॥ ५१ ॥ ऐसे नावेकरी सांगत । प्रसादपुण्ये बाट पहात । समस्त राहिले स्थिरचित्त । हर्षे असती निर्भर^६
॥ ५२ ॥ इतुकिया अवसरीं । प्रसादपुण्ये आली चारी । मुख्य शिष्य प्रीतिकरी । काढोनि घेती अवधारी ॥ ५३ ॥ नामधारक
महण मिळासी । मुख्य शिष्य ते कोण श्रीगुरुसी । विस्तारोनियां आम्हांसी । सांगा पुण्ये कोण लाधले ॥ ५४ ॥ सिद्ध महणे
नामधारका । शिष्य बहुत गुरुनायका । गाणगापुरी असतां एका । शिष्य गेले आश्रमासी ॥ ५५ ॥ आश्रम घेती संन्यासी ।

१. निर्भरे पोभताभ २. लक्ष्मीसहित ३. नावाही ४. जातो ५. प्रत्यक्ष ६. पूर्व

त्यांसी पाठविले तीर्थांसी । त्यांची नामे परियेसी । सांगेन ऐके विस्तारे ॥ ५६ ॥ कृष्ण-बालसरस्वती । उपेंद्र-माथवसरस्वती ।
 पाठविते इलाले अतिप्रीतीं । आपण राहिलो समागमे ॥ ५७ ॥ गृहस्थधर्ये शिष्य बहुत । समस्त आपुले घरीं नांदन । विवर्ग
 आले श्रीपर्वता । आपण होतों चवथावा ॥ ५८ ॥ साखरे नाम सायंदेव । कवीश्वर-युग्म पूर्व । 'नंदी' नामा, 'नरही'
 देव । पुर्ये घेतलीं चतुर्वर्गी ॥ ५९ ॥ श्रीगुरुप्रसाद घेऊन । आले शिष्य चीघेजण । तेचि पुर्य माझे पूजनी । महणोनि पुर्य
 दाखविले ॥ ६० ॥ ऐसी श्रीगुरुची महिमा । सांगतां असे अनुपम्या । थोडे सांगितले तुम्हां । अपार असे ऐकतां ॥ ६१ ॥
 श्रीगुरुचरित कामधेनु । सांगितले तुज विस्तारोनु । दरिद्र गेले पलोनु । ऐसे जाण निर्धारी ॥ ६२ ॥ ऐसे श्रीगुरुचैं चरित्र ।
 पुस्तक लिहिती जे पवित्र । अथवा वाचिती ऐकती श्रोत्र । लक्ष्मीवंत होती जाण ॥ ६३ ॥ धर्म-अर्थ-काम-मोक्ष । त्यासी
 साध्य होती प्रत्यक्ष । महानंद उभयपक्ष । पुत्रपीत्री नांदती ॥ ६४ ॥ ऐसे सिद्धे सांगितले । नामधारक संतोषले । सकळाभीष्ट
 लाधले । तात्काळिक अवथारा ॥ ६५ ॥ महणे सरस्वतींगंगाधर । नामधारक लाधला वर । लक्ष्मीवंत पुत्र-कुमर । शतायुषी
 श्रियायुक्त ॥ ६६ ॥ श्रीगुरुचरित ऐकतां । लाधली सकळाभीष्टता । याकारणे ऐका समस्त । श्रीगुरुचरित्र कामधेनु ॥ ६७ ॥
 अपृताची असे माथणी । स्वीकारावी त्वरित सकळ जनी । धर्मार्थकाममोक्षसाधनी । हेचि कथा ऐकावी ॥ ६८ ॥ पुत्रपीत्री
 ज्यासी चाड । त्यासी हे कथा असे गोड । लक्ष्मी राहे अखुंड । श्रवण करी त्या प्राणियाधरी ॥ ६९ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ।
 लाधती श्रवणे परमार्थ । श्रीनृसिंहसरस्वती गुरुनाथ । स्त्री त्यांचे वंशोवंशी ॥ ७० ॥ महणोनि सरस्वती-गंगाधर । श्रोतयां
 करी नमस्कार । कथा ऐका मनोहर । सकळाभीष्ट लाधे तुम्हां ॥ ७१ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी
 श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने मिद्दनामधारकसंवादे श्रीगुरुनिजानंदगमनं नाम एकपंचाशत्तमोऽध्यायः ॥ ५१ ॥

॥ अध्याय एकावत्रावा समाप्त ॥

॥ बावनावा अध्याय ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुदेवदत्तात्रेयचरणारविंदाभ्यां नमः ॥ गुरुब्रह्मा गुरुविष्णुगुरुदेवो महेश्वरः ।
 गुरुरेव परं ब्रह्म तस्ये श्रीगुरुर्वे नमः ॥ श्रोते व्लावें सावथान । श्रीगुरुचरित्राध्याय एकावन्न । ऐकोनि नामधारकाचें मन ।
 ब्रह्मानंदी निमग्नं पैं ॥ ? ॥ सेवूनि गुरुचरित्रामृत । नामधारक तटस्थ होत । अंगी घर्म-पुलकांकित । रोमांचाही ऊढती
 ॥ २ ॥ केठ आला सद्गुदित । गावें डाली सकंपित । विवर्ण भासे लोकांत । नेत्रीं वहाती प्रेमधारा ॥ ३ ॥ समाधिमुखे
 न बोले । देह अणुमात्र न हाले । सात्त्विक अष्टभाव उद्देले । नामधारक-शिष्याचे ॥ ४ ॥ देखोनि सिद्ध गुरुखावती । समाधि
 लागली यासी म्हणती । सावथ करावा मागुती । लोकोपकाराकारणे ॥ ५ ॥ म्हणोनि हस्ते कुरवाळिती । प्रेमभावे
 आलिंगिती । देहावरी ये ये म्हणती । एक बाळा शिष्योत्तमा ॥ ६ ॥ तूं तरलासि भवसागरी । रहासी ऐसा समाधिमृथ जरी ।
 ज्ञान राहील तुझ्या उदरी । लोक तरती कैसे मगा ॥ ७ ॥ याकारणे अंतःकरणी । दृढता असावी श्रीगुरुचरणी । बाहा देहाची
 रहाटणी । शास्त्राधारे करावी ॥ ८ ॥ तुवां विचारिले म्हणोनि । आम्हां आठवली अमृताची याणी । तायत्रयाते करी हानि ।
 ऐशी अनुपम्या प्रगटली ॥ ९ ॥ तुजमुळे आम्हां आठवले । तुवां आम्हां वरवे केले । त्वांही एकाग्रत्वे ऐकिले । आतां हेच
 विस्तारी ॥ १० ॥ नामधारका ऐशियापरी । सिद्ध सांगती परोपरी । मग तो नेत्रोन्मीलन करी । कर जोडोनि उभा ठाके
 ॥ ११ ॥ म्हणे कृपेचें तासु । तुंचि या विश्वास आधारु । भवसागर पैलपास । तुंचि करिसी श्रीगुरुराया ॥ १२ ॥ ऐसे
 नामधारक विनवीत । सिद्धाचे चरणीं लागत । म्हणे श्रीगुरुचरित्रामृत । अवतरणिका मज सांगा ॥ १३ ॥ या
 श्रीगुरुचरित्रामृतीं । अमृताहुनि परमामृतीं । भक्तजनांची मनोवृत्ति । बुडी देवोनि स्थिरावली ॥ १४ ॥ मी अतुप्त आहें अजनि ।
 हेचि कथा पुनः सुचवोनि । अक्षयामृत पाजनि । आनंदसागरी मज टेवा ॥ १५ ॥ चहुं औषधींचे सार काढोन ।
 ‘त्रैलोक्यचित्तामणी’ - समायण । संग्रह करिती विचक्षण । तैसे सार मज सांगा ॥ १६ ॥ ऐकोनि शिष्याची प्रार्थना ।

आनंद सिद्धाचिया मना । महणती बाळका तुङ्गी वासना । अखंड राहो श्रीगुरुचरित्री ॥ १७ ॥ श्रीगुरुचरित्राची ऐका । सांगेन
 आतां अवतरणिका । प्रथमापासूनि सारांश निका । एकावन्नाध्यायपर्यंत ॥ १८ ॥ प्रथमाध्यायी मंगलाचरण । मुख्य देवतांचे
 असे स्मरण । श्रीगुरुमूर्तीचे दर्शन । भक्ताप्रती जाहले ॥ १९ ॥ द्वितीयाध्यायी ब्रह्मोत्पत्ती । चारी युगांचे भाव कथिती ।
 श्रीगुरुसेवा दीपकाप्रती । घडली ऐमे कथियेले ॥ २० ॥ नामधारका अमरजासंगमा । श्रीगुरु नेती आपुले थापा । अंबरीष
 दुर्वास यांचा महिमा । तृतीयाध्यायी कथियेला ॥ २१ ॥ चतुर्थाध्यायी अनसूयेप्रती । छळावया ब्रेमूर्ति येती । परी तियेचे
 पुत्र होती । स्तनपान करिती आनंदे ॥ २२ ॥ पंचमी श्रीदत्तात्रेय धरी । स्वयें अवतार पीठापुरी । 'श्रीपाद-श्रीवल्लभ'
 नामधारी । तीर्थयावेसी निघाले ॥ २३ ॥ सहाव्यांत लिंग घेऊनि । रावण जातां गोकर्णी । विघ्नेश्वरे विघ्न करूनि । स्थापना
 केली तयाची ॥ २४ ॥ गोकर्णमहिमा असंख्यात । रायाप्रती गौतम सांगत । चांडाळी उद्धरिली अकल्पात । सातव्या
 अध्यायी वर्णिती ॥ २५ ॥ माता पुत्र जीव देत होती । तयांप्रती गुरु कथा सांगती । गणिप्रदोष व्रत देती । ज्ञानी करिती
 आष्टमी ॥ २६ ॥ नवमाध्यायी रजकाप्रती । कृपाळू गुरु राज्य देती । दर्शन देऊ महणती पुढती । गुप्त झाले मग तेथें ॥ २७ ॥
 तस्करी मारिला भक्त ब्राह्मण । तस्करां वधिती श्रीगुरु येऊन । ब्राह्मणाला प्राणदान । देती दशमाध्यायांत ॥ २८ ॥ माधव
 ब्राह्मण करंजपुरी । अंवा नामै त्याची नारी । नरसिंह-सरस्वती तिचे उदरी । एकादशी अवतरले ॥ २९ ॥ द्वादशाध्यायी मातेप्रति ।
 ज्ञान कथूनि पुत्र देती । काशीक्षेत्री संन्यास घेती । याग्रा करिती उत्तरेची ॥ ३० ॥ माता-पित्यांते करंजपुरी । भेटोनि येती
 गोदातीरी । कुक्षिव्यथेच्या' विग्रावरी । कृपा करिती ब्रयोदशी ॥ ३१ ॥ कूर यवनाचे करूनि शासन । सायंदेवास वरदान ।
 देती श्रीगुरु कृपा करून । चौदाविया अध्यायी ॥ ३२ ॥ पंचदशी श्रीगुरुमूर्ति । तीर्थे सांगती शिष्यांप्रती । यात्रे दवळूनि
 गुप्त होती । वैजनाथी श्रीगुरु ॥ ३३ ॥ योडशी ब्राह्मणा गुरुभक्ति । कथूनि दिघली ज्ञानशक्ति । श्रीगुरु आले भिलवडीप्रती ।
 भुवनेश्वरी-संनिध ॥ ३४ ॥ भुवनेश्वरीला भूर्खं ब्राह्मण । जिवा छेदोनि करी अर्पण । त्यास श्रीगुरुंनी विद्या देऊन ।

थन्य केला सप्तदशी ॥ ३५ ॥ घेवडा उपदूनि दरिद्रियाचा । कुंभ दिथला हेमाचा^१ । वर्णिला प्रताप श्रीगुरुचा । अष्टादशाध्यायांत ॥ ३६ ॥ औंदुंबराचे करूनि वर्णन । योगिनीस देऊनि वरदान । गाणगापुरास आपण । एकुणविंशी श्रीगुरु गेले ॥ ३७ ॥ स्त्रियेचा समंध^२ दवडून । पुत्र दिथले तिजला दोन । एक मरतां कथिती ज्ञान । सिद्धरूपे विसाव्यांत ॥ ३८ ॥ तेचि कथा एकविंशी । ग्रेत आणिले औंदुंबरापाशी । श्रीगुरु येऊनि तेथें निशी । पुत्र उठविती कृपाळू ॥ ३९ ॥ भिक्षा दरिद्रियाधरी घेती । त्याची वंथ्या महिणी होती । तीस करून दुग्धवती । वेविसाव्यांत वर दिथला ॥ ४० ॥ तेविसाव्यांत श्रीगुरुस । राजा नेहै गाणगापुरास । तेथें उद्धरती राक्षस । त्रिविक्रम करी गुरुनिंदा ॥ ४१ ॥ भेटौं जाती त्रिविक्रमा । दाविती विश्वरूपमहिमा । विष्र लागे गुरुपादपद्मा । चौविसाव्यांत वर देती ॥ ४२ ॥ म्लेंडापुढे वेद म्हणती । विष्र ते त्रिविक्रमा छलती । त्याला घेऊनि सांगती । गुरुपाशी आला पंचविंशी ॥ ४३ ॥ सच्चिदाव्यांत तया ब्राह्मणा । श्रीगुरु सांगती वेदरचना । त्याग म्हणती वादकल्पना । परी ते उन्मत नायकती ॥ ४४ ॥ सत्ताविंशी आणूनि पतिता । विग्रासी वेदवाद करितां । कुंठित करोनि शापग्रस्ता । ब्रह्मराक्षस त्यां केलें ॥ ४५ ॥ अष्टाविंशी तया पतिता । धर्माधर्म सांगोनि कथा । पुनरपि देऊनि पतितावस्था । गृहाप्रती दवडिला ॥ ४६ ॥ एकोनविंशी भस्मप्रभाव । त्रिविक्रमा कथिती गुरुराव । राक्षसा उद्धरी वामदेव । हा इतिहास तयांतचि ॥ ४७ ॥ त्रिशाध्यार्यी पति मरतां । तयाची स्त्री करी बहु आकांता । तीस श्रीगुरु नाना कथा । कथूनि ज्ञांतवूं पहाती ॥ ४८ ॥ एकतिसाव्यांत तेचि कथा । पतिव्रतेचे धर्म सांगतां । सहगमनप्रकार बोधिता । ते स्त्रियेते जगटूरु ॥ ४९ ॥ सहगमनी निघतां सती । श्रीगुरुस झाली नमस्कारिती । आशीर्वाद देवोनि तिचा पति । वत्तिसाव्यांत उठविला ॥ ५० ॥ तेजिसाव्यांत रुद्राक्षधारण । कथा कुक्कुट-मर्कंट दोघेजण । वैश्य-वैश्येचे कथन । करिती गायाते पराशर ॥ ५१ ॥ रुद्राध्यायमहिमा वर्णन । चौतिसाव्यांत निष्पण । राजपुत्र केला संजीवन । नारद भेटले रायाते ॥ ५२ ॥ पंचविंशत्प्रसंगांत^३ । कच्चदेवयानी कथा वर्तत । आणिक सोमवारग्रन्त । सीमंतीच्या प्रसंगे ॥ ५३ ॥

कु छतिसीं ब्रह्मनिष्ठ ब्राह्मण । स्विथेने नेले परावरभोजना । कंटाळनि थरिती श्रीगुरुचरणा । त्याला कर्ममांग सांगती ॥ ५४ ॥
 कु सप्तत्रिंशी नामा धर्म । विष्णा मांगोनि ब्रह्मकर्म । प्रसव होऊनि वर उत्तम । देती श्रीगुरु तथाते ॥ ५५ ॥ अष्टत्रिंशी भास्कर
 कु ब्राह्मण । तिघांपुरते शिजवी अन्न । जेविले बहु ब्राह्मण । आणिक गांवचे शृद्वादि ॥ ५६ ॥ सोमनाथाची गंगा युकती ।
 कु साठ वर्षाची वंश्या होती । तीस दिधली पुत्रसंतति । एकुणचाळिसावे अध्यायी ॥ ५७ ॥ नरहरीकरवी शुष्ककाष्ठा । अर्चवूनि
 कु दवडिले त्याच्या कुष्ठा । शबरकथा शिष्य-वरिष्ठां । चाळिसाव्यांत सांगती ॥ ५८ ॥ एकेचाळिंशी सायंदेवा- । हस्ते घेती
 कु श्रीगुरु सेवा । इंश्वर-पावर्तीसंवाद वरवा । काशीयात्रा निरूपण ॥ ५९ ॥ पुत्रकलत्रेसीं सायंदेव । येऊनि करिती श्रीगुरुस्तव ।
 कु त्याला कथिती यात्राभाव । वरही देती एकेचाळिसीं ॥ ६० ॥ वेचाळिसीं अनंतव्रत । धर्मसाया कृष्ण सांगत । तेचि कथा
 कु मायंदेवाप्रत । सांगोनि व्रत करविती ॥ ६१ ॥ वेचाळिसीं तंतुकार भक्तासी । श्रीपर्वत दावूनि क्षणेसीं । शिवरात्रि-पुण्यकथा
 कु त्यासी । विमर्शण राजाची कथियेली ॥ ६२ ॥ चव्वेचाळिसीं कुष्ठी ब्राह्मण । आला तुळजापुराहन । त्याला करवूनि संगमी
 कु स्नान । कुष्ठ नामूनि ज्ञान देती ॥ ६३ ॥ कलेश्वर हिष्परसे ग्रामास । श्रीगुरु भेटती नरहरी कवीस । आपुला शिष्य करिती
 कु त्यास । पंचेचाळिसावे अध्यायी ॥ ६४ ॥ शेचाळिसीं दिवाळी सण । गुरुसी आमंत्रिती सात जण । तितुकीं रुपे धरूनि
 कु आपण । गंले, मरीही राहिले ॥ ६५ ॥ संतेचाळिसीं शृदशेतीं । त्याचा जोधला कापूनि टाकिती । गतगुणे पिकवूनि
 कु पुढतो । आनंदविले तथाते ॥ ६६ ॥ अद्वेचाळिसीं श्रीगुरुमूर्ति । अमरजासंगममाहात्म्य कथिती । स्नान करवूनि दवडिती । कुष्ठ
 कु दैवाजिंती रत्नावार्ड्यंचे ॥ ६७ ॥ इंश्वरपावर्ती-संवाद शुद्ध । मंत्रराज गुरुगीता प्रसिद्ध । नामथारका सांगे सिद्ध ।
 कु एकुणपत्रासावे अध्यायी ॥ ६८ ॥ म्लेंच्छाचा स्फोटक दवडिती । भक्तीस्तव त्याचे नगरा जाती । पुढे श्रीपर्वतीं भेटो
 कु म्हणती । पद्मासावे अध्यायी ॥ ६९ ॥ एकावत्रांत गुरुमूर्ति । देखोनियां क्षिती पापप्रवृत्ति । उपद्रवितील नानायाती । म्हणोनि
 कु गुप्तरुपे रहावे ॥ ७० ॥ ऐसा करूनि निधार । शिष्यांसीं सांगती गुरुवर । आजि आम्ही जाऊं पर्वतावर । मलिकार्जुनयात्रेसी
 कु ॥ ७१ ॥ ऐसे ऐकूनि भक्तजन । मरी होती अति उद्दिग्न । शोक करिती आकेंदोन । श्रीगुरुचरणी लोळती ॥ ७२ ॥

इतुके पाहनि गुरुमूर्ति । बदहस्ते तथा कुरवालिती । मदजनीं थरा आमक्ति । मठधारी राहोनियां ॥ ७३ ॥ ऐसे ब्रोथूनि
 शिष्यांसो । गुरु गेल कर्दलीवनासी । नाविकमुखे सांगनि गोष्टीसी । निजानंदी निमण होती ॥ ७४ ॥ ऐसे अपार श्रीगुरुचरित्र ।
 अनंत कथा परम पवित्र । त्यातील एकावन्न अध्याय मात्र । प्रस्तुत कथिले तुजलागीं ॥ ७५ ॥ सिद्ध महणे नामधारका ।
 तुज कथिली अवतरणिका । श्रीगुरु गेले वाटसी लोकां । परी गुरु गुप्त असती गाणगापुरी ॥ ७६ ॥ कलियुगीं अधर्म चुल्दि
 पावले । म्हणोनि श्रीगुरु गुप्त झाले । भक्तजनाला जैसे पहिले । तैसेच भेटती अद्वापि ॥ ७७ ॥ हे अवतरणिका सिद्ध माला ।
 श्रीगुरु भेटती जये त्याला । जैसा भावार्थ असे आपुला । तैमीं कार्ये संपादिती ॥ ७८ ॥ नामधारका तं शिष्य भला ।
 अवतरणिकेचा प्रश्न केला । म्हणोनि इतिहाससारांशाला । पुनः बदलो सत्शिष्या ॥ ७९ ॥ पूर्वी ऐकिले असेल कार्नी ।
 त्यांते तात्काळ येईल श्यानी । इतरां इच्छा होईल मनीं । श्रीगुरुचरित्रश्वरणाची ॥ ८० ॥ ऐसी अवतरणिका जाण । तुज
 कथिली कथांची खूण । इच्चे सतत करितां स्मरण । कथा अनुक्रमे स्मरतसे ॥ ८१ ॥ ऐसे वदे सिद्धमुनि । नामधारक लागे
 चरणी । विनवीतसे कर जोडोनि । तुझे वचने सर्वसिद्धि ॥ ८२ ॥ आतां असे विनवणी । श्रीगुरु-सप्ताहपारायणी । किती
 वाचावे प्रतिदिनी । हे मज सांगा श्रीगुरुराया ॥ ८३ ॥ सिद्ध महणती नामधारका । तुवां प्रश्न केला निका । परोपकार होईल
 लोकां । तुड्या प्रश्नेकरोनियां ॥ ८४ ॥ अंतःकरण असतां पवित्र । सदाकाळ वाचावे गुरुचरित्र । सौख्य होय इहपत्र ।
 दुसरा प्रकार सांगेन ॥ ८५ ॥ सप्ताह वाचावयाची पद्धती । तुज सांगां वथास्थिति । शुचिर्भूत होवोनि शास्त्ररीतीं । सप्ताह
 करितां वहु पुण्य ॥ ८६ ॥ दिनशुद्धि बरवी पाहन । आवश्यक स्नानसंद्या करून । पुस्तक वाचावयाचे स्थान । गंगवल्ल्यादि
 शोभा करावी ॥ ८७ ॥ देशकालादि संकल्प करून । पुस्तकरूपी श्रीगुरुचं पूजन । यथोपचारेकरून । द्वाहणासही पूजावे
 ॥ ८८ ॥ प्रथम दिवसापासोन । चमावया असावे एक स्थान । अतत्वाश्री भाषणी धरावे मीनै । कामादि नियम राखावे
 ॥ ८९ ॥ दीप असावे शोभायमान । देव-द्वाहण-चडिलां वंदून । पूर्वोत्तर मुख करून । वाचनीं आरंभ करावा ॥ ९० ॥
 सप्त संख्या अध्याय प्रथम दिनीं । अष्टादश द्वितीय दिनीं । अष्टाविंशति तृतीय दिनीं । चतुर्थ दिवशी चौतीस पैं ॥ ९१ ॥

सदतीसपर्यंतं पांचवे दिनीं । ब्रेचाळीसवरी सहावे दिनीं । सप्तमी एकावन्न बाचोनि । अवतरणिका बाचावी ॥ १२ ॥ नित्य
 पाठ होतां पूर्ण । करावे उत्तरां-पूजन । श्रीगुरुते नमस्कारून । उपाहार कांहीं करावा ॥ १३ ॥ याप्रकारे करावे सप्त दिन ।
 रात्री करावे भूमिशयन । सारांश शास्त्राधारेकरून । शुचिर्भृतं असावे ॥ १४ ॥ एवं होतां सप्त दिन । ब्राह्मणसुवासिनी-
 भोजन । यथाशक्त्या दक्षिणा देऊन । सर्वं संतुष्ट करावे ॥ १५ ॥ ऐसे सप्ताह-अनुष्ठान । करितां होय श्रीगुरुदर्शन ।
 भूतप्रेतादि-बाधा निरसने । होवोनि, सीख्य होतसे ॥ १६ ॥ ऐसे सिद्धाचें वचन ऐकोनि । नामधारक लागे चरणीं । म्हणे
 वाळाची आळी पुरवोनि । कृतकृत्य केले गुरुराया ॥ १७ ॥ श्रोते म्हणती वंदूनि पार्यी । श्रीगुरु केली वहु नवलाई । बालका
 अमृत पाजी आई । तीसे आम्हां पाजिले ॥ १८ ॥ प्रति अध्याय एक ओवी । ओविली रत्नमाळा वरवी । मनाचे कठीं
 घालितां, पदवी । सर्वार्थाची पाववी ॥ १९ ॥ सिद्धाचें वचन रत्नखाणी । त्यांतूनि नामधारक रत्ने आणी । एकावन्न भरोनि
 रांजणी^३ । भक्त-बाचकं तोषविले ॥ २०० ॥ किंवा सिद्ध हा कल्पतक । नामधारके पसरिला करु । याचा^४ करोनि
 परोपकारु । भक्तांकरितां वहु केला ॥ १ ॥ किंवा सिद्धमुनि बलाहके । नामधारक शिष्य चातक । मुख पसरोनि बिंदु एक ।
 मागतां अपार वर्षला ॥ २ ॥ तेणे भक्तां अभक्तां फुकाचा । सकळां लाभ झाला अमृताचा । हृदयकोश खलजनांचा^५ ।
 पावाणसमही पाइरे ॥ ३ ॥ श्रीगुरुरायाचे धरूं चरण । सिद्धमुनीते करूं वंदन । नामधारका करूं नमन । ऐसे करीं नारायणा
 ॥ ४ ॥ श्रीगुरुरूपी नारायणा । विश्वभरा दीनोद्धारणा । आपण आपली दावुनि खुणा । गुरुशिष्यरूपे क्रीडसी ॥ २०५ ॥
 इति श्रीगुरुचरित्रामृते परमकथाकल्पतरी श्रीनृसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे एकपंचाशदध्यायसारे अवतरणिकानाम
 द्विपंचाशनमोऽध्यायः ॥ ५२ ॥ श्रीगुरुदत्ताब्रेयापणमस्तु । श्रीगुरुदेव दत्त ॥

॥ अध्याय बावदावा समाप्त ॥
 ॥ श्रीगुरुचरित्रं संपूर्णम् ॥

॥ घोरकष्टोद्धरणस्तोत्रम् ॥

श्रीपादं श्रीवल्लभं त्वं मदेव श्रीवत्तास्मान्याहि देवाधिदेव। भावप्राहा क्लेशहारिन्मुकीते घोरात्कष्टादुद्धरास्मात्रमस्ते ॥ १ ॥
हे देवाधिदेवा, श्रीपादं श्रीवल्लभं दत्तदेवा, आपने अपने निति लक्षण करा, आण भक्तीने तरा हीता अरपि भक्तांच करा दूर करा, अशी आपली उत्तम भोगी
असो, बन्मधुणहृषी देव कृष्णासमून असेना उद्दार करा, आपन्याला नमस्कार असो,

त्वं नो माता त्वं पिताऽप्यज्ञिपस्त्वम् त्राता योगशेषकुस्तुत्युक्तस्त्वम् । त्वं सर्वस्य नोऽप्रभो विश्वमूर्ते घोरात्कष्टादुद्धरास्मात्रमस्ते ॥ २ ॥

ज्याना कोणीही स्वामी नाही अशा विश्वरूप भगवन, तुम्हीच अपेक्षा आई, पडील, धोणव, अधिष्ठात्री, इत्यात्मे, योगशेष कालविषयात्रे आणि ग्रन्थाम आहाज
(कवी तप) तुम्हीन आगेच सर्वस्व आहात, वीर सकारात्म आहातो चर काढा, भापन्याला नमस्कार असो,

पापं तापं व्याधिमार्धिं च दैन्यं भीतिं क्लेशं त्वं ह्राशु त्वदन्यम् । त्रातारं नो चीक्षा इंशास्त्वज्ञते घोरात्कष्टादुद्धरास्मात्रमस्ते ॥ ३ ॥

(विविध) ताप-नाईमे करणाऱ्या हे प्रभो, आपने ताप, ताप, शारीरिक पीडा, मालसिळा दुर्दृष्टी, दारिकृष्ट, भय, त्रास, लवकर दूर करा, तुमच्यागिनांग आमने लक्षण
करणाऱ्या दुर्दृष्टी कोणीही पक्षा दिग्दत नाही, हे देवा, भयका आसानुन आमची मुक्तता करा, तुम्हाला नमस्कार असो.

नान्यस्थाता नापि दाता न भर्ता त्वं त्वं शरण्योऽकहर्ता । कुवाविद्यानुप्रहं पूर्णराते घोरात्कष्टादुद्धरास्मात्रमस्ते ॥ ४ ॥

हे देवा, तुमच्यागिनाऱ्य दुसारा कोणीही गळणकर्ता, मनोरथ पूर्ण करणाऱ्या आणि पालन करणारा नाही, ज्याना जणा तांचे असे असाध्य, दुःख दूर करणारी भावणन,
पूर्णलाने दाव देणाऱ्या हे अविनदा, आपल्याचा उन्हुणह कस, आणि यो लक्षणानुन आमची मुक्तता करा, तुम्हाला नमस्कार असो,

धर्मे ग्रीति मन्मतिं देवभक्तिं मत्यंगापिति देहि भुक्ति च मुक्तिम् । भावासक्ति चाद्यिलानन्दमूर्ते घोरात्कष्टादुद्धरास्मात्रमस्ते ॥ ५ ॥

हे पूर्णनन्दस्त्वम् भगवन, मला एपाविष्टी प्रेम, मद्भुदी, केवला दिक्काळी भक्ती, मनसाचा ताप, इत्यात्मिते भोगा, अंती मुक्ती, तसेच भक्तींगी आसाकडे
दो, आणि योर समागमात्म याडा उदार करा, तुम्हाला नमस्कार असो,

श्लोकपंचकमेतद्यो लोकमंगलवर्धनम् । प्रपठेत्रियतो भक्तत्वा स श्रीदत्तप्रियो भवेत् ॥ ६ ॥

लोकांचे कालवाण उनरोता लादवणारे हे पाच क्लेशक जो मित्य निमित्ते भक्तिपानपूर्वीक पठण करील, तो इतदेयांना प्रिय होईल,

॥ इति श्री प. प. श्रीयामुद्देश्यनन्दसागरवालीतिरचित्रं घोरकष्टोद्धरणस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

॥ अपराधक्षमापनस्तोत्रम् ॥

रसज्ञा वशा तारकं स्वादु लभ्यं गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत् ।

क्षमस्वापराधं क्षमस्वापराधं क्षमस्वापराधं प्रभो किलव्रचित् ॥ १ ॥

दयाई अतःकरण असणाऱ्या हे दतप्रभो, माझी जीभ एस जाणणारी अभ्यु ती माझ्या गवाप्रमणे शाश्वतां आहे. तुमचे नाम एसस्वापाराधातुन लागणारे, अभ्युगमपूर्वाणि गवाव खेळा वेष्यासाठ्ये जाहे, तरी माझ्या जिभेने ते कधीच येतले नाही. या माझ्या उद्दाय अपराधाची शया करा, क्षमा करा, इष्या करा.

वियोन्यन्तरे दैवदाढ्यांद्विभो प्राण् गृहीतं कदा...। क्षमस्वापराधं... ॥ २ ॥

हे दयासागर संज्ञेयाची दतप्रभो, चामूर्ती गम्युक्त्यासेवी व इति जन्मात याडता दुटेलामुळे (अर्थात अन्य योदीत नाष्टुहोणारी प्राप्ति नसल्यामुळे) मी तुमचे नाव कधीच वेळ याकले नाही. या माझ्या अपराधावद्दल मला विवाह शया करा.

मया मातृगर्भस्थितिप्राप्तकषाद् गृहीतं कदा...। क्षमस्वापराधं... ॥ ३ ॥

हे दयालू दत्तमहाराज, मातेल्या गर्भांम असणाऱ्या होणाऱ्या यात्मांमुळे मी आपले नाव कधीच येतले नाही. या माझ्या अपराधाची माता शिंगार शया करा.

मया जातमात्रेण संगोहितेन गृहीतं कदा...। क्षमस्वापराधं... ॥ ४ ॥

बन्माल्यावरोद्धर (विष्णुमासेवे) मोहिल द्वाल्यामुळे मला तुमचे नाव पेंता आले नाही, तरी दयासागर दतप्रभो, मला त्यावहूल उघा करा.

मया क्रीडनास्तकतचित्तेन बालये गृहीतं कदा...। क्षमस्वापराधं... ॥ ५ ॥

हे करणांदीच्यत दतप्रभो, लहानपणी सोळात मन गुलाल्यामुळे मी तुमचे नाव पेंता शकलो नाही, त्यावहूल मला क्षमा करा.

मया यीवनेऽज्ञानतो भोगतोपाद् गृहीतं कदा...। क्षमस्वापराधं... ॥ ६ ॥

हे कृपालू दतप्रभो, तसणपणी अज्ञानाने मी विष्ण्योपभीगात यालो, त्वामुळे तुमचे नाव कधी येतले नाही, त्यावहूल मी तुम्हा पून्हा क्षमासाच्या जरतो

मया स्थाविरेऽनिष्टसर्वोन्द्रियेण गृहीतं कदा...। क्षमस्वापराधं... ॥ ७ ॥

मी वापेक्ष्यात झोट्याकर ताचा न गाहिल्यामुळे तुमचे नाव येतले नाही, त्यावहूल मी आणखी तासवार शया माणतो, मया शया करा.

हृषीकेश मे वाइपनः कायजात हरे ज्ञानतोऽज्ञानतो विष्वसाक्षिन् । क्षमस्वापराधं... ॥ ८ ॥

हे इदियांचे अपिणी, हे विविध सभ्य हरण करणारे, हे विष्वाचे साही, हे करणासागर दत्तप्रभो, ब्राणतेषणी किंवा अज्ञाणतेषणी माझ्या नाही, मग आवि जरी पांचालाता ते जे आपाप घडले असील, त्या सर्वीची मला क्षमा करा.

स्मृतो भ्यात आवाहितोऽस्यर्चितो वा न गीतः स्मृतो वन्दितो वा न जप्तः । क्षमस्वापराधं... ॥ ९ ॥

हे दयासागरा दनाप्रभो, भी तुपचे स्मरण केले नाही, याम केले नाही, आवाहन केले नाही, पूजन केले नाही, गायन केले नाही, स्तवन केले नाही, वेद्य वेळेनाही किंवा नामज्ञप केला नाही (किंतु हे भाऊ अपाप !) माझ्या या सांघर्ष अपराधाची मला क्षमा करा,

दयाविष्वर्थ्यादृदृन् सागाश्च मादृग् भवत्याप्तमनोर्धवान्मे गरण्यः ।

यथालम्बनं भूहि भूनिः सुतांश्चेरिति प्राश्रितं दत्तशिष्येण सारण् ॥ १० ॥

हे दत्तप्रभो, आपन्यासागरा दयासागर कोणी नाही आणि माझ्यासागरा अपराधी दुसरा नाही, अपराधी मब शरणागताचे आपाप केवळ आपलाच जाहात (अनवापाचाने) जीविनीकर पाय पूमलन पडलेल्यांना जीवी जीवीनव आपाप असते, त्याग्रमाणे (भी आपला अपाधी अमलो तरी मला आपाप जाहात.) जीवी ही मर्व शास्त्रांची सरकृप प्रार्थना आफन्याच निष्ठ्याने (वीतागुड्यानंद मार्यवतीना) केली आहे.

॥ उति श्री प. प. श्रीग्रामादेवानन्दसरस्वतीविरचितं अपाधक्षमापनस्तोत्रं मंपूर्जम् ॥

○ ○ ○

॥ श्रीदत्तस्तवस्तोत्रम् ॥

भूतप्रेतपिशाचाद्या यस्य स्मरणमावतः । दूरादेव पलायन्ते दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ १ ॥

ज्याज्या केवळ स्मारणे भूत, प्रेत, पिशा-न्य वरीते दूरनन निघून जोतात, त्या अविसृत श्रीदत्तात्रेयांना भी नमस्कार करतो.

यद्रामस्मरणादैत्यं पापं तापश्च नश्यति । भीतिग्रहार्तिदुःस्वनं दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ २ ॥

ज्याज्या केवळ नामस्मरणाने ऐत्य, पाप, ताप, भय, प्रह्लादा, दूरत्वज्ञ (चार्हृष्ट, भीतिग्रहाक्ष, स्वने) नाहीणी होतात, त्या श्रीदत्तात्रेयांना भी नमस्कार करतो.

दद्रुम्फोटककुष्ठादि महामारी विषूचिका । नश्यन्त्यन्येऽपि रोगाश्च दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ ३ ॥

चुरुज, फोट, कुष्ठ (कोठ), महामारी, पटाकी, लेंग न इतरां असाध्य रोग ज्याज्या कुर्याने नाहीसे होतात, त्या श्रीदत्तात्रेयांना भी नमस्कार करतो.

सद्गुरजा देशकालोत्तमा अपि साहक्रमिका गदा: । शास्यन्ति व्रतस्मरणातो दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ ५ ॥
महामात्रवन्य, देश व वास याम्यामुले मिमीण स्तोणे आणि समर्गवन्य रोग ज्ञान्या केवळ स्मरणाने नहीं होतात, त्या श्रीदत्तात्रेयाना पी नमस्कार करती.

सर्पवृद्धिकदषानां विषार्तानां शरीरिणाम् । यत्राम शान्तिदं शीघ्रं दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ ५ ॥

माय, निवृ यामारुण्या (प्राणाल्या) देशाल्य विषार्ताने पीडित शरीरल्या ज्ञानीना, लोक्या केवळ नामस्मरणाने (तावडोंब) शान्ति प्रिलेन, त्या (अविष्वरु) 'श्रीदत्तात्रेयाना' मो नमस्कार करतो.

त्रिविद्योतपातशपनं त्रिविद्यागिष्ठनाशनम् । यत्राम कहरभीतिघं दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ ६ ॥

ज्ञाने नाय (आपमीतिक, आध्यात्मिक व आपदीक असे) विविध तात्र नहीं करतात आहे, तसेच ज्ञानक इकात्तो आपेक व भवत भीती दृ ज्ञाने आहे, त्या श्रीदत्तात्रेयाना नी नमस्कार करतो.

त्रैर्यादिकृतमन्त्वादिप्रयोगा यस्य कीर्तनात् । नश्यन्ति देववायाश्च दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ ७ ॥

शु, दृष्टिक चौरेही केलेली चरणी, उल्लास, जारण-मात्रा इत्यादी उपयोग नित्या भूत-प्रेत विशाल्यांनी केलेली पीडी, ज्ञान्या केवळ नामस्मरणाने नहीं ज्ञान होतात, त्या श्रीदत्तात्रेयाना मी नमस्कार करतो.

यच्छिद्व्यस्मरणात्पद्मो गतनष्टादि लभ्यते । य ईशः सर्वतस्याता दत्तात्रेयं नमामि तम् ॥ ८ ॥

ज्ञान्या विष्वाज्ञा (महणजे वार्तीर्थार्थाल्या) स्मरणाने हरवहेली नित्या (आपल्या) नवेऽग्राह झालेली नस्तु ग्राह ठोते, अज्ञा सर्व चाङ्गी रक्षण ज्ञानाच्या दृष्टिगत्या, श्रीदत्तात्रेयाना नी नमस्कार करतो.

जयलाभयशःकामदातुर्दत्तस्य यः स्तवः । प्राणगमोक्षप्रदस्येमं पठेदत्तप्रियो भवेत् ॥ ९ ॥

जयग्राही, यश व इच्छामुली ज्ञानाचा, गृहिक भोग व शामार्थिक मूल्य ग्राह करून विषाच्या श्रीदत्तात्रेयाने हे स्तोत्र जो मनुष्य गेव श्रद्धेन पठत करील, तो मनुष्य श्रीदत्तात्रेयाना प्रिय होईल.

॥ इनि शी ४, ५, श्रीवास्तवामन्त्रस्मरणीविरचितं दत्तस्तप्रसन्नोऽसंपूर्णैः ॥

श्री दत्तात्रेयांती आरती

त्रिगुणात्मक वैमूर्ती दत्त हा जाणा ।
 त्रिगुणी अवतार वैलोक्यराणा ।
 नेति नेति शब्दे न ये अनुमाना ।
 सुव्यरमुनिजनयोगी समाधि न ये व्याना ॥ १ ॥
 जयदेव जयदेव जय श्रीगुरुदत्ता ।
 आरती ओवालितां ज्ञाली भवचिता ॥ थृ. ॥
 सवाहा अभ्यंतरी तु एक दत्त ।
 अभ्यग्नासो केची कलेल ही मात ।
 पराहि परतली नेथे केचा हेत ।
 जन्मभरणाचा पुरलासे अंत ॥ २ ॥
 दत्त येऊनियां उधा ठाकला ।
 मनूभावे साहागे प्रणिपात केला ।
 प्रसन्न होऊनि आगीवांद दिघला ।
 जन्मभरणाचा फेता चुकविला ॥ ३ ॥
 दत्त दत्त ऐसे लागले व्यान ।
 हारपले मन झाले उमन ।
 मी - तु - पणाची झाली घोळवण ।
 पाका जनार्दनी श्रीदत्तव्यान ॥ ४ ॥

॥ ३ ॥ ३

श्री दत्तात्रेयांती आरती

करितो प्रेमे तुज नीरांजन स्थिरवुनियां मन ।
 दत्तात्रेया सदगुरुवर्या भावार्थेकरन ॥ थृ. ॥
 धरणीवर नर पीडित इगाले भखरोगे सर्व ।
 कामक्रोधादिक रिपुवर्गे व्यापुनि सर्व ।
 योग याग तप दान नेणती असतांहि अपवर्व ।
 मुलभूषणे निजभजने त्यांसो उद्धी जो शर्व ॥ १ ॥
 अविमुनीच्या सदनी निनी देव भुके येती ।
 चिक्षुक होउनि अनस्येप्रति बोलति व्रथमर्ती ।
 नम्ब होउनी आम्हांप्रति शा अव असे वदती ।
 परिसुनि होउनि नम्ब अव दे तंव ते शिशु होती ॥ २ ॥
 दुवांसामिध मांनी जाहला शंभु ग्रमथेंद्र ।
 व्राण्डेव तो जाहला चेंड जाहला तो उपेंद्र ।
 दत्तात्रेय जो बोतनिद्र तो तारक योगींद्र ।
 वासुदेव वच्चरण चितुनी हो नित्यालंद्र ॥ ३ ॥
 करितो प्रेमे तुज नीरांजन स्थिरवुनियां मन ।
 दत्तात्रेया सदगुरुवर्या भावार्थेकरन ॥ थृ. ॥

॥ ३ ॥ ३

श्रीबृहिंहसरवतीरवामीमहाराजांती आरती

कुण्डा पंचगंगा संगम निजमध्यान ।
 चरित्र दावुनि केले गाणगापुरामन ।
 तथे भक्तश्रेष्ठ विविक्षयति ज्ञान ।
 विश्वरूपे तथा विधले दर्शन ॥ १ ॥
 जयदेव जयदेव जय श्रीगुहदत्ता
 नरमिहसरस्वती जय विश्वधरिता ॥ २ ॥
 घंड्या माटी वर्षे पुत्रनिधान ।
 मृत ब्राह्मण उठविला तीर्थं शिंपन ।
 चांडा महिला काढवी दुध्य दोहन ।
 अंत्यजाचे वदनी निगम संपूर्ण ॥ ३ ॥
 शुक्र काढी पछव दावुनि लवलाती ।
 कुर्खी ब्राह्मण केला शुद्ध निज दही ।
 अभिनव लीला स्थांती चर्ण मी कारी ।
 पठेन्ऱ गजा येऊनि घंडी श्रीपाती ॥ ४ ॥
 दोपाथलिचे दिवशी भक्त येऊनि ।
 आठाहि जण देविनी भस्तक श्रीचरणी
 आठही ग्रामी चिक्षा केली ते दिनी ।
 निषिधमात्रे तंतुक नेला शिवस्वानी ॥ ५ ॥
 एसे चरित्र दावुनि जडमुढ उद्दमिले
 भक्तवत्सल झोळ अपुले मिर्वाले ।
 अगाध महिमा म्हणवुनि वेदवृति बोले
 गंगाधरतनय घंडी पाऊले ॥ ६ ॥

॥ अवधूतवित्तन ओगुस्टेन इत ॥

श्रीअतकलकोट रत्नामी अमांती आरती

जयदेव जयदेव जय जय अच्छुता ।
 अगम्य लीला स्वामी विभुषनी तुडी यता ॥ १ ॥
 तुडो दण्डन होता जाती ही पापे ।
 स्पर्शनमात्रे विलया जाती भवदुरिते ।
 चरणी भस्तक देवुनी मनी समजा पुरते ।
 घेकुटीचे सुख नाही यापरते ॥ २ ॥
 मुंगम केश भांडी वर दोपी टिळा ।
 कणी कुडल शोभती चक्षस्थली माळा ।
 शरणागत तुज होता भव पडले काळा ।
 तुडो वास करिती सेवा मोजळा ॥ ३ ॥
 माववस्थी काया दिमसी आमांग ।
 अवकलकोटी केला यतिवेग वास ।
 पूर्णद्रव तची अख्यरलासी खास ।
 अजानी जीवास विरपत हा भस ॥ ४ ॥
 विशुण निर्विकार विच्छियापक ।
 विश्वरचर व्यापुनि अवधा उरलासी एक ।
 अनंत रूपे धरिसी करणे मार्यिक ।
 तुडो गुण वरिंता भक्ते विधिलेल ॥ ५ ॥
 घडता अनंत जन्मी युक्त हे गांडी
 त्याची ही फलप्राप्ती मदगुस्ती भेटी ।
 सुखर्ण ताटी भरली अमृतरस वाटी ।
 शरणागत दासावरी करी कृपातुटी ॥ ६ ॥